

Національна академія наук України
Інститут історії України

Мовчан О.М.

УКРАЇНА:

ХРОНІКА XX СТОЛІТТЯ

Довідкове видання

Роки 1923-1924

Київ - 2009

1923

січень

1 січня (вівторок).

3. 4. Київ Відкрилися тримісячні сільськогосподарські курси.

Більшовик, Київ, 1923, 1 січня

3 січня (четвер).

4. Харків. Кафедра марксизму перетворена в Інститут марксознавства – комуністичний університет ім. Артема. В інституті організовано три факультети – філософсько-соціологічний, історичний та економічний. Навчальні програми розраховані на 2 роки з метою підготовки лекторів для робітфаків, губрадпартшкіл та інших вузів, а також наукових працівників з найбільш талановитих аспірантів. На навчання зараховано 17 аспірантів і 25 груповодів. Умовами до вступу є належність до комуністичної партії, знайомство з марксистською літературою за тематикою трьох відділень, досвід лекторської праці, знання однієї з європейських мов. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 3 січня. Література, наука і мистецтво, Харків, 1923, 25 листопада.*

4. Харків. У соціальному музеї відкрилася виставка, присвячена українському філософу Г. Сковороді. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 3 січня.*

4. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про утворення Центрального архівного управління і губархівів для керівництва архівами. *Архивное дело, 1925, № 4, С. 181.*

8. Повідомлялося, що за пропозицією народного комісара закордонних справ СРСР Г. Чичеріна уряд СРСР запропонував радянській пресі, а також закордонним газетам, що одержують субсидії від уряду СРСР, тимчасово, до припинення Лозаннської конференції й повернення Г. Чичеріна з-за кордону, утриматися від публікації звісток про голод на півдні України, Північному Кавказі й у Криму. *Український голос, Львів, 1923, 3 січня.*

4 січня (п'ятниця).

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про охорону праці та забезпечення осіб, працюючих в промислових кооперативних підприємствах”, що поширила на підприємства промислової кооперації дію радянського законодавства про охорону праці та припинення використання найманої праці у прихованій формі.
ЗУ УСРР, 1923, Від. I, №. 2, Ст. 18.

5 січня (субота).

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут Торговельно-промислового синдикату поліграфічної промисловості України “Укрполіграфсиндикат”. Мета синдикату – реалізація продукції об'єднань і підприємств поліграфічної промисловості УСРР, переведеної на госпрозрахунок.

ЗУ УСРР, 1923, Від. II, № 8 (10), Ст. 56.

3. Овруч (Волинь). Збудована електростанція потужністю 25 тис. кВт.

Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 17 січня.

7 січня (понеділок).

2. Харків. Почала роботу Всеукраїнська нарада жінвідділів. Порядок денний: звіт ЦК робітниць; завдання партії в поточний момент; робота серед жінок; агітпропробота та відповідні завдання жінвідділів; робота серед селянок; охорона материнства й дитинства; соціальне виховання. *Коммунист, Харьков, 1923, 10 январа.*

8 січня (вівторок).

1. Харків. ВУЦВК УСРР прийняв постанову про обов'язкову військову службу для громадян УСРР. Заборонено приймати до лав Червоної армії осіб, позбавлених пасивного і активного виборчого права. Терміни дійсної військової служби у різних родах військ встановлено терміном: для піхоти і артилерії – 1,5 року, кінноти і кінної артилерії – 2,5 роки, повітряного флоту –

3,5 роки, морського флоту – 4,5 роки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 10, 13 січня.*

10 січня (середа).

7. Харків. Президія ВУЦВК звільнила О. Макара від обов'язків прокурора Верховного трибуналу УСРР і помічника прокурора республіки. Тимчасово ці обов'язки були покладені на Й. Шаргейя. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 10 січня.*

11 січня (четвер).

3. Київ. Відкрито Правобережну філію Всеросійського синдикату “Швейпром”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 14 січня.*

4. Одеса. Створено Театральний технікум. *Театральна культура: Наук. міжвід. щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – 273.*

12 січня (п'ятниця).

1. Кривий Ріг. ДПУ викрило в велику петлюрівську організацію. Заарештовано більше 200 осіб.

Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 13 січня.

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про вшанування сорокарічної сценічної діяльності М. К. Заньковецької”. Присвоїла їй звання народної артистки УСРР, призначила підвищену довічну пенсію та перейменувала на її честь колишній Троїцький народний будинок на театр ім. Заньковецької. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 2, Ст. 23.*

13 січня (субота).

2. Одеська губернія. Профспілки організували компанію допомоги Червоній армії. Робітники багатьох підприємств губернії відрахували триденний заробіток, пожертвували речі та надурочно працювали в фонд допомоги Червоній армії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 15 січня.*

14 січня (неділя).

3. Харків. НКВС УСРР запропонував губуправлінням взяти на облік всі єврейські сільськогосподарські колективи і артїлі для

надання їм виробничої допомоги з метою стимулювання переходу міського єврейського населення до землеробської праці. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 14 січня.*

3. Харків. Укрраднаргосп видав наказ про введення у чайно-цикорно-кавовій і текстильній галузях промисловості УСРР з 1 квітня 1923 р. метричної системи, вживану в РСФРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 14 січня.*

15 січня (понеділок).

3. Гнивань Вінницького повіту Подільської губернії. Пущений рафінадний завод. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 17 січня.*

8. Харків. НКЗС УСРР передав польському уповноваженому у Харкові відповідь на ноту польського уряду у справі охорони прикордонної смуги. Констатуючи, що польський уряд вступив на шлях нормалізації дипломатичних стосунків з УСРР і бажає поновлення з нею торговельних стосунків, український уряд заявив, що доручив справу проведення торговельних переговорів з польською стороною російсько-українській комісії. *Діло, Львів, 1923, 19 січня.*

3. 10. З Житомира до Миколаївського повіту Одеської губ. відправлено 15 вагонів худоби для допомоги селянським господарствам, що постраждали від посухи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 17 січня.*

16 січня (вівторок).

1. Рудецький повіт (Східна Галичина). Повідомлялося про використання військової сили для проведення військового призову серед українського населення Військо здійснило постій в Хишевичах, Чайковичах, Кубайовичах, Купновичах. *Діло, Львів, 1923, 16 січня.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про закладання державних ощадних кас”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 2, Ст. 41.*

8. Міністерство земельних справ Чехословацької республіки зареєструвало статут Української сільськогосподарської академії в ЧСР, заснованої в м. Подебради Українським громадським комітетом в ЧСР. *Діло, Львів, 1923, 23 січня.*

16-27 січня (п'ятниця субота).

10. Харків. Відбулася нарада представників голодуючих місцевостей, скликана ЦК Наслідгол ВУЦВК. Порядок денний: доповіді з місць про стан у неврожайних повітах; план організації допомоги населенню цих місцевостей.

Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 30 січня.

17 січня (середа).

1. Харків. Президія ВУЦВК затвердила торговий прапор, торговий герб та печатку УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 17 січня.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про пільги комнезамам”. Господарським об'єднанням незаможників (артілям й т. ін.) надано пільги при отриманні в оренду промислових підприємств, що знаходилися у віданні УРНГ. *ЗУ УСРР, 1922, Ч. 2, Ст. 49.*

19 січня (п'ятниця).

3. 8. Держторг УСРР уклав угоду з Об'єднаною американською кампанією про імпорт в УСРР в березні 1923 р. 40 тракторів “Фордзон” і 40 – “Форд”. *Экономическая жизнь, Москва, 1923, 19 января.*

19 січня (п'ятниця) – 11 лютого (неділя).

3. Харків. Вперше після революції відбувся Хрещенський ярмарок, у якому прийняли участь переважно представники державної промисловості. Приватних покупців, як і приватних продавців сировини, майже не було. *Правда, Москва, 1923, 14 февраля; Діло, Львів, 1923, 30 січня.*

20 січня (субота).

4. Одеса. Почала працювати прийомна радіостанція губбюро РАТАУ, яка сприймала звістки таких далеких станцій, як Нью-Йорк. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 24 січня.*

21 січня (неділя).

3. Створено Управління державної спиртової монополії й об'єднання спиртових заводів на Україні. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства. 1921-1925. – К., 1965. – С. 562.*

4. Київ. Організована майстерня “лівого танцю” “Мастанц” на чолі з артистами балету В. Кононовичем, Л. Бахваловою, Н. Лядовою. *Театр, Киев, 1923, № 1-2, по 21 января, С. 10.*

4. Група молодих акторів був. Молодого театру організувала театральне об'єднання навколо майстерні “Березіль” на чолі з Лесем Курбасом. Ядро майстерні складали С. Бондарчук, В. Василько, Л. Гаккебуш, П. Доліна, С. Мануйлович, О. Перегуда. Очікувався приїзд А. Бучми, Горняка, В. Добровольського. *Театр, Киев, 1923, № 1-2, по 21 января, С. 11.*

4. Ялта. ВУФКу закінчило зйомку картини за сценарієм “Привід ходить по Європі” Е. По (у головних ролях З. Баранцевич і О. Фрідліх) й приступило до зйомок сценарію “Сто відсотків” по Е. Сінклеру. *Театр, Киев, 1923, № 1-2, по 21 января, С. 7.*

22 січня (понеділок).

4. Київ. Спільне зібрання ВУАН узгодило висновок Археологічного комітету щодо заснування Подільського музею в м. Вінниці як установи ВУАН. *Історія Академії наук України. 1918-1923: Документи і матеріали. – К.: Наукова думка. – С. 493.*

23 січня (вівторок).

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про право відкриття торгівлі медикаментами”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 3, Ст. 69.*

24 січня (середа).

3. Харків. ВУЦВК заснував Комітет сприяння сільському господарству й сільськогосподарській промисловості, на який покладалося загальне керівництво організацією сільськогосподарського кредиту. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 3, Ст. 63.*

3. Катеринослав. На трубопрокатному заводі пущена мартенівська піч. *Известия ЦИК СССР, Москва 1923, 26 января.*

3. 8. Доброфлот уклав договір з “Триєстинським Ллойдом” про передання останнім агентських повноважень Доброфлоту по Чорноморському і Азовському узбережжю. Контори “Триєстинського Ллойд” в Україні мали бути закриті, а конкуренція вітчизняних пароплавів з чужоземними усунута. Доброфлот мав налагодити рейси за кордон. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 23 січня.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про порядок надання безробітним безплатного користування комунальними послугами”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 3, Ст. 61.*

27 січня (субота).

3. Харків. ВРНГ затвердила план концентрації заводів металургійної та машинобудівної промисловості на 1923 р. За планом в Україні повинні були постійно працювати тільки два металургійних заводи Південсталі – Петровський і Юзівський, ще 5 – виконувати спеціальні завдання, а 15 – мали припинити виробництво. Машинобудування зосереджувалося на 5 з 10 заводів Південмаштресту – Харківському, Луганському, Торецькому, Лутугинському і Наваль в Миколаєві. Решта підлягали закриттю. *Діло, Львів, 1923, 27 січня; Экономическая жизнь, Москва, 1923, 6 февраля.*

4. Харків. Головополітосвіта затвердила статут спілки пролетарських письменників “Гарт”. Спілка мала на меті “об’єднання пролетарських письменників України для створення інтернаціональної комуністичної культури на основі ідеології

марксизму та програмних постулатів РКП(б) щодо культурного будівництва, користуючись українською мовою як технічним знаряддям праці”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 27 січня.*

4. Київ. Відбувся камерний вечір, організований у губернському відділенні профспілки Робос. *Театр, Київ, 1923, № 5-6, по 10-20 лютого, С 14..*

4. Харків. При інституті народної освіти відкрився робітничий факультет, розрахований на підготовку 100 абітурієнтів. Приймалися виключно робітники з трудовим стажем не менше двох років. Абітурієнти повинні були подати заяву, зареєстровану в губпрофосі. Від них вимагалися загальноосвітня підготовка за три роки трудової школи, а також знання політмінімуму. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 27 січня.*

28 січня (неділя).

3. Харків. Відкрилася єдина в Україні лекальна майстерня. *Комуніст, Харків, 1923, 7 січня.*

4. Вийшов з друку збірник новел Миколи Хвильового “Сині етюди”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 28 січня.*

30 січня (вівторок).

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про встановлення преміювання за виявлення злочинів, пов’язаних з виробництвом та продажем спиртного питва та спиртових речовин”. *ЗУ УСРР, 1922, Від. I, № 4, Ст. 79.*

10. Єлисаветград. Відкрилося відділення “Джойнту”. Першочергове завдання його діяльності – допомога безпритульним дітям. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 30 січня.*

10. Харків. Прибув професор Ф. Нансен – голова організації допомоги голодуючим Росії і Україні при Міжнародному Червоному Хресті. Нансен прийняв участь в нараді представників іноземних організацій допомоги голодуючим, які обговорили плани роботи в Україні, зустрівся з головою РНК

УСРР Х. Раковським, членами Українського Червоного Хресту та ЦК Наслідгол ВУЦВК. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 28 січня.*

31 січня (середа).

3. Богодухів Харківської губ. Завершено будівництво малопотужної електричної станції. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 31 января.*

3. Харків. РНК УСРР затвердила положення про державні ощадні каси. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 31 січня.*

6. Харків. Почала роботу третя Всеукраїнська нарада губсоцзабезів. Порядок денний: доповіді з місць, про міські і сільські комітети взаємодопомоги; про інвалідну кооперацію.

Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 3 лютого.

Січень – початок лютого

10. Юзівка. На металургійному заводі Південсталь відбувся триденний страйк, спричинений затримкою заробітної плати. Страйк припинено завдяки штрейкбрехерам – робітфаківцям місцевого технікуму та слухачам повітової партшколи. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1692, арк. 11.*

10. Шахтинський повіт Донецької губернії. На копальні “Жовтнева революція” відбувся односторонній страйк, спричинений затримкою заробітної плати. Страйкарі намагалися “виборів робітничої комісії для відрядження до Москви і перевірки, чи дійсно немає грошей”. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1692, арк. 11.*

Лютий

1 лютого (четвер).

3. Харків. На заводі “Серп і молот” налагоджено виробництво рудничних вагонеток. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1923, 16 февраля.*

3. Одеський відділ Доброфлоту заорендував 10 іноземних пароплавів. На деякі з них вже почали навантажувати експортну руду і макуху. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 2 лютого.*

4. Харків. Відкрився робітничий факультет при Інституті народного господарства. *Известия ВЦИК, Москва, 1923, 4 февраля.*

6. Одеська губернія. Завершилася кампанія боротьби з пияцтвом. П'яниць залучали до товариського суду, змушували відвідувати загальні збори робітників та заняття шкіл політграмоти, де проводилася антиалкогольна пропаганда. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 2 лютого.*

1 - 2 лютого (четвер - п'ятниця).

4. Харків. Проходив Всеукраїнський з'їзд наукових працівників. Прибуло 70 делегатів. Порядок денний: доповідь академіка Д. Багалія; Наркомос УСРР і наукова робота; завдання і перспективи науки в УСРР. *Комуніст, Харків, 1925, 3 лютого.*

2 лютого (п'ятниця).

3. 6. Біла Церква Київської губернії. Здана в експлуатацію електростанція. Центр міста й робітничі райони отримали електричне освітлення. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 2 февраля.*

4. Київ. Почала виходити щотижнева "Жива економічна газета" під ред. В. Фомицького. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 6 лютого.*

4. Харків. Президія УРНГ прийняла рішення про випуск газети «Торгівля і промисловість України». *ЦДАГО України, Ф. 34, оп. 5, спр. 3, арк. 21.*

3. 8. До Одеси прибуло 75, а до Батуму – 100 тракторів, закуплених у США для УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 3 лютого.*

3 лютого (субота).

8. Заступник НКЗС СРСР Г. Литвинов надіслав до УСРР інструкцію, яка пояснювала, що втікачі зі Східної Галичини не мали права на репатріацію нарівні з польськими громадянами, оскільки радянський уряд не визнав приналежності Східної Галичини до Польщі та рішення Ліги Націй про 20-ті річний польський мандат над Галичиною. *Діло, Львів, 1923, 3 лютого.*

5 лютого (понеділок).

1. Київ. Надзвичайна сесія губтрибуналу розглянула справу збройних загонів Музюка, Удота і Крутова. 11 звинувачених засуджені до розстрілу із конфіскацією майна, 2 – до ув'язнення строком на 10 років із наступним позбавлення пасивного і активного виборчого права в продовж 2-х років. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 6 лютого.*

2. 3. Харків. Відкрився I Всеукраїнський з'їзд працівників лісу. *Коммунист, Харьков, 1923, 7 февраля.*

4. Повідомлялося, що на минулому тижні з Харкова до Києві прибув харківський режисер Н. Синельников, який мав здійснити художнє керівництва об'єднанням театрів Києва, Одеси і Харкова, створеним А. Аскаріним. *Театр, Киев, 1923, № 3-4, 27 января – 5 февраля, С. 1.*

4. Крим. ВУФКу завершило зйомку фільму “Поєдинок” за сценарієм О. Грина у постановці В. Гардіна. *Театр, Киев, 1923, № 3-4, 27 января – 5 февраля, С. 2*

4. Київ. Відкрита “Художня майстерня екранної творчості”, організована О. Оскаром і М. Полянським. *Театр, Киев, 1923, № 1-2, по 21 января.*

5-7 лютого (понеділок - середа).

3. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада держторгів. Порядок денний: значення ярмарків; завдання торговельних бірж; стан торгівлі; політика цін. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 8, 16 лютого.*

5-8 лютого (понеділок-четвер).

1. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада завідувачів губерньськими відділами управління (завотуправами). Порядок денний: структура становище і штати місцевих органів управління у зв'язку з новим територіальним поділом; адміністративне покарання; відокремлення церкви від держави; адміністративний кодекс. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 6-9 лютого.*

6 лютого (вівторок).

1. Харків. Відкрився II Всеукраїнський з'їзд начальників губміліції. Порядок денний: статут робітничо-селянської міліції та положення про робітничо-селянську міліцію; чистка міліції; заходи боротьби з бандитизмом. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 7 лютого.*

6-8 лютого (вівторок - четвер).

3. Харків. Відбулася Всеукраїнська продподаткова нарада. Порядок денний: результати минулорічних хлібозаготівель; план наступної продподаткової кампанії; доповіді з місць; нове районування заготконтор; методи хлібозаготівель у наступну році. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 7-11 лютого.*

7 лютого (середа).

5. Чернігівська губернія. Робітники цукроварні Терещенка влаштовували антирелігійні політичні маскаради, на яких облачалися у священнослужителів автокефальної церкви, на яких поверх ряс були одягнені гайдамацькі мундири. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 7 лютого.*

1. 7. Харків. Президія ВУЦВК призначила новий склад Верховного суду УСРР на чолі з О. Буздаліним. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 20 лютого.*

8 лютого (четвер).

1. Органи ДПУ ліквідували збройні загони Примака і Загорного, що оперували в Чигиринському та Черкаському пов. Київської губ. *Пролетарская правда, Киев, 11 февраля 1923.*

4. Харків. Відкрилася Всеукраїнська нарада клубних працівників Червоної армії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 8 лютого.*

8-9 лютого (четвер -- п'ятниця).

1. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада у справі районування. Порядок денний: проект нового окружного поділу губерній; міжгубернські територіальні конфлікти; новий волосной поділ губерній; затвердження списків сілрад; видання карти України;

план видання матеріалів Центрального адміністративно-територіального комітету; проект районування; затвердження окружних центрів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 9-10 лютого.*

9 лютого (п'ятниця).

5. Київ. Губвиконком видав наказ про перевибори у місячний термін церковних рад церковним громадам. Виборчі права надавалися трудящим віком від 18 років, в той час як священнослужителі і ченці були усунуті від проведення виборів.

Пролетарская правда, Киев, 8 февраля 1923

10 лютого (субота).

1. Полтава. ДПУ знищило збройний загін Філя, що діяв в районі Золотоноші. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 11 лютого.*

3. Харків. На порцеляновому заводі налагоджено виробництво ізоляторів для трансформаторів високої напруги. *Экономическая жизнь, Москва, 1923, 13 февраля.*

4. Київ. У театрі ім. Гната Михайличенка відкрилися вистави молодіжної трупі театру – студії від керівництвом М. Терещенко. *Театр, Киев, 1923, № 5-6, 10-20 февраля, 1923, С. 14.*

2. 8. Харків. Робітники головного депо відрахували до страйкового фонду рурських робітників 1% заробітків, а Донецька губернська рада професійних спілок асигнувала до цього ж фонду 1 тис. руб. золотом. *Правда, Москва, 1923, 10 февраля.*

12 лютого (понеділок).

3. Катеринослав. На металургійному заводі пущена доменна піч з використанням енергії бензину. *Промышленность и торговля Украины, Москва, 1923, 15 февраля; Известия ЦИК СССР, Москва, 1923, 16 февраля.*

4. Харків. Українська економічна рада постановила організувати Інститут прикладної хімії. Проект статуту інституту передано на затвердження до Держплану УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 13 лютого.*

12-15 лютого, понеділок – четвер.

3. Харків. Відбувся I Всеукраїнський з'їзд землевпорядників і меліораторів. Порядок денний: земельна політика й землеустрій; методи роботи дільничної землевпорядної організації та принципи роботи сільськогосподарської меліоративної служби; землекористування в зв'язку з застосуванням земельного кодексу. *Коммунист, Харьков, 1923, 19 февраля.*

13 лютого (вівторок).

5. Київ. У Покровському монастирі відкрився Всеукраїнський церковно-обновленський з'їзд. Прибуло 38 делегатів з Київської, Подільської, Харківської, Катеринославської, Чернігівської і Таврійської губ. *Пролетарская правда, Киев, 15 февраля 1923.*

14 лютого (середа).

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову «Про відміну безкоштовного користування прямими дротами залізничної телеграфної мережі». *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 5, Ст. 104.*

3. Одеса. Губернська планова комісія затвердила статут акціонерного товариства Одеських курортів з капіталом 150 тис. зол руб. Основні пайщики – Наркомат охорони здоров'я, Подільський і Київський губвиконкоми і УДКП. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 14 лютого.*

4. 6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про поширення на слухачів радпартшколи та університету ім. Артема соціального забезпечення». *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 5, Ст. 101.*

15 лютого (четвер).

10. Єлисаветград. Відбувся страйк робітників приватних металургійних підприємств, який проходив під керівництвом профспілки металістів. Страйк закінчився перемогою страйкарів. *Труд, Москва, 1923, 17 февраля.*

16 лютого (п'ятниця).

3. Встановлено пряме залізничне сполучення між Одесою та Ленінградом. *Пролетарская правда, Киев, 16 февраля*

4. Київ. У державному медичному інституті відбувся перший випуск студентів. *Більшовик, Київ, 1923, 17 лютого.*

10. Сімферополь. На приватній тютюновій фабриці “Стандарт” відбувся страйк. Вимоги страйкарів: укладення колективної угоди, підвищення заробітної плати, покращання умов праці. *Труд, Москва, 1923, 20 февраля*

17 лютого (субота).

2. 3. Харків. Центральна міжвідомча комісія у справах товариств і спілок при НКВС УСРР зареєструвала статут “Всеукраїнської асоціації інженерів” (ВУКАІ). Асоціація створена як науково-технічна організація, що мала сприяти розвитку продуктивних сил країни та здійсненню науково-технічних й культурно-освітніх завдань. *ЗУ УСРР, 1924, Від. II, № 3, Ст. 3.*

3. Згідно з рішенням президії УРНГ створений Південний хімічний трест. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства. 1921-1925. – С. 558.*

4. Харків. Організований Геодезичний землепоряджувальний інститут. *Пролетарий, Харьков, 1923, 21 февраля.*

18 лютого (неділя).

2. Харків. Відбулася установча нарада Українського юридичного товариства. До правління обрано М. Скрипника, В. Балицького, М. Рейхеля, Ю. Мазуренка. *Пролетарская правда, Киев, 20 февраля 1923.*

3. Київ. Відкрився контрактний товарний ярмарок, в якому брало участь 60 закордонних фірм, з яких 18 – французьких. *Коммунист, Харьков, 1923, 20 февраля; Діло, Львів, 1923, 23 лютого.*

10. Суми. Відбувся страйк робітників приватної друкарні із вимогою підвищення заробітної плати на 20%. Вимогу страйкарів задоволено. *Труд, Москва, 1923, 20 февраля.*

19 лютого (понеділок).

3. Харків. РНК УСРР ухвалила проект організації комунальних банків, в першу чергу – в Києві, Одесі, Катеринославі. *Пролетарская правда, Киев, 21 февраля 1923.*

6. Харків. ВУЦВК організував Всеукраїнський комітет допомоги інвалідам війни і праці, хворим і пораненим червоноармійцям та їх родинам. *Пролетарская правда, Киев, 21 февраля 1923.*

20 лютого (вівторок).

4. Київ. Припинив діяльність Малий театр. У його приміщення відкрито кінотеатр «Люкс». *Театр, Киев, 1923, № 5-6, 1923, 10-20 февраля, С. 12, 13.*

4. Ялта. ВУФКУ зняло фільми “Океан” за сценарієм Л. Андрєєва та “Солов’їний сад” за сценарієм О. Блока. *Театр, Киев, 1923, № 5-6, 1923, 10-20 февраля, С. 13.*

4. ВУФКу продало до РСФРР і за кордон фільм “Привід ходить по Європі”. *Театр, Киев, 1923, № 5-6, 1923, 10-20 февраля, С. 13.*

4. Київ. На кооперативних засадах створена Державна консерваторія. Засновники – Головполітосвіта та ініціативна група музичних діячів у складі народного артиста Л. Штейнберга, І. Віленського, Г. Горовця. Пайщиками мали стати державні установи. *Театр, Киев, 1923, № 5-6, 1923, 10-20 февраля, С. 13.*

4. Київ. Утворена група театральних діячів, що приступила до організації театральної виставки. *Театр, Киев, 1923, № 7-8, 1923, 10-20 февраля, С. 13.*

4. Повідомлялося, що диригент М. Штейман написав рапсодію на українські теми для роялю з оркестром. *Театр, Киев, 1923, № 5-6, 1923, 10-20 февраля, С. 14.*

6. Київ. Дирекція драматичного театру ім. Леніна постановила припинити видачу контрамарок з початку нового сезону. *Театр, Киев, 1923, № 7-8, 1923, 10-20 февраля, С. 13.*

21 лютого (середа).

3. 6. Відкрита пасажирська авіалінія між Києвом і Харковом. *Пролетарская правда, Киев, 28 февраля 1923.*

6. Харків. ЦК Допдіт ВУЦВК постановив відкрити до 8 березня дитячі їдальні і молочні харчові пункти ім. Міжнародного дня робітниці в Харкові, Одесі, Києві, Катеринославі, Миколаєві, Херсоні, Таганрозі, Олександрівську, Юзівці, Луганську, Бердянську, Кривому Розі та Єлисаветграді для 5 тис. 650 дітей. Одночасно мали організовуватися дитячі будинки в Катеринославі, Миколаєві, Одесі, Києві для 100 безпритульників кожний та у всіх губерніях – дитячі ясла при заводах і фабриках. *Пролетарская правда, Киев, 22 февраля 1923.*

23 лютого (п'ятниця).

4. Варшава. 3 ініціативи Централі Українського комітету організовані Вищі курси українознавства. *Діло, Львів, 1923, 24 лютого.*

25 лютого (неділя).

6. Київ. Відкрита перша у місті ощадна каса. *Більшовик, Київ, 1923, 27 лютого.*

26 лютого (понеділок).

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про організацію відділу сільськогосподарських позичок при НКЗемі”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 7, Ст. 119.*

6. Харків. РНК УСРР дозволила державним заводам, що знаходяться у віданні Укрдержспирту, виробництво й продаж населенню ягідних наливок й настоек міцністю не вище 20 градусів по Траллесу. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 7, Ст. 126.*

3. 8. Первомайський повіт Одеської губернії. Група канадських комуністів заснувала сільськогосподарську комуна Комуна отримала від уряду УСРР позику у розмірі 1 тис. руб. для засіву 120 десятин оранки. *Пролетарская правда, Киев, 25 февраля 1923.*

26 - 28 лютого (понеділок - середа).

3. Київ. Відбувся I Всеукраїнський з'їзд працівників колективізації сільського господарства, представників комун і артільей. Порядок денний: діяльність товариства “Село-техніка”; агрономічна допомога сільськогосподарським колективам; колективні форми землевпорядкування та землеустрій колективів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 2 березня.*

27 лютого (вівторок).

4. Київ ВУАН затвердила статут Миколаївського наукового товариства, до якого входили науковці та педагоги Миколаївського та Херсонського окр. (20 дійсних членів та 50 співробітників-кореспондентів). Головою призначений Т. Камінський. Робота проводилася по декількох секціях: історичній, археологічній, етнографічній, економічній, юридичній, музейній, мови та письменництва, мистецтва, педагогічній, екскурсійній, охорони пам'яток мистецтва та старовини. На товариство покладалося завдання нагляду за територією давньої Ольвії біля с. Парутіно. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 26 липня.*

6. Харків. Президія ВУЦВК скасувала постанову Київського губвиконкому про націоналізацію клавішних інструментів як незаконну, однак у частині, що стосується трудящих. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 20 лютого.*

8. До Гамбургу прибула перша партія хлібного експорту з УСРР у обсязі 1 млн. пуд. жита. Це – перша хлібна операція СРСР за кордоном. *Пролетарская правда, Киев, 28 февраля 1923.*

8. УСРР брала участь у Ліонському торговому ярмарку. Представлялися різні експонати українського виробництва, головним було збіжжя. *Пролетарская правда, Киев, 8 февраля 1923.*

28 лютого (середа) – 3 березня (субота).

6. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада завідувачів відділів охорони праці. Порядок денний: охорона праці; соціальне

страхування; регулювання ринку праці і боротьба з безробіттям; трудові спори і заробітна плата; організаційні питання. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 2-4 березня.*

28 лютого (середа) – 1 березня (четвер).

6. Харків. Відбувся I Всеукраїнський з'їзд робітничої медицини. Прибуло 120 делегатів. Порядок денний: доповіді з місць; стан робітничої медицини в Україні; амбулаторно-поліклінічні організації; медична допомога поза містом; охорона материнства й дитинства; боротьба з професійними захворюваннями і травматизмом; інститут професійної патології та гігієни; боротьба з туберкульозом й іншими інфекційними захворюваннями. *Пролетарий, Харьков, 1923, 30 марта – 3 апреля.*

Березень

2 березня (п'ятниця).

3. Харків. Відбулася нарада трестів з питання організації повітряного сполучення між містами УСРР та РСФРР: Харків – Москва – Одеса - Сімферополь. Вирішено створити Українське акціонерне товариство повітряного сполучення. *Пролетарская правда, Киев, 3 марта 1923.*

3 березня (субота).

4. Київ. Організована Державна філармонія. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1923, 3 марта; Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 3 березня.*

3-4 березня (субота–неділя).

10. Харків. Відбулася нарада губнаслідголів врожайних губерній разом з ЦК Наслідгол ВУЦВК. Мета її скликання – визначення розмірів допомоги голодуючим губерніям. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 7 березня.*

4 березня (неділя).

2. Одеса. Організовано Товариство розвитку пролетарської авіації та відродження авіатранспорту та авіабудівництва. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 8 марта.*

4. Київ. Відкрилася перша Всеукраїнська виставка друку.
Пролетарская правда, Киев, 1923, 8 марта.

5 березня (понеділок).

4. Харків. Розпочав роботу I Всеукраїнський з'їзд по освіті робітничої молоді, який обговорив проблеми загальної шкільної освіти робітничої молоді. *Коммунист, Харьков, 1923, 6 марта.*

6 березня (вівторок).

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут Харківського комунального банку. *ЗУ УСРР, 1924, Від. II, № 8, Ст. 19.*

4. Харків. При інституті народної освіти засновано Асоціацію по вивченню юнацької праці. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 8 березня.*

6. Повідомлялося, що згідно з рішенням РНК УСРР на підприємствах та у закладах республіки розпочався перехід з недільного на понеділковий щотижневий відпочинок.
Пролетарская правда, Киев, 6 марта 1923.

7 березня (середа).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанови про адміністративно-територіальний поділ Волинської, Донецької, Катеринославської, Київської, Одеської, Подільської, Полтавської, Харківської, Чернігівської губерній. Встановлено округа та окружні центри на їх території. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 18-19, Ст. 306–314.*

1. Харків. ВУЦВК затвердив “Положення про губернські з'їзди рад та губернські виконавчі комітети. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 20-21, Ст. 317.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про організацію комунальних банків у формі змішаних акціонерних товариств. Мета їх діяльності — кредитування місцевого комунального господарства; міського приватного будівництва; обслуговування короткотермінових кредитів місцевих державних кооперативних і приватних підприємств. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 8, Ст. 135.*

3. Харків. Президія ВУЦВК ліквідувала кредитне товариство “Село-Допомога» у зв’язку з появою нових форм кредитування сільського господарства. *ЦДАВО України, Ф. 36, оп.1, спр. 13, арк. 181.*

4. Київ. Відкрилася Всеукраїнська виставка друку. *Правда, Москва, 1923, 8 марта.*

9 березня (п’ятниця).

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про надання вузам і науковим закладам права обміну науковими виданнями з вузами й науковими закладами інших країн” згідно зі списками, попередньо затвердженими Центральним управлінням у справах друку. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 8, Ст. 147.*

10 березня (субота).

1. Київ. Губернський революційний трибунал виніс вирок по справі Городищенського відділення „Спілки визволення України”. За звинуваченням у створенні підпільної петлюрівської організації з метою підготовки антирадянського повстання 10 членів спілки було засуджено до розстрілу без амністії, а інших, що розкаялися, – до різних строків ув’язнення із конфіскацією майна. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 11 марта.*

1. Харків. Організований Верховний суд УСРР. *Правда, Москва, 1923, 17 марта.*

4. Харків. Відділ мистецтва Головополітосвіти скасував губернські репертуарні комісії та створив Центральну науково-репертуарну раду для контролю за репертуаром театрів. Комісія мала щомісячно затверджувати репертуар театрів та складати списки рекомендованих і заборонених до постановки п’єс. Частка революційних п’єс у репертуарі робітничих театрів за рішенням колегії Головополітосвіти мала складати 60%, хоча нарада науково-репертуарної комісії з працівниками політосвіт, культпрацівниками робітничих театрів і режисерами

професійних театрів визначила її у розмірі 30%. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 11 березня.*

6. Одеса. Спілка комуністичної молоді затвердила план проведення комсомольського Великодня як антирелігійної пропагандистської кампанії. Передбачалося влаштування маскараду та демонстрації з плакатами антирелігійного змісту за участю червоноармійських частин і професійних спілок; організація прилюдних зборів осередків КП(б)У разом з безпартійними робітниками на заводах і підприємствах для читання лекцій про походження людини за теорією Дарвіна; влаштування виставок антирелігійного характеру в робітничих клубах. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 11 березня.*

8. Уповноважений уряду УСРР у Польщі Бесідовський передав міністру закордонних справ Польщі Скшинському ноту протесту з приводу відмови польською стороною прийняти польських репатріантів української і єврейської національності, що прибули з України до ст. Здолбуново та порушення польськими жандармами недоторканості українських кордонів під час повернення цих репатріантів до УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 20 березня.*

10-21 березня (субота - середа).

1. Житомир. Надзвичайна сесія губернського революційного трибуналу розглянула справу учасників “Волинського повстанського комітету”. Із 367 підсудних 40 виправдано, 105 засуджено до розстрілу, інші – до різних строків ув’язнення. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 11-22 березня.*

12 березня (понеділок).

2. Організовано Всеукраїнське товариство авіації і повітроплавання. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 18 березня.*

8. НКЗС УСРР Х. Раковський передав ноту протесту урядам Антанти (Англії, Франції і Італії) з приводу звернення до них

польського уряду з проханням остаточно врегулювати питання про східні кордони Польщі на засіданні Ліги націй у Парижі без участі УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 14 березня.*

13 березня (четвер).

8. Заступник НКЗС СРСР Г. Литвинов та НКЗС УСРР Х. Раковський надіслали ноту протесту уряду Румунії з приводу проведення ним переговорів з представником закордонних українських емігрантських груп Гасенко з питань власності зброї і амуніцій, захоплених румунськими військами у Бессарабії в 1917-1918 рр. Радянська сторона заявила про неправомочність передання цього майна Румунії з боку українських емігрантських груп, оскільки його справжніми власниками були РСФРР та УСРР й тому воно має бути поверненим радянським республікам. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 14 березня.*

7. Харків. Президія ВУЦВК затвердила новий склад Цекаарма: голова – Раковський Х., заступник – М. Фрунзе, члени – М. Владимирський, Д. Лебідь, В. Манцев, М. Скрипник, Лобачов, В. Ксандров, М. Рудий. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 14 березня.*

14 березня (середа).

1. Рада Амбасадорів прийняла рішення про приєднання Галичини до Польщі. *Енциклопедія Українознавства. – Т. 9. – К., 2000. – С. 3313.*

15 березня (четвер).

1. Відбулася ліквідація уряду ЗУНР Е. Петрушевича у екзилії. *Енциклопедія Українознавства. – Т. 9. – К., 2000. – С. 3313.*

16 березня (п'ятниця).

3. Відкрилася Всеукраїнська нарада працівників комунального господарства. Порядок денний: доповіді з місць, організаційне питання, житлове питання. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 18 березня.*

4. Харків. Головпрофос видав наказ про створення у вузах профспілкових секцій. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 16 березня.*

17 березня (субота).

6. Харків. Відбулося урочисте святкування Дня Паризької комуни. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 22 березня.*

4. Організоване кооперативне видавництво “Гарт”, яке мало видавати радянську наукову і художню літературу на українській мові. Вийшли з друку перша серія бібліотеки “Гарт”, до якої увійшли твори членів цієї спілки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 17 березня.*

18 березня (неділя).

2. Холм, Польща. Відбувся I з'їзд українських вчителів Холмщини і Підляшшя. Утворено учительську організацію Холмщини і Підляшшя, та Педагогічно-наукове товариство. *Діло, Львів, 1923, 23 березня.*

19 березня (понеділок).

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про проведення Всеукраїнського тижневика допомоги матері пролетарці” з 1-8 травня. Мета тижневика – залучення уваги громадськості до справи покращання побуту матерів, зайнятих у виробництві, охорони здоров'я їх дітей і пропаганди охорони материнства й дитинства у радянській державі. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 9, Ст. 171.*

20 березня, вівторок.

3. Харків. РНК УСРР створила комісію по відбудові промисловості на чолі з головою РНК УСРР Х. Раковським. *Коммунист, Харьков, 1923, 20 марта.*

3. Утворено акціонерне товариство рудників і шахт Донбасу. Мета його діяльності – забезпечення залізниць УСРР та інших радянських республік паливом. Пайщики товариства – найбільші залізниці СРСР. Основний капітал товариства – 2 млн. золотих руб. *Пролетарская правда, 1923, 21 марта.*

4. Харків. ВУЦВК звернувся з відозвою до селян УСРР про допомогу школі у зв'язку з переведення шкіл на утримання за рахунок місцевих коштів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 20 березня.*

10. Миколаїв. Відбувся пленум повітової комісії наслідгол. У зв'язку з посиленням голоду і поширенням голодних смертей у повіті, комісія обклала місцеві підприємства і установи спеціальним податком у фонд допомоги голодуючим та звернулася до центру з клопотання про допомогу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 21 березня.*

21 березня (середа).

4. “Русопрес” повідомив, що Наркомос УСРР видав розпорядження про ліквідацію “Просвіт” як центрів націоналізму та антирадянської діяльності. Розпорядження прийнято на підставі наслідків слідства, проведеного трибуналами республіки, щодо діяльності “Просвіт”. *Діло, Львів, 1923, 21 березня.*

5. Харків. Закінчився з'їзд “Живої церкви”, на якому оголошена автокефалія православної церкви України, Криму і Східної Галичини й створена Українська центральна управа. Київським митрополитом замість В. Липківського обрано прихильника “Живої церкви” архієпископа Тихона. *Діло, Львів, 1923, 21 березня.*

8. Берлін. Ліквідовано українське торговельне представництво, приміщення якого передано у власність радянського російського консульського бюро. До ратифікації Рапалльського договору в цьому будинку перебувало посольство УНР в Берліні. *Діло, Львів, 1923, 21 березня.*

22 березня (четвер).

2. Львів. Відбулась 40-тис. демонстрація українців на чолі з українським громадським діячем Ю. Романчуком проти польського панування у Галичині. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 22 березня.*

24 березня (субота).

4. Житомир. Інститут народної освіти ввів до курсу навчання історію єврейської літератури. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 24 березня.*

4. Одеса. Відкрився рибпромисловий технікум. *Пролетарская правда, Київ, 1923, 27 марта.*

7. Митрополит А. Шептицький надіслав протест до прем'єр-міністра Франції Р. Пуанкаре з приводу рішення Ради Амбасадорів про Східну Галичину. *Діло, Львів, 1923, 24 березня.*

8. Львів. Відбулося засідання Української національної ради, яка надіслала протест до Ради Амбасадорів і до голів держав Антанти проти рішення ради від 14 березня 1929 р. про визнання протекторату Польщі над Східною Галичиною. *Діло, Львів, 1923, 24 березня.*

25 березня (неділя).

1. Прага. Відбулася демонстрація українців проти рішення Ради Амбасадорів щодо Східної Галичини. *Діло, Львів, 1923, 30 березня.*

3. На Юзівському металургійному заводі пущена перша мартенівська печ. *Коммунист, Харків, 1923, 1 апреля.*

4. Баварія. Український скульптор О. Архипенко, що мешкав у Німеччині, представив на виставці “Нової сецесії” новаторські роботи – торси із пластику і металу, які придбали музеї Берліну, Гессену, Франкфурту-на-Майні, Роттердаму, Осаки. *Діло, Львів, 1923, 25 березня.*

26 березня (понеділок).

3. Харків. Відбулися установчі збори українського товариства комерційного повітроплавання „Товариства повітряних сполучень України”. Установчий капітал товариства – 550 тис. золотих руб. Основні пайовики – трести та УСНХ, що придбали 40% акцій. До участі в товаристві планувалося залучити губернські господарські органи. *Пролетарская правда, 1923, 28 марта.*

6. Одеса. Робітники тютюнової фабрики прийняли рішення про відмову від святкування Великодня. Заробіток за святкові дні мав надійти до культфонду та фонду боротьби з голодом. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 29 березня.*

27 березня (вівторок).

2. Делегати ЦКНС вирішили виїхати до Миколаєва, щоб оглянути на суднобудівному заводі підшефний крейсер “Незаможник”, відбудований на кошти комнезамів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 28 березня.*

3. Харків. РНК УСРР затвердила статут Всеукраїнського сільськогосподарського акціонерного банку. *Пролетарская правда, 1923, 29 марта.*

3. Одеса. Відділення Електротресту уклало 7 угод з місцевими виконками на електрифікацію сіл. *Пролетарская правда, 1923, 29 марта.*

28 березня (середа).

2. Чорноморський райкомвод постановив організувати збір пожертв серед моряків на будівництво військового аероплану “Чорноморський водник”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 29 березня.*

6. Київ. Створено губернську раду по боротьбі з проституцією та венеричними хворобами, до складу якої увійшли представники губернської ради профспілок, жінвідділу КП(б)У та відділів по охороні праці та робітничої медицини при виконках рад. На раду покладалися завдання контролю за дотриманням 10% броні жінок на виробництві, за лікуванням венеричних хворих у поліклініках “Робмеду” та допомога в організації районних будинків для безробітних жінок та сприяння у виявленні утримувачів кубел розпусти. *Пролетарская правда, 1923, 28 марта.*

29 березня (четвер).

2. Харків. Відкрився перший у СРСР з'їзд працівників робітничої медицини. Порядок денний: доповіді наркома охорони здоров'я

М. Гуревича та представника Південбюро ВЦРПС Должанського, доповіді з місць. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 29 марта.*

30 березня (п'ятниця).

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про відкриття 1 квітня 1923 р. курсів по підготовці волосних земельних працівників з метою залучення селянства до проведення землевпорядкування. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 12, Ст. 210.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про протихолерну кампанію в 1923 р.” Мета її проведення – попередження загрози холерної епідемії, що існувала в Україні протягом багатьох років. Встановлено невідкладні заходи щодо покращання санітарно-епідеміологічного становища у республіці: обов’язкове трикратне щеплення проти холери й черевного тифу для певних категорій населення, термінова госпіталізація холерних і підозрілих на холеру хворих, покращання санітарного стану доріг, водних шліхів й закладів, які їх обслуговують. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 12, Ст. 201.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про проведення 9-16 квітня 1923 р. Всеукраїнського тижня допомоги інвалідам війни. Мета його організації – залучення громадськості до справи покращання соціального забезпечення й побуту інвалідів війни: влаштування інвалідних будинків, постачання інвалідів протезами, організації інвалідної кооперації та надання різноманітної допомоги інвалідам та непрацездатним членам їх родин у сільській місцевості. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 12, Ст. 208.*

8. Харків. Організовано інформаційне бюро місії Ф. Нансена, яке надсидало повідомлення до західноєвропейських країн про політичне становище в УСРР. *Діло, Львів, 1923, 30 березня.*

квітень

1 квітня (неділя).

1. Львов. Відкрився з'їзд УРП. Прибув 71 делегат. Ухвалено програму УРП, її тимчасовий статут, обрано нове керівництво, прийнято резолюції про цензуру та з приводу рішення конференції амбасадорів 14 березня 1923 р. *Діло, Львів, 1923, 5 квітня.*

2 квітня (вівторок).

4. Київ. Спільне засідання ВУАН постановило передати до Всенародної бібліотеки України книгозбірню Старої громади, що тимчасово зберігалася в УНТ. *Історія Академії наук України. 1928-1923. – К.: Наукова думка, 1993. – С. 495.*

4-10 квітня (середа – вівторок).

1. Харків. Відбулася VII Всеукраїнська конференція КП(б)У. Порядок денний: доповідь про завдання XII з'їзду РКП(б); політичний звіт ЦК КП(б)У; звіт ЦКК КП(б)У; доповідь ЦК КСМУ; організація державної промисловості; сільське господарство і промислова політика; національні моменти в радянському й партійному будівництві; вибори керівних органів КП(б)У. *КПУ у резолюціях і рішеннях з'їздів, конференцій і пленумів ЦК. – К., 1976. – Т. I. – С. 215.*

10 квітня, (вівторок).

3. Харків. На трубопрокатному заводі пущений маннесманівський стан. *Экономическая жизнь, Москва, 1923, 13 апреля.*

8. Харків. Президія ВУЦВК ратифікувала санітарну конвенцію поміж УСРР, РСФРР, БСРР з одного боку та Польською Республікою з іншого. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 18-19, Ст. 316.*

11-12 квітня (середа - четвер).

1. Харків. Відбулася друга сесія ВУЦВК VII скликання. Порядок денний: про розгляд проекту союзного договору СРСР; про ратифікацію договору з Естонією; про фінансове господарство країни; про паливне становище УСРР; про новий

адміністративно-територіальний поділ; про боротьбу з дитячою безпритульністю і про охорону дитинства в Україні; про утворення фонду боротьби з наслідками голоду та про проведення тижня матері-пролетарці. *Стенографический отчет второй сессии Всеукраинского ЦИК VII созыва, 11-12 апреля 1923 г. – Харьков 1923. – С. 90.*

11 квітня (середа).

5. Одеса. З ініціативи керівників „Живої церкви” закриті монастирі. *Пролетарская правда, 1923, 11 апреля.*

8. Харків. Друга сесія ВУЦВК VII скликання ратифікувала договір з Естонією, укладений та підписаний у Москві 25 листопада 1921 р., і додаткові до нього протоколи від 27 травня 1922 р. та від 17 лютого 1923 р. “Про порядок оптації громадянства” та “Правила про вивіз майна осіб, що оптували українське (естонське) громадянство”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 44, Ст. 558-561.*

12 квітня, (четвер).

1. Харків. Друга сесія ВУЦВК VII скликання прийняла постанову “Про новий адміністративно-територіальний поділ України”. Затверджено 53 округа та 706 районів. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 45, Ст. 564.*

1. Харків. Друга сесія ВУЦВК VII скликання ухвалила резолюцію “Про союзний договір УСРР”. Завдання розгляду проектів договору і положень про союзні наркомати покладено на президії ВУЦВК та РНК УСРР впродовж півтора місяці. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 45, Ст. 567.*

1. Харків. Друга сесія ВУЦВК VII скликання ухвалила резолюцію “Про позицію України у справі про поневолення робітників та селян Східної Галичини пануючими класами Польщі”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 45, Ст. 570.*

3. Харків. Друга сесія ВУЦВК VII скликання прийняла постанову “Про паливостачання України”. Накреслено заходи розробки покладів місцевого палива — бурового вугілля й торфу.

ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 45, Ст. 564.

3. Харків. Друга сесія ВУЦВК VII скликання прийняла резолюцію “Про фінансове становище республіки”. Ухвалено формування державного бюджету УСРР як складової загальносоюзного бюджету. Заплановано створення з IV кварталу господарського року волосного бюджету та бюджетів міст. Визначено розвиток комунального кредитування, створення сільськогосподарського банку, впровадження єдиного сільськогосподарського податку та деякі інші заходи. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 45, Ст. 568.*

4. Харків. Колегія Головпрофосу включила до освітньої програми шкільних установ політмінімум. Розробка його курсу покладена на шкільні предметні комісії і політосвіти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 12 квітня.*

4. Харків. Колегія Головпрофосу встановила стипендії для аспірантів комуністів при науково-дослідних кафедрах, як мали призначатися за її рішенням. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 12 квітня.*

6. Харків. Друга сесія ВУЦВК VII скликання прийняла резолюцію “Про боротьбу з дитячою смертністю та хворобами”. Заплановано збільшення державних й місцевих асигнувань на заходи по охороні материнства й дитинства; державне фінансування сільських ясел та дитячих консультацій; організацію ясел при підприємствах із застосуванням жіночої праці; забезпечення дітей робітників в містах продовольством по доступним цінам; вивіз дитячих закладів влітку і навесні на загородні дачі; ремонт приміщень дитячих закладів. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 45, Ст. 565.*

6. Друга сесія ВУЦВК VII скликання прийняла постанову “Про боротьбу з дитячою безпритульністю”. Накреслено заходи по розміщенню безпритульників у дитячих закладах. Через обмеженість державних коштів, вирішено залучити громадськість до утримання безпритульників у формі так званого “колективного патрунування”. Постановлено розширити мережу закладів для неповнолітніх, а також покращити матеріальне забезпечення працівників освіти, охорони здоров’я та юристів, які працюють в цих закладах. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 45, Ст. 566.*

6. Київ. При туберкульозному диспансері створено губернську туберкульозну раду у складі представників медичних та інших державних закладів, зобов’язаних проводити боротьбу з туберкульозом, а також громадських й, насамперед профспілкових організацій. Мета діяльності ради – залучення громадськості до справи боротьби з туберкульозом. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 12 апреля.*

8. Харків. ВЦВК надав амністію єврейським біженцям, які під час революції втекли до Польщі після 12 жовтня 1920 р., а зараз почали примусово висилатися польським урядом до радянських республік. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 24 апреля.*

10. Харків. Друга сесія ВУЦВК VII скликання ухвалила резолюцію “Про утворення фонду по боротьбі з наслідками голоду та про проведення тижня допомоги матері-пролетарці”. Основними джерелами створення фонду визначено: нарахування до основних податків та залишки місцевих коштів від минулорічних податкових надходжень. Строк проведення тижня встановлено з 1 по 8 червня 1923 р. З метою збільшення фонду допомоги дітям на 1 травня заплановано провести “День червоної квітки” у містах. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 45, Ст. 569.*

13 квітня (п’ятниця).

1. Польська поліція вислала за межі Польщі українського емігранта А. Животика, який працював в Просвіті. *Діло, Львів, 1923, 14 квітня.*

3. Краматорськ. На металургійному заводі відбулася перша плавка чавуну. *Экономическая жизнь, Москва, 1923, 17 июня.*

3. Харків. Наркомфін РСФРР надав Українському центральному робітничому кооперативу кредит у розмірі 600 тис. золотих руб. *Пролетарская правда, 1923, 14 апреля.*

8. Спілка американських фабрикантів запропонувала Українському банку поновити ділові стосунки й надіслала до Харкова свого представника. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 14 апреля.*

15 квітня (неділя).

4. Повідомлялося, що ВУФКу закупило за кордоном 100 наукових фільмів й уклало угоди з закордонними фірмами “Атлантик”, “Іфа”, “Амброзіо” і “Пате” на прокат в УСРР фільмів їх виробництва. *Театр, Киев, 1923, № 5-6, 8-15 квітня, 1923, С. 12.*

16–20 квітня (понеділок - п'ятниця).

4. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада з питань ліквідації неписьменності та малописьменності. Порядок денний: перспективи роботи з ліквідації неписьменності; підготовка педагогічних кадрів; програми пунктів лікнепу; комплексні програми шкіл малописьменних; шкільні підручники; скликання Всеукраїнського з'їзду товариств лікнепу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 24 квітня.*

17 квітня (вівторок).

2. Київ. Загальна конференція червоноармійців Київського гарнізону за пропозицією курсантів дивізійної школи звернулася до Київського губвиконкому з клопотанням про розкриття мощів у Печерській Лаврі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 18 квітня.*

3. Закінчилися переговори між Київським управлінням комунальних підприємств і віденським банком барона Файштенберга про довгострокове кредитування імпорту до України закордонних машин та матеріалів для відбудови київського комунального господарства. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 19 квітня.*

10 Відбулася пожежа на Миколаївському елеваторі. 60% зерна згоріло. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 20 квітня.*

18 квітня (середа).

8. Харків. Прибув бельгійський фінансист Клеркс, уповноважений 70 найбільшими торговельно-промисловими об'єднаннями Бельгії. Мета його візиту - поновлення економічних стосунків між Бельгією та УСРР. Клеркс запропонував уряду УСРР налагодити за допомогою бельгійський інвестицій автомобільні пасажирські і вантажні перевезення між Києвом - Житомиром, Києвом – Черніговом, Одесою – Миколаєвим та Харковом – Полтавою, а також закупити у Бельгії сільськогосподарські машини. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 12 апреля.*

20 квітня, (п'ятниця).

1. Харків. РНК УСРР затвердила “Положення про державний нотаріат”, яке визнало принципи його організації та повноваження діяльності. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 13, Ст. 232.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про “Призупинення судочинства і виконання вироків за продподаткові правопорушення” до 1 жовтня 1923 р. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 13, Ст. 234.*

3. Маріуполь. Листопрокатний цех металургійного заводу досягнув довоєнного рівня виробництва, випустив 188 тис. пуд прокату. *Экономическая жизнь, Москва, 1923, Від. I, 24 апреля.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “У справі доповіді Центрального комітету допомоги дітям при ВУЦВК”. Визначено джерела покриття дефіциту фонду ЦК – за рахунок залишків продподатку, проведення грошової лотереї, звільнення підприємств ЦК від промислового податку, а у випадку необхідності — й із резервного фонду РНК УСРР. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 13, Ст. 227.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про забезпечення дітей сиріт”. Наркомзему в місячний строк запропоновано примежувати до земельних ділянок дитбудинків і шкіл додаткову рілля, призначену для забезпечення дітей сиріт. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 13, Ст. 228.*

20-25 квітня, (п'ятниця – середа).

3. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада представників сільськогосподарської кооперації. Порядок денний: фінансовий стан сільськогосподарської кооперації і організація Сільськогосподарського банку; торгіві взаємини “Сільського господаря” та сільськогосподарських спілок; продуктивна праця сільськогосподарської кооперації; Всеросійська сільськогосподарська виставка. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 21-26 квітня.*

21 квітня (субота).

1. Одеса. Надзвичайна сесія губернського суду оголосила вирок у справі петлюрівської організації Елисаветградського району. 6 звинувачених у контрреволюційній діяльності засуджені до 10 років позбавлення волі, а інші до менших строків ув'язнення. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 24 квітня.*

3. Юзівка. На металургійному заводі відбувся пуск другої мартенівської печі. *Украинский экономист, Харьков, 1923, 26 мая.*

24 квітня (вівторок).

10. Кривий Ріг. Відбувся страйк робітників приватних підприємств. Незважаючи на локаут підприємців, він завершився задоволенням вимог, висунутих профспілкою. *Труд, Москва, 1923, 24 февраля.*

2. Харків. Відбувся громадський суд над театрами за низький ідеологічний і професійний рівень вистав. Головним звинуваченим був Академічний театр. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 28 квітня.*

25 квітня (середа).

4. Пленум ВУФКу затвердив план виробничої програми на наступний сезон. Заплановано відзняти 24 кінокартини, з яких 10 – антирелігійних. *Театр, Киев, 1923, № 12, 18-25 апреля, 1923, С. 11.*

6. Київ. Труппа артистів профспілки Рабіс на чолі з диригентом М. Штейманом зняла в оренду на літній сезон Ботанічний сад для влаштування на його території концертів і театральних вистав. *Театр, Киев, 1923, № 12, 18-25 апреля, 1923, С. 11.*

5.с. Соколівка Уманського повіту Київської губ. Сільські активісти влаштовували обшуки в селянських хатах, збирали ікони та спалювали їх біля церкви. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 27 квітня.*

26 квітня (четвер.)

1. Запоріжжя. Виїзна сесія ревтрибуналу закінчила слухання карної справи про канібалізм та продаж людського м'яса на ринці міста під час голоду. Трьох обвинувачених, двох жінок і чоловіка, що вбили 10 осіб, засуджено із застосуванням амністії до 6 років і 8 місяців ув'язнення. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 28 квітня.*

3. Катеринослав. На металургійному заводі пущена мартенівська піч № 1. *Украинский экономист, Харьков, 1923, 26 мая.*

6. Подільська губернська організація КСМУ вирішила організувати на Міжнародний день солідарності трудящих 1

травня демонстрації протести проти польської окупації Східної Галичини, а також приурочити до цього свята кампанію відновлення лісу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 28 квітня.*

27 квітня (п'ятниця).

3. Харків. РНК УСРР створила комісію по відбудові української промисловості на правах дорадчого органу. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 11, Ст. 189.*

6. ВУЦВК прийняв постанову “Про пакунки, що направляються з-за кордону до УСРР через Товариство Міжнародної робітничої допомоги Росії”. Встановлено їх пільгову безмитну доставку при умові, щоб Міжробдоп з кожних двох одержаних ним пакунків один, як платний, передавав адресатові, і інший — безплатно до фонду допомоги безробітним. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 13, Ст. 238.*

29 квітня, неділя.

3. Законсервовано металургійний завод ім. Петровського. Звільнено тисячу робітників. До 5 травня мали бути звільненими ще 700 працівників. *Вісті ВУЦВК, 1923, Харків, 29 квітня.*

травень

1 травня (вівторок).

3. Товариство повітряного сполучення “Юнкерс” відкрило першу дільницю повітряної ліній Швеція – Росія – Персія за маршрутом: Москва – Харків – Ростов-на-Дону – Новоросійськ – Батум – Тифліс. *Одесские известия, Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 11 юня.*

4. Київ. Оголошено про відкриття літніх курсів кінематографу “Студія екрану” від керівництвом Вознесенського. *Театр, Киев, 1923, № 13, май, 1923, С. 14.*

2 травня, середа.

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про фонди комнезамів”. Встановлено пільгове кредитування господарств незаможників

через сільськогосподарський банк і губернські товариства сільськогосподарського кредиту. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 14, Ст. 257.*

8. Харків. ВУЦВК скасував постанову про недійсність угоди з Латвією від 19 липня 1922 р. та прийняв постанову “Про набуття чинності угоди з Латвією”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 15, Ст. 259-260.*

3 травня (четвер).

3. Катеринослав. На металургійному заводі пущений гвоздильний цех. *Украинский экономист, Харьков, 1923, 26 мая.*

5 травня (субота).

3. Москва. РПО РСФРР ухвалив статут Акціонерного товариства торгівлі хлібними та іншими сільськогосподарськими продуктами (“Хлібопродукт”). *ЗУ УСРР, 1923, Від. II, № 17 (19), Ст. 82.*

5-9 травня (субота – середа).

6. Харків. Відбулась Всеукраїнська нарада працівників соціального забезпечення. Порядок денний: про стан соціального забезпечення на Україні; звіт Наркомсобезу; про інвалідну кооперацію; про селянську взаємодопомогу; про державне забезпечення. *Коммунист, Харьков, 1923, 6, 10 мая.*

7 травня, понеділок.

3. Одеса. У порту розпочалися суднопідйомні роботи. В першу чергу планувалося підняти плаваючий елеватор „Франс” і підводний човен „Пелікан”. Аналогічні роботи започатковані у Феодосійському, Новоросійському, Севастопольському та Туапсинському портах. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 9 мая.*

8 травня (вівторок).

3. Відкрито регулярну морську торговельну лінію Одеса – Гамбург. Першим рейсом до Гамбурга відправився пароплав “Камянець-Подільський” із 60 тис. пуд. зерна на борту. *Украинский экономист, Харьков, 1923, 9 мая.*

9 травня (середа).

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про випуск 2-го хлібної позики на суму 30 млн. пуд. жита”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 16, Ст. 275.*

4. Харків. РНК УСРР створив раду сприяння Всеукраїнському інституту праці. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 9 мая.*

10 травня (четвер).

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про асигнування 500 тис. золотих рублів для кредитування комнезамів і колгоспів”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 16, Ст. 279.*

6. Харків. Організовані громадські роботи для тисячі безробітних. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 9 мая.*

11 травня (п'ятниця).

10. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про пільги незаможним і потерпілим від голоду селянам щодо грошової заміни трудгужподатку у неврожайних місцевостях”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 16, Ст. 286.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про дозвіл Укрмуну вільно продавати на внутрішньому ринку мотоцикли та автомобілі, відремонтовані, й ті, що потребують ремонту”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 16, Ст. 283.*

8. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про зовнішню торгівлю”. Основними торговельними організаціями УСРР за кордоном визнано торгові представництва. Виробничим державним підприємствам і об'єднанням, переведеним на комерційний розрахунок, надано право укладання торговельних угод за кордоном виключно по продажу вироблених ними товарів та придбанню предметів, необхідних для виробництва та для постачання робітників. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 17, Ст. 288.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про торговельні операції чужоземних фірм в УСРР” за дозволом Управління НКЗТ. *ЗУ*

УСРР, 1923, Від. I, № 17, Ст. 289: Пролетарская правда, Киев, 1923, 31 мая.

15-22 травня (субота – субота).

1. Харків. Відбувся III Всеукраїнський з'їзд КНС. Порядок денний: про міжнародне та внутрішнє становище радянських республік; звіт ЦКНС; доповідь про Червону армію; політика на селі й завдання комнезамів; стан і завдання колективізації селянських господарств; сільськогосподарський кредит; податково-фінансова політика на селі; вибори ЦКНС. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 5, 15, 23 травня.*

16 травня (неділя).

1. Харків. Відбулася Надзвичайна сесія ВУЦВК VII скликання. Порядок денний: про міжнародну ситуацію; про ноту англійському уряду з приводу вбивства Воровського; про єдиний сільськогосподарський податок. *Коммунист, Харьков, 1923, 15 мая; Стенографический отчет Чрезвычайной сессии Всеукраинского ЦИК VII созыва, 16 мая. – Харьков, 1923. – С. 27.*

8. Харків. Сесія ВУЦВК ухвалила резолюцію “Про англо-російську незгоду”. Висловила солідарність з Росією у зв'язку зі вбивством Воровського. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 45, Ст. 571.*

19-23 травня (субота – середа).

3. Харків. Відбулася Всеукраїнська агрономічна нарада. Порядок денний: агроорганізація; районні агроконференції; методи вивчення агрорайонів; форми землекористування; робота агрономів в справі розвитку сільського господарства. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 19, 24 травня.*

19 травня (субота).

3. Харків. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про єдиний сільськогосподарський податок”. Замінено різні податки, що стягалися з сільського населення, яке займалося сільським

господарством, єдиним сільськогосподарським податком. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 24, Ст. 351.*

3. Юзівка. На металургійному заводі пущена доменна піч.
Украинский экономист, Харьков, 1923, 26 мая.

20 травня (неділя).

4. Створено Волинське бюро Іспарту. *Летопись революции, 1923, № 2, С. 287.*

21 травня (понеділок).

3. Харків. Укрдержплан ухвалив пропозицію Одеської економнаради про утворення в Одесі вільної гавані, що мала полегшити торговельні зв'язки з закордоном та сприяти розвитку місцевої промисловості, яка працювала на привізній сировині. Вивіз товарів із гавані дозволявся тільки за ліцензією Зовнішторгу. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 25 мая.*

23 травня (середа).

8. Харків. Голова РНК УСРР Х. Раковський надіслав до секретаріату Лозаннської конференції ноту протесту з приводу вбивства В. Воровського. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 25 мая.*

25 травня (п'ятниця).

6. Повідомлялося, що Одеське управління пошт і телеграфів поновило поштово-телеграфний зв'язок із закордоном морським шляхом через Стамбул. *Одесские известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 25 мая.*

7. Помер Орженський Р. – економіст, статистик, академік кафедр статистики і політичної економії УАН, засновник і голова президії товариства економістів. *Історія Академії наук України. – С. 510.*

26 травня, субота.

6. Відкрито Куяльницький курорт ім. Х. Раковського під Одесою.
Одесские известия, Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 26 мая.

27 травня (неділя).

10. Одеса. Відбувся страйк кравців приватних майстерень із вимогою повернути на роботу звільнених товаришів і оплатити страйкові дні. *Труд, Москва, 1923, 7 июля.*

30 травня, середа.

1. Харків. ВУЦВК затвердив положення про губернські, окружні та районні з'їзди рад та виконавчі комітети. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 20-21, Ст. 317, 318, 319.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про дозвіл вивозу за кордон виробленого на заводах РСФРР і всіх союзних з нею радянських республік цукру без акцизу”. Встановлено кінцеву норму вивозу цукру до Персії та Афганістану у кількості 500 тис. пуд. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 22-23, Ст. 329.*

1. Полтава. Відбулася самоліквідація організації укапістів. Один із лідерів партії Ярещенко зрікся мирського життя та очікував освячення у сан єпископу. Інші члени надрукували у місцевій пресі заяву про вихід із партії і порушили клопотання про їх прийняття до КП(б)У. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 30 мая.*

4. Харків. Відбувся I Всеукраїнський з'їзд робітфаків. *Коммунист, Харьков, 1923, 31 мая.*

Кінець травня.

4. Київ. Оголошено про відкриття першого “Вечора екранного мистецтва” під керівництвом А. Лундіна. Вступна доповідь А. Вознесенського. *Театр, Киев, 1923, № 15, май, 1923, С. 13.*

Лютий - травень.

1. Повстанські загони українських селян здійснили 165 нападів на органи влади, промислові об'єкти, залізниці. У відповідь органи регулярні частини РСЧА провели 4 операції по придушенню повстанства, війська і органи ДПУ разом – 91 операцію (ДПУ – 83), міліція і карний розшук – 39, дружини самооборони – 8. *Д. Ариєрейський, В. Ченцов. Влада і селянство в*

Україні 1 20-ті рр. // ВУЧК, ГПУ, НКВД, КГБ. – Київ, 1999. – № 1\2. – С. 105.

30 травня – 6 червня (субота - п'ятниця).

4. Харків. Відбувся I Всеукраїнський з'їзд робітничих факультетів. Прибуло 45 делегатів від робітфаків, викладачів вузів, Головпрофосу, ЦК КСМУ, Південбюро ВЦРПС. Порядок денний: доповідь про завдання й досягнення робітфаків; інформація з міст; положення про робітфаки; матеріальне становище робітфаківців; постанова викладання на робітфаках; політосвітня робота серед робітфаківців. *Студент революції*. – 1923. – № 6. – С. 101-103.

Червень

1 червня (п'ятниця).

3. Маріуполь. На державному металургійному заводі пущена мартенівська піч. *Всероссийская кочегарка, Бахмут, 1923, 28 июня; Украинский экономист, Харьков, 1923, 27 июня.*

4. Чернігів і Миколаїв. Організовано бюро Істпарту. *Летопись революции, 1923, № 2, С. 287, 288.*

6. Харків. РНК УСРР прийняв постанову “Про санітарні органи республіки”. Визначено організаційну структуру та завдання діяльності центральних та місцевих санітарних органів. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 22-23, Ст. 331.*

6. Встановлено повітряне сполучення між Швецією, Україною та Персією. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 3 июня.*

9. Харків. На основі злиття двох спортивних організацій – Товариства любителів спорту і Клубу фізичної культури організований спортивний клуб ім. Г. Петровського. Внаслідок класової і політичної чистки залишилося 152 члена, серед яких 67 були комуністами і комсомольцями, 55 - службовцями, 30 – учнями й решта – робітниками. У клубі створені секції:

футбольна, легкоатлетична, гандбольна, велосипедна та плавання. *Вестник физической культуры*. – 1923. – № 12. – С. 6.

2 червня (субота).

1. Харків. Газета “Комуніст” надрукувала заяву 13 членів меншовицької організації Катеринослава про вихід із партії зі закликом до інших членів РСДРП наслідувати їх приклад. *Одесские известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 4 июня*.

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут Київського губернського комунального банку. *ЗУ УСРР, 1924, Від. II, № 16, Ст. 33*.

4 червня, (понеділок).

4. Харків. Засновано українське відділення загальносоюзного акціонерного товариства “Пролеткіно”. Тимчасовим керівним органом товариства призначено організаційне бюро у складі представників Південбюро ВЦРПС, ПУР, Агітпропу ЦК КП(б)У, Наркомосу, Харківської губпрофради, ЦКНС при ВУЦВК та “Пролеткіно”. Підписано договір між укрвідділенням “Пролеткіно” і ВУФКУ про розмежування повноважень та взаємне представництво в управлінських органах. *Одесские известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 4 июня, среда*.

4-8 червня, (понеділок - п'ятниця).

10. Катеринослав. З ініціативи губернського відділення профспілки шкіряників страйкувало більше 40 шевців-надомників, які працювали на рундучників-взуттєвиків Троїцького і Озерного базарів. Вимоги страйкарів: підвищення заробітної плати, її нарахування у товарних рублях та своєчасна виплата, а також страхування робітників в органах Держстраху та прикріплення шевців до рундучників. Всі вимоги страйкарів задоволені, а страйкові дні оплачені. *Трудовые конфликты в Советской России. 1928-1929. М., 1998. – С. 218*.

5 червня (вівторок).

6. Пуще-Водиця біля Києва. Відкрито 1-й робітничий санаторій для туберкульозних хворих. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 5 июня.*

6 червня (середа).

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про денационалізацію будинків”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 22-23, Ст. 333.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про надзвичайні заходи щодо боротьби з самогоном”. *ЗУ УСРР, 1923, від. I, № 22-23, Ст. 334.*

7 червня (четвер).

6. Харків. Наркомздор’я УСРР відмінив плату за користування медичною допомогою в сільській місцевості. Платні медичні послугу зберігалися лише в закладах, зданих в оренду та переведених на господарський розрахунок. Плата за ліки також стягалася в орендних та госпрозрахункових аптеках. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 12 9 июня.*

10. Київ. На 8 приватних рибних підприємствах відбувся страйк, оголошений профспілкою. Вимоги робітників задоволені. *Труд, Москва, 1923, 9 июня.*

8 червня (п’ятниця).

3. Одеса. Пущена 1-ша державна шпалерна фабрика профспілкового об’єднання (кол. братів Тарнопіль), яка тимчасово працює на замовлення Москви й Кавказу. *Одесские известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 12 июня.*

3. Харків. Відкрита фондова біржа. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 8 июня.*

9 червня (субота).

10. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про збір на користь ЦК Наслідгол ВУЦВК з імпортних і експортних товарів”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 22-23, Ст. 346.*

10. Місія Нансена вирішила з 15 червня припинити продовольчу допомогу голодуючим, зберігаючи господарську допомогу (постачання сільськогосподарськими машинами, робота

тракторних загонів й т. ін.). АРА оголосила про згортання роботи в липні, а Джойнт – про продовження діяльності. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 12 июня.*

12 червня (вівторок).

6. Харків. ВУЦВК встановив пільговий переїзд дітей дитбудинків до літніх колоній із знижкою 75% з вартості залізничного квитка. *ЗУ УСРР, 1923, № 22-23, Ст. 341.*

13 червня (середа).

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про оплату житлових приміщень в поселеннях міського типу”. Встановлено нові ціни на оплату житла: для осіб з нетрудовими прибутками в розмірі 3–5 руб. зол. за 1 кв. сажень; для кустарів і ремісників – від 1 до 2 руб.; для робітників і службовців залежно від розміру заробітної плати – від 10 коп. до 1 руб. 20 коп.; для осіб, які забезпечуються соцзабезом, а також безробітних, учнів, червоноармійців – від 10 до 20 коп. Оплата надлишків житлової площі встановлювалася у подвійному розмірі. *Вестник жилищной кооперации. – Киев. – № 1. – С. 16.*

14 червня (четвер).

3. Харків. РНК УСРР разом з Південбюро ВЦРПС розробили циркуляр про залучення членів професійних спілок до придбання облігацій золотої позики під гаслом “одна п’ятирубльова облігація на кожного члена профспілки”. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 14 июня.*

17 червня (неділя).

3. Харків. ВУЦВК затвердив положення “Про Рибне управління Наркомпроду”, “Про порядок використання рибальства в промислових місцевостях загальнодержавного значення”, “Про порядок здавання в оренду утримання рибопромислових місцевин загальнодержавного значення”, “Про правила рибальства у водах загально-державного значення (морських,

лиманових, передгірлових, річних, озерних і інших) Чорноморського водозабору в межах УСРР”, які визначили основні правила експлуатації рибних ресурсів УСРР. *ЗУ УСРР, 1923, Від. II, № 11 13, Ст. 62–65.*

3. Макіївка. На металургійному заводі пущені коксові печі. *Украинский экономист, Харьков, 1923, 23 июня.*

19 червня (вівторок).

2. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про проведення з 5-11 серпня “тижня товариства Українського Червоного Хреста” з метою проведення грошових зборів та інших пожертв на потреби Червоного Хреста для допомоги населенню, що потерпіло від голоду й на допомогу з соціальним лихом. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 25, Ст. 370.*

2. Сімферополь. Відкрилася Всекримська конференція робітничої кооперації. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 14 июня.*

3. Миколаїв. Пущений перший в Україні кисневий завод “Перун”. *Известия ЦИК СССР, Москва 1923, 21 июля.*

3. Київ. Відкрився комунальний банк. *Вестник жилищной кооперации. – Киев, 1923. - № 1. – С. 27.*

5. Харків. Наркомюст і НКВД СРСР прийняли інструкцію “Про права служителів культу на землеволодіння”. Надали це право зазначеній категорії громадян і членам їх родин за умовою їх власноручного обробітку землі без найму робочої сили. *Силантьев В.И. Большевики и православная церковь на Украине в 20-е годы. – Харьков, 1998. – С. 225.*

8. Одеса. Завершилася підготовка до відкриття німецького консульства. *Одесские известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 19 июня.*

10. На металургійному заводі ім. Леніна (Катеринославська губ.) відбувся короткотерміновий страйк у листопрокатному і механічному цехах з приводу затримки заробітної плати. Страйк

припинено виплатою платні. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1423, арк. 151.

20 червня (середа).

1. Харків. Губпрокуратура залучила до судової відповідальності начальника п'ятої поштово-телеграфної контори Четвертакова за ст. 87 Карного кодексу за відмову прийняти телеграму, написану українською мовою. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 24 июня*).

3. Харків. Президія губраднаргоспу постановила звільнити господарські організації від обов'язку планового продовольчого постачання робітників. За угодою з Південбюро ВЦРПС це завдання покладалося на заклади робітничої кооперації. Для реорганізації справи постачання створювалася міжвідомча комісія в складі представників Укрраднаргоспу, Наркомпроду, Південбюро ВЦРПС та Церабкопу, яка мала забезпечити першочергове продовольче забезпечення робітників Донбасу. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 22 июня*.

4. Харків. При ВУЦВК відкрито курси української мови для співробітників центральних державних установ. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 22 июня*.

22 червня (п'ятниця).

3. Харків. Президія УРНГ прийняла рішення про ліквідацію 127 гуралень в Україні. *Экономическая жизнь, Москва, 1923, 23 июня*.

6. Повідомлялося про дозвіл на пільгову довгострокову (строком на 19 років) оренду будників, що потребували реконструкції, для фізичних і юридичних осіб. Орендарі таких будинків на три роки звільнялися від сплати податку на прибутки від суборенди, крім того, їм надавалися широкі права щодо визначення розмірів квартирної плати з суборендарів. *Одесские известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 19 июня, пятница*.

8. Одеса. На американському міноносці приплив директор АРА в Росії полковник Хаскіль. *Одесские известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 23 июня.*

23 червня (субота).

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заходи щодо піднесення та розвитку виноградарств в Україні”. *ЗУ України, 1923, від I, № 24, Ст. 363.*

5. Повідомлялося, що розпочалося передання церковних споруд та осель служителів культу під культурно-освітні заклади. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 24 июня.*

24 червня (неділя).

3. Оголошено про звільнення від промислового податку закритих ідалень для робітників. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 24 июня.*

6. Харків. НКВС УСРР затвердив циркуляр про пільги вагітним та жінкам з немовлям. Їм надано право на позачергову посадку до трамвайних та залізничних вагонів, й на позачергове отримання і подання довідок у державних установах. В місцях позбавлення волі та примусових роботах для відпочинку жінок з п'ятого місяця вагітності та матерів, що годували, призначено облаштовувати спеціальні приміщення. Крім того, керівники ДОПРів зобов'язувалися розміщувати жінок з сьомого місяця вагітності, як і матерів, що годують, в лікарнях ДОПРів, а також забезпечувати їх додатковим пайком. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 24 июня.*

25 червня (понеділок).

3. Катеринослав. На металургійному заводі ім. Петровського пущений блюмінг. *Известия ВЦИК СССР, Москва, 1923, 27 июля.*

26 червня (вівторок).

6. Харків. НКВС УСРР надіслав відділам комунального господарства циркуляр про збереження права на житло за певними категоріями наймачів під час їх тимчасової відсутності.

Це право надавалося робітникам і службовцям радянських закладів, професійних, партійних, кооперативних та інших громадських організацій, що відбували з постійного місця проживання у відрядження, відпустку або за трудовою мобілізацією. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 29 июня.*

10. Катеринослав. Завершився п'ятиденний страйк шевців приватних майстерень. Вимога страйкарів – підписання тарифної угоди – задоволена. *Труд, Москва, 1923, 27 июля.*

30 червня (субота).

3. Акціонерне товариство “Повітрошлях” отримало 6 німецьких літаків марки “Дорнье” та “Юнкерс” для відкриття 15 липня повітряного пасажирського, вантажного і поштового сполучення на лініях: Москва – Орел – Харків – Катеринослав – Одеса; Харків – Київ; Харків – Катеринослав – Сімферополь. Перельоти по кожній лінії зі швидкістю в 170 км на годину встановлювалися двічі на тиждень, а ціна авіаквитка у розмірі, що міг перевищувати ціну залізничного квитка не більше, ніж у 2,5 рази. *Одесские известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 30 июня.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про порядок вивозу та переказу за кордон валютних цінностей”. Дозволив особам, що виїздили за кордон, вільно вивозити чужоземну валюту, перекази, векселі й чеки, виписані в чужоземній валюті, коштовні метали в зливках та у виробках і дорогоцінні камені на загальну суму до 200 руб. золотом на одну особу й понад те, на кожного члена родини, що виїздили по паспорту голови родини, на суму до 100 руб. золотом за офіційним курсом. *ЗУ України, 1923. Від. I, № 25, Ст. 369.*

30 травня – 6 червня (субота - п'ятниця).

4. Харків. Відбувся I Всеукраїнський з'їзд робітничих факультетів. Прибуло 45 делегатів від робфаків, викладачів

вузів, Головпрофосу, ЦК КСМУ, Південбюро ВЦРПС. Порядок денний: доповідь про завдання й досягнення робфаків; інформація з міст; положення про робфаки; матеріальне становище робфаківці; постанова викладання на робфаках; політосвітня робота серед робфаківців. *Студент революції, 1923, № 6, С. 101-103.*

30 червня (неділя).

6. Одеська губернія. Відкрито курорт “Пролетарське здоров’я” ім. Профінтерну (кол. Хаджибейський лиман). *Одесские известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 30 июня.*

8. Одеса. Повідомлялося, що міське відділення МОДРу впродовж першого місяця діяльності у червні 1923 р. зібрало 100 тис. руб. на заклик допомоги в’язням капіталу. Крім робітників відгукнулися селяни навколишніх сіл. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 14 июня.*

Липень.

1 липня (неділя).

1. Одеса. Відділення МОДРу організувало антифашистську виставку. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 1 июля.*

3. Вінниця. Відкритий аеродром для обслуговування перельотів між Москвою, Харковом і Києвом. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 1 июля.*

3. Бахмут Донецької губ. Пущений завод по виробництву толю. *Всероссийская кочегарка, Бахмут, 1923, 13 июля.*

4. Канів Київської губ. Відбулося урочисте відкриття пам’ятнику Т. Шевченку на могилі поета. *Культурная жизнь в СССР, 1917-1927. – С. 439.*

6. Харків. НКВС УСРР постановив розгорнути боротьбу з хіромантами та ворожками. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 1 июля.*

1-2 липня (неділя – понеділок).

1. Харків. Проходила третя сесія ВУЦВК VII скликання. Порядок денний: конституція СРСР; стан врожаю; експорт хліба. *Стенографический отчет третьей очередной сессии Всеукраинского ЦИК VII созыва, 1-2 июля 1923 г. – Харьков, 1923. – С. 70.*

1. Харків. Третя сесія ВУЦВК VII скликання затвердила проект “Конституції СРСР”. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 45, Ст. 572.*

3. Харків. Третя сесія ВУЦВК VII скликання прийняла постанову “Про експорт хліба” з УСРР”. Визнано необхідним організацію хліботоргівлі і хлібного експорту. Накреслено заходи по формуванню державного експортного хлібного фонду. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 45, Ст. 573.*

2 липня (понеділок).

3 Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про державні промислові підприємства, що функціонують на підставі комерційного розрахунку (трести)”. Запроваджено трестування промисловості України. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 25, Ст. 377.*

2-5 липня (понеділок - четвер).

10. Шахтинський округ. На трьох рудниках відбувся страйк, спричинений несвоєчасною виплатою зарплати, в якому прийняло участь 1,5 тис. шахтарів. Страйк проходив під гаслами “Хай живуть Ленін, Троцький і Зінов’єв!”, “Даєш получку і твердий курс рубля!”. Звучали й окремі вигуки “Радвлада добра, але без комісарів і комуністів!” Ініціаторами страйку виступили меншовик Зайцев і група колишніх комуністів Горбачов, Сапронов і ін. Їх підтримали 5 кандидатів КП(б)У та 50 членів КСМУ. Страйкарі намагалися захопити телефон для організації страйку на інших копальнях. Страйк було припинено за умовою “скликання робітничої конференції для вирішення питання своєчасної виплати заробітної плати і обрання комісії для

відрядження до Москви.” ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1753, арк. 60-61.

3 липня (вівторок).

2. Луцьк. У будинку “Просвіти” відбувся з’їзд українського студентства Волині за участю студентів з Холмщини, Полісся і Підляшшя. *Діло, Львів, 1923, 5 липня.*

3. Харків. Держплан постановив створити змішані акціонерні товариства за участю іноземного капіталу для експорту хліба. Центроспілка та Вукопспілка досягли угоди про об’єднання діяльності на зовнішньому ринку. *Пролетарская правда, Киев, 3 юля, 1923.*

3. Харків. Наркомзем постановив преміювати селян, що вчасно сплачували єдиний сільськогосподарський податок. Премія надавалася у розмірі 10-40 % від ставки оподаткування. В середньому по кожній губернії розмір скидки з по загальногубернської суми податку не мав перевищувати 1%. *Пролетарская правда, Киев, 3 липня, 19233 юля.*

5. Одеса. Голова Вищої церковної ради митрополит Євдоким звернувся до всіх священнослужителів припинити боротьбу з “Живою церквою” та об’єднатися з нею. *Пролетарская правда, Киев, 3 липня, 1923 юля.*

4 липня (середа).

4. с. Усатово Сіверинівського району Одеського округу. проведено розкопки, під час яких студентами місцевого інституту народної освіти знайдено кістяк кочовика X ст. та інші цінні археологічні знахідки. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 4 юля.*

4. Харків. Головпрофос постановив негайно організувати робітфаки при Київському медичному інституті та Ніжинському ІНО. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 4 юля.*

8. Харків. ВУЦВК ухвалив постанову про торговельні операції чужоземних фірм в Україні. Чужоземним фірмам дозволялося

проводити в Україні торговельні операції та засновувати контори виключно за умовою отримання дозволу від державних органів. Ті представництва, що не отримали такого дозволу, ліквідувалися. Громадянам України, що перебували на державній службі, заборонялося брати на себе представництво незареєстрованих іноземних фірм. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 4 июля.*

5 липня (четвер).

1. Новгород-Сіверський округ. Чернігівської губернії. Знищено збройну збройний загін Герасимчука. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 5 июля.*

6 липня (п'ятниця).

4. Харків. Наркомос УСРР заборонив вивіз за кордон музейних цінностей і предметів художньої старовини. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 6 июля.*

4. Харків. Головполітосвіта приступила до художнього видання творів Т. Шевченка. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 6 июля.*

4. Сіднеї. За ініціативою української громади поставлено пам'ятник Т. Шевченку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 6 липня.*

8. Прага. На вимогу представництва УСРР ліквідовано надзвичайну дипломатичну місію УНР. *Одесские известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 6 июля.*

9. Харків. ЦК КСМУ постановив провести у міжнародний день молоді – першу неділю вересня – всеукраїнську спартакіаду. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 6 июля.*

7 липня (субота).

3. Катеринослав. На металургійному заводі пущена перша доменна піч продуктивністю 12 тис пуд чавуну на добу. *Экономическая жизнь, Москва, 1923, 8 июля.*

1. Подільська губернія. ДПУ виявило закордонну шпигунську організацію, що мала філіали в інших губерніях. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 8 липня.*

4. Київ. Засновано губернське відділення Пролеткіно. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 8 липня.*

9. Оголошено про відкриття “Червоного стадіону” в Одесі. *Одесские известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 7 июля.*

8 липня (неділя).

1. Полтавське ДПУ розкрило контрреволюційну організацію „Російсько-українська національна спілка повстання проти Комінтерну”, до складу якої входили прихильники монархічного способу правління. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 8 июля.*

5. Харків. Наркомос заборонив створювати богословські курси. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 8 липня.*

9 липня (понеділок).

3. Харків. Валютне управління Уповнаркомфіну затвердило статут Кременчуцького обліково-позичкового товариства взаємного кредиту.

ЗУ УСРР, 1924, Від. II, № 17-18, Ст. 35.

10 липня (вівторок).

1. Таганрог Донецької губернії. Група меншовиків в кількості 14 осіб звернулася до інших членів Донецької партійної організації із закликом до її самоліквідації під гаслом „Руки геть від радвлadı. За діло!” *Пролетарская правда, Киев, 1923, 10 июля.*

3. Катеринослав. На металургійному заводі пущена друга доменна піч. *Экономическая жизнь, Москва, 1923, 11 июля.*

4. Київ. У Пролетарському саду відкрилася авіавиставка, під час якої відбулися польоти місцевих льотчиків. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 10 июля.*

10-13 липня (вівторок - п'ятниця).

3. Харків. Проходив Всеукраїнський з'їзд представників хліботорговельних установ і організацій. Прибуло близько 100 делегатів. Порядок денний: стан і перспективи хлібної торгівлі; методи хлібозаготівель; підготовка транспорту до хлібозаготівельної кампанії; фінансування й кредитування хлібної торгівлі; перспективи хлібного експорту. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 11-14 липня; Пролетарская правда, Киев, 1923, 13-15 июля.*

11 липня (середа).

1. Харків. РНК УСРР затвердила “Положення про з'їзди, комісії і комітети незаможного селянства”. *ЗУ УСРР, 1923, Від I, № 27, Ст. 400.*

2. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про право членства у всіх формах кооперації”. Представників т. зв. нетрудових елементів позбавлено права членства у житлових товариствах й переведено на становище квартиронаймачів. У решті кооперативів право членства надано особам, котрі не втратили своїх прав у судовому порядку, але право пасивного та активного виборчого права до органів згаданих товариств залишено лише за тими членами, які користувалися виборчими правами на підставі Конституції УСРР. *ЗУ України, 1923, Від I, № 26, Ст. 395.*

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про трудові кооперативні товариства”. Поширено на ці товариства дію декрету ВУЦВК та РНК УСРР від 12 жовтня 1922 р. “Про промислову кооперацію”. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 27, Ст. 396.*

3. Кічкас Катеринославського округу. Тракторний завод випустив першу партію – 5 вдосконалених тракторів вітчизняного виробництва. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 11 июля.*

4. Харків. Наркомос УСРР асигнував Головополітосвіту 2 млн. руб. золотом для преміювання переможців конкурсу українських драматургів. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 11 июля.*

6. Харків. Українська економічна рада асигнувала 2 млн. руб. золотом на будівництво жител для робітників важкої промисловості. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 11 июля.*

8. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про економічний бойкот Швейцарської Федерації” у зв’язку з позицією Швейцарського суду з приводу вбивства В. Воровського: відмовою задовольнити вимогу радянського уряду щодо передання судової справи на розгляд суду, якому підсудні державні злочини. *ЗУ України, 1923, Від I, № 27, Ст. 397: Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 13 липня.*

12 липня (четвер).

3. Бюро Державних будівельних робіт України розпочало відбудову чотирьох великих мостів, будівництво елеватору для Запоріжжя та мешкань для робітників Донбасу. Загальна вартість робіт сягала 600 тис. руб. золотом. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 12 июля*

13 липня (п’ятниця).

3. Бахмутський район. Північніше рудника був. Голіцина винайдено два пласта антрациту на глибині 36 та 48 сажнів, які місили більше млрд. пудів антрациту. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 13 июля.*

6. Харків. ВУЦВК зобов’язав УГКП, Наркомат охорони здоров’я, Донецький губвиконком, Наркомзем, Держстрах та госпоргани вжити негайних заходів для боротьби з малярією в Донецькому басейні, для чого створити у Харкові інститут боротьби з малярією, а в місцевостях найбільшого поширення захворювання — 10 антималярійних станцій. Крім того, ВУЦВК порушив клопотання перед Радою Праці і Оборони про кредитування заходів боротьби з малярією в Донбасі, а перед Уповнаркомзовнішторгом — про замовлення за кордоном хіни та інших ліків для боротьби з малярією. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 13 липня.*

7. Харків. Президія ВУЦВК звільнила від обов'язків голови РНК УСРР наркома іноземних справ Х. Раковського, призначив його повпредом і торгпредом до Англії. Головою РНК призначено В.Я. Чубаря. *Коммунист, Харьков, 1923, 14, 15 июля.*

13-26 липня (п'ятниця – четвер).

4. Харків. Відбувся II Всеукраїнський з'їзд по педагогічній освіті. Порядок денний: наслідки й перспективи роботи педагогічних учбових закладів; підвищення кваліфікації працівників освіти; методи викладання в інститутах народної освіти; підготовка викладачів вузів. *Пролетарий, Харьков, 1923, 24-17 июля.*

14 липня (субота).

1. Запоріжжя. Група ветеранів меншовицького руху звернулася до меншовиків із закликом до об'єднання для виходу із РСДРП. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 14 июля.*

3. Юзівка. На азотному заводі пущений цех по виробітку нашатирного спирту. *Всероссийская кочегарка, Бахмут, 1923, 31 июля.*

3. Харків. Українська економічна рада постановила відпустити 3 млн. руб. золотом на будівництво жител для індустріальних робітників. *Украинский экономист, Харьков, 1923, 14 июля.*

15 липня (неділя).

4. Володимир на Волині. Почала виходити нова польська газета українською мовою “Досвітня зоря”. *Діло, Львів, 1923, 15 липня.*

4. Харків. Колегії Наркомосу прийняла постанову про скасування плати за навчання у школах соціального виховання для дітей робітників. У губерніях, де її було неможливо скасувати відразу, зменшувалися розміри платні. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 15 липня.*

15-19 липня (неділя – четвер).

4. с. Мачуги під Полтавою. Під час археологічних розкопок в урочищі Таранів Яр професор Полтавського інституту народної

освіти М. Рудинський знайшов дві скіфські могили. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 25 липня.*

16 липня (понеділок).

6. Одеса. Відбудований трамвайний рух за довоєнними маршрутами. *Одесские известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 16 июля.*

8. З Харкова до Києва відбув член ЦК Французької компартії Суварин, що знаходився в УСРР з дружнім візитом.

Пролетарская правда, Киев, 1923, 18 июля.

17 липня (вівторок).

1. Носівка Ніжинського округу Чернігівської губернії. Засуджено до розстрілу активних членів Носівського петлюрівського повстанського комітету. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 18 липня.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про забезпечення рівноправності мов в Україні. Губернські державні органи мали уживати у зносинах між собою, районними та центральним органами найбільш поширену у даній місцевості – російську або українську мову. Діловодство у губернських та окружних органах мало приводитися українською мовою за виключенням місцевостей, де переважало неукраїнське населення. *Коммунист, Харьков, 1923, 18 июля.*

18 липня (середа).

1. Харків. ВУЦВК затвердив положення “Про сільські ради”. Визначено принципи організаційної будови сільрад, права і обов’язки їх членів. Сільські ради створювалися у селах з населенням не менше тисячі мешканців, а вибори сільрад проводилися раз на рік. При радах організовувалися комісії по благоустрою, з земельних, культурних та санітарних справ. У селах з населенням 10 тис. осіб виконавчі функції надавалися голові сільради. *ЗУ УСРР, 1923, Від. Від. I, № 28, Ст. 418.*

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про припинення справ, що виникли у зв’язку з розкуркуленням села”. *ЗУ УСРР, 1923, Від. I, № 28, Ст. 411.*

1. Харків. Наркомюст УСРР, прокурор республіки і НКВС УСРР надіслали циркуляр всім прокурорам і завідуючим відділами управління з вказівкою про незаконність затримання громадян, які не мали видів на мешкання, та про спрямування їх етапним порядком для з’ясування особистості. Такі громадяни мали зазнавати адміністративне покарання, передбачене декретом ВУЦВК від 30 серпня 1922 р.: штраф у розмірі не більше 500 руб. золотом або арешт строком до 3-х місяців із застосуванням примусових робіт. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 17 июля.*

4. Одеса. Президія губвиконкому прийняла рішення про збереження Одеського оперного театру ім. А. Луначарського. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 17 июля.*

4. Харків. За пропозицією голови Південбюро ВЦРПС Ф. Угарова президія ВЦРПС прийняла рішення про українізацію професійних спілок УСРР та перейменування Південного бюро в Українське бюро ВЦРПС. Відповідно перейменовувалися майже всі філіали ЦК спілок в Україні за виключенням ЦК спілки металістів, Всеробітземлісу, цукровиків і працівників освіти. Зміна назви не була пов’язана з організацією самостійного республіканського центру, оскільки зберігалось безпосереднє підпорядкування Українського бюро ВЦРПС. Мова діловодства й преси в професійних спілках мали визначатися національним складом їх членів. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 17 июля.*

5. Харків. НКВС УСРР надіслав інструкцію губернським відділам управління про те, що клопотання громадських організацій про закриття молитовних будинків мали подаватися на розгляд не до РНК УСРР і ВУЦВК, а до НКВС УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 18 липня.*

18–20 липня (середа - п'ятниця).

2. Харків. Відбувся I Всеукраїнський з'їзд комітетів взаємодопомоги селян (КВДС). Порядок денний: доповідь НК соціального забезпечення; результати роботи і чергові завдання КВДС; створення й порядок витрати фондів взаємодопомоги; сприяння закладам соціального забезпечення, охорони здоров'я та освіти; весняна засівна кампанія; заходи зміцнення сільського господарства; робота КВДС Харківської губ.; організаційні питання. *Пролетарий, Харьков, 1923, 19-20 июля; Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 21 липня.*

4. Кам'янець-Подільський. У сільськогосподарському інституті відбувся перший випуск робітфаківців. *Студент революції. – 1923. – № 7/8. – С. 112.*

20 липня (п'ятниця).

1. Харків. Президія ВУЦВК затвердила постанову РНК УСРР про оповіщення Харкова столицею УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 20 липня.*

2. Оголошено про скликання 22 липня 1923 р. у Харківському сільськогосподарському музеї I Всеукраїнського з'їзду мисливців і рибалок. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 20 липня.*

21 липня (субота).

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут Донецького пайового товариства “Вугілля”, створеного з метою експлуатації кам'яновугільних підприємств і вугільних родовищ, переданих державою в експлуатацію різним організаціям на орендних засадах та задля торгівлі паливом, здобутим на території України. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 16(18), Ст. 80.*

3. Чорноморсько-Азовське державне пароплавство встановило рейси між містами Одеса – Гамбург, Одеса – Роттердам, Одеса – Олександрія. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 25 июля.*

6. Одеса. На Пересипі організовано “Пролетарський пляж” для відпочинку робітників. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 21 июля.*

6. Харків. НКВС УСРР затвердив новий житловий кодекс, який передбачав нові норми житлової площі та квартирної плати для робітників й службовців згідно з кодексом РСФРР. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 21 июля.*

23- 28 липня (понеділок – субота).

3. Берлін. Головне правління експортлісу уклало угоду про експорт до Німеччини українських лісоматеріалів. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 23 июля.*

4. Харків. Відбулася Всеукраїнська педагогічна конференція. Порядок денний: виробничі дисципліни у педагогічних школах; навчання за енциклопедією праці; організація і методи роботи по підвищенню кваліфікації працівників освіти; художнє виховання педагога та ін. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 25- 29 липня.*

24 липня (вівторок).

6. Луганський округ. Зареєстровані численні випадки захворювання на сибірську виразку. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 24 июля.*

6. Харків. ЦК КСМУ оголосив про святкування 19 серпня «Дня врожаю» під гаслом зміцнення шефства міських комсомольських осередків над сільськими. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 26 июля.*

25 липня (середа).

3. Миколаїв. На судноремонтному заводі завершено ремонт великого товаро-пасажирського пароплаву “Севастополь”. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 25 июля.*

4. До Києва з Москви прибули хоронителі І-го Державного музею УСРР Щербаківський і Середа, які відібрали у Московському держхрані музейних скарбів художні і історичні цінності, вивезені з України в 1922 р. під час проведення

кампанії вилучення церковних цінностей. Відібрані експонати повернені в УСРР. Академія наук створила спеціальну комісію для їх вивчення. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 25 липня.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про збільшення стипендій в учбових закладах професійної освіти”. Надано матеріальну допомогу студентам-незаможникам. Кількість державних стипендій збільшено з 5 тис. 100 до 7 тис. 500. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 28, Ст. 423; Пролетарская правда, Киев, 1923, 29 июля.*

27 липня (п'ятниця).

4. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про заходи у справі українізації, шкільно-виховальних і культурно-освітніх установ”. Строк українізації у закладах соціального виховання встановлено упродовж двох навчальних років. *ЗУ України, 1923, Від. I, № , Ст.*

3. Катеринослав. На металургійному заводі пущена доменна піч. *Всероссийская кочегарка, Бахмут, 1923, 31 июля.*

28-30 липня (понеділок – вівторок).

3. Харків. Відбувся III Всеукраїнський фінансовий з'їзд. Прибуло 129 делегатів. Порядок денний: практика бюджетної роботи в Україні; промисловий податок; місцевий бюджет; діяльність Укрдержстраху; єдиний сільськогосподарський податок. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 29 июля; Пролетарий, Харьков, 1923, 31 июля.*

29 липня, понеділок.

3. Харків. Відкрилася Всеукраїнська продовольча нарада. Розглянуто питання впорядкування податкового обкладення сіл і визначила співвідношення натуральної та грошової частин податку. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 31 июля.*

31 липня, вівторок.

3. Харків. Держплан встановив підлеглість раднаргоспів радянських республік Вищій раді народного господарства (ВРНГ) СРСР, причому галузі важкої промисловості: металургійна, військова, машинобудівна та енергетична цілковито підпорядковувалися союзній РНГ. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 1 серпня*

3. Створено Українське лісопромислове пайове товариство. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925. – С. 560.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заходи в справі українізації навчально-виховних і культурних установ”. *ЗУ України, 1923, Від I, № 29, Ст. 430.*

5. Одеса. При бактеріологічному інституті відкрилася перша в Україні антималярійна станція, обладнана діагностичною лабораторією і стаціонаром. Станція займалася організацію протималярійних загонів для відправки на околиці міста та у повіті губернії. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 31 июля.*

Липень

4. Київ. Створено відділення Товариства політкаторжан заслано-поселенців. *Каторга и ссылка, 1924, кн. I, С. 294.*

Серпень

1 серпня (середа).

3. Київ. Пущений на воду найкращий пароплав Дніпрофлоту «Воровський» довжиною 205 футів. Це – реставрований пароплав „Боярин”, побудований у 1901 р. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 3 серпня; Торгово-промышленная газета, Москва, 1923, 4 августа.*

3. с. Червоний Кут Луганського окр. Поблизу селища знайдено великі поклади вугілля, вапна та залізної руди. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 4 августа.*

4. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про заходи забезпечення рівноправності мов і про допомогу розвитку української мови”. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 29, Ст. 435.*

4. Повідомлялося, що Американський комітет допомоги російським діячам науки надіслав до Одеської центральної наукової бібліотеки 600 томів цінних видань з різних галузей науки, які оцінюються в млн. руб. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 1 серпня.*

10. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про ліквідацію ЦК Наслідгол ВУЦВК і її місцевих органів”. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 29, Ст. 432.*

2 серпня (вівторок).

7. ВЦВК звільнив з посади НКВС В. Манцева, нагородив його орденом Трудового червоного прапору. Тимчасово виконуючим обов’язки НКВС призначено В. Балицького. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 3 августа.*

3 серпня (п’ятниця).

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про особові посвідки”. Анульовано з 1 січня 1924 р. паспорти і інші документи на право проживання українських громадян. Замість них запроваджено особові посвідки, в яких позначалися прізвище, ім’я та по батькові; дата народження; основна професія, родинний стан, перелік дітей до 16 років та душевнохворих членів родини; а також особистий підпис одержувача посвідчення, місце та час видання посвідки, підпис відповідальної особи й гербова печатка органу управління, що видає посвідку. *ЗУ України, 1923, Від I, № 29, Ст. 436.*

2. Львів. Відбувся з’їзд профспілкових організацій українського студентства Західних земель України “Профус”. Порядок денний: звіт УКСР (Української крайової студентської ради);

культурно-освітня робота; організаційні питання; пропаганда.
Діло, Львів, 3–4 серпня, 1923.

3-6 серпня (п'ятниця – четвер).

6. Харків. Проходив III Всеукраїнський з'їзд охорони здоров'я. Порядок денний: звіт НК охорони здоров'я за 1923 р.; план роботи на наступний рік; робота на селі; боротьба з соціальними захворюваннями; боротьба з туберкульозом; про санітарну організацію; чергові завдання санітарно-епідеміологічної справи; охорона материнства і дитинства; поточні завдання лікувальної справи в Україні. *Пролетарий, Харьков, 1923, 4-8 августа.*

4 серпня (субота).

3. Юзівка. Пущений хімічний завод по виробництву нафталіну, метолу, аміаку, машинного масла. *Экономическая жизнь, Москва, 1923, 8 августа.*

4. Київ. Бібліотека духовної академії передана у розпорядження бібліотеки ВУАН. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 4 серпня.*

6. Повітрошлях відкрив перші пасажирські авіалінії: Одеса – Москва та Харків – Київ. Польоти здійснювали шість 6-містних літаків “Дорье-Комета” з моторами в 250 кін. сил. Тривалість польоту Одеса – Москва – 3,5 години, Харків – Київ – 7 годин. На всіх повітряних станціях – аеродроми і вокзали. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 4 августа).*

7. Колишній секретар ЦК КПУ Ю. Юворський подав заяву про прийом до КП(б)У. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 4 августа.*

5 серпня (неділя).

1. Харків. ВУЦВК прийняв положення про Наркомюст, згідно з яким наркомат підрозділявся на відділи: судочинства й нагляду; законодавчих положень й кодифікації; адміністративно-фінансовий. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 5 серпня.*

4. Канів. Організовано заповідник у районі могили Т. Шевченка. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 51 серпня.*

7 вересня (вівторок).

7. Харків. РНК УСРР порушила клопотання перед ВУЦВКом про звільнення М. Полоза від обов'язків повноваженого представника УСРР в Москві і призначення на цю посаду А. Приходька. Полоза затверджено головою Укрдержплану. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 9 августа.*

8 серпня (середа).

1. Винесено судовий вирок по справі полтавського „Союзу повстання проти 3-го Інтернаціоналу”. Головні організатори союзу – Михайлівський, Калинець і Червінець засуджені до розстрілу, який замінено 5 роками ув'язнення. Інші члени – до менших строків ув'язнення. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 9 серпня.*

3. Харків. ВУЦИК прийняв постанову “Про додаткові пільги і про зімну надбавок до ставок єдиного сільськогосподарського податку”. Звільнено від його сплати господарства з землезабезпеченістю до чверті десятини землі на їдця; господарства без худоби зі землезабезпеченістю від половини до трьох чвертей десятин (на півдні України) землі на їдця. Надано пільги одноосібним і колективним селянським й державним господарствам, які уклали договори з Цукротрестом про поставку цукрового буряка, а також тим господарствам, які брали участь у Всеросійській сільськогосподарській і кустарно-промисловій виставці 1923 р. *ЗУ України, 1923, Від 1, № 30, Ст. 440.*

9 серпня (четвер).

3. Кічкас Катеринославського округу. Заводи тресту сільськогосподарського машинобудування налагодили випуск тракторів. Річний план виробництва – 100 тракторів та 200 нафтових двигунів до них. *Правда, Москва, 1923, 12 августа.*

3. Краматорськ Бахмутського округу. На машинобудівному заводі пущена домену піч, що вироблятиме 300 тис. т чавуну щомісячно. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 9 серпня.*

6. Відкрита авіалінія Одеса – Катеринослав – Харків. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 10 серпня.*

10 серпня (п'ятниця).

3. Англія повернула Доброфлоту вісім суден загальним тоннажем 60 тис. т., захоплених Врангелем. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 10 августа.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв положення “Про Центральну комісію допомоги дітям при ВУЦВК”. Засновано комісію для залучення громадськості до боротьби з дитячою безпритульністю, поліпшення побуту дитячих установ, здійснення громадської допомоги дітям та для реєвакації біженців голоду. *ЗУ України, 1923, Від I, № 30, Ст. 444.*

7 Повпредом українського представництва при уряді СРСР призначено А. Приходько. В. Балицького призначено головою ДПУ. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 10 серпня.*

11 серпня (субота).

4. Державна українська капела „Думка” виїхала до Москви для участі у ”святі народів” під час Всесоюзної виставки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 11 серпня.*

12 серпня (неділя).

1. Ужгород. Відбувся конгрес Української соціал-демократичної робітничої партії на чолі з О. Яцко. Прибуло 98 делегатів. *Діло, Львів, 1923, 30 серпня.*

2. 6. Миколаїв. Окружком КСМУ організував „Лігу боротьби за новий побут”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 12 серпня*

4. Харків. ВУЦВК прийняв звернення із до всіх губвиконкомів, професійних і громадських організацій України “Про ліквідацію неписьменності в Україні”. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 32, Ст. 469.*

6. В Одеській і Подільській губерніях завершилася електрифікація 10 сіл. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 12 серпня.*

13 серпня (понеділок).

5. Засуджено за статтею 61 Карного кодексу УСРР Херсонського єпископа Прокопія, залученого до судової відповідальності за саботаж декрету РНК від 8 березня 1922р. про вилучення церковних цінностей на допомогу голодуючим. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 17 серпня.*

14 серпня (вівторок).

3. Харків. РНК УСРР затвердила статут “Сільськогосподарської спілки нащадків голландських виселенців на Україні”. *ЗУ УСРР, 1924, Від. II, № 6, Ст. 13.*

15 серпня (середа).

3. На базі Одеського і Київського шкіряних трестів утворено Український шкіряний трест. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства. 1921-1925. – С. 558.*

3. Краматорськ Бахмутського округу. Пущений коксобензольний хімічний завод. *Всероссийская кочегарка, Бахмут, 1923, 21 августа.*

3. Мерефа Харківської губернії. Пущений скляний завод. *Промышленность и торговля Украины, Харьков, 1923, 16 августа.*

16 серпня (середа).

8. Розпочалися радянсько-румунські переговори. Обговорювалися питання очистки Дністра та підняття пароплавів, що затонули, та попередження прикордонних конфліктів місцевого характеру у районі Дністра. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 18 серпня.*

17 серпня (четвер).

2. Ужгород. Відбувся установчий з'їзд Всеслав'янської журналістської спілки. *Діло, Львів, 1923, 31 серпня.*

3. Маріуполь. Пущений графітний завод. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 19 серпня.*

6. Харків. НКВС УСРР затвердив новий житловий кодекс. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 18 августа.*

20 серпня (п'ятниця).

3. Юзівка. Пущена мартенівська піч на металургійному заводі. *Торгово-промышленная газета, Москва, 1923, 26 августа.*

22 серпня (неділя).

4. Харків. ВУЦВК прийняв звернення до всіх губкомів, професійних і інших громадських організацій УСРР “Про ліквідацію неписьменності в Україні”. *ЗУ України, 1923, Від. I. № 32, Ст. 469.*

3. Харків. Колегія Уповнаркомзовнішторгу постановила організувати банк зовнішньої торгівлі. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 22 августа.*

23 серпня (четвер).

1. Повідомлялося про ліквідацію Павлоградської, Бердянської, Олександрівської і Генічеської меншовицьких організацій. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 24 августа.*

2. Київ та Одеса. Створені організації „Ліги часу”. За їх сприянням при губернських профрадах обрані організаційні бюро, на які покладалися завдання популяризації ідей НОП для організації низових осередків ліги на виробництві. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 23 серпня.*

8. Тирасполь. Завершила роботу румуно-радянська військова комісія. Питання про навігацію на Дністрі розв'язано позитивно. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 25 серпня.*

24 серпня (п'ятниця).

4. Одеса. На Першій державній кінофабриці ВУФКу завершено зйомку фільму «Магнітна аномалія». Режисер – П. Чардинін. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 24 августа.*

6. Одеса. Надано пільги членам профспілок виробничого характеру по денаціоналізації житлових будівель вартістю від 20 до 30 тис. руб. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 24 августа.*

6. Налагоджено пряме телеграфне сполучення між Одесою і Лондоном, перерване на початку Першої світової війни. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 24 августа.*

24-28 серпня (п'ятниця – вівторок).

4. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада керівників і ректорів інститутів і технікумів сільськогосподарської освіти. Порядок денний: методологічні засади укладання учбових планів сільськогосподарських шкіл, технікумів та інститутів; реформа інспектури; сільськогосподарська школа і відбудова сільського господарства; організація Всеукраїнського виробничого об'єднання сільськогосподарських шкіл; участь школи у науковій сільськогосподарській роботі; плани видання підручників для сільськогосподарських шкіл; доповіді з місць. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 2 вересня.*

25 серпня (субота).

2. Одеса. Розпочалося створення з ініціативи інженерно-технічних секцій профспілок гуртків НОП на заводах і фабриках. Мета їх організації – проведення виробничої і пропаганди серед робітників. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 25 августа.*

27 серпня (понеділок).

6. Одеса. Встановлено новий порядок надання кімнат громадянам, не забезпеченим житлом. Заяви з клопотанням про отримання кімнат мали прийматися тільки від приїжджих, що належали до категорії трудящих, й в екстрених випадках – від місцевих членів профспілок. Житлові органи зобов'язувалися підбирати кімнати громадянам на наступний день після отримання заяв, а громадяни протягом доби давати згоду або

відмову щодо запропонованого житла. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 27 августа.*

28 серпня (вівторок).

2. Харків. Відбулися установчі збори товариства допомоги „Молодому Спартаківі”. Зібралось 80 фундаторів. Обрано тимчасове організаційне бюро у складі Г. Петровського (голова), Д. Лебеда, Єрмощенка (заступники голови), Власенка, Шубіна, Межинського, Марченка (членами), на яке покладалось завдання затвердження статуту товариства в урядових інстанціях та організація його філій у губернських центрах. Фундатори товариства вирішили заснувати у Харкові видавництво „Молодий Спартак”, магазин спортивних товарів, канцелярських приладів та іграшок, а також екскурсійного бюро; у губернських центрах – катки, льодові сковзанки, лижні станції, велотреки, кінематографи, а в Криму та на Чорноморському узбережжі Кавказу окрім того – дитячі санаторії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 28 серпня.*

4. Харків. Сформована трупа українського державного драматичного театру. До її складу увійшли артисти Вінницького театру ім. І. Франка, організованого у 1919 р. Також запрошено київських акторів Мещерську та Семдор, митця Романовського, митця-бутафора Крамича та завідуючим музичною частиною – б. диригента Львівської опери Косака. Головним режисером призначено Г. Юру, іншими режисерами – Коханенка і Семдор. При театрі організовано художню раду, до якої увійшли режисери та артисти Ватуля та Юрський, а при директорі – адміністративну колегію у складі директора театру Г. Юра (головою) та членів – артистів Ватулі, Коханенка, Т. Юри, представників Головосвіти та губполітосвіти, й товариства Робітничо-селянського українського театру. Запланувана

організація театральної студії для членів профспілок та інших робітничих організацій. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 28 серпня.*

6. Харків. Відділ робітничої медицини при НК охорони здоров'я разом з Головним управлінням соціального страхування видав постанову, згідно з якою венеричні хворі визнавалися непрацездатними і звільнялися від роботи для примусового лікування. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 28 августа, вторник.*

6. Харків. Укрбюро ВЦРПС і Уповноважений Наркомпраці надали розпорядження губвідділам охорони здоров'я й праці, та губернським радам професійних спілок про неприпустимість звільнення зі служби венеричних хворих, яким за висновком лікувальних закладів або лікарів робмеду дозволялося працювати на підприємствах та у закладах, або тим, які тимчасово визнавалися непрацездатними в заразний період хвороби для примусового лікування. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 28 августа, вторник.*

6. Харків. НКВД УСРР розіслав інструкцію на місця про боротьбу з алкоголізмом, згідно з якою адміністративному покаранню підлягали не тільки володарі приміщень, де розливають спиртові напої, а й особи, які пиячать. Боротьба мала проводитися як каральними, так і виховними заходами. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 28 августа, вторник.*

6. Одеса. Підготований до відкриття губернський туберкульозний диспансер. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 28 августа, вторник.*

8. Харків. Правління Укрбанку погодилося задовольнити клопотання духоборів із США про надання кредиту для організації у Мелітопольському повіті колективних господарств. Члену правління Д. Кудрі доручено провести переговори з духоборами, а інспекції банку – порушити перед урядом питання

про відкриття філії банку в Нью-Йорку, а також щодо визначення форми кредитування. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 28 серпня.*

29 серпня (середа).

1. Харків. ВУЦВК скасував “Положення про робітничо-селянський державний контроль” від 26 липня 1922 р. й затвердив положення “Про Народний комісаріат робітничо-селянської інспекції”. НК РСІ визнано основним органом радянської влади у справі удосконалення держaparату, цілковитого опанування його й пристосування до завдань соціалістичного будівництва. Визначено структуру організації наркомату, завдання й повноваження його діяльності. Накреслено заходи вдосконалення апарату НК РСІ шляхом “оробітничення” та запровадження принципів наукової організації праці. *ЗУ України, 1923, № 32, Ст. 476.*

30 серпня (четвер).

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут лісопромислового й паливного пайового товариства Лівобережної України “Укрліспал”. *ЗУ України, 1924, Від II, № 5, Ст. 11.*

6. Харків. Наркомос УСРР постановив командирувати 10 татарських учителів до татарських педагогічних вузів за рахунок загальносоюзного стипендіального фонду. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 30 серпня.*

6. Харків. Відкрито курси лікарів-венерологів, а в округах Харківської губернії – венерологічні кабінети для покращання медичної допомоги застрахованим венеричним хворим і членів їх родин. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 30 серпня*

8. На радянсько-румунських переговорах ухвалено проект положення, запропонований російською делегацією про створення центральної та місцевих міжвідомчих комісій для

попередження прикордонних конфліктів. Комісії мали формуватися на паритетних засадах із представників радянської і румунської сторін. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 2 вересня.*

31 серпня (п'ятниця).

5. Полтава. Відбулася сутичка між представникам „живої” і традиційної православних церков, яка завершилася бійкою під час хресного ходу, влаштованого “обновленцями”. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 31 августа.*

8. Варшава. Повпред СРСР у Польщі Оболенський отримав меморандум польського міністра закордонних справ, що мав характер відповіді на нотифікацію про утворення СРСР. Польській уряд заявив про готовність прийняти до відома нотифікацію СРСР, але за умовою, якщо б радянський уряд погодився на вимоги польської сторони. По-перше, на визнання Ризької та інших угод, укладених між РСФРР, БСРР та Польщею; по-друге, на відкриття у Харкові, Мінську і Тифлісі відділів польського представництва в Москві, з наданням всіх дипломатичних привілеїв; по-третє, на вирішення питання про оптацію польських громадян, що живуть на території був. Далекосхідної Республіки, та визначення останнім реченцем для репатріації та оптації 30 квітня 1924 р.; в-четвертих, на повернення Варшавському добродійному товариству майна римсько-католицького братства, ліквідованого у 1921 р.; в-п'ятих, на розв'язання на користь Польщі справи про нафтові дільниці навколо Баку, що до революції належали польській науковій та видавничій установі „Каса ім. Мляновського”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 2 вересня.*

Вересень

1 вересня (субота).

4. Київ. Відкритий робітничий технікум у складі двох факультетів: електротехнічного і механічного. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 31 серпня.*

2 вересня (понеділок).

6. Святкування міжнародного юнацького дня „2 вересня” пройшло під гаслом „єднання міста з селом та відбудови сільського господарства”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 5 вересня.*

3 вересня (понеділок).

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про санітарно-технічні ради”. Ради засновано при органах наркомздоров’я з метою координації діяльності наркоматів та інших закладів щодо вироблення й здійснення санітарно-технічних заходів. *ЗУ України, 1923, Від. I. № 33, Ст. 480.*

4 вересня (вівторок).

4. Харків. Колегія Головополітосвіти УСРР прийняла рішення про видавництво журналів „Безбожник” та бюлетеня відділу мистецтв Головополітосвіти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 4 вересня.*

5. Харків. НКВД УСРР надіслав директиву рай- та окрвиконкоми Одеської губернії про неприпустимість самочинного закриття церков й синагог без санкцій центру і розпоряджень губвиконкомів. Губвідділу НКВС запропоновано залучити до відповідальності осіб, яка порушили інструкцію центру щодо здійснення декрету про відокремлення церкви від держави. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 4 сентября.*

6. Харків. ВУЦВК дозволив Комітету по покращенню побуту учнів в адміністративному порядку виселяти із будинків, які належали КУБУЧу, сторонніх осіб – як “нетрудовий, так і трудовий елемент”. Останні мусили відселятися у будинки комуни, які належали професійним спілкам, та у відомчі будинки. Виселення мало завершитися до 15 вересня. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 4 сентября.*

6. Одеса. Правління будинків комун отримали право виселяти в адміністративному порядку „нетрудовий елемент”. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 4 сентября.*

5 вересня (середа).

1. Винесено судовий вирок у справі петлюрівського повстанського комітету, організованого у Літках у 1920 р. Батажка комітету кооператора Короля засуджено до вищої міри покарання з заміною по амністії до 10 років позбавлення волі з суворою ізоляцією, 14 членів – до ув’язнення строком від 3-5 років, а 9 – виправдано. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 7 вересня.*

3. Державне пароплавство приступило до організації морської лінії Одеса – Владивосток. Для здійснення рейсів підготовано один із найбільших морських пароплавів, переданих Держпароплавству Трансбалтом.

Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 5 сентября.

3. Харків. Наркомфін УСРР звільнив від оподаткування на розкіш виробництво автомобілів та запчастин до них. Це не поширювалося на торгівлю виїзними автомобілями. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 5 вересня.*

4. Київ. При вищому технікумі зовнішніх зносин поновлено 2-х річні курси іноземних мов. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 4 сентября.*

6. Харків. Укрдержстрах ввів страхування життя на річний термін. Розмір страхової премії визначався залежно від віку застрахованого. Для робітників і службовців вводилося колективне страхування без попереднього медичного огляду. Розрахунки мали здійснюватися у грошових банкнотах. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 5 сентября.*

Діло, Львів, 1923, 6 вересня.

6. В Одесі влаштовані громадські роботи по благоустрою міста для тисячі безробітних впродовж 6 місяців. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 6 сентября, четверг.*

6. Налагоджено телефону лінію Одеса – Миколаїв – Харків – Бирзула – Тираспіль. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 6 сентября, четверг.*

8. Варшава. Радянський представник передав польському урядові ноту протесту уряду СРСР з приводу поганого поводження з радянськими громадянами, ув'язненими у польських тюрмах. Приводом послужила смерть одного із в'язнів – громадянина УСРР Бондарчука, спричинена порушенням норм утримання засуджених у місцях позбавлення волі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 7 вересня.*

7 вересня (п'ятниця).

1. Гайсинський район Гайсинського округу Подільської губернії. Ліквідовано рештки повстанського загону Орлика. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 8 вересня.*

1. Харків. Секретар ЦК КП(б)У Д. Лебідь повідомив секретаріат ЦК КП(б)У про арешт 70 опозиційних представників інтелігенції, серед яких було 47 викладачів вищих учбових закладів, в тому числі 43 професора. Частина репресованих була вислана за кордон, а решта – у висилку на Північ СРСР. *Архієрейський Д., Ченцов В. Антирадянська національна опозиція в УСРР в 20-ті рр.: Погляд на проблему крізь архівні джерела. – К., 2000. – № 2/4. – С. 28.*

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про надзвичайні заходи по організації революційного ладу. Застосування цих заходів дозволялося виключно після оголошення надзвичайного стану – у випадку контрреволюційних заворушень та замахів на владу та її окремих представників, або одвертої загрози таких замахів і злочинів; масового саботажу або протидії законним

розпорядженням влади громадянами; масових замахів на життя і майно громадян; порушення нормального укладу життя надзвичайним стихійним лихом; як засіб переходу до нормального життєвого ладу у місцевостях, що перебували у військовому стані. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 7 вересня.*

8. Харків. Прибула група американських громадських діячів – прихильників налагодження дипломатичних стосунків з СРСР, серед яких – сенатори Ледд і Гінг, депутат Фрін, директор Нью-Йоркського сільськогосподарського інституту проф. Джонсон, секретар Боуен, перекладач Конніс та представник „Херст-Прес” Донлекін. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 8 вересня.*

7-12 вересня (п'ятниця – середа).

8. Москва. Трестороння російсько-польсько-українська комісія розглянула вимогу польського уряду з посланням на Ризьку угоду про передання Польщі частини бібліотеки та учбово-допоміжних посібників Київського університету, що раніше належали Кременчуцькому ліцею, а також волинських актових книг, котрі зберігалися у Центральному архіві при ВУАН. За висновками науково-історичної і юридичної експертизи, проведеної комісією Київського інституту народної освіти на чолі з проф. Н. Лободою, претензії польської сторони визнані необґрунтованими. Польському уряду відмовлено в їх задоволенні. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 26 сентября.*

8 – 24 вересня (субота – понеділок).

9. Харків. Відбулася перша Всеукраїнська спортивна олімпіада військових частин УВО. *Вестник физической культуры и спорта. – 1923. – № 12. – С. 12-14.*

11 вересня (вівторок).

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про порядок вилучення надлишків землі нетрудового користування у колишніх

поміщиків і кулаків”. Окружні земельні комісії зобов’язувалися до 15 лютого 1924 р. завершити конфіскацію надлишків, які залишилися у цих верств землевласників. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 33, Ст. 486.*

12 вересня (середа).

7. Харків. У зв’язку з реорганізацією НКЗС СРСР й призначенням О. Шліхтера уповноваженим цього наркомату при РНК УСРР, звільнені з посад деякі українські дипломатичні працівники: Яковлев, Канарський, Брон, Галицький, Поволоцький. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 12 сентября.*

13 вересня (четвер).

3. Миколаїв. На суднобудівному заводі відбудований пароплав “Феодосія”, підірваний денікінцями у 1920 р. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 13 сентября.*

6. Харків. Правління Українського товариства Червоного Хреста оголосило про поновлення в найближчі дні громадського харчування в Одеській губ. для дітей безробітних (750 – в Одесі, 1,5 тис. – Миколаєві, 250 – Херсоні), безпритульних дітей (200 – в Одесі, 150 – Миколаєві), вагітних жінок та матерів-годувальниць в їдальнях “матері і дитини” (1000 – в Одесі, 300 – Миколаєві і 350 – Херсоні) та дорослих безробітних. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 13 сентября.*

8. Харків. ВУЦВК створив комісію допомоги трудящим Японії, що постраждали від землетрусу. Постановлено організувати аналогічні комісії при губвиконкомах. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 13 сентября.*

8. Київ. Повідомлялося, що НКЗС СРСР вручив повіреному Польщі відповідь на меморандум польського уряду від 31 вересня. У радянському меморандумі підтверджувалося дотримання урядом СРСР договорів, укладених між урядами радянських республік і Польщею. В той же час радянська

сторона висловила непогодження з позицією польського уряду про визнання Союзу СРР залежно від врегулювання справ, які належало вирішувати на основі обопільної угоди, що мала укладатися після оформлення відносин між Радянським Союзом і Польщею. Союзний уряд розцінив попередні вимоги стосовно визнання СРСР як намагання односторонньо змінити сталі відносини між радянськими республіками й Польщею, себто переглянути Ризькі угоди. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 15 вересня.*

14 вересня (п'ятниця).

1. Харків. РНК УСРР затвердила “Положення про адресні бюро”. Визначено порядок їх організації та повноваження діяльності. Бюро створювалися при управліннях міліції для реєстрації та обліку населення у містах з метою видачі адресних довідок радянським установам і приватним особам. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 34, Ст. 494.*

3. Харків. Уповнаркомфін УСРР надіслав на місця інструкцію про оподаткування молитовних будинків місцевим податком з будівель, який мали сплачувати усі громадяни, що прийняли до користування церковне майно. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 14 вересня.*

3. Харків. Уповнаркомфін УСРР надіслав на місця інструкцію про примусовий розподіл виграшної позики серед платників податку на майно та прибутки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 14 вересня.*

6. Харків. РНК УСРР прийняв постанову “Про заходи боротьби з малярією”. Затверджено проведення меліоративних і гідротехнічних робіт, збільшення фінансування санітарно-лікувальних заходів, посилення контролю за якістю ліків та активізацію пропаганди профілактики захворювання. *ЗУ України, 1923, Від I, № 34, Ст. 492.*

6. Харків. Уцерабкоп отримав кредит у розмірі 700 тис. червінців для організації постачання робітників промислових центрів республіки споживчими товарами, насамперед Донбасу,

Харкова, Катеринослава та Шостки. *Пролетарская правда*, Київ, 1923, 16 сентября.

Середина вересня.

10. Миколаїв. На судноремонтному заводі відбувся одноденний страйк, спричинений затримкою заробітної плати. *ЦДАГО України*, ф. 1, оп. 20, спр. 1433, арк. 186.

15-17 вересня (субота – понеділок).

8. Бухарест. У помешканні дипломатичної місії УНР з ініціативи бухарестської філії Українського товариства Ліги Націй відбулася конференція українських емігрантів в Румунії. Прибуло 47 делегатів. *Діло*, Львів, 1923, 6 жовтня.

18 вересня (вівторок).

1. Харків. Центральна міжвідомча комісія у справах товариств і спілок (МІКТОСО) при НКВС УСРР зареєструвало статут Всеукраїнського товариства сприяння “Юному Спартаку”. Мета утворення товариства – сприяння розвитку дитячого руху, об’єднуваного комуністичною організацією “Юний Спартак”. *ЗУ України*, 1923, Від. II, № 13 (15), Ст. 73.

4. Подільська губернія. Відкрилися педкурси ім. Ф. Кона і М. Мархлевського для підготовки викладачів з історії польської культури та революційного руху. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1923, 19 вересня.

4. Харків. Товариство авіації і повітроплавання та акціонерне товариство Укрповітрошлях розпочали видання довідника “Вся Украина и Крым», який містив інформацію про державні заклади, торговельно-промислові підприємства, заводи й фабрики та ін. *Известия. Вечерний выпуск*, Одеса, 1923, 18 сентября.

8. Москва. НКЗС СРСР Г. Чичерін повідомив повпреда СРСР в Італії Іорданського та заступника повпреда СРСР в Англії Берзіна, що французька влада живосилом виводила зі Стамбулу судна російського чорноморського флоту „Ропіта”, захоплені

Врангелем у 1920 р. Чичерін запропонував повпредам СРСР у Римі та Лондоні звернутися до урядів Італії та Англії, які після грецько-турецького перемир'я мали спільно з Францією управляти протоками Чорного моря, з протестом проти дій французької влади, вимагаючи їх втручання до конфлікту між СРСР і Францією для захисту інтересів радянської сторони. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 19 вересня.*

19 вересня (середа).

2. Оголошено про скликання Всеукраїнського з'їзду пожежників. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 18 сентября.*

6. Повідомлялося про надання пільг на користування залізничним і водним транспортом певним категоріям робітників і службовців: контингенту наркомпраці – звільненим за скороченням штатів для повернення на постійне місце проживання та відрядженим на роботу за нарядами Наркомпраці для проїзду до місця роботи, пенсіонерам соціального страхування і контингенту наркомсобезу – тим, які спрямовані на лікування органами наркомздоров'я, та жертвам соціальних і стихійних лих, які змушені змінити місце проживання. Пільговий 50% тариф для контингенту Наркомпраці поширювався і на членів родин робітників і службовців у кількості не більше 2 чол. та на провіз вантажу вагою не більш 2 пуд. Пільговий тариф не встановлювався на проїзд у м'яких та вагонах кол. Міжнародного товариства. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 19 сентября.*

6. Харків. Наркомздоров'я УСРР зобов'язав медичні заклади надавати безкоштовну медичну допомогу біженцям з неврожайних губерній, які зупинялися у переселенських пунктах, чекаючи відправки на батьківщину, з метою попередження розповсюдження епідемічних захворювань. Всі

гостро-пошесні хворі мали негайно госпіталізуватися. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 20 вересня.*

8. Женева. Відбувся конгрес поневолених народів, в якому брали участь українці. Доповідь про становище українців на етнічних українських територіях, що не увійшли до складу УСРР, зробив проф. Українського вільного університету у Празі М. Лозинський. *Діло, Львів, 1923, 19 вересня.*

20 вересня (четвер).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про реорганізацію центральних закладів”. Скасовано НЗС УСРР, дипломатичні і консульські представництва УСРР за кордоном шляхом їх об’єднання з відповідними органами РСФРР. *ЗУ України, 1923, Від. I. № 34, Ст. 495.*

3. Юзівка. На металургійному заводі пущений прокатний цех. *Экономическая жизнь, Москва, 1923, 22 сентября.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про квартплату, за якою громадяни, що належали до категорії “нетрудового елементу” сплачував від 3 до 5 руб. золотом за квадратну сажень. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 20 сентября.*

6. Одеса. КУБУЧ організував артілі і майстерні безробітних студентів. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 20 сентября.*

22 вересня (субота).

3. Південна частина Бердянського і Мелітопольського округів Катеринославської губернії. Знайдено горючий газ, за якістю кращий за штучний кам’яновугільний. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 22 сентября.*

3. Харків. Укрдержплан прийняв постанову про майнові права місцевих рад. Майно радянських органів розподілялося між губернськими, міськими й окружними радами. Місцеві ради отримали право входження до акціонерних товариств і господарських організацій, на укладання внутрішніх і

закордонних позик та деякі інші повноваження. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 22 сентября.*

7. Харків. Президія ВУЦВК призначила колиш. голову Харківського губвиконкому Кузнєцова наркомфіном УСРР. Новицького звільнено з посади наркомфіну. Наркомвнусправом призначено голову Волинського губвиконкому Ніколаєнка. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 22 сентября.*

8. Київ. Прибула японська торговельна делегація на чолі Г. Інуове в складі представників 12 фірм, яких цікавила участь у відбудові пароплавного руху між Одесою і Владивостоком. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 22 сентября.*

23 вересня(неділя).

3. Одеський округ. Пущений Янковський цукровий завод. *Пролетарий, Харьков, 1923, 9 октября.*

8. Одеська губернія. Організація МОДРу провела кампанію допомоги комуністам-в'язням Бессарабських в'язниць. Селяни пожертвували до фонду МОДР 5 тис. пудів хліба. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 25 вересня.*

25 вересня (вівторок).

4. Харків. РНК УСРР асигнувала 12 млн. руб. першому державному заповіднику “Асканія-Нова”. *Украинский экономист, Харьков, 1923, 5 сентября.*

27 вересня, четвер.

3. Краматорськ Бахмутського округу. На державному металургійному заводі пущена мартенівська піч. *Коммунист, Харьков, 1925, 14 мая.*

4. Харків. РНК УСРР затвердила положення “Про порядок передачі органам Наркомосу установ соціального виховання, що утримуються на кошти культвідділів професійних спілок і державних органів”. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 35, Ст. 500.*

6. Одеська губернія. “Джойнт” розгорнув харчування 8 тис. вихованців 28 дитячих будинків. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 4, 27 вересня.*

28 вересня, п'ятниця.

3. Харків. Держбанк розпочав розмін червінців, що полегшило становище ринку грошей, що склалося через брак дрібних купюр. Курс червінця на чорній біржі за добу зріс з 3 тис. 100 руб. до 3 тис. 600 – 6 тис. 650 руб. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 28 вересня.*

3. Повідомлялося про завершення відбудовних робіт у чорноморських портах УСРР, завдяки яким пропускна спроможність Одеського порту збільшилася втриє, а в Миколаєві було відбудовано 15 причалів. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 28 вересня.*

Кінець вересня.

3. Таганрог Катеринославського округу. Пущений металургійний завод. *Всероссийская кочегарка, Бахмут, 1923, 11 жовтня.*

Вересень.

3. Порти Одеси, Миколаєва, Новоросійську, Маріуполі, Бердичева, Феодосії відвідало 27 іноземних пароплавів, що вивезли 5 млн. 286 тис. 336 пуд зерна. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 23 жовтня.*

Жовтень

1 жовтня (понеділок).

3. Поновлено морське сполучення по лінії Одеса – Ростов-на-Дону із заходом у порти: Євпаторія, Севастополь, Феодосія, Керч, Бердянськ, Маріуполь, Таганрог. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 1 жовтня.*

4. Київ. Відкритий торговельний факультет інституту народного господарства. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 4 жовтня.*

2 жовтня (вівторок).

3. Харків. Українська економічна рада затвердила статут “Українського акціонерного товариства торгівлі медикаментами та цілющими травами (“Укрмедторг). *ЗУ УСРР, 1924, Від. II, № 4, Ст. 9.*

2-5 жовтня (вівторок - середа).

6. Відбувся Всеукраїнський з'їзд інвалідної кооперації. Прибуло 40 делегатів. Порядок денний: доповідь наркомсобезу про роль і значення кооперування інвалідів; доповідь представника Всеросійської інвалідної кооперації про стан кооперації інвалідів у РСФРР та завдання об'єднання російських та українських інвалідних кооперативів; доповіді з місць; організаційні справи; фінансові завдання. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 4- 6 жовтня.*

3 жовтня (середа).

10. Феодосія. Закінчився 10 денний страйк працівників приватних торгових закладів, який відбувся під керівництвом профспілки і супроводжувався бойкотом магазинів. Всі вимоги страйкарів задоволені. *Труд, Москва, 1923, 5 жовтня.*

3-4 жовтня (середа – четвер).

6. Харків. Відбувся I Всеукраїнський з'їзд комісій покращання побуту студентства (КУБУЧів – рос. аббревіатура). Прийняті рішення про організацію Всеукраїнської комісії по покращанню побуту студентства; державну фінансову допомогу студентству та організацію студентських секцій при біржах праці; проведення в Україні тижневика пролетарського студентства. *Правда, Москва, 1923, 4-5 октябрю.*

4 жовтня (четвер).

1. Харків. ВУЦВК затвердив “Положення про перевірку низового радянського апарату на селі”. Утворено комісії по перевірці діяльності сіль- і райвиконкомів для виявлення недоліків і зловживань у їх роботі, а також для з'ясування

ставлення населення до радянської влади напередодні перевиборів рад. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 35, Ст. 507.*

9. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про вищу й місцеві ради фізичної культури працюючих УСРР”. Рада заснована на правах постійної комісії при ВУЦВК для погодження й об’єднання наукової, шкільної і організаційної діяльності різних відомств і організацій УСРР у справі фізичного виховання й розвитку трудівників. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 35, Ст. 505.*

5 жовтня (п’ятниця).

3. Київ. Пущена дизель-моторна електростанція. *Известия ВЦИК СССР, Москва, 1923, 7 октябрю.*

3. Харків. Відкрилася Всеукраїнська торгово-фінансова нарад споживчої кооперації. Порядок денний: фінансові й торговельні справи споживчої кооперації; хлібозаготівельна кампанія споживчої кооперації України; доповіді з місць; повідомлення про всеукраїнські кооперативні курси. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 6 жовтня.*

6 жовтня (субота).

1. В одеських “Вістях” розміщено заяву 10 членів Одеської організації РСДРП з партійним стажем з 1901, 1904 і 1906 рр. про вихід з партії та визнання диктатури пролетаріату, відмову від співробітництва з закордонною організацією РСДРП, а також із привітанням пропозиції ЦК РСДРП про скликання всеукраїнського з’їзду меншовиків з метою самоліквідації партії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 9 жовтня.*

3. Держторгфлот Анатолійської лінії поновив морське сполучення за маршрутом Одеса – Стамбул – Смирна – Яффа – Олександрія. *Украинский экономист, Харьков, 1923, 6 октябрю.*

8. Повідомлялося про повсюдні мітинги солідарності українських робітників з революціонерами Німеччини та

Болгарії у боротьбі з європейським фашизмом. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 6 октябрия.*

6-11 жовтня (субота - четвер).

10. Криндачевський район Таганрозького округу. Відбувся страйк на шахтах, спричинений видачею зарплати у формі бон (талонів) на отримання товарів у робітничому кооперативі та облігацій золотої позики. Страйк проходив за активною участю молоді, під вимогами виплати індексації зарплати за серпень і повної виплати заробітку за вересень. Під час страйку спостерігали випадки насильства з боку страйкарів: побиття комсомольців-штрейкбрехерів та організація вибуху у підвір'ї голови місцевої спілки союзу гірників. Після виходу на роботу всі члени страйкому були заарештовані. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1641. арк. 12-13.*

9 жовтня (вівторок).

7. Харків. РНК УСРР постановила звільнити В. Ксандрова з посади голови Укрраднаргоспу. Головою призначено К. Максимова. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 10 октябрия.*

10 жовтня (середа).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову «Про організацію Конституційної комісії» у складі Г. Петровського (голова), М. Фрунзе (заступник) й В. Чубаря. Мета комісії – розгляд конституційних питань у зв'язку з утворенням СРСР». *ЗУ України, 1923, № 45, Ст. 562.*

6. Одеса. Налагоджена нічна подача електрики. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 14 сентября.*

11 жовтня (четвер).

10. Катеринослав. Відбувся страйк кравців приватних майстерень із вимогами підписання тарифної угоди і оплати страйкових днів. *Труд, Москва, 1923, 12 жовтня.*

6. Харків. Відкритий перший в Україні Будинок пролетарського студентства. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 13 октябрю*

12 жовтня (п'ятниця).

1. Волинська губернія. Винайдено поклади графіту, польового шпату, слюди, що використовувалися у скляній та цегляній промисловості. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 12 октябрю.*

13 жовтня (субота).

1. У харківській газеті „Комуніст” надрукований лист групи колишніх меншовиків Харківської губернії, які намагалися скликання губернського з'їзду РСДРП з метою саморозпуску губернської організації. У листі містилися заява про солідарність з РКП(б) і заклик до колишніх соратників по партії приєднатися до авторів листа і вийти із рядів РСДРП. Лист підписаний 17 соціал-демократами: В. Алаєвим, В. Галузіним, В. Гуревичем, М. Житомирським, С. Зав'яловим, М. Колчинським, М. Масарським та ін. *Коммунист, 1923, Харьков, 1923, 13 октябрю.*

6. Київ. Відкрито перший в Україні будинку для безпритульних жінок. *Известия, Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 13 октябрю.*

14 жовтня (неділя).

1. Бахмут. Відбулася нарада місцевих груп РСДРП: Донецької групи з осередками в Єнакієве, Лисичанську, Юзівці, Маріуполі, Катеринославської - з осередком в Олександрівську, а також Криворізької і Харківської груп. Обрано Всеукраїнське ліквідаційне бюро РСДРП у складі В. Галузіна й М. Масарського – Харків, Носакова і Татарінова - Донбас і Снігірьова – Катеринослав. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 18 жовтня.*

До 15 жовтня (понеділок).

10. Шахтинський округ Донецької губернії. На кам'яновугільних рудниках РОПТ, “Мирова комуні”, “Пролетарська диктатура”, Паромонівський, Антропром відбувся триденний страйк.

Страйкували всі працюючі – 5 тис. шахтарів. Вимоги страйкуючих: своєчасна виплата зарплати та звільнення арестованих призвідників попередніх страйків. *Трудовые конфликты в Советской России. 1918-1929 гг. – М.: 1998. – С. 167.*

16 жовтня (вівторок).

3. Краматорськ Бахмутського округу. На металургійному заводі пущені коксові печі. *Всероссийская кочегарка, Бахмут, 1923, 16 октябрь.*

3. Завершені роботи для відбудови телеграфного сполучення з Румунією по лінії Кишинів – Одеса. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 17 октябрь.*

7. Харків. РНК УСРР реорганізувала склад Української економічної ради. Замість відомчого представництва введено персональне призначення членів ради. Рада сформована у складі В. Чубаря (голова), М. Владимирського і М. Фрунзе (його заступники), С. Кузнєцова, М. Полоза, І. Клименка, М. Лобанова, Ф. Корнюшина, К. Максимова (члени ради). З цього складу для вирішення невідкладних практичних питань виокремлено виконавче бюро під головуванням Чубаря у складі Кузнєцова, Владимирського, Максимова. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 17 октябрь.*

7. Харків. Головою Головополітосвіти УСРР призначено Логінова. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 17 октябрь.*

17 жовтня (середа).

1. Київ. До газети «Пролетарская правда» надійшов лист 27 колишніх членів Київської організації РСДРП, які намагалися скликання губернського з'їзду РСДРП з метою саморозпуску губернської організації. У листі містилася заява про розрив з меншовизмом і перехід на позиції РКП(б). *Коммунист, 1923, Харьков, 17 октябрь.*

4. Запоріжжя. Відкрився сільськогосподарських технікум з трьохрічним строком навчання для 50 студентів. *Коммунист*, 1923, *Харьков*, 17 октября.

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про організацію парків на лісних площах, що входили до міської смуги Києва. *Украинский экономист*, *Харьков*, 1923, 17 октября.

18 жовтня (четвер).

6. Харків. КУБУЧ прийняв рішення про ліквідацію студентської кооперації. *Известия, Вечерний выпуск*, *Одесса*, 1923, 18 октября.

19 жовтня (п'ятниця).

3. Миколаїв. Закінчено навантаження руди на пароплав "Линьено", що відправлявся до Італії. *Известия, Вечерний выпуск*, *Одесса*, 1923. 19 октября.

4. Харків. Створено Всеукраїнське товариство сприяння ліквідації неписьменності. *Известия ЦИК, Харьков*, 1923, 24 октября.

20 жовтня (субота).

2. Харків. Центральна міжвідомча комісія у справах товариств і спілок (МІКТОСО) при НКВС УСРР зареєструвала статут Всеукраїнської спілки мисливців та рибалок (ВУСМИР). *ЗУ України*, 1923, *Від. II*, № 21 (23), *Ст. 93*.

2. Харків. Скликано загальні збори товариства допомоги політичним перебіжчикам галичанам. Порядок денний: про завдання товариств, вибори правління; біжучі справи. На збори запрошуються політичні перебіжчики, що мали відповідні посвідки компартійних чи радянських установ. *Вісті ВУЦВК, Харків*, 1923, 20 жовтня.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову "Про пільги матері-пролетарці". Надав пільги, передбачені постановою РНК від 25 вересня 1922 р. щодо комунальних послуг, квартирної плати, палива і лікарняної допомоги таким категоріям жінок-робітниць:
а) жінкам робітницям або дружинам працюючих, що одержують

від органів соцстраху пенсію через інвалідність чи внаслідок смерті або безвісної відсутності годувальника родини; б) безробітним жінкам, що втратили годувальника (робітника чи службовця) і мають дітей до 14 років або не менше трьох непрацездатних членів родини; безробітним вагітним, починаючи з 5-го місяця вагітності при умові реєстрації на біржі праці не пізніше від 4-х тижнів після втрати роботи чи годувальника. Ці пільги передбачалися незалежно від отримання допомоги соцстраху, за виключенням допомоги по безробіттю. Крім того, зазначеним категоріям жінок надавалося першочергове право отримання роботи нарівні з члена профспілок, а також право першочерговості по іншим чергам. *ЗУ України, 1923, Від I, № 37, Ст. 519.*

6. Харків. При Центральному сільбудинкові організована „червона корчма” для селян, що приїзять до столиці. При корчмі влаштовані дешева їдальня, клуб, бібліотека з читальною, кінопрокат. Читаються лекції з політичних й сільськогосподарських питань. Працює пункт юридичної консультації. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 20 жовтня.*

20-21 жовтня (субота-неділя).

4. У Центральному єврейському робітничому клубі (б. Хоральна синагога) відкрилася Всеукраїнська нарада завідуючих єврейських бюро наросвіт. Порядок денний: доповідь єврейського бюро наркомосу; виступи з місць; соціальне виховання єврейської молоді; професійно-технічна освіта єврейських робітників; підвищення кваліфікації єврейських вчителів; політосвітня робота; біжучі справи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 20, 24 жовтня.*

21-23 жовтня (неділя).

4. Харків. РНК УСРР затвердила статут Українського державного інститут досвідної хімії. *ЗУ України, 1923, Від. II, № 15, № 79, Ст. 78.*

6. Харків. Розпочав роботу з'їзд губернських комісій допомоги дітям. Порядок денний: доповіді з місць і звіт ЦК Допомоги дітям; дитяча безпритульність і заходи боротьби з нею; поліпшення побуту у закритих дитячих установах; реевакуація дітей до РСФРР; працевлаштування вихованців дитячих установ; перспективи роботи і нова форма організації допомоги дітям; завдання допомоги губернських комісій дитячому рухові; організаційні питання. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 16, 23 жовтня.*

23 жовтня (вівторок).

3. Горловка Донецької губернії. Микитівське рудоуправління заклало шахту „Забійник”. Експлуатація шахти передбачалася строком на 7 років. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 23 жовтня.*

10. Шахтинський район. Закінчився страйк на восьми рудниках, що проходив під керівництвом був. членів КП(б)У. Страйк тривав більше тижня. Брало участь 8 тис. шахтарів. Вимога страйкарів – своєчасна виплата заробітної плати. Страйк припинено після виплати частини заробітної плати за вересень. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1641, арк. 9; спр. 1692, арк. 136.*

24 жовтня (середа.)

4. Одеса. Кіномайстерня ВУФКу вперше в СРСР виготовила експериментальний екземпляр кіноапарату системи “Пате” й приступила до організації серійного виробництва. *Известия, Вечерний выпуск, Одесса, 1923. 25 октябрю.*

10. “Джойнт” приступив до згортання продовольчої допомоги мешканцям неврожайних губ., залишивши виробничу допомогу. Асигновано 300 тис. доларів для закупилі 340 тис. пуд насіння, 15 тис. корів та 6,5 тис. сільськогосподарських машин для 6 тис. селянських господарств неврожайних районів, що займали 324

тис. дес. рілля. Започатковано роботи у галузі інтенсифікації сільського господарства. *Известия, Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 24 октября, среда.*

25 жовтня (четвер).

6. Харків. Наркомздорів'я УСРР зобов'язав медичні заклади проводити регулярні медичні обстеження персоналу дитячих закладів, вагітних жінок та немовлят на виявлення венеричних захворювань у зв'язку з їх широкою поширеністю серед дітей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 25 жовтня.*

25-28 жовтня (четвер – неділя).

2. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада спілки Робос. Порядок денний: про міжнародне становище, доповідь Укрбюра ЦК Робосу, доповідь Наркомосу, тарифна робота, політична підготовка працівників освіти, робота на селі, українізація. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 26 – 30 жовтня.*

26 жовтня (четвер).

7. Помер український історик, джерелознавець, академік ВУАН В. Іконніков. *Войцехівська І.Н. Академік Володимир Іконніков: життєпис та бібліографія. – К, 1998, – 132 с.*

27 жовтня (п'ятниця).

6. Одеса. Бактеріологічний інститут і епідеміологічне товариство оголосили про скликання наукової конференції з питань боротьби з малярією. *Известия, Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 27 октября.*

1-4 листопада (четвер – неділя).

1. Харків. Відбулася четверта сесія ВУЦВК VII скликання. Порядок денний: положення про центральні органи СРСР; положення про місцеві фінанси; ліквідація неписьменності; сільське господарство і землеустрій; Кодекс законів про ліси УСРР; результати районування. *Материалы к четвертой сессии Всеукраинского ЦИК VII созыва, Харьков, 1923, С. 116.*

1. Четверта сесія ВУЦИК прийняла постанову “Про радянське будівництво”. Накресленоа заходи спрощення губернського радянського апарату. *СУ України, 1923, Від. I, № 46, Ст. 575-580.*

1. Четверта сесія ВУЦИК прийняла постанову “Про місцеві бюджети”. Визначеноа джерела їх формування та статті витрат. *СУ України, 1923, № 46, Ст. 575-580.*

1. Четверта сесія ВУЦИК прийняла постанову “Про підсумки та чергові завдання районування України”. *СУ України, 1923, Від. I, № 46, Ст. 575-580.*

1. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про центральну комісію в справі розвантаження місць ув’язнення.” Введено до її складу представників Наркомосу та НКВД. Дозволено амністію ув’язнених іноземних громадян, які утримувалися у місцях позбавлення волі, тільки з дозволу комісії. *СУ України, 1923, Від. I, № 46, Ст. 575-580.*

3. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли “Інструкцію про порядок реєстрації акціонерних (пайових) товариств” комісією по внутрішній торгівлі при Українській економічній раді. *СУ України, 1923, Від. I, № 46, Ст. 575-580.*

4. Четверта сесія ВУЦИК прийняла постанову “Про ліквідацію неписьменності”. Визначено заходи та термін ліквідації неписьменності у республіці до 1 травня 1925 р. *СУ України, 1923 Від. I, № 46, Ст. 575-580.*

3. Четверта сесія ВУЦИК прийняла постанову “Про лісовий закон”. Визначено межі державного лісового фонду, органи та правила управління цим фондом, порядок фінансування лісового господарства, заходи його охорони, правила передання лісів у користування закладам, товариствам й організаціям. *СУ України, 1923, Від. I, № 46, Ст. 575-580.*

3. Четверта сесія ВУЦИК прийняла постанову “Про сільське господарство і землеустрій”. У зв’язку з завершенням рівноподілового—переділового періоду земельної революції та переходом нетрудових земель до трудящого селянства накреслено заходи внутрішнього землеустрою. Мета цього землеустрою — ліквідація черезсмужжя й дальнотемелля, сприяння розвиткові колективних форм землекористування. *СУ України, 1923, Від. I, № 46, Ст. 575-580.*

2 листопада (п’ятниця).

10. Парамонівська копальня. Розпочався страйк на, який проходив під гаслами “зрівнялівки”, близькими до вимог “Робітничої групи” — проти пільг комуністам і спецам й, взагалі проти курсу НЕПу, який призводив до відродження приватної власності й майнового розшарування. Також висувалися вимоги своєчасної виплати зарплати, видачі робітникам на бони продуктів із робкоопа та відпуску обідів у робітничих їдальнях у кредит. Під час страйку відбулася сутичка 2 тис. демонстрантів, які намагалися звільнити заарештованого керівника страйку Капустіна, з представниками влади і міліцією. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1641, арк. 11-12; спр. 1691, арк. 138, 150.*

2-5 листопада (п’ятниця — неділя).

2. Харків. Відбувся I Всеукраїнський з’їзд працівників професійної освіти. Порядок денний: промова наркома освіти В. Затонського; роль професійної освіти в освітній системі; підсумки й перспективи профосвіти робітників; доповіді з місць; вечірні робітничі технікуми; позашкільна профосвіта; будинок профосвіти робітників; освіта сільськогосподарських робітників. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 3-4, 6 листопада.*

3 листопада (субота).

4. Повідомляється, що ВУФКу продав для демонстрації у Західній Європі фільм „Поміщик”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 3 листопада.*

5 листопада (понеділок).

8. Москва. НКВС СРСР Г. Чічерін надіслав до польської дипломатичної місії у Москві ноту протесту у зв'язку з ворожою діяльністю польських прикордонників по відношенню до громадян СРСР. Радянський уряд вимагав від польського уряду залучення до відповідальності польських посадових осіб, винних у насильстві щодо радянських громадян, та прийняття заходів попередження свавілля прикордонників. У випадку ігнорування цих вимог, наркомзаксправ попереджував польську сторону про застосування репресій до польських оптантів, що мешкали на території СРСР. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 17 октябрю.*

7 листопада (середа).

3. Бахмутський соляний район Донбасу. Пущена Шевченківська лінія електропередач, що забезпечила електроенергією заводи Донсоди та рудники Бахсільтресту. *Украинский экономист, Харьков, 1923, 14 ноября.*

3. Одеса. Пущений елеватор ємністю 1,5 млн. пуд. зерна. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 8 ноября.*

8 листопад (четвер).

4. Харків. У помешканні Української книжкової палати походила І Всеукраїнська нарада наукових працівників книги — представників державних книгосховищ та бібліографічних установ, наукових закладів, преси, бібліотек, книжкових видавництв. Порядок денний: ідеологічні завдання академічних і державних громадських бібліотек; об'єднання науково-бібліографічної роботи в Україні; видання бібліографічної літератури; науково-дослідні кафедри українознавства;

концентрація стародруків і рідких видань; вивчення місцевої книги; застосування десятинної системи в академічних бібліотеках; організаційне об'єднання академічних і державних бібліотек та бібліографічних установ; заснування Українського бібліографічного товариства. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 7, 10 листопада.*

10 листопада (субота).

8. Підписано додатковий протокол до договору між урядами УСРР і Латвійської Демократичної Республіки від 3 серпня 1923 р., за яким український уряд не брав на себе жодних зобов'язань, що впливали з реквізицій, вчинених на території України озброєними формуваннями. *ЗУ України, 1923, Від. I, №. 15, Ст. 263.*

11 листопада (неділя).

3. Харків. Українська економічна рада затвердила “Положення про Український борошномельний трест”. Трест утворено для збереження найбільших підприємств борошномельної промисловості шляхом запровадження до їх діяльності принципів господарського розрахунку та задля успішного збирання помолподатку. *ЗУ України, 1923, Від. II, № 8(10), Ст. 55.*

4. У газеті „Література, наука, мистецтво” надруковано відозву ініціативного бюро Жовтневого блоку мистецтв до всіх пролетарських літературно-мистецьких угруповань із закликом об'єднатися під егідою бюро Жовтневого блоку для товариської співпраці „на шляху до комуністичної культури та боротьби з буржуазно-міщанською навалою непу. Відозву підписали представники асоціації панфутурістів України М. Семенко, О. Слісаренко, Г. Шкурупій та мистецького об'єднання „Березіль” – Лесь Курбас, Ф. Лопатинський, Ігнатович. *Література, наука, мистецтво, Харків, 1923, 11 листопада.*

13 листопада (вівторок).

4. Харків. Утворена центральна економічна бібліотека при Укрдержплані. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 13 листопада.*

15 листопада (четвер).

5. Розпочався суд над єпископом Іоанікієм, звинуваченим у саботуванні декрету радянської влади про вилучення церковних цінностей на допомогу голодуючим у 1922 р. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 17 ноября.*

16 листопада (п'ятниця).

6. Харків. Відкрилася Всеукраїнська нарада працівників Охмадіту. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 16 ноября.*

19 листопада (понеділок).

3. Севастополь. Відремонтований найбільший на Чорному морі радянський пароплав “Батум”, затоплений білими у 1919 р. *Известия, Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 19 ноября.*

4. Одеса. У політехнічному інституті відбувся перший випуск червоних інженерів. *Известия, Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 19 ноября.*

20 листопада (вівторок).

2. Харків. Відбувся пленум ЦК КСМУ. Порядок денний: національні завдання і союзне будівництво; школи сільської молоді; реорганізація юнацького “Спартаку”. *Известия, Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 21 ноября.*

3. Бахмутський округу Донецької губренії. На Слов'янських заводах розпочато виробництво бертолетової солі. *Экономическая газета, Харьков, 1923, 20 ноября.*

3. Відбувся з'їзд Донвугілля. Порядок денний: зміна виробництва й господарських методів управління. *Известия, Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 21 ноября.*

4. Харків. Відкритий недільний робітничий університет. Тривалість навчання – 32 неділі протягом 8 місяців. *Правда, Москва, 1923, 22 ноября.*

21 листопада (середа).

3. Харків. ВУЦВК прийняв “Положення про Українську економічну нараду”. Нарада заснована при РНК УСРР з метою єдиного господарського й фінансового планування, а також для погодження діяльності економічних наркоматів УСРР. *ЗУ України, 1923, № 38, Ст. 528.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про потрібні заходи в справі допомоги демобілізованим червоноармійцям”. Засновано комісію допомоги демобілізованим червоноармійцям при Центральному комітеті допомоги хворим і пораненим червоноармійцям, інвалідам війни та демобілізованим при ВУЦВК. До складу комісії увійшли член президії ВУЦВК (голова) та представники наркомзабеза (заступник голови), Військвіда, Наркомпраці та ЦККНС. Аналогічні комісії організовувалися при губернських та окружних виконкомах під головуванням членів президій виконкомів. Комісії слідкували за першочерговим наділенням демобілізованих червоноармійців землею, забезпеченням їх необхідним сільськогосподарським реманентом, посівним матеріалом і лісоматеріалами із місцевих фондів; наданням їм першочергової лікарняної й санітарної допомоги, а також запомоги при безробітті; забезпеченням їх позачерговим працевлаштуванням через біржі праці та позачерговим розміщенням їх дітей у дитячих закладах поряд із дітьми червоноармійців. *ЗУ України, 1923, № 38, Ст. 524.*

21 листопада (середа).

10. Харків. У приміщенні Наркомсобезу відкрилася Всеукраїнська нарада губернських комісій допомоги хворим і пораненим червоноармійцям, інвалідам війни та демобілізованим. Порядок денний: діяльність ЦК допомоги хворим і пораненим червоноармійцям; доповіді з місць; про

організаційну справу; постановка медичної допомоги; чергові завдання комітетів у справі відшукування коштів; організація трудової допомоги. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 22-24 листопада.*

22 листопада (четвер).

6. Норма пенсій інвалідам I групи підвищена до 70 % заробітної плати. *Известия, Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 22 ноября.*

23 листопада (п'ятниця).

1. Львів. Польський уряд провів арешти серед членів українського технічного та літературного товариств за звинуваченням в антидержавній діяльності. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 23 листопада.*

3. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову про будівництво гідроелектростанції на р. Дисенці. *Вісті ВУЦВК, Харків, , 1923, 23 листопада.*

24 листопада (субота).

6. Москва. Наркомфін СРСР надіслав радіотелеграму наркомфінові УСРР про необхідність відкриття ощадних кас в Україні при всіх поштових відділеннях, головним чином на селі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 24 листопада.*

25 листопада (неділя).

1. Київ. ДПУ викрило контрреволюційну організацію „Київський крайовий центр”, визнану „розгалуженням паризького шпигунського осередку”. Всі члени організації, якою керували Чайківський та Карташов” заарештовані. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 27 листопада.*

1. Київ. Відбулося урочисте нагородження працівників заводу „Арсенал” орденами Червоного трудового прапора та Червоного прапора “за видатні заслуги у справі боротьби з контрреволюцією й повстанськими бандитизмом та за блискучі перемоги на господарському фронті”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 27 листопада.*

3. Харків. У помешканні ВУЦВК відбулися установчі збори акціонерів нового Сільського-господарського банку. Порядок денний: звіт про діяльність тимчасового правління та вибори органів постійного управління. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 27 листопада.*

3. Відбувся Всеукраїнський з'їзд трудових рибалок, скликаний з ініціативи правління Всеукраїнської спілки мисливців та рибалок. Прибуло 50 делегатів з місць, які обговорили питання розвитку рибного господарства. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 27 листопада.*

4. Харків. Заснована лабораторія поетичної творчості російських молодих поетів „Цех поетів” за участю поетів Е. Хазіна, М. Волосевіча, Рудермана, А. Красновського, Лягавка та літераторів Меттера та Савельєва. *Література, наука і мистецтво, Харків, 1923, 25 листопада.*

7. Помер В. Іконников – літературознавець, історик, академік кафедри російської історії історично-філологічного відділу УАН. *Історія Академії наук України. 1918-1923 рр. – С. 508.*

27 листопада (вівторок).

3. Одеса. Відділення Укрбанку відкрило перші ощадні каси на великих підприємствах, які мали розмінювати великі грошові купюри, приймати вклади від громадян, видавати їм позики під облігації золотого займу та здійснювати інші грошові операції. *Известия, Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 27 ноября.*

7. Помер Гляєв О.М. – академік кафедри цивільного права соціально-економічного відділу ВУАН, заступник голови правників. *Історія Академії наук України. 1918-1923 рр. – С. 508.*

28 листопада (середа).

1. Харків. ВУЦВК доповнив положення про наркомюст пунктом про утворення при відділі прокуратури підвідділу догляду за органами ДПУ. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 28 листопада.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла “Положення про порядок провадження торгівлі, користування, переховання, облік та провіз зброї, вогнених начинення, вибухових матеріалів і набоїв”. Громадяни УСРР отримали право зберігати холодну та вогнепальну мисливську зброю та начинення тільки за дозволом НКВД (в ДПУ). Для користування цією зброєю користувачі, крім мисливського посвідчення, вимагалось посвідчення про реєстрацію. *ЗУ України, 1923, Від I, № 40, Ст. 537.*

4. Харків. У державному музичному інституті відкритий драматичний факультет. *Бернацька Р.П., Бурмістренко С. Л. Указ. Соч., С. 278.*

6. Одеса. Губсоцстрах уклав угоду з Церабкоопом на відпуск у порядку допомоги застрахованим породіллям приданого для новонароджених, яке мало відпускатися у розподільниках Церабкоопу по талонам губсоцстраху. У пакунки для новонароджених входили 2 аршина бумазеї, 7 – бязі або полотна, котушка ниток, фунт прального мила, кусок — туалетного, фунт тальку, $\frac{1}{4}$ фунту гіроскопічної вати. *Известия. Вечерний выпуск, Одесса, 1923, 28 ноября.*

30 листопада, п'ятниця.

1. Львів. В Українському університетові польська поліція заарештувала викладача Голіцинського та групу студентів хімічного факультету. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 30 листопада.*

4. Харків. Губкомом КСМУ засновано театр робітничої молоді „Теробмол”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 1 грудня.*

7. Помер П. Мойсеєнко – організатор страйку на фабриці Морозова 1885 р., засновник „Північно-руського союзу робітничого союзу”, один із більшовицьких керівників революції 1905 р. у Донбасі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 1 грудня.*

Листопад

9. Феодосія. Відбулися планерні змагання. Радянські планеристи побили рекорди німецьких спортсменів, встановлені в 1922 р. *Вестник физической культуры и спорта, 1923, № 1, С. 17.*

Грудень

2 грудня (неділя).

4. Заснована театральна спілка „Гарту” (Гарту аматорів робітничого театру) у складі А. Блакитного, А. Любченка, П. Тичини, В. Коряка, Ю. Смолича. Мета її організації – об’єднання аматорів, які намагалися створення єдиної інтернаціональної комуністичної культури, користуючись українською мовою як знаряддям поширення комуністичної ідеології та переборювання буржуазної ідеології. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 2 грудня.*

3 грудня (понеділок).

2. Харків На I Всеукраїнському з’їзді риболовів утворений Всеукраїнський промислово-кооперативний союз трудового рибальства. *Экономическая газета, Москва, 1923, 4 декабря.*

5 грудня (середа).

1. Харків. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про пільги, права і обов’язки комітетів незаможних селян”. Визнано КНС органами державного значення. Визначено принципи членства у цих організаціях. Окреслено права і обов’язки об’єднань незаможних селян та їх членів. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 41, Ст. 539.*

4. Київ. Створений філіал спілки пролетарських письменників “Гарт”. *Література, наука, мистецтво, Харків, 1923, 16 грудня.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про збільшення держстипендій в учбових закладах професійної освіти”. З 1 листопада 1923 р. кількість держстипендії збільшено з 7 тис. 150 до 7 тис. 400. *ЗУ України, 1923, Від. I, № 41, Ст. 541.*

6. Харків. Президія губвиконкому запропонувала начальникові губернського відділу міліції протягом двох тижнів перевести

масову перевірку особистих бібліотек громадян. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 5 грудня.*

6 грудня (четвер).

2. Донецьк. Губернська рада професійних спілок оголосила загальний страйк у губернії з приводу невиплати заробітної плати більше, ніж три місяці. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 8 грудня.*

7 грудня (п'ятниця).

1. містечко Винників біля Львова. Польські власті закрили українську приватну школу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 7 грудня.*

3. Деміївський районі Одеського округу. Винайдено поклади залізної руди. *Экономическая газета, Москва, 1923, 8 декабря.*

6. Харків. НКВС надав міліції інструкцію про боротьбу з проституцією. Щоб попередити використання публічних місць розваг з метою проституції, зобов'язав міліцію викривати пристановища розпусти, затримувати осіб, що вербували жінок проститутток та доглядали за ними. В той же час попереджувалося про недопустимість застосування репресій щодо проститутток, за включенням їх примусового залучення, поряд з клієнтами, до медичного огляду з метою виявлення венеричних хворих. Після медичного огляду неповнолітніх повій належало передавати органам охорони дітей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 8 грудня.*

7. Харків. ВУЦВК змістив з посади наркома РСІ М. Ветошкіна й призначив на цю посаду О. Медведєва. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 7 грудня.*

12 грудня (середа).

6. Харків. Оголошено про відкриття Харківського губернського венерологічного диспансеру. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 12 грудня.*

2. Харків. Відбулося засідання організаційного бюро „Товариства допомоги українському революційному театрові”.

Головою обрано голову губвиконкому Я. Гамарника. Бюро порушило перед губвиконкомом питання про звільнення театру „Березіль” від місцевих податків та оплати комунальних послуг, а також про переведення трупи театрів до приміщення одного із центральних театрів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 10 грудня.*

13 грудня (четвер).

3. Маріуполь. Пущений графітний завод. *Вісті ВУЦВК, Харків,*

16 грудня (неділя).

7. м. Словенськ Чехословацької республіки. Помер голова української партії самостійників-соціалістів інженер-лісовод О. Макаренко. *Діло, Львів, 1924, 19 січня.*

18 грудня (вівторок).

4. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про перевезення з Москви до Харкова архівних матеріалів, які висвітлювали історію революційного руху та радянського будівництва в Україні. Також вирішено перевести аналогічні матеріали з Ростова-на-Дону та з Кам'янця-Подільського до Києва. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 18 грудня.*

19 грудня (середа).

3. Харків. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про продовження речення работ ліквідаційних комісій в справі розгляду суперечок, що виникли в зв'язку із розкуркуленням села”. Строк їх діяльності продовжено до 1 лютого 1924 р. *ЗУ України, Від I, 1923, № 4, Ст. 546.*

20 грудня (четвер).

4. Харків. Наркомздор'я УСРР запропонував місцевим відділам охорони здоров'я приступити до організації місцевих наукових медичних бібліотек. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 20 грудня.*

8. Українські професори медицини Соколянський, Владимиров і Тарасович прийняли участь у міжнародному з'їзді психологів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 20 грудня.*

21-22 грудня (п'ятниця – субота).

4. Харків. Відбулася перша сесія Ради профосвіти. Порядок денний: освітня політика Укрголовпрофосу; оперативний план Головпрофосу; виробниче навчання і стажування. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 23 грудня.*

22 грудня (субота).

1. Харків. ЦКНС запропонував губкомнезамам полегшити вступ бідняків до комнезамів: відмінив членські внески та кандидатський стаж, а також заборонив їм виключати членів за релігійні погляди, посиливши антирелігійну агітація. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 22 декабря.*

6. Почала діяти телефонна лінія Петроград – Харків. *Экономическая газета, Москва, 1923, 22 декабря.*

22-23 листопада (субота – неділя).

1. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада завідуючих губернськими відділами Робітничо-селянської інспекції (РКІ), скликана НК РСІ УСРР. Порядок денний: доповідь про завдання й діяльність НК РСІ та ЦКК; звіти губернських відділів РСІ; зв'язок губернських РСІ з губернськими КК; діяльність спеціальних інспекцій (військових, транспортних, паливних та ін.); структур та штати РСІ; план роботи на 1924 р. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 23, 25, 28 грудня.*

23 грудня (неділя).

1. Київ. Відбулися загальні збори був. членів РСДРП і Бунду Київської губрениї, на яких 23 колишніх меншовика та 1 бундовець заявили про приєднання до декларації Всеукраїнського оргбюро був. членів РСДРП від 14 листопада 1923 р. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 25 декабря.*

8. До Одеси з Тирасполя прибула румунська торгова делегація для участі у румунсько-російській конференції з питання укладання торгової угоди. *Пролетарская правда, Киев, 1923, 28 декабрия.*

25 грудня, вівторок.

3. Львів. Відбувся крайовий кооперативний з'їзд за участю 50 представників кооперативних об'єднань із 37 місцевостей Галичини. З'їзд прийняв резолюцію про заснування торговельно-технічного центру по збуту городини та садовини й закупівлі товарів щоденного споживання. *Діло, Львів, 1923, 5 січня.*

4. Харків. Відкрилася Всеукраїнська агрономічна нарада. Працювало 4 секції: економічна, агрономічна, зоотехнічна та технічних культур. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 25 грудня.*

6. Харків. При наркомпраці УСРР відкрилася Всеукраїнська нарада санітарної інспекції. Порядок денний: вивчення умов праці, план наукової роботи на 1924 р. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 25 грудня.*

8. Одеса. Розпочала роботу радянсько-румунська конференція з питань поновлення торговельних та транспортних зв'язків між двома країнами. До складу делегації СРСР входили І. Климко (головою), Ф. Козюра і Колчанівський (членами). *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 28 грудня.*

9. Харків. Вища рада фізичної культури відмовилася від участі у Міжнародній олімпіаді, що мала відбутися в 1924 р. у Франції, через відмову у запрошенні Німеччини. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 25 грудня.*

25 - 26 грудня (вівторок – середа).

2. Порто Уняйно. Відбувся III з'їзд делегатів Союзу українців Бразилії. Президентом союзу обрано П. Карманського, заступником – О. Ананевича, секретарями — Ст. Кобилянського, Т. Петрицького. З'їзд прийняв резолюції з організаційних

питань, про заснування друкованого органу “Український хлібороб” та української середньої школи, ухвалив постанову II конгресу українців Америки з питань народного податку і політичної тактики та вирішив деякі інші питання. *Діло, Львів, 1923, 31 січня.*

26 грудня середа.

2. Львів. Відбувся крайовий з'їзд учительської громади. З'їзд заснував секцію вакаційних осель та оголосив про підтримку протесту НТШ проти заборони кураторією львівського шкільного округу вживати у школах, заснованих українською громадою, слова “український”. *Діло, Львів, 1923, 31 січня.*

4. Харків. У Державній опері відбулася прем'єра першої опери на українській мові – “Галька” С. Монюшка. Головні ролі виконували – М. Литвіненко-Вольгемут і І. Козловський. *Діло, Львів, 28 березня.*

28 грудня (п'ятниця).

8. З Москви до Харкова прибув надзвичайний посол і повноважний міністр республіки Естонія в СРСР А. Брік. Під час зустрічі з представниками уряду УСРР він обговорив питання укладання торгового договору з СРСР та перспективи торговельного співробітництва з УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1923, 28 грудня.*

30 грудня (субота).

4. Київ. Відкрилася театральна майстерня “Березіль” (художній керівник і режисер Лесь Курбас). *Більшовик, Київ, 1923, 3 січня.*

1924 р.

10. м. Вінники біля Львова. Помер Липа І. – письменник, громадсько-політичний діяч, один із засновників “Братерства Тарасівців”, був. член ЦК партії соціалістів-самостійників. *Іван Липа. Світильник невгасимий. – К., 1994.*

1924

січень

1 січня (вівторок.)

1. За даними ЦК КП(б)У, в УСРР діяло 33 збройні селянські загони чисельністю 263 особи. Крім того, існувало 6 загонів у складі 36 осіб, які не виявляли активності. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1799, арк.15 зв.*

6. Колегія НКСЗ УСРР встановила стипендії для студентів інвалідів. *Коммунист, Харьков, 1924, 1 января.*

6. Наркомздрав УСРР зобов'язав губернські венерологічні диспансери періодично мобілізувати лікарів у повіти для надання венерологічної допомоги на селі. *Коммунист, Харьков,, 1924, 1 января.*

2 січня, середа.

1. ВУЦВК та РНК УСРР прийняли положення “Про постійне представництво УСРР при уряді СРСР. Представникам України надавалося право участі в засіданнях Президії ЦВК, РНК і РПО СРСР. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 1, Ст. 2*

1. Розпалася найбільша на Київщині Білоцерківська організація УКП. 8 членів організації надрукували заяву про відхід від націоналістичної ідеології та вступ до КП(б)У. Вони звернулися

до інших укапістів із закликом скликати всеукраїнський з'їзд з метою саморозпуску партії. *Коммунист, Харьков, 1924, 2 января.*

3. ВУЦВК та РНК УСРР прийняли положення “Про повернення майна сільськогосподарській кооперації”, що було націоналізоване, а потім експлуатувалося відділами комунального господарства на комерційних засадах. *ЗУ України, 1924, Ч. 1, Від. I, Ст. 3.*

3 січня (четвер).

4. В Київському театрі ім. М. Заньковецької створено творчий колектив російської драми. *Більшовик, Київ, 1924, 3 січня.*

6. Комісія РСІ і ЦКК про боротьбу з надлишками встановила норми користування автомобільним і гужовим транспортом державними, профспілковими і кооперативними закладами й підприємствами. Визначено кількість транспортних засобів, призначених для різних типів установ, та порядок їх експлуатації і придбання. *Більшовик, Київ, 1924, 3 січня.*

5 січня (субота).

4. У Східній Галичині в 1923/24 р. навчальному році діяло 9 приватних українських гімназій, в яких навчалося 1 тис. 528 учнів. *Діло, Львів, 1924, 5 січня.*

6. У Харкові відкрився клінічний медико-механічний (ортопедично-травматологічний) інститут для обслуговування застрахованих хворих. *Коммунист, Харьков, 1924, 5 января.*

6. У Харкові відкрився інститут по боротьбі з венеричними хворобами, заснований на базі Харківського губернського венерологічного диспансеру. *Коммунист, Харьков, 1924, 5 января.*

7 січня (понеділок).

2. Заснована Всеукраїнська асоціація інженерів (“ВУКАІ”). Мета асоціації – сприяння розвитку продуктивних сил країни та

здійснення науково-технічних і культурно-освітніх завдань. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 7, Ст. 7.*

4. У Києві відкрився театр народних видовищ (цирк). *Література, наука, мистецтво, Харків, 1924, 13 січня.*

8 січня (вівторок).

4. У Києві в будинку Червоної армії відкритий музей атеїзму. *Культурная жизнь в СССР, 1917-1927: Хроника. – М., 1975. – С. 474.*

10 січня (четвер).

4. Відбувся пленум спілки письменників “Гарт”, який обрав ЦК спілки: головою – В. Блакитного, секретарем – А. Любченка, зав. літературною частиною – П. Тичину, зав. клубною частиною – Ю. Смолича. *Література, наука, мистецтво, Харків, 13 січня.*

12 січня (субота).

12. У закритому листі ЦК КП(б)У № 1 повідомлялося про виникнення внаслідок майнове розшарування мешканців України, безробіття у містах і зловживань представників місцевої влади так званого „червоного бандитизму” – збройних формувань селян незаможників і безробітних, які грабували заможних селян або знищували їх господарства під гаслом „Геть неп, прямо до соціалізму!” Крім безпартійних членів КНС і безробітних до складу бандитських формувань входили колишні члени КП(б)У, незгодні з курсом непу, й члени УКП. Найбільш поширеною формою селянського „червоного бандитизму” було конокрадство, а бандитизму безробітних – пограбування потягів. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1799, арк. 15.*

3. Відбулася нарада з питань організації бюро НОП в трестах і на підприємствах, скликана ВРНГ. Вирішено організувати комісії з раціоналізації державного апарату у трестах (за участю відповідальних працівників) та планові бюро на підприємствах. *Коммунист, Харьков, 1924, 13 января.*

8. Торговельне представництво СРСР у Туреччині поінформувало Наркомзовнішторг про можливість продажу на турецькому ринку українського цукру у зв'язку із зняттям заборони на ввіз українських товарів. Уповнаркомзовнішторг запросив у Цукротресту зразки продукції і довідки про плани експорту. *Коммунист, Харьков, 1924, 12 января.*

15 січня (вівторок).

1. На Тарасовському цукровому заводі (Кам'янський окр.) два охоронця із демобілізованих червоноармійців покінчили життя самогубством на знак протесту проти низької заробітної плати.

ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1940, арк. 26.

3. У с. Сабарів Вінницької обл. пущена малопотужна гідроелектростанція. *Известия ВЦИК, Москва, 1924, 19 января.*

16 січня, (середа).

3. Пущений Михайлівський рафінадний завод в Чернігівському окр., який не діяв 5 років. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 18 января.*

3. На українському ринку завмерла торгівля льоном, який селяни використовували для домашніх потреб. *Коммунист, Харьков, 1924, 16 января*

3. На Південній залізниці встановлено пільговий тариф зі скидкою у 25% на перевезення будівельних матеріалів для села. *Коммунист, Харьков, 1924, 16 января.*

6. На Південній залізниці у пасажирських і приміських потягах введені вагони для некурящих та жінок. *Коммунист, Харьков, 1924, 16 января.*

17 січня (четвер).

1. Повідомлялося про єврейські погроми у Одеському окрузі під час різдвяних торгів, які проходили під антирадянськими і антисемітськими гаслами. Приводом послужив арешт українського селянина у Первомайську після сутички з

єврейським торговцем. Погроми перекинулися й на Голтву і Ольвіополь. У Голтві зруйнувано 18 єврейських крамниць та тяжко поранено 18 і вбито 3 євреїв. Під час розграбування крамниць у Ольвіополі палицями забито 3 і поранено 118 євреїв. Погроми у Голтві припинено за допомогою місцевого військового батальйону, а у Ольвіополі, де червоноармійці відмовилися виступити проти селян — силами місцевого ДПУ. Під час придушення погрому у Ольвіополі вбито 12 та поранено кілька десятків селян. Серед 140 заарештованих було 18 червоноармійців місцевого батальйону 45-ої дивізії, які відмовилися стріляти у селян. *Діло, 1923, Львів, 17 січня.*

17-20 січня (четвер – неділя).

1. У Харкові відбувся VIII Всеукраїнський з'їзд Рад робітничих, селянських й червоноармійських депутатів. Порядок денний: звіт уряду; бюджет УСРР; Конституція УСРР; про Червону армію; про землеустрій; про промисловість; вибори нового складу ВУЦВК. *Резолюції Всеукраїнських з'їздів рад... – Харків, 1932. – С. 48.*

18 січня (п'ятниця).

3. В Одесі пущений завод “Центропробізоля” по виробництву корок. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 10 января.*

4. Повідомлялося про випуск у Харкові першого номера «Театральної газети». *Коммунист, Харьков, 1924, 18 января.*

5. ВУЦВК визнав незаконними постанову Харківського губвиконкому про підписку священнослужителів на відмову від участі у похоронних процесіях. *Коммунист, Харьков, 1924, 18 января.*

9 січня (субота).

3. Повідомлялося, що із 85 шахт Донбасу частково електрифіковано – 24, повністю – 24. *Известия ВЦИК, Москва, 1924, 19 января.*

20 січня (неділя).

1. У Харкові відбулася перша сесія ВУЦВК VIII скликання. Порядок денний: вибори членів президії ВУЦВК, затвердження складу РНК. *Первая и вторая сессии Всеукраинского ЦИК VIII созыва: Стенографический отчет.* – Харків, 1924. – С. 207.

1. Перша сесія ВУЦВК VIII скликання затвердила президію ВУЦВК у складі Г. Петровського, М. Скрипника, А. Буценка, Е. Квірінга, М. Владимирського, Р. Ейдемана, М. Лобанова, Ф. Угарова, В. Полякова, І. Лобачьова, О. Шумського, В. Затонського, С. Буздаліна, А. Медведіва, К. Федотова. Голова – Г. Петровський, секретар – А. Буценко. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4-5, Ст. 22.*

1. Перша сесія ВУЦВК VIII скликання затвердила РНК УСРР в такому складі: голова – В. Чубар, заступники голови РНК – М. Владимирський та М. Фрунзе, т. в. о. наркомвнусправ – С. Буздалін, наркомюст – М. Фрунзе, нарком РСІ – А. Медведів, наркомпрод – І. Лобачьов, наркомзем – І. Клименко, наркомздоров'я – М. Гуревич, наркомос – В. Затонський, наркомсоцзабез – Я. Познанський, наркомпраці – Н. Доброхотов, голова ВРНГ – Максимов К., командуючий військами України і Криму – М. Фрунзе, наркомзовнішторг – С. Брон, уповнарком шляхів – Ю. Рудий, уповнарком пошт і телеграфів – К. Сеньков, уповнаркомзаксправ – Шліхтер А., уповноважений ДПУ – В. Балицький. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4-5, Ст. 22.*

21 січня (понеділок).

1. ВУЦВК затвердив склад Верховного суду у складі голови Лебединця та членів Кириченка та Бондаренка. . *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4-5, Ст. 28.*

1. ВУЦВК прийняв постанову “Про надання органам міліції права накладати адміністративні карі”. Встановлено розмір штрафів у сумі не більше 5 руб. золотом для порушників

громадського ладу та моральності в місцях громадського користування. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4-5, Ст. 24.*

1. ВУЦВК прийняв постанову “Про особисту незайманість прокурорів, слідчих та судів”. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4-5, Ст. 26.*

1. VIII Всеукраїнський з'їзд Рад прийняв постанову “Про ратифікацію Конституції СРСР та про спілкове будівництво”. Доручив ВУЦВК переглянути конституцію УСРР відповідно до договору про утворення СРСР і конституції СРСР. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4-5, Ст. 30.*

1. VIII Всеукраїнський з'їзд Рад ухвалив резолюцію “Про військове будівництво”. Встановив змішану систему комплектування військ, що передбачала наявність невеликої кадрової армії у сполученні з територіально-міліційними формуваннями округів. Zobov'язav Наркомос УСРР ліквідувати неписьменність допризовників. Закликав командування територіальних частин залучити червоноармійців до соціалістичного будівництва та зміцнити шефські зв'язки з радянськими та громадськими організаціями. Zobov'язav уряд залучити до військової служби нетрудове населення. Постановив покращати соціальне забезпечення червоноармійців і інвалідів війни. Накреслив заходи, які сприяли розвитку повітряного флоту республіки. Zobov'язav ВУЦВК сприяти українізації апарату і частин Червоної армії. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4-5, Ст. 35.*

1. VIII Всеукраїнський з'їзд Рад ухвалив резолюцію “Щодо доповіді уряду”. Накреслив заходи господарського, соціального і культурного будівництва. Доручив уряду підготувати до найближчої сесії ВУЦВК проект спрощення радянського апарату; а також розробити заходи сприяння неможливу селянству, насамперед, колективам неможливу, у відбудові сільського господарства. Запропонував спростити систему

сільськогосподарського кредиту, здійснюючи кредитування через кооперативні організації, а також поповнити склад кредитних закладів працівниками. Визнав за потрібне посилити державне регулювання торгівлі через кооперацію; прискорити розробку житлового кодексу та продовжити житлове будівництво для трудящих; здійснити збільшення зарплати на основі зростання продуктивності праці; активізувати допомогу безробітним і безпритульним дітям; призупинити скорочення мережі закладів охорони здоров'я на селі. Впроваджуючи програму культурного будівництва, зобов'язав уряд звернути особливу увагу на розвиток культури національних меншин. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4-5, Ст. 32.*

3. VIII Всеукраїнський з'їзд Рад прийняв постанову “Про землеустрій”. У зв'язку із переданням трудовому селянству земель поміщиків і надлишків земель у так званих куркулів накреслив заходи завершення зрівняльних переділів й закріплення за сільськими громадами і селянськими дворами землекористування, що існує. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4-5, Ст. 31.*

3. VIII Всеукраїнський з'їзд Рад ухвалив резолюцію “Про фінансову політику”. Постановив здійснити грошову реформу для стабілізації грошової системи та звести емісію в поточному бюджетному році за рахунок економії фінансових коштів до розмірів, не більших за потреби обігу. Накреслив заходи посилення прогресивності оподаткування. Уточнив принципи побудови місцевого бюджету відповідно до господарських потреб 1924 р. Доручив ВУЦВК для розширення і здешевлення кредитних операцій поряд із посиленням державного кредитування залучити грошові заощадження селян. Зобов'язав ВУЦВК пристосувати державне страхування до потреб

сільського господарства та підготувати перехід на самохітне страхування. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4-5, Ст. 33.*

3. VIII Всеукраїнський з'їзд Рад ухвалив резолюцію “Про стан і перспективи промисловості України”. Відзначив успіхи відбудови промисловості. Визначив головним завданням ВРНГ обслуговування потреб села. Накреслив організаційні, виробничі, фінансові і торгівельні заходи стимулювання промисловості. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4-5, Ст. 34.*

4. Спільне зібрання ВУАН затвердило статут Мікробіологічного інституту. *Історія Національної академії наук України. 1924-1928: Документи і матеріали. –К.: НБУВ, 1998. – С. 552.*

4. Учасник спільного зібрання ВУАН привітали академіка О. Корчака-Черупківського у зв'язку з дозволом уряду повернутися до Києва для наукової праці. *Історія Національної академії наук України. 1924-1928: Документи і матеріали. –К.: НБУВ, 1998. – С. 552.*

6. ВУЦВК затвердив положення про проведення “Тижня допомоги дітям” з метою збільшення коштів комісій допомоги дітям та для залучення громадськості до боротьби з дитячою безпритульністю. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4-5, Ст. 29.*

21-24 січня (понеділок – четвер).

6. Відбулася Всеукраїнська нарада представників комітетів селянської взаємодопомоги. Порядок денний: доповіді з місць; матеріальні кошти комітетів та порядок їх витрат; про роль комітетів у відбудові селянських господарств; будівництво закладів соціального забезпечення і взаємодопомоги; організаційні питання. *Коммунист, Харьков, 1924, 25 января.*

22 січня (вівторок).

1. Повідомлялося, що в районі Єлисаветграду мали місце антисемейські і антибільшовицькі селянські заворушення.

Внаслідок єврейських погромів вбито 100 євреїв, в тому числі комуністів. *Коммунист, Харьков, 1924, 27 января.*

2. Головнокооперком затвердив статут мешкально-будівельного кооперативного товариства “Червоний Жовтень” членів професійної спілки працівників залізничного транспорту Харківської дільниці Південної залізниці. *ЗУ України, 1924, Від. II, № 2, Ст. 5.*

4. Головпрофобр ухвалив пропозицію Укркустарспілки про відкриття професійних шкіл для кустарів художніх промислів. Перша школа мала відкритися при Дехтярьовській ткацькій майстерні та учбово-показовій керамічній майстерні у Сумському повіті. *Коммунист, Харьков, 1924, 27 января.*

8. У Белграді відкрилася сесія радянсько-румунської комісії з питань врегулювання конфліктів на Дністрі. *Коммунист, Харьков, 1924, 27 января.*

23 січня (середа).

1. У Відні з ініціативи Ліквідаційного відділу та урядових установ ЗУНР організовано комітет західноукраїнської еміграції. Мета його діяльності – захист прав та надання матеріальної допомоги українській еміграції в Австрії. До комітету обрано К. Левицький, Р. Перфецький, Г. Мекетей, І. Коссака, А. Крушельницький, А. Жук і Г. Куріца. *Діло, Львів, 1924, 10 лютого.*

24 січня (четвер).

1. Опубліковано звернення ЦК КП(б)У “До всіх парторганізацій і всіх членів партії України”, в якому повідомлялось про смерть В.Леніна. *Коммунист, Харьков, 1924, 24 января.*

25 січня (п’ятниця).

1. Повідомлялося, що ВУЦВК прийняв постанову про особисту недоторканість прокурорів, слідчих та суддів. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4-5, Ст. 26.*

8. Повідомлялося, що ВУЦВК визнав доцільним поширити на Україну дію тимчасової угоди між Росією та Данією і Норвегією з попередньої угоди з Данією. *Коммунист, Харьков, 1924, 24 январа.*

25 січня (п'ятниця).

7. В Югославії помер колишній голова II і III Російської Державної Думи М. Родзянко. *Діло, Львів, 1924, 1 лютого.*

27 січня (неділя).

2. В Ковлі на Волині відкрито Український народний кооператив. *Діло, Львів, 1924, 27 січня.*

26 січня (субота).

5. Повідомлялося про винесення вироку по справі про "Калинівське чудо". Головні обвинувачені засуджені від 1 до 5 років ув'язнення, інші – до менших строків із заборобою проживати на Правобережжі терміном 3 роки. *Коммунист, Харьков, 1924, 25 январа.*

28 січня (понеділок).

4. Спільне зібрання ВУАН затвердило статут Одеської краєзнавства комісії при ВУАН. *Історія Національної академії наук України. 1924-1928: Документи і матеріали. –К.: НБУВ, 1998. – С. 553.*

29 січня (вівторок).

4. До Харкова прибула Айседора Дунган. Її концерт за участю оркестру Великого академічного оперного театру під делегуванням Я. Розенштейна оголошено на 1 лютого. *Коммунист, Харьков, 1924, 30 январа.*

30 січня (середа).

1. Повідомлялося про єврейські погроми в Поплавську, Чорнові та Ісаєві Одеської губ. та Єлисаветградському та Готському повітах Запорізької губ. У зв'язку із випадками вбивства комуністів-євреїв в Єлисаветградському та Готському повітах виконками відкликали з волосних і сільських рад керівників-євреїв для заміни їх українцями. У Харкові видано наказ про

придушення антирадянських і антиєврейських заворушень. У Одесі для потерпілих від погромів відкриті притулки і безплатні їдальні. ДПУ пов'язувало поширення погромів з появою в губернії партизанського загону хорунжого Іванова. *Діло, Львів, 1924, 24 січня.*

3. Заснована артіль відповідальної праці Гірничо-завідська промислова артіль ("Гірнартіль"). *ЗУ України, 1924, Від. II, № 1, Ст. 3.*

30 січня, середа.

6. Головний кооперативний комітет при РНК УСРР прийняв постанову "Про заходи щодо переведення добровільного членства в споживчій кооперації в Україні". Встановили кінцевим реченцем переходу на добровільне членство 1 жовтня 1924 р. *ЗУ України, 1924, Від. II, № 1, Ст. 1.*

31 січня (четвер).

2. РНК УСРР затвердив статут Житлово-будівельного кооперативного товариства "Червоний Жовтень", створеного для покращання житлових умов залізничників Харківського відділення Південної залізниці. *ЗУ України, 1924, Від. II, № 2, Ст. 5.*

4. Повідомлялося, що на Буковині після чотиримісячної перерви, зумовленої переслідуваннями румунського уряду та недостатнім фінансуванням з боку української громади, поновлено випуск української преси. Почали виходити нові газети: щотижневики "Зоря" (ред. В. Русак) і "Хліборобське слово" (ред К. Кракалія). Перша — соціалістичного, а інша — соціал-демократичного спрямування (орган хліборобської партії). *Діло, Львів, 1924, 31 січня.*

Січень

1 В Ніжинському повіті Чернігівської губ. ліквідована організація, СТП – ЦЦ (Сіоністсько-трудова партія - Цейре-Ціон) чисельністю 23 члена, із яких 5 - активісти. Організація підтримувала зв'язки з Києвом, Москвою, Ленінградом. Після її

ліквідації діяльність сіоністських організацій у губернії не проявлялася. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1948, арк. 21.

1. За даними Подільського губкому КП(б)У політичний бандитизм в губернії не спостерігався. ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1940, арк. 30.

10. На фабриці Дуксукна (Подільська губ.) відбувся конфлікт з приводу затримки заробітної плати, ускладнений підготовкою до закриття фабрики. Спроба страйку була придушена комуністами, мала місце одноденна „італ’янка”. ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1940, арк. 25.

Лютий

1-3 лютого (п’ятниця-неділя).

1. У Харкові відбувся Всеукраїнський з’їзд колишніх меншовиків. Порядок денний: про розпад меншовизму у всеросійському і міжнародному масштабах. *Коммунист, Харьков, 1924, 1-3 февреля.*

5 лютого (вівторок).

3. Одеський окркомунгосп приступив до електрифікації міст Дубоссари, Березівка, Григориопіль. Електрифікація мала завершитися влітку. *Коммунист, Харьков, 1924, 5 февреля.*

6 лютого (середа).

1. ВУЦВК прийняв “Положення про ревізійні комісії” при окружних та районних виконкомах рад, що створювалися з метою здійснення народного контролю за витрачанням коштів місцевими виконавчими комітетами. Визначено склад та порядок формування комісій, їх повноваження та взаємодію з радянськими та державними органами. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 6, Ст. 42.*

6. ВУЦВК прийняв постанову “Про організацію будинків ночівлі для безробітних” в Харкові, Одесі, Києві, Катеринославі, Миколаєві, Полтаві. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 6, Ст. 43.*

7 лютого (четвер).

3. Комвнупторг створив комісію з організації державного коробейництва. *Коммунист, Харків, 1924, 1-3 лютого.*

3. У Харкові в Наркомземі УСРР відкрилася Всеукраїнська лісна нарада за участю делегатів гублісгоспів республіки. Порядок денний: про фінансовий стан лісного господарства і план робіт на 1923/24 р. *Коммунист, Харків, 1924, 1-3 лютого.*

4. Завершено обладнання кінолабораторії при ВУФКу для виробництва кінохроніки та художніх фільмів. *Коммунист, Харків, 1924, 1-3 лютого.*

10. Повідомлялося про страйки торговців хлібом з метою зниження цін на хліб, придушені владою шляхом арешту страйкарів за ст. 10 кримінального кодексу. *Коммунист, Харків, 1924, 1-3 лютого.*

8 лютого (п'ятниця).

1. Повідомлялося про розкол Руської хліборобської партії й утворення Автономного земельного союзу (Східна Галичина). *Діло, Львів, 8 лютого.*

1. Український парламентський клуб вніс до варшавського сейму резолюцію з протестом проти унеможливлення діяльності УСДРП й видання української соціалістичної преси – “Вперед”, “Земля і Воля”, “Селянська доля” й “Нова культура” та щодо масових арештів і репресій проти членів УПСР, українських культурно-освітніх і економічних інституцій і товариств у Східній Галичині, на Холмщині, Підляшші, Волині та Поліссі. *Діло, Львів, 1924, 17 лютого.*

3. При ВЦИК організована комісія по землеустрою трудящого єврейства у складі Сидовича, Х. Раковського, І. Клименко, Бройдо, Сіад-Галієва, Смиронова, А. Фрумкіна. Мета комітету – визначення районів землеустрою євреїв і проведення переговорів з іноземними організаціями з метою залучення коштів для

здійснення цього землеустрою. ЦДАГО України, ф. 1., оп. 20, спр. 1841, арк.. 2.

3. Повідомлялося про відкриття Всеукраїнського з'їзду по боротьбі зі шкідниками. Порядок денний: наслідки роботи в галузі захисту рослин та план роботи на наступний рік; доповідь про діяльність постійного бюро сентимо-паталогічних з'їздів та ін. питання. З'їзд працював декілька днів. *Коммунист, Харьков, 1924, 8 февраля.*

3. Відкрилася Всеукраїнська нарада текстильників за участю представників губвідділів профспілки текстильників, завкомів і госпрганів. Порядок денний: доповідь тресту текстильників; заробітна плата; економічна робота; організаційне питання; культробота. *Коммунист, Харьков, 1924, 8 февраля.*

6. Харківський губвиконком прийняв постанову про порядок санітарного утримання приміщень. Зобов'язав мешканців житлових помешкань утримувати їх у чистоті та щоденно провітрювати, враховуючі й приміщення комунального користування (східці, коридори, горища й т. ін.). Встановив судову відповідальність для порушники цих правил. *Коммунист, Харьков, 1924, 8 февраля.*

6. У Харкові запроваджено інститут санітарних уповноважених для сприяння інспекторам державного санітарного нагляду за утриманням житлових приміщень. Уповноважені обиралися загальними зборами мешканців із числа найманих працівників по одному від кожного будинку. Вони мали повідомляти комендантів будинків, голів житлових кооперативів, домовласників і міську санепідстанцію про злісних порушників санітарних правил утримання житлових приміщень. *Коммунист, Харьков, 1924, 8 февраля.*

9. Повідомлялося про відкриття перших в Україні змагань з зимових видів спорту: ковзанярського, лижного і хокею. *Коммунист, Харків, 1924, 8 лютого.*

9 лютого (субота).

2. Відкрився профспілковий з'їзд залізничників Південної залізниці. Порядок денний: доповідь шліхового комітету, доповідь правління Південної залізниці; технічний стан залізниці; завдання економічної роботи; тарифно-економічна робота; доповідь транспортної кооперації; культ освіт робота. *Коммунист, Харків, 1924, 9-12 лютого.*

11 лютого (понеділок).

4. Спільне зібрання ВУАН заслухало повідомлення голови-президента про смерть засновника і директора мікробіологічного Інституту професора Ф. Омельченка. *Історія Національної академії наук України. 1924-1928: Документи і матеріали. –К.: НБУВ, 1998. – С. 553.*

12 лютого (вівторок).

4. Повідомлялося про відкриття у Харкові I Всеукраїнської конференції Грамчека. Порядок денний: доповідь голови Г. Петровського; доповіді з місць. *Коммунист, Харків, 1924, 13 лютого.*

13 люте (середа).

1. У Харкові відбувся з'їзд гірників Донбасу. Порядок денний: звіти губ відділів, райвідділів спілки гірників та доповідь Донвугілля. *Коммунист, Харків, 1924, 20 лютого.*

15 лютого (п'ятниця).

3. У Харкові відкрився з'їзд пайщиків Укрдержбанку. *Коммунист, Харків, 1924, 15 лютого.*

16 лютого (субота).

1. Розпочалася чистка Одеси від „паразитичних, шкідливих елементів” із числа непманів і спекулянтів. Затверджено перший

список осіб у кількості 48 чол., які підлягали виселенню, *Коммунист, Харків, 1924, 16 февраля.*

3. У Києві відкрито відділення акціонерного товариства „Російсько-канадського океанічного агентства” у складі Доброфлоту, Держторгфлоту та іноземних пароплавних товариств (Канадиен-Пасифик, Кунард-Лейн, Голандсько-американська колія та ін.). Мета діяльності агентства — обслуговування й перевезення в межах СРСР емігрантів і іммігрантів. *Коммунист, Харків, 1924, 16 февраля.*

8. Повідомлялося, що французькі комуністи зібрали для допомоги українським виноградарям декілька тис. кущів винограду та привитий посадочний матеріал. *Коммунист, Харків, 1924, 16 февраля.*

19 лютого (вівторок).

3. Українська економічна нарада прийняла постанову про будівництво телефонної лінії Харків — Полтава — Київ з встановленням трансляції в Харкові для зв'язку з Москвою. *Коммунист, Харків, 1924, 19 февраля.*

3. На Волині проходила ліквідація фільварків (радянських господарств, організованих у колишніх поміщицьких маєтках) для розподілу поміж селянами 270 тис. дес. землі, що належали цим господарствам. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 19 февраля.*

3. У Харкові відкрився з'їзд по боротьбі з безгосподарністю на Південних залізницях. *Коммунист, Харків, 1924, 18 февраля.*

4. Центральна стипендіальна комісія Наркомосу УСРР прийняла рішення про заснування стипендії ім. В. Леніна. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1917-1927 рр.: Зб. Док. і матеріалів. — К., 1979. — С. 328.*

22 лютого (четвер).

2. У Харкові утворено добровільне науково-педагогічне товариство розповсюдження природничо-історичної освіти.

Мета товариства – розробка методики і методології природознавства, дослідження місцевої природи з метою організації природничо-історичної освіти в школах та інших освітніх закладах. *Коммунист, Харьков, 1924, 28 февреля.*

3. У Наркомземі відкрився Всеукраїнський з'їзд по землеустрою і меліорації. Порядок денний: земельна політика, агрономія і земельний устрій; організацій я фінансування землеустрою; завдання й методи дільничної землевпорядкувальної організації; наслідки і завдання меліорації; план переселення. *Коммунист, Харьков, 1924, 22-24 февреля.*

23 лютого (п'ятниця).

1. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли положення “Про бюро скарг Робітничо-селянської інспекції України”. Створили зазначені бюро при органах РСІ для розгляду скарг, заяв і повідомлень від трудівників, закладів і організацій, в яких зазначалося про зневажливе ставлення до трудящих, бюрократизм, тяганину та інші хиби роботи держапарату. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 6, Ст. 54.*

8. Повідомлялося про поновлення торгівлі з Італією. До Трієсту прибув перший радянський пароплав Ілліч з 3 тис. т експортного зерна з України. *Коммунист, Харьков, 1924, 23 февреля.*

25 лютого (понеділок).

1. Депутати українці внесли до польського сейму терміновий запит про білий терор в українських землях, що знаходилися під управління Польщі (на Холмщині, Підляшші, Волині, Поліссі та у Східній Галичині). Причиною запиту послужили арешти українців та закриття приватних українських народних шкіл у Польщі. *Діло, Львів, 1924,*

3. У Харкові відбулася Всеукраїнська нарада завідувачів губернськими і окружними землеуправліннями. Порядок денний: результати організаційного зміцнення земорганів; заходи, що

планувалися; державний та місцевий бюджети; впровадження планових засад в роботу по відбудові сільського господарства; результати землеустрою; організація агропомоги селянському господарству; кооперування, колективізація і кредитування селянського господарства; стан лісового господарства і завдання його відбудови; результати та перспективи роботи Уккредгосптресту; доповідь Укрбюро Всеробітземлісу; доповідь Цукротресту. *Бюллетень Наркомзема УСРР, 1924, № 42, С. 59.*

3. Українська економічна нарада затвердила статут Всеукраїнського акціонерного товариства “Госппромкомбінат”. Мета організації товариства – сприяння діяльності виробничих та транспортно-комерційних підприємств ДПУ. *ЗУ України, 1924, Ч. 14, Від. II, № 14, Ст.2764.*

26 лютого (вівторок).

3. В Одеській губ. підготовані до пуску фанерна і паперова фабрики. *Коммунист, Харьков, 1924, 26 марта.*

7. ВУЦВК затвердив командуючим військами України і Криму М. Фрунзе уповноваркомвоєнкомом СРСР при уряді УСРР. *Экономическая жизнь. Москва, 1924, 29 февраля.*

6. Відбулася нарада Укрбюро ВЦРПС з представниками профспілок, Держбанку, Укрбанку та робітничої кооперації з питань організації дрібнолавочного кредиту для робітників. Розглядалося питання розподілу банківського кредиту, наданого установами робітничої кооперації у розмірі 100 тис. червоних руб. Перша частина кредиту, що підлягала терміновому виданню, розподілялася таким чином: 30 тис. червінців – кооперативам Південсталі, 16 тис. – ЮМТа, 13 тис. – Укртрестсільмаша, 9 тис. – ЮРТта та по 4 – Електротреста і київського заводу Арсенал. Решта асигнувань мала розподілятися у середині березня. *Коммунист, Харьков, 1924, 26 марта.*

27 лютого (середа).

1. НК РСІ організував Бюро Скарг для розгляду скарг громадян з приводу зневажливого ставлення до них чиновників, а також бюрократизму, волокніти та інші недоліки роботи державного апарату. *Коммунист, Харьков, 1924, 27 марта.*

6. Доброфлот оголосив про відкриття регулярних рейсів між портами Чорного моря і Далекого сходу. *Коммунист, Харьков, 1924, 27 марта.*

28 лютого (четвер).

2. Укрбюро ВЦРПС порушило перед ВЦРПС питання про профспілкове членство працівників ігорних будинків, оскільки біржі праці працевлаштовували безробітних членів профспілок до цих закладів. *Коммунист, Харьков, 1924, 27 марта.*

6. Відкрита нова міжміська телефонна колія Харків – Нижній-Новгород. Харківська міжміська телефонна станція оголосила про попередній запис на телефонні розмови, що мали здійснюватися по новій колії з 14 до 15 години щоденно. *Коммунист, Харьков, 1924, 28 марта.*

6. ВЦРПС і ЦК спілки Нархарч звернулися зі закликом до членів профспілок про сприяння кампанії боротьби з „чайовими”. *Коммунист, Харьков, 1924, 28 марта.*

6. Наркомпраці СРСР розширив повноваження інспекторів праці, надав їм право намагатися оздоровлення умов праці, не обмежуючись контролем за виплатою грошових компенсацій на шкідливих виробництвах. *Коммунист, Харьков, 1924, 27 марта.*

6. Наркомпраці СРСР за згодою з ВЦРПС зобов’язав інспекторів праці не чинити перешкод щодо влаштування нічних робіт для жінок, коли їх заборона загрожувала або звільненням зайнятих на них робітниць, або зниженням їх кваліфікації через перевід до інших робіт. Проте у таких випадках адміністрація мала

погоджувати дозвіл на нічні роботи жінок з губпрофрадою та охороною праці. *Коммунист, Харьков, 1924, 27 марта.*

Лютий.

1. Самоліквідувала Чернігівська організація РСДРП. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1948, арк. 22.*

4. У Харківському науковому товаристві при ВУАН створена педагогічна секція. Мета товариства – координація науково-дослідної педагогічної роботи в межах республіки. *Культура та побут, Харків, 1925, 7 червня.*

4. Почав видаватися орган Українського народного союзу в Бразилії “Український хлібороб” під редакцією П. Карманського. *Діло, Львів, 2 жовтня.*

березень

1 березня (субота).

3. СТО СРСР прийняв постанову про відміну товарного карбованця у зв'язку із переходом до твердої валюти. *Коммунист, Харьков, 1924, 1 марта.*

7. Вільний український університету в Празі оголосив про святкування 2 березня 75-річчя з дня народження на 50-річчя наукової діяльності відомого літературного і громадського діяча, історика, економіста й статистика, проф. Вільного українського університету та Української господарської Академії в Подєбрадах Ф. Щербини. *Діло, Львів, 1924, 1 березня.*

2 березня (неділя).

2. Відбулися перевибори управи Українського клубу у Львові у зв'язку з виходом з її складу соціалістів. Президентом клубу обрано Черкаського, його першим заступником і президентом сеймового клубу – Руцького, а другим заступником — М. Козубського. *Діло, Львів, 1924, 2 березня.*

4. Львівські українські просвітні товариства звернулися з петицією до сенатської просвітньої комісії польського сейму про

надання статусу державних учбових закладів Українському університету та українській політехніці у Львові. *Діло, Львів, 1924, 2 березня.*

4 березня (вівторок).

8. У зв'язку з визнанням Польщею конституції СРСР посольство Польської республіки у Харкові замінено генеральним консульством з дипломатичними правами. Консулом призначено Свірські – був. уповноваженого при репатріаційній комісії у Києві. *Діло, Львів, 1924, 4 березня.*

5 березня (середа).

3. ВУЦВК прийняв постанову “Про ліквідацію особливої секції по відбудові сільського господарства і запобігання голодові при комітеті сприяння сільському господарству при ВУЦВК”. Постановив передати її кошти Укрсільбанку для надання господарської допомоги втікачам голоду, що поверталися. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 7, Ст. 64.*

6 березня, четвер.

3. Українська економічна рада затвердила статут Харківського комунального банку. *ЗУ України, 1924, Ч. 8, Від. II, Ст. 19.*

7 березня (п'ятниця).

8. До Румунії почалася масова еміграція біженців єврейських погромів з України і Росії. *Діло, Львів, 1924, 7 березня.*

8 березня (субота).

1. ЦК КП(б)У організував Центральне бюро німецької секції у складі завідувача та інструктора німсекції ЦК КП(б)У, і завідувачів німсекціями Наркомоса і НКВС. *ЦДАГО України, ф. 1., оп. 20, спр. 1841, арк. 20.*

3. РНК УСРР прийняла постанову “Про заснування комісії допомоги землевпорядкуванню та про положення про ці комісії”. Мета комісії – залучення до робіт з землеустрою державних і кооперативних органів, профспілок, та широких верств

трудового селянства, а також координація їх діяльності задля здійснення планового землеустрою. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 7, Ст. 66.*

3. Українська економічна рада затвердила статут Українського акціонерного товариства торгівлі медикаментами і цілющими травами “Укрмедторг”. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 4, Ст. 9.*

10 березня (понеділок).

3. Українська економічна рада прийняла постанову “Про машинопостачання”. Зобов’язала всі організації, що торгують сільськогосподарською технікою, 50% всіх машин і знарядь призначати для створення фонду державного кредитування з метою термінової передачі колективним і одноосібним незаможним селянським господарствам для користування строком від одного до п’яти років. *ЗУ України, 1924, Ч. 5, Від. II, № 5, Ст. 10.*

11 березня (вівторок).

1. НКЗС СРСР Г. Чичерин надіслав директиву Я. Рудзутаку і Д. Лебідю про заборону публікації повідомлень буржуазного радіо. Зобов’язав надавати копії таких повідомлень тільки відповідальним працівникам відповідно до списку, уданого за погодженням НКПТ і ДПУ. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1824, арк. 11.*

3. У Харкові відбувся перший випуск слухачів адміністративного курсу ВРНГ УСРР. *Известия ВЦИК СССР, Москва, 1924, 22 марта.*

16 березня (неділя).

4. У Полтаві в Пролетарському музеї відкрилася виставка, присвячена 350-річчю першої друкованої в Україні книги. *Коммунист, Харьков, 1924, 18 марта.*

17 березня (понеділок).

3. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про боротьбу з дорожнечею”. Радянські органи зобов’язано сприяти Комітету

внутрішньої торгівлі (Комвноторгу) при СТО в регулюванні ринкової торгівлі. Крім того, до контролю за виконанням рішень комвноторгів, спрямованих на зниження цін, запропоновано робітничі організації шляхом створення на фабриках і заводах осередків сприяння РСІ. Встановлено пільгове кредитування й постачання товарами першої необхідності кооперативних закладів. НК РСІ і Комвноторгові доручено з'ясувати можливості скорочення мережі торгівельних і заготівельних представництв в Україні з метою скорочення їх накладних витрат, а сільськогосподарській і споживчій кооперації з цією з метою запропоновано налагодити безпосередні зв'язки, поза послугами посередниками *ЗУ України, 1924, № 8, Від. 1, Ст. 72.*

3. У Києві відкрився Контрактовий ярмарок. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 16 марта.*

19 березня (середа).

6. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про заборону соціально-небезпечним громадянам перебувати в певних місцевостях України”. Позбавили осіб, які були вислані на підставі постанов суду за ст. 45 і 49 Кримінального кодексу УСРР та в адміністративному порядку, права перебування упродовж трьох років з часу засудження в Києві, Одесі, Катеринославі, Миколаєві і Херсоні та в околицях цих міст на відстані 50 верст; а також у губерніях: Волинській, Подільській і Донецькій за виключенням Старобільського окр. та в округах: Балтському, Одеському, Миколаївському, Херсонському та Елисаветградському. *ЗУ України, 1924, Ч. 7, Від. 1, № 7, Ст. 68.*

20 березня (четвер).

3. В Одесі організовані перші сільськогосподарські артіль для тисячі безробітних. *Коммунист, Харьков, 1924, 20 марта.*

4. Київське відділення Всерабіса організувало першу професіональну виставку ІЗО Всерабіса. *Коммунист, Харьков, 1924, 20 марта.*

20-22 березня (четвер – субота).

1. У Харкові відбувся Пленум ЦК КП(б)У. Порядок денний: звіт політбюро і оргбюро ЦК КП(б)У, про стан (кон'юктуру) народного господарства України і заробітну плату, про скликання всеукраїнської і губернської партконференцій, про заходи по забезпеченню економічної політики на селі, про Держстрах. Пройняті резолюції: на звіт політбюро і оргбюро, кон'юктура господарства України за першу чверть 1924 р. , про зарплату. *Комуністична партія України в резолюціях і рішеннях з'їздів, конференцій і пленумів ЦК. – Т. 1. – К., 1975. – С. 267-272.*

26 березня (середа).

1. Київський губком КП(б)У, заслухав питання про чорні біржі, вирішив провести декілька арештів біржовиків із повідомленням у пресі. Звернувся із клопотання до ЦК КП(б)У про дозвіл на висилку за межі Києва 400 буржуа. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1915, арк. 53.*

6. ВУЦВК і РНК УСРР затвердили положення “Про житлово-споживчу кооперацію”. Дозволили трудящим утворювати житлові кооперативи для раціоналізації управління домоволодіннями й використання житлової площі. *ЗУ України, 1924, Ч. 8, Від. 1, Ст. 76.*

29 березня (субота).

2. За пропозицією ВЦРПС організовано Центральне бюро Пролетарського студентства (ЦК пролетстуд) України при Укркбюро ВЦРПС у складі Мусульбаса, Фельдмана, Кастрова, Канторовіча, Макса, Янсона, Хвили, Жверолянского. Цей склад мала переобрати Всеукраїнська конференція пролетарського студентства. *Коммунист, Харьков, 1924, 29 марта.*

4. Наркомос УСРР об'єднав видавництво „Шлях освіти” з видавництвом ЦК КП(б)У. *Коммунист, Харьков, 1924, 29 марта.*

5. В закритому листі ЦК КП(б)У № 3 повідомлялося, що в с. Безлюдівка представники місцевої влади примушували селян купувати портрети В. Леніна по 5 тис. крб.. і встановлювати їх замість ікон. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1799, арк.57.*

6. Встановлено регулярні рейси між Одесою і Константинополем. *Коммунист, Харьков, 1924, 29 марта.*

31 березня, понеділок.

4. У Харкові відкрилася Всеукраїнська нарада агітпропів. Наркомос УСРР О. Шумський, який виступив із доповіддю про роботу Агітпропу ЦК КП(б)У, визначив, що основним завданням агітпропів мала стати робота серед „ленінського набору” до партії робітників та селянства. *Правда, Москва, 1924, 1 апреля.*

Березень

1. За даними Харківського губкому КП(б)У, на безпартійних робітничо-червоноармійських конференціях посилювалося активність безпартійних робітників, які виступали з критикою радвлади і вимагали покращення матеріального становища. Вони заявляли, що влада робітнича, але робітникам живеться гірше, ніж у старі часи насамперед через зростання безробіття. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1945, арк.. 25.*

1. У Полтавському ІНО утворена підпільна група УКП. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1942, арк. 76.*

6. За даними Подільського губкому КП(б)У, в районах прикордонних з Румунією і Польщею спостерігалася масова нелегальна еміграція за кордон. Тільки з Кам'янця виїхало близько 200 осіб. Біженці — селяни, що могли виконати сільськогосподарський податок, та безробітні. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1940, арк. 42.*

квітень

1 квітня (вівторок).

3. Україна виконала 99% завдання по єдиному сільськогосподарському податку (надійшло 174 млн. 496 тис. пуд зерна). Повністю виконали податкове завдання Одеська, Полтавська і Чернігівська губ. *Известия ЦИК СРСР, Москва, 1924, 20 апреля.*

2. У Харкові відбулися установчі збори товариства жертв революції. Головою обрано професора Д. Багалія. Товариство розпочало роботу із з'ясування збитків, спричинених Україні інтервенцією. *Правда, Москва, 1924, 1 апреля.*

4. У Києві у художньому об'єднанні “Березіль” відбулася прем'єра вистави по п'єсі В. Шекспіра “Макбет” (режисер – Лесь Курбас, маляр – В. Меллер, музика – А. Буцкого). *Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. 1964. – К., 1966. – С. 280.*

2 квітня (середа).

3. ВРНГ УСРР створила Українській комітет сприяння Донбасу (Укркомдонбас) у складі представників ЦКК, ВУРПС, ВРНГ, найбільших споживачів – транспорту і промисловості, а також контролюючих органів – РСІ і ДПУ. (Скасований 26 вересня 1924 р.). *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925: Сборник документов и материалов. – К., 1964. – С. 145, 560-561.*

4. Колегія Головпрофобра постановила задовольнити клопотання академіка М. Грушевського про відкриття у Києві Науково-дослідної кафедри історії. Відповідальним керівником кафедри призначено Грушевського. *Правда, Харьков, 1924, 2 апреля*

4. Колегія Наркомзему УСРР постановила організувати сільськогосподарську академію для підготовки кадрів „червоної професури”. *Правда, Москва, 1924, 2 апреля*

8. Представник СРСР в Румунії Крестинський заявив про розрив радянсько-румунських переговорів, звинуватив уряд Румунії в інтервенції Бессарабії. *Правда, Москва, 1924, 4 апреля.*

3 квітня (четвер).

3. Правління Київського губернського сільськогосподарського банку заснувало фонд ім. В. Леніна в розмірі 30 тис. зол. руб. Мета фонду – безпроцентне кредитування незаможницьких колективних господарств – комун і артілей. *Історія колективізації сільського господарства Української РСР. 1917-1937 рр.: Збірник документів і матеріалів: У 3-х томах. К., 1962. – Т. 1. – С. 145, 560-561.*

4. У Києві у художньому об'єднанні “Березіль” відбулася прем'єра вистави “Протигази” по п'єсі С. Третьякова (постанова Леся Курбаса). *Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. 1964. – К., 1966. – С. 280.*

4. У Вінниці почала виходити нова щоденна україномовна газета “Червоний край”, що заступила російськомовну “Робітничо-селянську газету”. *Червоний край, Вінниця, 1924, 20 квітня,*

5. Митрополит Української автокефальної церкви в Києві В. Липківський висвятив першим українським православним автокефальним єпископом в Америці Іоана Федоровича. *Діло, Львів, 1924, 3 квітня.*

4 квітня (четвер).

3. Поблизу с. Городище Нікопольського району Криворізького окр. Катеринославської губ. знайдені великі поклади високопробного марганцю. Південнорудний трест розпочав підготовку до закладки нових рудників на місці покладів. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 4 апреля.*

4. Одеський губвиконком затвердив заходи увіковічення пам'яті С. Халтурина. Постановив заснувати в Одесі Музей праці ім. Халтурина; перейменувати Головну вулицю, на якій жив Халтурин, у вулицю його імені, а також встановити на місці його

казні меморіальну дошку. *Известия ЦИК СРСР, Москва, 1924, 5 апреля.*

6. Налагоджено повітряне сполучення між містами Севастополь – Ялта – Симферополь – Євпаторія. Рейси гідропланів встановлюються двічі на добу. *Правда, Харьков, 1924, 4 апреля.*

5 квітня (п'ятниця).

2. На кошти громадськості, зібрані в Донбасі, побудовано 3 аероплана: “Красний шахтар”, “Таганрожець”, “Юзовець”. *Известия ЦИК СРСР, Москва, 1924, 5 апреля.*

4. У Харкові відкрився Всеукраїнський з'їзд спілки селянських українських письменників “Плуг”. З'їзд узагальнив досвід об'єднання творчих літературних сил українського села під егідою спілки та підбив підсумки освітньої роботи, проведеної серед селянської бідноти. *Правда, 1924, Москва, 5 апреля.*

6. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про мінімальний відсоток робітників-підлітків на підприємствах кам'яновугільної промисловості”. Встановив броню робітничих місць для підлітків щодо всіх працюючих у зазначеній галузі промисловості у розмірі 6,2%. *ЗУ України, 1924, Від. 1, № 9, Ст. 84.*

6 квітня (субота).

4. У Празі в Українській студії мистецтв силами Українського громадського видавничого фонду відкрита виставка українських друків за кордоном з 1918 по 1924 рр. У виставці взяло участь 50 видавництв із різних країн, які представили тисячу книжок. *Діло, Львів, 1924, 18 квітня.*

7 квітня (неділя).

3. Поблизу с. Петрівського Ізюмського окр. Харківської губ. відкриті значні поклади кам'яного вугілля. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 9 апреля.*

8 квітня (понеділок).

3. У Харкові скасовано Акціонерне пайове будівельне товариство, яке отримав у розпорядження 26 житлових будинків, надало їх в оренду громадянам із „нетрудових верств населення”.

Правда, Москва, 1924, 8 квітня.

3. Біржові комітети при українській товарній біржі організували секції приватної торгівлі для спрямування діяльності приватних торгівців в інтересах держави. *Правда, Москва, 1924, 8 квітня.*

6. РНК УСРР затвердила статут Всеукраїнського товариства допомоги жертвам революції. *Правда, Москва, 1924, 8 квітня.*

6. У Харкові відбувся розширений пленум Всеукраїнської центральної комісії допомоги дітям, що забезпечувала 17 тис. вихованців дитячих закладів. Постановлено розширити допомогу дітям шляхом розміщення 5 тис. безпритульників в колгоспах та організації для них 15 сільськогосподарських колоній. *Известия ЦИК СРСР, Москва, 1924, 10 апреля.*

9 квітня (вівторок).

1. Наркомпраці УСРР прийняв рішення про проведення атестації державних службовців, які працювали з відвідувачами, для виявлення фактів хабарництва, протекціонізму, тяганини та інших недоліків у роботі державного апарату. До складу атестаційних комісій залучалися члени місцевкомів тих установ, де проводилася атестація, а у окремих випадках – й представники інших професійних спілок. *Правда, Москва, 1924, 9 апреля.*

3. Розпочато електрифікація найбільших сіл Миколаївщини. *Правда, Москва, 1924, 9 апреля.*

3. Держбанк і Наркомфін УСРР приступили до організації селянської позики на загальну суму в 15 млн. руб. На місцях облігації позики розповсюджували губфінвідділи, ощадні каси, поштово-телеграфні контори, виконкоми, органи Держстраху і кооперації. *Известия ЦИК СРСР, Москва, 1924, 9 апреля.*

10 квітня (середа).

3. За даними Наркомзему УСРР, засівна площа на Україні порівняно з минулим роком збільшилася на 1 млн. дес. й досягла 16 млн. 200 тис. дес. *Известия ЦИК СРСР, Москва, 1924, 10 апреля.*

12 квітня (субота).

3. У Бахмуті закрилися приватні оптові магазини, що не витримали конкуренції з кооперативами, через постачання останніх великими партіями дефіцитних товарів першої необхідності по дешевим цінам. *Правда, Москва, 1924, 12 квітня.*

14 квітня (понеділок).

6. РНК УСРР затвердила план працевлаштування безробітних на відбудові міст республіки у квітні – жовтні 1924 р., розроблений ЦК по боротьбі з безробіттям. Із республіканського бюджету на влаштування громадських робіт виділено 200 тис. руб. Крім того, порушено клопотання перед РНК СРСР про асигнування 1 млн. руб. із загальносоюзного бюджету. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 16 апреля.*

15 квітня (вівторок).

1. ВУЦВК приступив до організації Центральної комісії у справах національних меншин. Оголошено про скликання наради членів ВУЦВК та представників національних меншин, яка мали обговорити питання проведення Всеукраїнського з'їзду національних меншин. *Правда, Москва, 1924, 15 апреля.*

3. У Києві закrywся контрактний ярмарок. Торгівельний обіг за місяць майже в півтора рази перевищив минулорічний, досягнувши більше 30 млн. руб. Підписано більше 900 біржових угод. Вантажообіг перевищив 750 тис. пуд різних товарів. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 16, 17 апреля.*

16 квітня (середа).

1. Повідомлялося, що ДПУ розкрило на Дніпровському заводі Південсталі шпигунську організацію на чолі з директором заводу Жарновським, яка займалася промисловим шпіонажем на користь Польщі. *Правда, Москва, 1924. 16 квітня.*

6. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про строк денаціоналізації будинків”. Денаціоналізація подовжена до 1 вересня 1924 р. *ЗУ України, 1924, Від. 1, № 9, Ст. 88.*

11-17 січня (четвер – четвер).

1. У Харкові відбулася друга сесія ВУЦВК VIII скликання. Порядок денний: про радянське будівництво; звіт Наркомзему; звіт Наркомздорів’я; звіт Наркомвнуторгу; про кооперацію; звіт Наркомпраці; звіт Київського губвиконкому; про боротьбу з дитячою безпритульністю. *Первая и вторая сессии ВУЦИК VIII созыва: Стенографический отчет. – Харьков, 1924. – С. 207.*

17 квітня (четвер).

1. Друга сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про радянське будівництво”. Затвердила положення про НКВД; про відділи губвиконкомів; губернські і окружні економнаради; про окрвиконкоми; про райвиконкоми; про сільські ради; про організаційний відділ при ВУЦВК. *ЗУ України, 1924, Від. 1, № 21-22, Ст. 184.*

3. Друга сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про сільське господарство”. Констатовано початок відбудови сільського господарства у 1922-1923 рр. Висунуто завдання подальшого залучення сільського господарства до ринкового обігу. Для Степу визнано необхідним розвиток свинарства і тонкорунного вівчарства, освоєння цілинної землі, розширення засів експортних сортів пшениці і кукурудзи. Для Лісостепу і Полісся – розвиток тваринництва і культивування технічних культур. Накреслено заходи розвитку насінництва.

Запропоновано збільшити виробництво мінеральних добрив, провести раціональний землеустрій на селі. Визнано за потрібне надання державної економічної допомоги трудящому селянству шляхом кредитування, кооперування, землеустрою, податкових і орендних пільг. Визначено роль радгоспів як показових агрокультурних центрів для селян. *ЗУ України, 1924, Від. 1, № 21-22, Ст. 185.*

3. Друга сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про внутрішню торгівлю”. Накреслено заходи регулювання ринкової торгівлі з метою обмеження приватного, насамперед оптового торговельного капіталу; щодо оздоровлення ринку сільськогосподарської сировини; здешевлення товарів народного споживання. Запропоновано НКВТ скоротити торговий апарат і передати, де доцільно, його функції кооперації. *ЗУ України, 1924, Від. 1, № 21-22, Ст. 187.*

3. Друга сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про споживчу кооперацію”. Запропоновано збільшити чисельність членів споживкооперації. Накреслено заходи її державного стимулювання за рахунок залученням пайових капіталів до кредитування та завдяки спрощенню системи кооперативного управління. Висунуто завдання покращання обслуговування споживача шляхом підбору товарів необхідного асортименту і якості за цінами нижчими, ніж у приватній торгівлі. *ЗУ України, 1924, Від. 1, № 21-22, Ст. 188.*

4. У Празі в Художньо-промисловому музеї за сприянням шкільного відділу цивільної управи Підкарпатської України відкрита виставка “Мистецтво та життя Підкарпатської Русі”, де були представлені експонати XII-XIII ст. *Діло, Львів, 1924, 17 квітня.*

6. Друга сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про стан медично-санітарної справи в УСРР”. Висунуто завдання розвитку санітарно-освітньої діяльності Наркомату охорони

здоров'я. Накреслено заходи сприяння розвитку мережі робітничих поліклінік і медично-санітарних закладів в сільській місцевості, та покращання їх роботи. Визнано пріоритетними напрямками діяльності цих закладів охорону материнства і дитинства, й боротьбу з епідемічними і соціальними захворюваннями. Запропоновано надавати першочергову медичну допомогу інвалідам, родинам червоноармійців й тим, що втратили годувальників. *ЗУ України, 1924, Від. 1, № 21-22, Ст. 186.*

6. Друга сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про безробіття та боротьбу з ним”. Визнано за необхідне сприяння радянських і державних органів органам Наркопраці у боротьбі з безробіттям. Накреслено заходи збільшення фонду боротьби з безробіттям за рахунок відрахувань із місцевих коштів, разового обкладання нетрудового населення та пожертв громадськості. Заплановано активізувати трудову допомогу безробітним завдяки розширенню громадських робіт та забороні надурочних робіт і сумісництва у галузях виробництва, де поширено безробіття. Запропоновано працевлаштування на селі висококваліфікованих працівників розумової праці, які не знаходили роботу за фахом у містах. Визначено посилення матеріальної допомоги безробітним шляхом розширення пільг. Встановлено право на першочергове отримання допомоги по безробіттю для підлітків, жінок, та демобілізованих червоноармійців. *ЗУ України, 1924, № 21-22, Від. 1, Ст. 189.*

6. Друга сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про боротьбу з дитячою безпритульністю”. Вирішено створити в Україні Центральний дитячий фонд ім. В. Леніна. Розмір фонду визначено у розмірі 5 млн. руб., з яких 1 млн. мав асигнувати РНК УСРР, а 4 млн. – передбачалося отримати від добровільних пожертв та ін. зборів. Запропоновано розширити шефство

трудох колективів над дитячими закладами, для чого місцеві виконкоми зобов'язувалися прикріпити дрібні майстерні до трудових будинків підлітків, а РНК УСРР мав визначити мережу радгоспів для організації на їх базі дитячих сільськогосподарських колоній. Встановлено пільги для цих закладів. Накреслено заходи прискорення реевакуації дітей-утікачів голоду. *ЗУ України, 1924, Від. 1, № 21-22 Ст. 190.*

18 квітня (п'ятниця).

10. Повідомлялося про випадки захворювання на проказу у деяких губерніях України. *Правда, Москва, 1924, 18 апреля.*

19 квітня (субота.)

6. У Сімферополі на акціонерних засадах організовано курорт в районі Ласпі. Для влаштування курорту передано дачі професорів і письменників, які емігрували за кордон, в тому числі дачі П. Мілюкова і О. Купріна. Головним пайщиками курорту були профспілки. *Правда, Москва, 1924, 19 апреля.*

20 квітня (неділя).

1. У Львові відбувся з'їзд Української народної трудової партії. Обрано новий склад Широкого народного комітету партії. Прийнято резолюції з шкільних, політичних та економічних питань. *Діло, Львів, 1924, 23, 24 квітня.*

1. У Станіславі відбувся установчий з'їзд "Української партії національної роботи", створеної з групи "Заграва". Головою партії обрано С. Підгірського, заступником голови — О. Луцького, а секретарем Д. Паліїва. *Діло, Львів, 1924, 23, 24 квітня.*

4. у Чернігові відбулись установчі збори Чернігівського відділення Спілки українських радянських письменників "Плут". *Социалистическое строительство на Черниговщине, 1921-1941: Сб. док. и мат. — Киев, 1983. — С. 63.*

22 квітня (вівторок).

1. Відбулося перше засідання комісії ВУЦВК у справах національних меншин. Комісія отримала повноваження законодавчої ініціативи з питань життя національних меншин та скликання всеукраїнських з'їздів національних меншин. *Правда, Москва, 1924, 8 апреля.*

1. Польська влада закрила українську приватну школу в м. Городку. *Діло, Львів, 1924, 22 квітня.*

24 квітня (вівторок).

3. До Одеси після багаторічної перерви приплив перший пароплав товариства „Ллойд-Триестине”, на якому прибув до України італійський консул Голанті. *Правда, 1924, Москва, 24 апреля.*

25 квітня (середа).

5. В Одесі у робітничому театрі відбувся показовий суд над єпископом Прокопієм, звинуваченим в утаюванні церковних цінностей та контрреволюційної літератури, а також у співробітництві з денікінцями у 1919 р. *Правда, Москва, 1924, 26 апреля.*

8. До Харкова прибули біженці зі Львова, які повідомили представників засобів масової інформації про факти масових переслідувань українців у Східній Галичині. *Правда, Харків, 1924, 26 квітня.*

4. У Харкові відбулася перша вистава театральної майстерні “Гарт” – “1905” (інсценування твору М. Коцюбинського “Fata morgana”). *Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. 1964. – К., 1966. – С. 280.*

29 квітня (вівторок).

2. У Харкові з ініціативи групи винахідників, підтриманою співробітниками науково-технічного відділу ВРНГ УСРР, створена Всеукраїнська асоціація винахідників. (25 березня 1925 р. перейменована в Українську асоціацію робітників-винахідників). *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в*

период восстановления народного хозяйства, 1921-1925: Сборник документов и материалов. – К., 1964. – С. 145, 565.

30 квітня (середа).

1. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про тимчасові комісії при НК РСІ для перевірки персонального складу співробітників установ, підприємств і організацій”. Мета їх створення – боротьба з бюрократизмом та незаконним сумісництвом, співробітництвом родичів в одному закладі, непрофесіоналізмом та нераціональною організацією праці задля скорочення штатів. *ЗУ України, 1924, № 10, Від. 1, Ст. 99.*

3. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про додаткові пільги щодо повернення насіннєвої позички”. Скасовано заборгованість селян щодо повернення насіннєвої позики 1921 р. та продовжено до осені 1925 р. строк повернення позики весни 1922 р. Крім того, місцевим органам влади надано право звільняти селян від сплати недоїмок по натуральним податкам, що стягалися до 1серпня 1923 р. *ЗУ України, 1924, Від. 1, № 10, Ст. 98.*

В квітні в

1. В Полтаві була організована міська організація ЕРКП, яка з часом створила групи в Ромнах, Кременчуці і Пирятині в кількості 50-60 чол. *ЦДАГО України, ф.1. оп. 20, спр. 1942, арк. 76.*

9. У Харкові при профспілці працівників місцевого транспорту організований автоклуб. Мета його діяльності – політично-освітня та науково-технічна пропаганда серед автопрацівників; сприяння розвитку мотоциклетного і велосипедного спорту; оздоровлення автопрацівників – членів профспілок. *Вестник физической культуры, Харьков, 1924, № 9-10, С. 21.*

травень

1 травня (четвер).

1. У селищі Юрасівка Новгород-Сіверського окр. Чернігівської губ. сільська рада зняла червону зірку з арки, встановленої до першотравневого свята, яка за думкою селян спричинила посуху.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1948, арк. 83 зв.

1. У Катеринославі відбулася першотравнева демонстрація під керівництвом членів УКП за участю кількох сот робітників. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1799, арк. 66.*

1. У Харкові з приводу святкування Міжнародного дня робітничої солідарності зібралося багато робітників, зацікавлені не стільки мітингом, скільки гуляннями. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1945, арк. 37.*

1. У Заболотіві (Східна Галичина) польська поліція заарештувала і залучила до судової відповідальності українців – учасників першотравневої демонстрації. *Діло, Львів, 18 травня.*

3. У Харкові створено Український державний будівельний трест – “Укрдержбуд”. *Пролетарий, Харьков, 1924, 9 декабля.*

3. Харківський паровозобудівний завод випустив перший радянський гусеничний трактор. *История Украинской ССР в 10-ти тт.: Т. 7. – К., 1984. – С. 684.*

5. За звинуваченням у контрреволюційній діяльності засуджено єпископа Прокопія. Вирок суду про розстріл замінено на 5-ті річним ув’язненням із конфіскацією майна та депортацією за межі України. *Правда, Москва, 1924., 1 мая.*

6. На біржах праці налічувалося 205 тис. 166 безробітних, з яких 60-79% відносилися до першої категорії, тобто ті, які отримували допомогу. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1799, арк. 61.*

4–9 травня (субота - четвер).

3. У Харкові відбувся II Всеукраїнський з’їзд працівників промисловості, торгівлі і транспорту. Порядок денний: про стан промисловості в Україні; робота “Південсталі”,

“Південмаштресту”, “Сільмаштресту”, “Електротресту”; про роль і значення металопромисловості у відбудові основного фонду державного господарства; стан внутрішньої торгівлі в Україні; про підготовку до експорту хліба; стан транспорту Південного округу шляхів сполучення; праця в промисловості і торгівлі; грошова реформа і кредитування промисловості. *Коммунист, Харків, 1924, 8-9 мая.*

5 травня (п'ятниця).

3. Укрдержплан прийняв постанову про денаціоналізацію поліграфічного тресту шляхом передання декількох друкарень їх колишнім володарям. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 5 травня; Діло, Львів, 1924, 21 червня.*

6 травня (субота).

3. Наркомат РСІ УСРР організував Раду наукової організації праці. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 6 травня.*

5. В м. Новобикові Ніжинського окр. Чернігівської губ. під час релігійного свята група комсомольців самочинно викинула речі священнослужителя із будинку, який після свята мав передаватися у розпорядження місцевого КСМУ. Натомість віруючих намагався побити комсомольців. Інцидент ліквідовано за допомогою міліції. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1799, арк. 66.*

7 травня (неділя).

10. У Києві відбувся страйк робітників квартирників, організований спілкою шкіряників. Вимоги страйкарів: ліквідація квартирництва і відкриття майстерень при приватних магазинах; прийняття до них, залежно від міцності підприємств, безробітних з біржі праці; оплата страйкарям страйкових днів; заборона надання замовлень нелегальним робітникам квартирникам; підписання колективної угоди. Страйкарями організований бойкот раду магазинів. Всі вимоги робітників

задоволено. *Трудовые конфликты в Советской России. 1917-1923.* – М. 1998. – С. 221.

3. У квітні у Київській губ. організовано 35 сільськогосподарських колективів. Всього на Київщині нараховувалася 1 тис. 469 сільськогосподарських колективів і 42 сільськогосподарські комуни. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 7 мая.*

4. Повідомлялося про підготовку у Києві нового випуску літературного журналу “Молода Галичина”, до співробітництва в якому запрошено молодих галицьких поетів Р. Купчинського. В. Бабинського і О. Бабія. *Діло, Львів, 1924, 7 травня.*

10-11 травня, (середа – четвер).

1. У Празі відбулася конференція УСДРП. *Діло, Львів, 1924, 14, 31 травня.*

11 травня (четвер).

2. У Луцьку відбувся з'їзд української кооперації в Польщі, який накреслив шляхи її об'єднання та розвитку, заходи по створенню фінансового кооперативного центру та завдання національно-освітньої діяльності. *Діло, Львів, 1924, 29 травня.*

12 травня (п'ятниця).

8. Польський уряд отримав ноту уряду СРСР від 10 травня з приводу утиску школи, мови і релігії українців та білорусів у Польщі. Вимога радянського уряду умотивована ст. 7 Ризького договору, який передбачає захист прав поляків в СРСР з боку польського уряду з одного боку, та росіян, білорусів та українців у Польщі – з боку радянського. *Діло, Львів, 1924, 14 травня.*

10. Відбувся страйк робітників київського Арсеналу з приводу загрозу зменшення ставок робітників з 11 крб. 20 коп. до 9 крб. 80 коп. Страйк припинено завдяки прийняттю компромісного рішення: зменшенню зарплати до 10 руб. 30 коп. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1799, арк. 61 зв.*

12-15 травня, (понеділок – п'ятниця).

1. У Харкові відбулася VIII конференція КП(б)У. Порядок денний: політичний звіт ЦК КП(б)У; організаційний звіт ЦК КП(б)У; звіт ЦКК РКП(б) і ЦКК КП(б)У; звіт ревізійної комісії; про організацію товарообігу (внутрішня торгівля і кооперація); про роботу на селі; про роботу серед молоді; організаційне питання; вибори керівних органів КП(б)У. Прийняла резолюції “По звіту ЦК КП(б)У”, “Про товарообіг і кооперацію”, “Доповнення до тез ЦК РКП(б) про роботу на селі”, “Про роботу серед молоді”. Конференція обрала ЦК КП(б)У в складі 31 члена і 6 кандидатів, ЦКК в складі 50 членів і 15 кандидатів, ревізійну комісію в складі 3 членів *КПУ в резолюціях з'їздів, конференцій і пленумів ЦК. – В 2-х тт. – Т. 1. – К., 1976. – С. 289-290.*

13 травня (субота).

3. Центральний український робітничий кооператив уклав угоду з Оріхово-Зуєвським і Іваново-Вознесенським трестами на закупку 18 вагонів мануфактури для постачання робітників. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 7 мая.*

8. У Харкові відкрилося Українське відділення радянсько-австрійського торговельного товариства “Русавстроторг”, яке займалося продажем сільськогосподарських машин кооперативам і колгоспам на умовах довгострокового кредитування. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 14 мая.*

8. До Німеччині прибула делегація українських педагогів для ознайомлення з роботою німецьких шкільних та інших дитячих установ. *Діло, Львів, 1924, 13 травня.*

8. У Запоріжжі відбулась демонстрація проти нападу німецької поліції на радянське торгпредство в Берліні. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 15 мая.*

14 травня, неділя.

6. В Одесі припинено фрахтування німецьких пароплавів у відповідь на напад німецької поліції на радянське торгпредство в Берліні. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 15 мая.*

15 травня (понеділок).

1. Польський міністр закордонних справ передав послу СРСР у Польщі Оболенському ноту про невизнання польською стороною ноти радянського уряду від 10 травня ц. р. основою для дискусії, яку він оцінив як спробу втручання у внутрішні справи Польщі. Польський уряд висловив здивування з приводу намагань СРСР виступити захисником громадських свобод і релігійної культури національних меншин у Польщі, оскільки в самому СРСР такі свободи не дотримувалися. Закликав уряд СРСР до розвитку відносин між двома країнами на основі виконання взаємозобов'язань на основі Ризьких угод, польський уряд запропонував радянській стороні відмовитися від необґрунтованих домагань. *Діло, Львів, 17 травня.*

4. Спільне зібрання ВУАН затвердило статут Всеукраїнського географічного товариства як однієї з установ ВУАН. *Історія Національної академії наук України. 1924-1928: Документи і матеріали. – К.: НБУВ, 1998. – С. 556.*

10. В Одесі відбулася демонстрація за участю 700-800 безробітних – переважно демобілізованих червоноармійців, чорноробів, жінок і підлітків. Приводом до хвилювань послужив випадок самогубства безробітного у міській біржі праці, причиною – відмова працювати по низьким ставкам на цукрових плантаціях. Учасники демонстрації влаштували збори за участю представників губвиконкому і губпрофради, на яких вирішили скликати збори по окремим професійним спілкам, на яких розглянути питання становища безробітних. *ЦДАГО Украни, ф. 1, оп. 20, спр. 1960, арк. 30.*

6. Трест Донвугілля виплатив робітникам 60% зарплати грошима і товарами за другу половину квітня. Парцеляно-фаянсовий трест - 10% зарплати за цей період, а Паперовий трест зовсім не виплатив зарплатню за квітень. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1799, арк. 60 зв.*

15-20 травня (понеділок – субота).

3. У Празі відбулася Чехословацька сільськогосподарська виставка, в якій брала участь Українська господарська академія у Подебрадах. *Діло, Львів, 1924, 12 липня.*

17 травня (середа).

1. У Харкові відбувся пленум ЦК КП(б)У. Обрано оргбюро, політбюро і секретаріат ЦК КП(б)У. Секретарем ЦК КП(б)У обрано Е. Квірінга. *КПУ в резолюціях... – Т. 1. – С. 290.*

8. Всеукраїнський з'їзд житлової кооперації визнав зразковою роботу Одеської кооперативної спілки. Поклав на неї представництво української житлової кооперації на Всесвітній житловій виставці в Генті. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 20 мая.*

4. У Харкові виставами “Джиммі Хіггінс” по сценарію Е. Синклера розпочалися гастролі художнього об'єднання “Березіль” (Київ). *Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. 1964. – К., 1966. – С. 280.*

18 травня (четвер).

1. Повідомлялося про застосовування румунським урядом репресій проти українського населення у Бессарабії у зв'язку із загострення мад'ярсько-радянських стосунків, приводом до яких служили звинувачення у пропаганді комунізму. У прикордонній смузі над Дністром розпочалося примусове переселення українців у глиб країни. *Діло, Львів, 1924, 18, 24 травня.*

1. Польська поліція заарештувала 200 українців в Дубенському, Острозькому і Рівенському пов. на Волині за звинуваченням у підготовці повстання. *Діло, Львів, 1924, 18, 24 травня.*

19 травня (п'ятниця).

3. В Одесі пущений авіазавод. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 22 мая.*

4. Спільне зібрання ВУАН заслухало повідомлення Президента ВУАН академіка В. Липського про смерть академіка М. Андрусова у Празі. *Історія Національної академії наук України. 1924-1928: Документи і матеріали. –К.: НБУВ, 1998. – С. 556.*

20 травня (субота).

8. У зв'язку з інцидентом у берлінському торгпредстві СРСР в Берліні всі вантажі яєць, заготовані в Україні для Німеччини, були затримані і переадресовані до Австрії та Англії. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 21 мая.*

4. У Києві в Пролетарському музеї відкрита виставка, присвячена життю та діяльності В. І. Леніна. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 21 мая.*

4. У Харкові відбувся пленум Надзвичайної комісії по ліквідації неписьменності. Комісія повідомила, що в Україні працювало 7 тис. шкіл лікнепу, де навчалися грамоті 200 тис. учнів. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 21 мая.*

21 травня (неділя).

7. Повідомлялося, що у Києві закінчив життя самогубством відомий діяч українського національного-визвольного руху, один із засновників Республіканської української та Української національної партій М. Міхновський, який нелегально прибув з Кавказу. *Діло, Львів, 1924, 21 травня.*

7. Повернувся із еміграції на батьківщину український поет В. Самійленко. *Діло, Львів, 1924, 3 червня.*

23 травня (вівторок).

7. У Москві польський посол Домбровський отримав другу ноту протесту уряду СРСР з приводу невиконання Польщею пунктів Ризького договору стосовно білорусів та українців. У відповідь

міністр закордонних справ Польщі Заморські надіслав послу СРСР відповідь, в якій повторно не визнав звинувачень радянської сторони, кваліфікувавши їх як необґрунтовані. *Діло, Львів, 29 травня.*

4. ВУАН отримала запрошення взяти участь у Всесвітньому конгресі математиків у Канаді. На конгрес відправлений академік ВУАН М. Крилов. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 24 мая.*

24 травня (середа).

4. Наркомос УСРР накреслив заходи поширення шкільних закладів для національних меншин в Україні й, насамперед, німців і поляків. Державному видавництву доручалося приступити до видання підручників на мовах національних меншин. На місцеві органи освіти покладалося відкриття у великих містах педагогічних курсів для підготовки вчителів для шкіл нацменшин. Дитячим притулком наказувалося організувати спеціальні відділення для німецьких та польських дітей, де б працювали фахові вихователі зі знанням німецької та польської мов. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 24 травня.*

25 травня (понеділок).

5. У с. Убордовичах на Грубеншівщині (Східна Галичина) польські влади опечатали православну церкву для висвітлення на костел. Під час сутички православних віруючих з озброєним загоном польських пожежників на чолі з місцевим війтом і ксьондзом поранено 60 українців. *Діло, Львів, 29 травня.*

6. Українське товариство “Укрповітрошлях” оголосило про відкриття повітряного сполучення по лінії Харків – Київ і Харків – Одеса – Полтава. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 27 мая.*

29 травня (п'ятниця).

8. ВРНГ розглянула питання про участь української промисловості у зовнішній торгівлі СРСР. Зазначено, що порівняно з довоєнним часом експорт українського збіжжя скоротився. Вирішено в 1924 р. посилити вивіз українського збіжжя за кордон. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 30 мая.*

30 травня (п'ятниця).

3. Оголошено про відкриття у Харкові постійного відділення показово-промислової виставки ВРНГ СРСР для пропаганди досягнень вітчизняної промисловості. До участі у виставці запрошені великі трести і підприємства радянських республік. При виставці організовується комерційно-експлуатаційний відділ, а при ньому – бюро торгових представництв. *Коммунист, Харьков, 1924, 30 мая.*

31 травня (субота).

4. У Харкові на Театральній площі біля театру Державної драми відбулася перша демонстрація щоденної світової газети „Комуніст”. Газета складалася з відділів: телеграми, міська хроніка, новини науки і техніки, малюнки, карикатур, об'яви. *Коммунист, Харьков, 1924, 1 июня.*

Травень.

3. В Одесі пущений верстатобудівний завод, створений на базі машинобудівного заводу акціонерного товариства “Беліно-Фендеріх”. *История Украинской ССР у 10 кн., 8 тт. – Т. 7. – С. 684.*

10. В травні місяці в Одесі відбулися загальні збори безробітних. Вимоги їх учасників – скасування пільг безробітних комуністів щодо черговості працевлаштування; ліквідація орграспреда губкома КП(б)У; скасування біржі праці й організація безробітними бюро працевлаштування; зняття дружин комуністів з роботи. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1932, арк. 99.*

Навесні

9. У Празі українські емігранти організували фізкультурне товариство “Січ” при товаристві “Сокіл”. *Діло, Львів, 5 грудня.*

червень

1 червня (неділя).

7. Президія ВУЦВК призначила Генкіна наркомом внутрішньої торгівлі УСРР. Був. нарком Лобачьов відряджений на постійну роботу до Москви. *Коммунист, Харьков, 1924, 1 юня.*

6. Після шестирічної перерви поновлено рух на залізничній колії Одеса – Овідіюпіль. *Коммунист, Харьков, 1924, 1 юня.*

1. Президія Одеського губвиконкому постановила відкрити у Одесі камеру місцевого суду, де розгляд справ мав здійснюватися єврейською мовою. Надалі створення аналогічних камер передбачалося й для інших національних меншин, що проживали в губернії, й, насамперед, – для німців й молдаван. *Коммунист, Харьков, 1924, 1 юня.*

4. Відкрита Одеська державна художня галерея. Найкраще представлений західноєвропейський живопис XV-XVIII ст. *Правда, Москва, 1924, 3 юня.*

2 червня (понеділок).

1. У Львові розпочався політичний процес проти 12 українців, звинувачених у державному злочині – підбурюванні до революції з метою встановлення радянського державного устрою. *Діло, Львів, 1924, 4 червня.*

4. Спільне зібрання ВУАН затвердило статут Лубенського наукового товариства при ВУАН. *Історія Національної академії наук України. 1924-1928: Документи і матеріали. –К.: НБУВ, 1998. – С. 557.*

10. Службовці приватного підприємства „Перша українська об’єднана артіль відповідальної праці” оголосила страйк. Причина страйку – відмова підприємців укласти колективну угоду. *Правда, Москва, 4 юня.*

4 червня (середа).

3. На Таганрозькому металургійному заводі поновлено єдине в СРСР виробництво оцинкованих залізних труб. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 5 юня.*

3. У Києві організовано акціонерне товариство для відбудови Ланцюгового мосту, зруйнованого в роки війни. Пайщиками увійшли найбільші київські зводи. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 7 юня.*

8. Нарком іноземних справ Г. Чичерин передав польському послу у Москві Даровському третю ноту уряду СРСР, в якій підтвердив позицію радянської сторони з приводу ураження національно-культурних прав українців у Польщі, висловлену у попередніх нотах. Враховуючи відмову польської сторони визнати ці факти і дати доречну відповідь, радянський уряд заявив про недоцільність подальшої дискусії з польським уряд з цього питання. У відповідь польська сторона підтвердила стару позицію. Посилаючись на невиправданість втручання СРСР у справи національних меншин у Польщі статтями Ризької угоди, вона також визнала продовження дискусії з цієї проблеми зайвою. *Вісті ВУЦВК, Харків, 12 червня, Діло, Львів, 26 червня.*

5 червня (четвер).

1. Верховний суд УСРР розглянув у касаційному порядку справу одеської шпигунської організації. За звинуваченням у військовому шпигунстві на користь Польщі 5 членів організації (Найденов, Князьков, Марипарія, Комаров) були приречені до розстрілу, а решта – до 5 років позбавлення волі. *Правда, Москва, 1924, 5 юня.*

4. В Одесі на кінофабриці ВУФКу завершувалися зйомки картин „Укразія” і „Лісовий звір”. *Коммунист, Харків, 1924, 1 юня.*

4. У Празі відкрився з'їзд слов'янських етнографів і географів. Українське наукове товариство ім. Шевченка у Львові

представляли К. Студинський та І. Раковський. *Діло, Львів, 1924, 8 червня.*

6. РНК УСРР накреслила заходи ліквідації епідемії малярії, що загрожувала проведенню жнив у Катеринославській і Донецькій губ. *Коммунист, Харків, 1924, 5 юня.*

6. Одеське відділення спілки “Всеробітзамліс” організувало санаторій пропускною спроможністю 1 тис. 200 осіб впродовж літа. 85% місць призначалося для селян Одещини. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 7 юня.*

6 червня (п'ятниця).

2. Літаки, збудовані у Харкові на громадськості кошти, вирушили до губерній, населення яких фінансувало їх будівництва. Мета перельоту – популяризація ідей підтримки громадськістю створення військового флоту СРСР. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 7 юня.*

1. У Верховному суді УСРР розглянуто у касаційному порядку справу представників сільської влади с. Потяги Подільської губ., засуджених подільським судом за самосуд над селянами. Суд засудив голову сільради Ткачука й голову КНС Компанта за застосування тілесних покарань щодо селян з метою примусу до внесення незаконно накладеної грошової контрибуції для купівля коня голові КНС, до розстрілу. *Правда, Москва, 7 юня.*

7 червня (субота).

3. Наркомзем УСРР затвердив Примірний статут сільськогосподарської артілі, в якому окреслені завдання і ціль виробничого об'єднання, організаційні принципи управління, основні кошти виробництва селянських господарств, права і обов'язки членів артілей, організація і оплата їхньої праці. *Історія сільського господарства УСРР. – Т. 1. – С. 217-218.*

3. В лимані р. Буг, Одеській бухті і на Азовському морі були розпочаті роботи по підйому судів, що потонули. В Одеському

порту також приступили до ремонту водорізу та укріплення набережної. *Правда, Москва, 1924, 7 юнія.*

4. В Одесі розпочалися гастролі Харківського державного українського драматичного театру ім. І Франка. У репертуарі – “Лісова пісня” Лесі Українки, “Тайдамаки” Т. Шевченка, “Суєта” І. Карпенко-Карого, “Весілля Фігаро” П. Бормаше, “Йоля” й “Мейсія” П. Жулавського та ін. *Театральна культура. – С. 280.*

4. У Харкові в Українському народному театрі відбулася прем’єра вистави “Юрко Довбуш” М. Старицького (режисер Л. Сабінін). *Театральна культура. – С. 280.*

8 червня (неділя).

3. На Краматорському металургійному заводі пущена друга доменна (щомісячна продуктивність 500 тис. пуд. чавуну) і мартенівська печі. *Правда, Москва, 1924, 8 юнія; Экономическая жизнь, Москва, 1924, 11 юнія; Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 11 юнія.*

6. Трест “Південсталь” асигнував 1 млн. 216 тис. руб. на житлове будівництво для робітників. *Правда, Москва, 1924, 8 юнія.*

4. ВУЦВК відмінив заборону замнаркомшляху робити надписи на накладних залізничних підприємств українською мовою. *Правда, Москва, 1924, 8 юнія.*

9. У Харкові відкрився стадіон для 30 тис. глядачів. 1,5 тис. місць – сидячих. *Вестник физической культуры, Харьков, 1924, № 11, С. 19.*

2. В Одесі відбулося передання двох літаків, побудованих на кошти населення губернії, ескадрильї “Ілліч”. *Правда, Москва, 1924, 11 юнія.*

9-10 червня (понеділок - вівторок).

4. У Харкові проходила Всеукраїнська конференція з агрономічної освіти. Прибули делегати від Наркомосу УСРР, сільськогосподарських шкільних закладів, земельних органів, сільськогосподарського наукового комітету, профспілки

Всеробітземліс. Мета конференції – встановлення зв'язку теоретичної освіти в сільськогосподарських освітніх закладах з практикою. Конференція визначила перспективними напрямками розвитку сільського господарства – створення великих державних т. зв. взірцевих радянських господарств на території колишніх поміщицьких маєтків з методами капіталістичної організації виробництва та колективізацію селянських незаможницьких господарств. *Коммунист, Харків, 1924, 11 юнія; Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 червня, Діло, Львів, 1924, 26 червня.*

11 червня (середа).

1. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про ліквідацію Наркомпроду” й передання його коштів та апарату Наркомвнуторгу УСРР. *ЗУ України, 1924, № 13, Від. 1, Ст. 128.*

1. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про виокремлення районів Катеринославщини з переважно німецькою людністю”. *ЗУ України, 1924, Від. 1, № 13, Ст. 129.*

4. У Харкові розпочав роботу Всеукраїнський з'їзд керівників губернських і окружних політосвіт, який розглянув питання організації низової політроботи, ліквідації неписьменності та посилення ідеологічного керівництва спілками пролетарських та селянських письменників “Гарт” і “Плуг”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 12 червня, Діло, Львів, 26 червня.*

4. Укрдержвидав видав серію дешевих книжок (ціною від 3 до 20 копійок кожна) під назвою „Ленінська бібліотечка”. ВУЦВК зобов'язав сільради поширювати видані книжки. *Правда, Москва, 1924, 11 юнія.*

4. Спілка селянських письменників „Плуг” і майстерня слова Всеукраїнської ради „Пролеткульту” уклали угоду про творчу співпрацю. Мета співпраці – боротьба із “буржуазною” і „дрібнобуржуазною” ідеологією в літературі. *Коммунист, Харків, 1924, 11 юнія.*

7. Реввійськрада СРСР призначила заступника командуючого збройними силами України і Криму Р. Ейдемана командуючим Західносибірським округом. *Коммунист, Харьков, 1924, 11 июня.*

11-12 червня (середа – четвер).

10. Страйкували робітників Катеринославського заводу кол. Гантке і трубний цех трубного заводу. Причина страйку – двотижнева затримка зарплати. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1799, арк. 61.*

12 червня (четвер).

5. На Щербинівському руднику в Донбасі відбувся виступ 400 віруючих робітників за підтримкою місцевих селян проти закриття церков. Виступ придушено за участю озброєних підрозділів міліції. *Силантьев В.И. Большевики и православная церковь на Украине в 20-е годы. – Х., 1998. – С. 36.*

4. Харківський губвиконком заборонив діяльність приватних навчальних закладів на території губернії. Приватним особам дозволялося навчати не більш 3-х учнів за умовою спеціального дозволу Наркомату освіти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 червня; Діло, Львів, 1924, 25 червня.*

13 червня (п'ятниця).

2. У Харкові відбулися установчі збори і перше зібрання Всеукраїнського товариства “Укрдоброхім”. Серед учасників – представники центральних військових установ, професійних спілок, господарських органів, осередків “Доброхіма”. Головою товариства обрано В. Чубаря. *Правда, Москва, 1924, 15 июня.*

4. У Харкові утворена група есперантистів. Обрано губерньський комітет есперантистів, на який покладено завдання організації курсів есперанто та популяризації вивчення міжнародної мови серед робітників. На підприємства та установи міста розіслане запрошення до колективного вступу до Харківського відділення спілки есперантистів. *Коммунист, Харьков, 1924, 13 июня.*

14 червня (субота).

3. РНК УСРР затвердила статут акціонерного товариства вживання електричної енергії в сільському господарстві України (“Електрика”). *ЗУ України, 1924, Від. II, № 11-12, Ст. 22.*

3. РНК УСРР затвердила “Типовий статут трестів, що знаходилися в безпосередньому віданні ВРГ УСРР”. *ЗУ України, 1924, Від. II, № 15, Ст. 28.*

3. На Сталінському металургійному заводі тресту “Південсталь” пущена домна № 1 продуктивністю 500 тис. пуд. чавуну щомісячно. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 5 июля; Украинский экономист, Харьков, 1924, 18 июля.*

4. Колегія Головпрофобру постановила провести восени академічну і соціальну чистку студентів вузів. Керівництво чисткою покладено на Центральну комісію в складі представників Головпрофобру, ЦКК КП(б)У, ЦК КСМУ, ЦБ по студентським справам, ЦКНС і Укрбюро ВЦРПС. *Коммунист, Харьков, 1924, 14 июня.*

15 червня (неділя).

3. У с. Водолаги Харківської губ. пущена електростанція, споруджена з ініціативи і на кошти шефів – комосередку ВУЦВК. *Правда, Москва, 1924, 18 июня; Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 18 июня.*

4. ВУФКу запросив режисером до Одеської кінофабрики Леся Курбаса. Контракт укладено строком на рік. *Коммунист, Харьков, 1924, 15 июня.*

7. Повідомлялося, що у зв’язку з від’їздом Р. Ейдемана до РСФРР, ВУЦВК призначив В. Затонського головою Всеукрцекомпома, Левицького заступником уповноваженого НКЗС СРСР, Ф. Угарова членом Малої президії ВУЦВК замість О. Медведєва. *Коммунист, Харьков, 1924, 15 июня.*

10. В прокатному цеху Катеринославського металургійного заводу ім. Петровського відбувся страйк з приводу підвищення норм виробітку, що спричинило зниження зарплати до 16%. Страйкувало близько 2 тис. робітників. Настрої страйкарів були надзвичайно агресивними, лунами вигуки: "бери лом і бий їх!" Страйк припинено завдяки звільненню страйкарів, але їх вимоги було задоволено. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1799, арк. 61.*

17 червня (вівторок).

3. На Микитівському руднику в Донбасі винайдено нові жили ртуті. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 19 июня.*

4. НКВД УСРР зобов'язав місцеві влади дотримуватися заборони на добудову або будівництво культових споруд й відповідно запобігати збору грошей серед віруючих та заготівлі ними матеріалів на цю мету. *Силантьев В.И. Большевики и православная церковь на Украине в 20-е годы. – Х., 1998. – С. 43.*

18 червня (середа).

1. В закритому листі ЦК КП(б)У місцевим партійним організаціям повідомлялося, що учнями сільгоспшколи с. Козацьке Шевченківського окр. Київської губ., серед яких 70% складали члени УКП, був організувала збір коштів серед місцевого селянства в фонд підтримки своєї організації. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1799, арк. 66.*

3. Держплан УСРР прийняв постанову про механізацію скляного виробництва на заводах тресту "Хімвугілля". *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства. 1921-1925. – С.171.*

5. В закритому листі ЦК КП(б)У місцевим партійним організаціям повідомлялося про дозвіл хресних ходів в окремих селах у зв'язку з посухою через неспроможність радянської влади надати необхідну допомогу селянам, що постраждали від посухи. При цьому зауважувалося про необхідності

попередження випадків псування віруючими символів радянської влади, що мали місце під у ряді сіл. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1799, арк. 66.*

5. В закритому листі ЦК КП(б)У місцевим партійним осередкам повідомлялося, що в с. Дмитрівці Таганрогського окр. Донецької губ. відбулася сутичка представників райвиконкому і міліції з віруючими під час намагань зняття хрестів з місцевої церкви. Декілька віруючих застрелено міліцією. Винні у розстрілі міліціонери заарештовані. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1799, арк. 66.*

6. РНК УСРР прийняла постанову “Про охоронне щеплення проти холери й черевного тифу”. Запровадила обов’язкові масові щорічні щеплення проти цих захворювання для певних категорій населення. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 14, Ст. 133.*

19 червня, четвер.

1. Київський губернський з’їзд агрономів ухвалив резолюцію про підтримку пролетарської революції. У резолюції зазначалося, що перехід української національної інтелігенції на бік радянської влади відбувся завдяки політиці українізації. *Правда, Москва, 1924, 19 июня.*

20 червня (п’ятниця).

1. Повідомлялося про заяви представників української інтелігенції, що повернулися з еміграції, про підтримку радянської влади і наміри співробітництва з більшовиками. Згадувалися лист 66 діячів науки, мистецтва, освіти і кооперативного руху Харкова, переважно колишніх членів УПСР та депутатів Центральної Ради (А. Степаненка, М. Чечеля, П. Христюка, І. Штефана, О. Жуковського, М. Шраги та ін.), надісланий до VII Всеукраїнської конференції КП(б)У, а також листи 40 представників херсонської української трудової інтелігенції (С. Шульги, О. Білича, М. Коваленка та ін.) й 30 –

кам'янець-подільської (В. Гериновича, Н. Гаморака, Кондрацького, Несоловського, Плевака. Бучинського, А. Бориса та ін.). *Діло, Львів, 1924, 20 червня.*

21 червня (субота).

7. Спільне зібрання ВУАН обрало позаштатних академіків: К. Студинського – на кафедру українського письменництва, І. Полівку – на кафедру етнографії і фольклору, О. Брока – на кафедру словінської філології, А. Мейє – на кафедру порівняльної філології. *Історії Національної академії наук України. 1924-1928 рр. – К.: НБУВ, 1998. – С. 557.*

22 червня (неділя).

6. Повідомлялося, що ВУЦВК створив комісію для обстеження умов життя та здійснення політики коренізації в менонітських районах Катеринославської губ. для того, щоб з'ясувати причини еміграції менонітів. *Коммунист, Харьков, 1924, 22 юня.*

3. ВУЦВК постановив посилити колективізацію незаможних господарств в німецьких колоніях із закріпленням землі за товариствами німецьких колоній по спеціальним нормам. *Коммунист, Харьков, 1924, 22 юня.*

9. У Львові в приміщенні спортивного клубу “Сокіл-Батька” з ініціативи “Українського змагового союзу” скликана нарада для заснування “Товариства прихильників українського спорту”. *Діло, Львів, 16 червня.*

24 червня (вівторок).

4. У Києві відбулись гастролі Єврейського державного камерного театру під керівництвом О. Грановського. *Правда, Москва, 1924, 24 юня.*

25 червня (середа).

8. З Маріуполя до Генуї відбув грецький пароплав, навантажений 30 тис. пуд. соди. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 26 юня.*

6. РНК УСРР прийняла постанову “Про встановлення місцевого збору з прибулих до цілющих місцевостей Одещини, Катеринославщини, Донецчини” упродовж лікувального сезону. Визначено категорії осіб, що звільнялися від сплати курортного збору. До пільговиків віднесено членів партії та професійних спілок, прибулих у партійні та профспілкові санаторії; незаможних селян, що приїжджали за направленнями комнезамів; працівників курортних управлінь; інвалідів, що знаходилися на соціальному забезпеченні або отримували допомогу по соцстраху; відрядних; дітей віком до 14 років; осіб, що приїхали без відряджень строком не довше 5 днів. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 14, Ст. 137.*

2. Харківський губвиконком приступив до організації робітничого контролю над державною, кооперативною і приватною торгівлею. *Правда, Москва, 1924, 26 юня.*

26 червня (четвер).

3. На кордоні Катеринославської і Донецької губ. (р. Самара) винайдено міцний пласт кам'яного вугілля. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 27 юня.*

6. До Криму для здійснення регулярних рейсів між Ялтою, Севастополем, Євпаторією прилетів літак Доброльоту системи Юнкерс. *Правда, Москва, 1924, 8 юня.*

27 червня (п'ятниця).

3. РНК УСРР затвердила інструкцію “Про торгівлю”. Відмінено обов'язкову реєстрацію приватних торговельних закладів в райвідділах міліції, введену 22 серпня 1922 р. Обов'язкову реєстрацію збережено лише для торговельних операцій з медикаментами, продукцією друку, зброєю, спиртними напоями та спиртом денатуратом, а також на влаштування більярду та інших азартних ігор. Категорично заборонено торгівлю на розвіз

та рознос у прикордонній митній смузі. Встановлено порядок торгівлі та нагляду за її проведенням з боку міліції, санітарної інспекції, фінорганів, митниці, перевіркою палати мір та ваги, інспекції праці, а в місцях розташування базарної торгівлі – з боку комітетів ринкових торговців. *ЗУ України, 1924, № 15, Від. I, № 15, Ст. 149.*

4. На Харківському паровозобудівному заводі налагоджено виробництво турбін, що раніше ввозилися з-за кордону. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 28 июня.*

28 червня (субота).

3. ВУЦВК та РНК УСРР затвердили проект положення “Про конкурс сільського господарства в Україні 1924 р.” До участі в конкурсі допущено територіальні та виробничі об’єднання селян. Фонд заохочення переможців визначено у розмірі 100 тис. руб., а термін видачі премій – з березня до 15 квітня 1924 р. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 14, Ст. 139.*

3. ВРНГ УСРР приступила до налагодження виробництва інструментів, що імпортувалися. У Харкові організована дослідно-показова майстерня по їх виробництву, що мала працювати за замовленнями трестів. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 28 июня.*

2. Головополітпросвіта затвердила проект статуту приватного художнього товариства. Товариству надано право влаштовувати громадські читання та диспути, організовувати студії, гуртки і клуби, проводити конкурси та присуджувати премії їх переможцям. *Правда, Москва, 28 червня, 1924.*

29 червня (неділя).

1. У Харкові в театрі ім. Т. Шевченка відкрився IV з’їзд КНС. Прибуло 867 делегатів. Порядок денний: доповідь про міжнародне і внутрішнє становище СРСР; звітна доповідь

ЦКНС; про земельну політику (землеустрій, колективізацію, сільськогосподарське кредитування, електрифікацію села; вогнестійке будівництво, КВП); звіт Укрдержстраху; про Червону армію і повітряний флот; про утворення незаможного селянства; про податкову політику; вибори ЦКНС. *IV з'їзд незаможних селян України. Резолюції і постанови.* – Харків, 1924. С. 8, 245.

3. Робітники київського машинобудівного заводу, що орендувався Укрторфом, очолили управління заводом після ліквідації тресту. Встановлення “робочого адміністрування” попередило закриття заводу та сприяло зниженню накладних витрат, здешевленню продукції та збільшенню заробітної плати найманих працівників. *Коммунист, Харьков, 29 июня, 1924, воскресенье.*

30 червня (понеділок).

6. У Харкові закінчено підготовчі роботи по електрифікації робітничих районів міста. Після завершення основних робіт 25 тис. квартир і 100 дрібних промислових підприємств Харкова мали отримати електроенергію. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 1 июля.*

31 червня (вівторок).

4. ВУЦВК та РНК УСРР прийняли постанову “Про охорону стародавньої грецької колонії Ольвія”. Колонію оголошено національним добром УСРР. Заборонено використовувати її території в ненаукових цілях. Керівництво розкопками на території колонії покладено на Науковий комітет при Наркомосі. Встановлено передачу всіх предметів, знайдених на розкопках, до Державного археологічного музею. *ЗУ України, 1924, Від. 1, № 11, Ст. 113.*

6. У Харкові відкрився Всеукраїнський з'їзд завідуючих біржами праці розглядалися проблеми боротьби з безробіттям та

реорганізації бірж праці у посередницькі органи праці. *Коммунист*, 1 юня, 1924, вторник; *Вісті ВУЦВК*, Харків, 2 липня, середа.

В червні

9. Харківський автоклуб при профспілці працівників місцевого транспорту організував автопробіг Харків – Злочев – Грайворин – Борисівка – Белгород (довжина 233 км). *Вестник физической культуры*, Харьков, 1924, № 9-10, С. 21.

липень

Перша половина липня.

3. В прикордонних округах Подільської губ. (Кам'янецькому, Проскурівському, Могилівському) спостереглася розмінна криза, внаслідок якої зросла спекуляція валютою. З появою дрібних радянських купюр ціна царського срібла, що мало ходіння й досі, миттєво впала, проте ціна дрібної радянської монети через її брак стрибнула у гору. *ЦДАГО України*, ф. 1., оп. 20, спр. 1812, арк. 75.

6. В с. Березівка Могилівського окр. Подільської губ. трапився випадок самосуду: розлютований натовп селян після жорстокого побиття 7 осіб, що підозрювалися у конокрадстві, закопав їх живими у землю. Аналогічні випадки траплялися й у інших селищах. *ЦДАГО України*, ф. 1., оп. 20, спр. 1812, арк. 72.

Червень

1. У Харкові анархісти і меншовики проводили збір підписів під петиціями про звільнення 30 заарештованих анархістів і організовували делегації робітників до органів радянської влади із відповідними клопотаннями. *ЦДАГО України*, ф. 1., оп. 20, спр. 1945, арк. 37.

1 липня (вівторок).

2. У Житомирі відбулась перша виробнича нарада цукрових заводів Волині. *Экономическая жизнь*, Москва, 1924, 2 юля.

2. Відбувся пленум Центральної комісії незаможних селян. Головою ЦКНС обрано Г. Петровського. *Правда, Москва, 1924, 3 юля.*
3. На 1 липня в УСРР розміщено облігацій селянської позики на загальну суму 4,5 млн. руб. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 20 юля.*
3. РПО дозволила РНК УСРР використовувати надлишки від надходження сільськогосподарського податку понад плановим завданням для покриття дефіциту по місцевому бюджету. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 5 юля.*
4. Головпрофос включив до мережі учбових закладів республіки подільські єврейські та одеські німецькі педагогічні курси. *Коммунист, Харьков, 1924, 1 юля.*
4. Наркомпрос УСРР затвердив типовий договір про здачу в оренду кінотеатрів. На орендатора покладался ремонт приміщення театру, його облаштування, страхування й т. ін. платежі. По закінченню терміну оренди кінотеатри мали повертатися ВУФКу „на повному ходу”. Фільми для орендованих кінотеатрів належало отримувати виключно у ВУФКу. *Коммунист, Харьков, 1924, 1 юля.*
9. Всеукраїнська вища рада фізичної культури організувала у Харкові будинок фізичної культури і 3 медично-антропологічних пункти, що медичного нагляду за роботою спортивних гуртків. *Вестник физической культуры, 1924, 192, № 9-10, С. 15*
9. Губернське бюро “Спартак” при підтримці губернської ради фізичної культури відкрило у Харкові піврічні курси педагогів фізичного виховання. Серед курсантів 30% – жінки, 25% – члени КП(б)У і КСМУ, 50% – робітники і селяни; 40% – службовці і безробітні. *Вестник физической культуры, 1924, 192, № 9-10, С. 15.*

9. Наркомпрос УСРР доручив Головпрофобру розробити питання щодо введення у вузах та на робфаках занять по фізкультурі. *Коммунист, Харьков, 1924, 1 июля.*

9. Головсоцвос розробив учбовий план короткотермінових одномісячних курсів для викладачів фізкультури для літніх дитячих площадок. Курси розраховані на 166 слухачів. *Коммунист, Харьков, 1924, 1 июля.*

2 липня (середа).

2. Київський Доброхим створив музей і бібліотеку з хімічної оборони. У “червоних кутка та у робітничих клубах організовані лекції з хімічної оборони. *Коммунист, Харьков, 2 июля 1924, среда.*

3. Президія ВРНГ УСРР постановила організувати Раду місцевої промисловості, подібну до тієї, що існує при ВРНГ РСФРР. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 2 июля*

3. Укртекстильтрест приступив до організації на Харківському канатному заводі єдиного в СРСР виробництва оцинкованих гальванічним способом канатів *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 2 июля.*

3. Президія ВРНГ УСРР запланувала протягом двох років електрифікувати Бахмутський соляний район. На підготовчі роботи відпущено 200 тис. руб. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 2 июля*

4. Головпрофобр дозволив психотехнічні досліді в Київських політехнічному і сільськогосподарському інститутах та Полтавському інституті народної освіти. *Більшовик, 1924, 2 липня*

4. У Києві в помешканні комуністичної освіти відкрилася виставка по історії руху молоді. *Більшовик, 1924, 2 липня.*

4. Після півторамісячних гастролей по Донбасу до Харкова повернулася державні капела „Думка”. *Більшовик, 1924, 2 липня.*

4. Головпрофобр об’єднав Харківський технікум комунального господарства з інститутом народного господарства для

розширення підготовки фахівців комунального господарства.
Коммунист, Харків, 2 юля 1924, среда.

6. ВУЦВК та РНК УСРР прийняли постанову “Про місяць допомоги безробітним”. Встановили реченець його проведення не пізніше 1 серпня 1924 р. Визначили джерела поповнення фонду допомоги безробітним: надбавки на квартирну плату в губернських містах; збори з рахунків в ресторанах, пивних і кафе; надбавки на квитки в культурно-розважальні заклади; додаткові збори за користування дачами та з осіб, що здають човни для розважальних прогулянок; за користування електричним освітленням; карнавальний добровільний збір офір. Звільнили від його сплати членів професійних спілок; інвалідів та інших утриманців соцзабезу; робфаківців та студентів вузів.
ЗУ України, 1924, Від. I, № 14, Ст. 141.

6. Нарада секретарів професійних спілок Донбасу, що відбулася в Бахмуті, постановила організувати робітничі крамничні комісії для боротьби з дорожнечею і спекуляцією. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 3 юля.*

2-7 липня, (середа - понеділок).

3. У Харкові на правах з'їзду відбулася V конференція ЛКСМУ. Порядок денний: доповідь ЦК КП(б)У про XII з'їзд РКП(б); звіт ЦК РКСМ; звіт ЦК ЛКСМУ; робота на селі; КСМУ, Червона армія, флот; вибори ЦК. *ЛКСМУ в рішеннях з'їздів та конференцій. – К., 1969. – С. 114.*

3 липня (четвер).

1. У Львові відбулася конференція УСДП, на якій відбувся розкол. Права група на чолі з Гайкевичем запропонувала об'єднатися з ППС проти червоно і білого терору. Група центру під керівництвом Галикевича висловила прихильність до комунізму, але незгоду щодо керівництва Москви. *ЦДАГО України, ф. I. оп. 20, спр. 1915, арк. 42.*

1. Надзвичайна сесія Подільського губернського суду ухвалила вирок над громадянами, звинуваченими в економічно-військовому шпигунстві на користь Польщі, що входили до агентури, створеної був. поручиком царської армії Наглицьким. 20 з них засуджено до розстрілу, 6 – до позбавлення волі строком від 5 до 10 років. *Більшовик, Київ, 1924, 5 липня.*
2. У Харкові відбулася перша виробнича нарада робітників і службовців Південної залізної дороги. Нарада доручила правлінню дороги вжити заходи підвищення заробітної плати, особливо робітників нижчих розрядів, покращити охорону праці і посилити житлове будівництво для робітників. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 4 юля.*
4. У Києві та Харкові на засадах індивідуального та колективного членства утворено групи сценаристів ВУФКу. До їх складу поряд з окремими авторами і групами увійшли організації „Пролеткульт”, „Потоки”, „Комункульт”, „Леф”, „Гарт”, а також кінофакультет і кіностудія. *Більшовик, Київ, 1924, 5 липня.*
4. Група художньої студії „Гарт” під керівництвом маляра Довженка провела в кінолабораторії ВУФКу експерименти по створенню штрихових кінокартин. Досліди дали позитивні наслідки. *Коммунист, Харьков, 3 юля 1924, четверг.*
6. Харківський губвиконком затвердив проект організації санітарних комісій. На комісії покладалися завдання проведення санітарно-освітніх і протиепідемічних заходів й, насамперед, покращання санітарного стану дитячих закладів і боротьба з соціальними хворобами. Комісії утворювалися з делегатів трудового населення вулиць Харкова. Організація комісій доручалася організаційним бюро, обраним з членів секції охорони здоров'я губвиконкому. *Коммунист, Харьков, 3 юля 1924, среда.*

8. Раднарком СРСР затвердив угоду про вирішення прикордонних конфліктів між Польщею і СРСР. Всі дрібні прикордонні, а також господарські конфлікти мали вирішуватися на місцях. З радянської сторони – начальниками прикордонних відділень і державного політичного управління, а з польської – повітовими старостами. У випадках недосягнення між ними угоди розгляд конфлікту переносився до центральних органів. *Коммунист, Харків, 4 юля 1924, п'ятниця.*

10. На Харківському заводі „Серп і молот” відбулася пожежа. *Більшовик, Київ, 1924, 5 липня.*

4 липня (п'ятниця).

1. РНК УСРР скасувала губернські і окружні економічні наради й передала їх функції президіям губернських і окружних виконкомів. *Правда, Москва, 1924, 5 юля.*

2. Повідомлялося, що німецькі меноніти, що мешкали на Катеринославщині та в суміжних з нею повітах, намагалися масової еміграції до Канади. *Діло, Львів, 4 липня.*

3. Укрдежплан запланував асигнувати на електрифікацію України в 1924/25 р. 25 млн. 300 тис. руб. Ця сума передбачає фінансування Дніпрострою, Штерстрою, будівництво електростанцій для районів Києва, Харкова, Донбасу, а також окремих сіл. *Правда, Москва, 1924, 5 юля.*

3. Ліквідовано пайове товариство “Вугілля”. Дрібна кам'яновугільна промисловість Донбасу передана до підпорядкування тресту “Донвугілля”. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 6 юля.*

6. ВУЦВК передала М. Грушевському на довічне користування флігель у його був. садибі. *Більшовик, Київ, 1924, 6 липня.*

8. Експортвугілля уклало угоду з Російсько-турецьким товариством на поставку до Туреччини в період навігації

поточного року 2,5 млн. пуд. донецького антрациту.
Экономическая жизнь, Москва, 1924, 4 июля.

5 липня(субота).

6. За постановою Донецького губернського комітету внутрішньої торгівлі при всіх міських радах Донбасу створювалися робітничі крамничні комісії. В заводських поселеннях, де рад не було, комісії організовувалися при профспілках. До роботи комісій залучалися дружини робітників. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 5 июля.*

10. РНК УСРР утворила особливу комісію в справах боротьби з наслідками посухи під головуванням заступника голови РНК М. Владимирського (голова) та наркомзема І. Клименка (заступник голови), а також членів Генкіна, Кузнєцова, Золотарьова, Брона, Мазлаха, Мальгинова. Комісії надані надзвичайні повноваження щодо подолання наслідків посухи. *ЗУ України, 1924, Від. 1, № 11, Ст. 14.*

5-6 липня (субота-неділя).

4. У Львові у “Народного домі” відкрився з’їзд українського учительства – членів товариства “Взаємної помочі українського учительства”. *Діло, Львів, 8 липня.*

6. Відбулося святкування Міжнародного дня кооперації, оголошеного Міжнародним кооперативним союзом. У всіх кооперативних організаціях проведено урочисті збори з доповідями про кооперацію, її досягнення та значення Міжнародного дня кооперації. З метою залучення нових членів до кооперації влаштовані масові мітинги, концерти, кіно, вистави у клубах, робітничих садах, на стадіонах та майданах. *Коммунист, Харьков, 1924, 4 июля; . Большевик, Київ, 1924, 5 липня.*

6 липня (неділя).

2. З Києва повідомлялося про швидке зростання членів Доброхиму. Деякі трудові колективи вступали до організації

колективно. Поряд з певними пільгами, його члени отримали право на „газове хрещення” – окурювання удушливим газом у масці. *Коммунист, Харьков, 6 июля 1924, воскресенье.*

4. Головпрофос встановив броню у вузах республіки для абітурієнтів - представників національних меншин. Броня визначена у розмірі 2% від загальної кількості студентів першокурсників. *Коммунист, Харьков, 6 июля 1924, воскресенье.*

6. Наркомздрав УСРР забов'язав Харківський губздрав терміново відкрити протималярійну станцію в Харкові. Робмеду і лікувальному відділу губздраву надіслано розпорядження про обов'язковий прийом хворих на малярію крім станції у всіх амбулаторіях і клініках. *Коммунист, Харьков, 6 июля 1924, воскресенье.*

10. На території східної України протягом місяця тривала надзвичайна спека, якої не спостерігалось 35 років. Температура вдень доходила до 41 градуса, а вночі – до 30. В західній частині республіки дещо холодніше, температура не підносилася вище 33 градусів. Дощових днів в червні було дуже мало, на сході та півдні випало лише 2 дощі.

7-9 липня (понеділок – середа).

1. У Харкові відбувся Пленум ЦК КП(б)У. Порядок денний: про заробітну плату, стан металургійної промисловості; про антирелігійну пропаганда; роботу серед національних меншостей; перегляд мережі вузів. Прийняв резолюцію “Про роботу споживчої кооперації”. *КПУ в резолюціях і рішеннях з'їздів, конференцій і пленумів ЦК. – Т. 1, – С. 317–318.*

7-10 липня (понеділок – четвер).

3. В Ізюмі відбувся Івановський ярмарок. *Коммунист, Харьков, 3 июля 1924, четверг.*

7 липня (понеділок).

1. У Харкові в театрі ім. Шевченка відбулося урочисте зібрання з приводу святкування річниці СРСР за участю представників ВУЦВК, РНК УСРР, Харківського губвиконкому і міської ради з делегатами партійних, професійних, радянських і фабрично-заводських організацій. *Більшовик, Київ, 1924, 8 липня.*

8 липня (вівторок).

2. У Харкові відбулася виробнича нарада Донецьких залізниць, скликана з ініціативи ЦК КП(б)У. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 9 июля.*

8. У Маріупольському порту розпочалось відвантаження солі для експорту в Італію. Щомісячна відправка солі до цієї країни запланована у обсязі 300 тис. пуд. *Коммунист, Харьков, 8 июля 1924, вторник.*

9 липня (середа).

1. ВУЦВК та РНК УСРР прийняли постанову “Про сільських виконавців”. Зобов’язали сільські ради впровадити в сільській місцевості інститут молодших та старших сільських виконавців. Мета інституту – сприяння сільрадам в охороні громадського ладу, особистої та майнової безпеки громадян, благоустрою сіл та задля розвитку громадської самодіяльності населення. Визначили принципи призначення та коло повноважень сільських виконавців. Встановили оподаткування громадян, яким власті не довіряли обов’язки виконавців, для оплати витрат сільських рад, пов’язаних з охороною громадського порядку. *ЗУ України, 1924, Від. 1, № 15, Ст. 152).*

2. Акціонерне товариство “Крамниця” пожертвувало Центральній комісії допомозі дітям 20 тис. руб. для організації дитячих їдалень в Харкові, Києві, Катеринославі, Полтаві, Таганрозі і Сталіно (був. Юзівка). *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 9 июля.*

6. У Конотопі розпочалося будівництво робітничого містечка на 50 будинків, під яке відведено 60 дес. землі. Запроектовані школа, клуб і баня. Влітку мали бути побудовані перші 110 квартир. *Коммунист, Харьков, 1924, 9 июля*

3. Під Києвом у гирлі р. Ірпінь завершилися роботи по осушенню боліт. Відбудовано декілька сот дес., придатних для пасовищ та городів. *Коммунист, Харьков, 1924, 9 июля.*

10 липня (четвер).

1. РНК УСРР скасував Малий Раднарком й заснував замість нього дві комісії: одну – для розгляду законодавчих пропозицій, а іншу – для адміністративно-фінансової роботи. *Правда, Москва, 1924, 12 июля.*

11 липня (п'ятниця).

1. Група делегатів п'ятого Елісаветградського окружного з'їзду профспілки Робос передала червоний прапор представниками місцевої організації КП(б)У в знак єднання вчителів з комуністичною партією. *Коммунист, Харьков, 1924, 11 июля.*

1. Ліквідовано банди Сороки, Титова, Пульгая, що орудували в Вінницькому і Подільському окр. з 1921 р. *Коммунист, Харьков, 1924, 11 июля*

2. У Чернігівській губ. вперше відбулися районі безпартійні конференції селянок. Більшість серед делегаток склали селянки-бідняки. На порядку денному стояли питання життя і побуті селянок. *Коммунист, Харьков, 1924, 11 июля*

3. В Одесі пущена поліграфічна фабрика, яка мала задовольнити потреби України в канцелярському приладді. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 13 июля.*

4. У Києві відбулася Всеукраїнська конференція польського учительства, яка обговорила питання покращання роботи польських освітніх закладів. *Коммунист, Харьков, 1924, 11 июля*

10. Особлива комісія по реалізації врожаю при РНК УСРР визнала округи з врожайністю нижче 1,4 бала за неврожайні й встановила державну насіннєву позику для їх населенню. За такі округи визнано Харківський, Ізюмський, Куп'янський – Харківської губ., Шахтинський, Луганський і Червоноградський – Полтавської губ. *Більшовик, Київ, 1924, 15 липня.*

11-13 листопада (п'ятниця – неділя).

9. У Харкові відбулися міжнародні змагання по легкій атлетиці між УСРР, Фінляндією і РСФРР (КІМ – Москва). *Вестник физической культуры, 1924, № 9-10, С. 7.*

12 липня (субота).

1. Елісаветград перейменовано в Зінов'євськ. *Коммунист, Харьков, 1924, 12 июля.*

1. У Прилуцькому окр. органи ДПУ ліквідували кримінальну банду Омельченка. *Коммунист, Харьков, 1924, 12 июля.*

6. Держплан УСРР прийняв постанову про житлове будівництво в Донецькій губ. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства. 1921-1925. – С.478-479.*

3. Повідомлялося про розширення мережі меліоративних товариств в Україні. Зареєстровано 179 товариств, що об'єднували 6 тис. членів. Площа меліоративних робіт перевищила 45 тис. десятин. В зв'язку з посухою 1924 р. Наркомзем УСРР порушив клопотання про надання меліоративним товариствам трирічної позики в розмірі 250 тис. руб. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 12 июля.*

4. Театральне товариство Комукульт організувало робітничий театр. Трупа театру поставила агітаційні п'єси: „Вбивство Боровського”, „Червоне Кабаре” та „Нетерпимість” (про завдання „Доброхіму”). *Більшовик, Київ, 1924, 12 липня.*

4. Оголошено про відкриття у найближчий час виставки картин малярів І. Їжакевича та Ф. Коновалюка. *Більшовик, Київ, 1924, 12 липня.*

6. Робітники металісти і деревообробники Житомира постановили бойкотувати приватну торгівлю для підтримки кооперації. Солідарність з ними виявили члени інших професійних спілок. *Коммунист, Харьков, 1924, 12 июля.*

6. Наркомат охорони здоров'я УСРР організував постачання населення хініном. Встановлено безкоштовний відпуск хініну хворим на малярію робітникам в районах найбільшого поширення захворювання. *Коммунист, Харьков, 1924, 12 июля.*

10. Особлива повноважна комісія по реалізації врожаю при РНК УСРР визнала неврожайними Харківський, Ізюмський і Куп'янський окр. Харківської губ., Шахтинський, Луганський і Старобельський – Донецької губ., Красноградський – Полтавської губ. Комісія постановила надати їм державну насіннєву допомогу. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 15 июля.*

6. Президія ВУЦВК постановила надавати стипендії ім. Петровського студентам вузів, які мають революційних і виробничий досвід. Розмір стипендій для самотніх – 50 руб і для сімейних – 75. *Більшовик, Київ, 1924, 13 липня.*

13 липня (неділя).

1. Органи ДПУ ліквідували збройний загін Смільченка (Прилуцький окр.). *Більшовик, Київ, 1924, 13 липня.*

2. Міжвідомча комісія у справах товариств і спілок (МІКТОСО) затвердила статuti товариств спасіння на водах, науково-художнього і радіолюбителів. *Коммунист, Харьков, 1924, 13 июля.*

2. У Харкові відбулося засідання організаційного бюро товариства сприяння розвитку української наукової мови. Затверджені статут та план роботи товариства. Першочерговим

завданням визнана розробка термінології діловодства. *Коммунист, Харьков, 1924, 13 июля.*

14 липня (понеділок).

1. У Житомирі закінчилося слухання справи погромників, які в 1919 р. вбили 14 єврейських робітників-шкіряників. Погромники засудженні до позбавлення волі на різні строки до 10 років. Враховуючи, що за останні 5 років підсудні, залишаючись на свободі, не були помічені в інших злочинах, покарання зменшено наполовину. *Більшовик, Київ, 1924, 5 липня; Коммунист, Харьков, 1924, 15 июля.*

1. У кримінально-судовому відділі Верховного суду УСРР розпочалося слухання справи групи інженерів Кадієвської і Лідієвської копалень Донбасу на чолі з головним інженером Кадієвських копалень Гуляковим, звинувачених в економічному шпiонажі на користь Польщі. *Коммунист, Харьков, 1924, 15 июля.*

2. У Харкові відбулись збори членів українського товариства авіації і повітроплавання з приводу річниці діяльності “Доброльоту” в Україні. Товариством організовано 2 тис. 327 осередків і 42 авіакутка на підприємствах, які зібрали 850 тис. руб. на будівництві планерів і легких літаків. Подальшим завданням товариства визнано сприяння розвитку авіаційної промисловості в Україні. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 22 июля.*

3. Акціонерні товариства по морським перевезенням, що існували а УСРР, “Доброфлот” і “Аркос”, увійшли до складу загальносоюзного акціонерного товариства “Радтогфлот”. Всі судна “Доброфлоту”, що знаходилися у південних портах, передано до розпорядження українського відділення “Радтогфлоту”. *Правда, Москва, 1924, 15 июля.*

14-17 липня (понеділок – четвер).

2 У Києві відбулася виробнича нарада Цукротресту. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 16-18 июля.*

15 липня, вівторок.

3. Трест Хімвугілля затвердив план механізації скляного виробництва Дивенського і Константинівського заводів. Кошторис на механізацію визначено в розмірі 12-15 млн. руб. Машини заплановано закупити в Бельгії. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 15 июля.*

6. Чернігівський губздраввідділ організував в селах мережу дитячих садків, що прийняли декілька сот селянських дітей під час польових робіт. *Коммунист, Харьков, 1924, 15 июля.*

4. ЦК КП(б)У об'єднав п'ять українських видавництв "Червоний шлях", "Плуг", "Гарт", "Космос" до одного видавництва під назвою "Червоний шлях". Нове видавництво мало видавати книжки українською мовою на державне замовлення. *Правда, Москва, 1924, 16 июля.*

15-21 липня (середа – понеділок).

4. ЦК КП(б)У постановив об'єднати видавництва „Червоний шлях”, „шлях освіти”, „Плуг”, „Гарт і „Космос” до єдиного видавництва „Червоний шлях” з метою посилення ідеологічного контролю за їх діяльністю. *Більшовик, Київ, 1924, 16 липня.*

6. Робмед Харківського губздраву відкрив при канатній фабриці туберкульозний диспансер і дієтичну їдальню для 100 робітників, хворих на туберкульоз. *Коммунист, Харьков, 1924, 16 июля.*

6. У Харкові відбувся Всесоюзний з'їзд по боротьбу з туберкульозом. Прибуло 600 делегатів, серед яких 30% – робітники – члени рад соціальної допомоги, решта – медичні працівники туберкульозних диспансерів. *Коммунист, Харьков, 1924, 16 июля.*

16 липня (середа).

2. На руднику ім. К. Лібкнехта відбулася перша виробнича нарада соляної промисловості Донбасу. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 17 июля.*

3. Держплан УСРР включив виробництво цукрових заводів “Сільського господаря” до загальної програми цукрового виробництва і визнав необхідним кредитування Держбанком «Сільського господаря» для цукроваріння. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 16 июля.*

3. В Одесі оголошено місячник по розповсюдженню селянської позики. Облігації позики продано на 300 тис. руб. , тобто завдання по розповсюдженню позики виконано майже наполовину. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 24 июля.*

3. Повідомлялося, що за останні 8 місяців експорт УСРР склав 70,2 млн. руб., а імпорт – 5,4 млн. руб., активне сальдо дорівнювалося 64,8 млн. руб. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 16 июля.*

4. До Києва приїхав відомий маляр-конструктивіст, прихильник утилітарного мистецтва В. Татлін (автор проекту пам’ятнику Комінтерну – так зв. Татлінської башти), який мав прочитати декілька лекції про мистецтво та побут. *Більшовик, Київ, 1924, 15 липня.*

8. До Харкова прибула міжнародна малярійна комісія епідеміологічного комітету Ліги Націй, що обслідувала Європу для вивчення малярії, боротьби з нею і надання можливої матеріальної допомоги хворим. З української сторони комісію супроводжували проф. Рубашків і доктор Марзєєв. *Коммунист, Харьков, 1924, 16 июля.*

17 липня (четвер).

3. За кордоном для “Сільського господаря” закуплено 5 вагонів плугів “Сакка”, 5 вагонів молотарок і майже 1 тис. сепараторів. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 17 июля.*

6. У Харкові відбувся пленум Центральної комісії допомоги дітям, який констатував виконання плану організації дитячих сільськогосподарських колоній для безпритульників та 400 літніх ясел для 9 тис. селянських дітей. З метою залучення селянської громадськості до організації допомоги дітям вирішено організувати сільські осередки товариства “Друзі дітей”. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 19 июля.*

6. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про комісії боротьби з малярією.” Zobov’язали ВУЦВК, губернські і окружні виконкоми рад створити протималярійні комісії для розробки державного плану боротьби з малярією шляхом проведення меліоративних, гідротехнічних, санітарно-гігієнічних та медичних заходів. *ЗУ УСРР, 1924, Від. I, № 18, Ст. 163.*

6. У Харкові розгорнуто громадські роботи по благоустрою міста, на яких щоденно зайнято 2 тис. безробітних. У першу чергу ремонтувалися 6 великих будинків для робітників. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 17 июля.*

6. ВУЦВК поновив 10% відрахування театральних квитків для безкоштовного продажу червоноармійцям. *Коммунист, Харьков, 1924, 17 июля*

18 липня (п’ятниця).

3. РНК УСРР встановила на наступний рік нові пільги по сільгосподатку. Зменшили податок для господарств, що займалися громадською обробкою землі, на 25% та для колективних господарств, що не мали робочої худоби – на 50%. Звільнили від податку селянські господарства, що не мали худоби і лани яких не перевищують 3/4 десятини із розрахунку на їдця. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 19 июля.*

6. За перший місяць регулярного повітряного сполучення на Україні по лінії Київ – Харків зроблено 20 перельотів, під час яких перевезено 46 пасажирів; по лінії Харків – Одеса зроблено

12 польотів, перевезено 26 пасажирів. Крім того, було організовано два термінових рейса з 5 пасажирами по маршруту Харків – Симферополь. Закінчено обладнання ангарів у Харкові та Одесі, а також 17 транзитних аеродромів. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 18 июля; Экономическая жизнь, Москва, 1924, 2 июля.*

6. У Харкові розпочато будівництво жилих будинків для робітників. Перші 37 будинків планувалося здати до осені. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 18 июля; Экономическая жизнь, Москва, 1924, 16 июля.*

6. Харківський губвиконком встановив штраф у розмірі 5 руб. за „хижацьке відношення до користування водою” на громадських водозаборах, де зберігався безкоштовний відпуск води (частина колонок і будок). *Коммунист, Харьков, 1924, 18 июля.*

9. У харківських вузах організовано спортивні секції, переважно футбольні, гандбольні, гімнастичні і атлетичні. *Коммунист, Харьков, 1924, 18 июля.*

19 липня (субота).

2. У Харкові відбувся I Всеукраїнський з'їзд мисливців. Організована Всеукраїнська спілка мисливства і рибальства (ВУОСР) чисельністю 45 тис. чол. *Вестник физической культуры, 1924, № 4, С.209.*

3. При Київському губвиконкомі організовано комітет по будівництву електростанції на Десні, до складу якого увійшли наукові працівники. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 22 июля.*

6. За останні півтора місяця на громадських роботах у Києві працевлаштована 1 тис. 700 безробітних. *Коммунист, Харьков, 1924, 19 июля.*

6. При Нарком праці УСРР відбулася нарада господарських працівників з представниками профспілок. Прийнято рішення про заборону використання дитячої праці на нічних, підземних і

небезпечних для здоров'я роботах. *Коммунист, Харьков, 1924, 19 июля.*

19 – 23 липня (субота – середа).

3. У Харкові відбулася Всеукраїнська хлібна нарада, яка обговорила методи фінансування хлібозаготівель. Вирішено запобігти до безпосереднього авансування селянства в наступному році. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 22, 24 июля.*

20 липня (неділя).

3. У Полтаві відкривається всеукраїнський Іллінський ярмарок. *Коммунист, Харьков, 1924, 20 июля.*

3. Держплан визнав необхідним довгострокове кредитування 291 тис. промислових робітників в розмірі місячного утримання строком до 4 місяців на загальну суму 8,7 млн. руб. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 20 июля.*

3. В поточному році на Україні засіяно буряками 251 тис. дес. – на 40% більше, ніж у минулому. Однак стан плантацій – гірший минулорічного. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 20 июля.*

4. На основі об'єднання Київського архітектурного інституту і інституту пластичних мистецтв організовано Київський інституту мистецтв, який почне працювати у новому навчальному році. *Коммунист, Харьков, 1924, 20 июля.*

4. Кінофабрика ВУФКу закінчила зйомку першої частини агітаційного фільму „Доброхім”, який мав вийти на екрани під час тижню „Доброхім”. *Большовик, Київ, 1924, 22 липня.*

8. Київська контора Вукоопспілки відправила до Одеси для експорту в Англію партію пеньки (5 тис. пуд.). Протягом літа планувалося вивезти до Англії ще 25 тис. пуд. пеньки. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 22 июля.*

21 липня (понеділок).

3. Українська економічна нарада затвердила статут акціонерного товариства споживання електричної енергії в сільському

господарстві України “Електрика”. *ЗУ України, 1924, Від. II, № 11-12, Ст. 22.*

4. Спільне зібрання ВУАН затвердило статут Катеринославського наукового товариства при ВУАН. *Історія Національної академії наук України. 1924-1928 рр. – К.: НБУВ, 1998. – С. 558.*

22 липня (вівторок).

3. Бахмутський соляний трест розпочав підготовчі роботи до електрифікації соляного району. Електротехнічне обладнання замовлено на суму 800 тис. руб. Навесні 1925 р. всі соляні млини мали бути переведеними на електричну тягу, а робітничі будинки і клуби забезпечені електричним освітленням. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 23 июля.*

3. Катеринославський металургійний завод досягнув довоєнного рівня продуктивності. Після відбудови і капітального переобладнання вона зросла з 15 тис. до 81 тис. пуд. метала в місяць. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 22 июня.*

3. У Донбасі організовано технічне бюро, яке займалося питаннями нормування праці, економії матеріалів та розробки кошторисів й технологічних проектів виробничих програм. *Коммунист, Харків, 1924, 22 июля.*

4. Кінофабрика ВУФКу закінчила зйомку кінофільму „Лісовий звір” за сценарієм Д. Бузька (режисер А. Лундін). *Коммунист, Харків, 1924, 22 июля.*

23-25 липня (середа – п’ятниця).

2. На канатному заводі поблизу ст. Нова Баварія (Харківська губ.) відбулася Всеукраїнська виробнича нарада текстильної промисловості за участю представників всіх підприємств текстильного тресту. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 24-27 июля.*

24 липня (четвер).

3. У Києві пущений цегляний завод продуктивністю 15 тис. шт. цегли щоденно. *Украинский экономист, Харьков, 1924, 25 июля.*

9. ЦКНС разом з Вищим комітетом по фізичній культурі постановили видавати спортивний додаток до „Селянської правди” для популяризації ідеї спорту. *Коммунист, Харьков, 1924, 24 июля.*

25 липня (п'ятниця).

3. Пущений другий за продуктивністю в Донбасі Єнакієвський коксобензольний завод по виробництву коксу, бензолу, смолу і аміачної соди. Із 260 коксових печей, працювало 130. *Правда, Москва, 1924, 26 июля.*

4. Наркомос УСРР постановив надіслати Донбасу 78 бібліотек по 700 книжок для сільських клубів і 30 кіноапаратів для робітничих центрів. Кошторис заходів сприяння культурному будівництву в Донбасі затверджено в сумі 1 млн. 387 тис. руб. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 24-27 июля.*

10. Президія ВУЦВК створила спеціальну комісію для наукової і практичної розробки питання боротьби з посухою в загальноукраїнському масштабі. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 25 июля.*

10. Комісія по боротьбі з наслідками неврожаю при РНК СРСР прийняла попередній орієнтовний план фінансування заходів по боротьбі з наслідками неврожаю, згідно з яким Україні асигновано: на насінневу допомогу (заготівлю і доставку насіння) – 1 млн. руб., на заготівельні операції по збереженню худоби – 8 млн. руб., на дитяче харчування – 7 млн. руб., на громадські роботи – 14 млн. руб.; в резервний фонд на покриття неврахованих площ загиблих засівів та інші непередбачені витрати – 7 млн. 639 тис. руб. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 29 июля.*

10. Повідомлялося про офіційне визнання неврожайними Харківського і Мелітопольського окр. УСРР. Постановлено відкрити позику в розмірі 2,5 млн. руб. для забезпечення кормової бази тваринництва цих округів. *Украинский экономист, Харьков, 1924, 25 июля.*

26 липня (субота).

2. Під час перевиборів місцевому в службі шляхів і руху Полтавського залізничного вузлу робітники відхилили списки кандидатур, накреслені Учкпрофсожем, погоджені з бюро КП(б)У осередку, а робітники служби тяги покинули зал зібрань, після того, як провалилася кандидатура кол. голови місцевому, якого вони підпримували. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1942, арк. 104 зв.*

3. Українська економічна рада прийняла постанову “Про заходи розвитку засіву буряків в Україні”. Зобов’язала заводські господарства Цукротресту, що є основними продуцентами сировини для цукрових заводів, створити агрикультурні бази для культивування селекційного насіннєвого матеріалу для постачання ним селянських господарств. *ЗУ УСРР, 1924, Від. II, № 13, Ст. 14.*

3. Планова комісія Наркомзему УСРР постановила надати насіннєву допомогу населенню неврожайних районів, причому в першу чергу – до 10 серпня направити збіжжя до РСФРР. Для неврожайних губерній УСРР розмір засівного матеріалу обмежити в кількості 360 тис. пуд. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 27 июля.*

4. Наркомос УСРР організував інститут уповноважених національних меншин. Мета його діяльності – сприяння створенню і розвитку культурно-освітніх закладів національних меншин, поширенню комсомольського і піонерського рухів

серед національних меншин й т. ін. *Коммунист, Харьков, 1924, 26 июля.*

6. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про заходи боротьби з малярією на промислових підприємствах” в місцевостях, що оголошені неблагополучними щодо малярії. Зобов’язали державні, приватні установи та кооперативні й інші громадські організації проводити у таких місцевостях гідротехнічні і санітарно-гігієнічні заходи щодо попередження епідемій малярії. *ЗУ УСРР, 1924, Від. I, № 18, Ст. 164.*

27 липня (неділя).

3. “Сільський господар” отримав із-за кордону 5 вагонів плугів “Сакка”, які розповсюджувалися серед селян при посередництві райспілок сільськогосподарської кооперації. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 27 июля.*

10. У Харкові закінчився страйк на приватній взуттєвій майстерні “Фортуна”. Підприємці погодилися виконати всі вимоги спілки шкіряників. *Правда, Москва, 1924, 29 июля.*

28 липня (понеділок).

3. У секції “Доброхіму” при Наркомземі УСРР відбулася нарада, присвячена застосуванню хімії в сільському господарстві. Постановлено відбудувати суперфосфатний завод в Одесі. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 30 июля.*

29 липня (вівторо).

1. У Козельці Чернігівської губ. відбувся показовий судовий процес над священиком Ставинським, звинуваченим в одурманюванні селян шляхом влаштування хресних ходів для викликання дощу. Процес посилив симпатії місцевого населення до обвинуваченого. *ЦДАГО України, ф. I. оп. 20, спр. 1948, арк. 84.*

1. В Одесі відбулися масові мітинги, збори і демонстрації під гаслом „Війна – війні!”, організовані з приводу десятиріччя першої світової війни. *Коммунист, Харьков, 1924, 29 июля.*

8. До Донбасу прибула делегація Профінтерну. Її члени відвідали рудник ім. К. Лібкнехта, Краматорський заводу та Штерівський рудник. *Коммунист, Харьков, 1924, 29 июля.*

30 липня (середа).

2. Під час проведення в Києві місяця допомоги безробітним зібрано 200 тис. руб. На ці кошти організовано декілька артіль і майстерень для безробітних. *Коммунист, Харьков, 1924, 30 июля.*

4. ВУЦВК і РНК УСРР затвердили “Положення про Всеукраїнське фото-кіно управління”. Заснували ВУФКУ як органи Наркомосу УСРР в складі Головполітосвіти для здійснення за його директивами культурно-освітньої і політико-ідеологічної роботи в області фото-кіно справи. Визнали за ВУФКУ державну монополію на кінематографічну справу: у галузі кіновиробництва та кінопрокату. *ЗУ УСРР, 1924, Від. I, № 19, Ст. 169.*

8. До Маріуполя приплив пароплаву “Батум”, зафрахтований Донвугіллям для відправки пробної партії антрациту до Константинополя. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 24-27 июля*

31 липня (четвер).

3. За даними Наркомвнуторгу УСРР, на 31 липня в Україні заготовлено 500 тис. пуд. насіннєвого зерна. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 2 августа.*

Липень

6. На громадських роботах в Україні працювало 6 тис. 215 безробітних, а в колективах для безробітних – 420 безробітних. *Більшовик, Київ, 18 жовтня.*

8. У липні з Маріупольського порту вивезено за кордон на іноземних пароплавах 545 тис. пуд. хліба, 145 тис. пуд. вугілля і 34 тис. пуд. каустичної соди. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 24-27 июля.*

Кінець липня.

5. У Подільській губ. відбувся хресний хід із Бердичева до ст. Брайлов за участю 10 тис. католиків Через три дні після процесії біля Бердичівського собору зібрало 25 тис. віруючих і 22 ксьондзи, які у проповідях агітували проти радянської влади. Тисячні зібрання католиків спостерігалися під час святкування дня св. Антонія у Городку Проскурівського пов. Святкові проповіді ксьондзів супроводжувалися критикою радянської влади за безбожність і тяжке оподаткування й містили заклики до непокори радянській владі і еміграції до „землі обітованої” — Польщі. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1799, арк. 76-76 зв.*

Серпень

4. З початку серпня в Харкові почав виходити двотижневий журнал німецькою мовою „Ди роите велт” тиражем 1 тис. 100 примірників. *ЦДАГО України, ф. 1., оп. 20, спр. 1841, арк.. 16.*

1 серпня (п'ятниця).

2. При ЦК КП(б)У відбулася нарада по житловій кооперації, на якій зазначалося, що на Україні організовано близько 3 тис. житлових кооперативів, що об'єднують 400 тис. чол. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 3 августа.*

3. За даними Наркомвнуторгу УСРР українські хлібозаготівельники заготували в 9 губерніях республіки 606 тис. пуд. насіннєвого матеріалу. З цієї кількості до недорідних районів Поволжя відвантажено 131 тис. пуд. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 6 августа; Экономическая жизнь, Москва, 1924, 5 августа.*

3. За даними Наркомфіну УСРР, в Україні продано облігацій селянського займу на загальну суму 5 млн. 100 тис. руб. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 10 августа.*

3. Наркомфін УСРР скликав Всеукраїнську нараду по сільгосподатку за участю голів губвиконкомів, завідуючих губфінвідділами, представників комнезамів. Мета наради —

уточнення розмірів податку в Україні у зв'язку з недородом.

Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 2 августа.

4. З початку року Держвидав України випустив 128 книжок, в тому числі 60 – підручники. Взято курс на видання дешевої популярної літератури для робітничих мас, української класики і наукової літератури. Із наукової і класичної літератури видано “Нарис історії України” Д. Яворського, перероблене ним “Суспільствознавство” Вольфсона, журнал ВУАН “Україна”, збірку творів Стефаника. Із 200 рукописів, що знаходилися у портфелі видавництва – 133 написані українською мовою. *Діло, Львів, 27 вересня, Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, ч. 211.*

2 серпня (субота).

3. Сільськогосподарський банк України надав позику у розмірі 260 тис. руб. кооперативам і 500 тис. руб. одноосібним селянським господарствам неврожайних місцевостей Донбасу на придбання 1 млн. пуд. насіння. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 2 августа.*

3. Український борошномельний трест і Хлібопродукт розпочали виконання завдання по відправці до Поволжя 350 тис. пуд. насінневого зерна. Вже заготовлено 150 тис. пуд. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 5 августа.*

4 серпня (понеділок).

3. На Макіївському металургійному заводі відбувся пуск нової мартенівської печі, покрівельного і прокатного цехів. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 6 августа.*

5 серпня (вівторок).

3. Українська економічна нарада ліквідувала Укрполіграфтрест, передав його підприємства в оренду Поліграфу СРСР. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 5 августа.*

6. У Донбасі почався місяць допомоги безробітним, число яких у Донецькому регіоні досягло 27 тис. чол. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 10 августа.*

8. У зв'язку з ліквідацією радянсько-німецького конфлікту і відбудовою нормальних взаємин СРСР з Німеччиною поновлено торгові відносини України з Германією. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 5 августа.*

6 серпня (середа).

10. ЦК КП(б)У звернувся з відозвою до всіх партійних організацій та комнезамів „Всі на боротьбу з посухою!” *Большовик, Київ, 1924, 6 серпня.*

7 серпня (четвер).

3. За даними Наркомвнугоргу УСРР, на 7 серпня українськими хлібозаготівельниками в 9 губерніях республіки заготовлено 1 млн. 269 тис. пуд. насіннєвого матеріалу. З цієї кількості до недорідних районів Поволжя відвантажено 380 тис. пуд. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 9 августа.*

9 серпня (субота).

4. ВУЦВК і РНК УСРР постановили запровадити в Україні в новому навчальному році загальне обов'язкове навчання для дітей віком від 8 до 11 років. *Правда, Москва, 1924, 9 августа.*

4. Головосвіта Наркомосу УСРР запланувала запровадити НОП у школах: ввести викладання НОП та організувати гуртки НОП серед учнів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 9 серпня.*

4. Оголошено про видання з жовтня місяця щотижневої газети „Сільський вчитель” – органу спілки працівників освіти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 9 серпня.*

6. Укрбюро ВЦРПС змінило порядок страхування жінок робітників. Позбавлено права на страхування непрацюючих працездатних жінок, що мали наймичку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 9 серпня.*

7. ВУЦВК затвердив О. Єгорова на посаду командуючого військами України і Криму, уповноваженого РВР СРСР і УСРР і уповноваженого Наркомвоєнмора СРСР. *Украинский Экономист, Харків, 1924, 9 августа.*

9. У школах профосвіти впроваджені обов'язкові заняття фізкультурою, що мали проводитися інструкторами фізкультури під контролем лікарів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 9 серпня.*

11 серпня (понеділок).

3. РНК УСРР визначила розміри і порядок сплати сільськогосподарського податку в 1924/25 р. Розмір податку із надбавкою на місцеві потреби затверджений у сумі 114 млн. 100 тис. руб. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 12 августа.*

11-16 серпня (понеділок – субота).

2. У Харкові відбулася Всеукраїнська нарада жінвідділів. Порядок денний: про роботу жінвідділів на селі; про сімейне і подружнє право; про друковану пропаганду; про завдання охорони материнства і дитинства; про перевибори делегатських зборів. *Коммунист, Харків, 1924, 14, 15, 17 августа.*

12 серпня (вівторок).

1. ВУЦВК перейменував м. Бахмут в м. Артемовськ. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 56, Ст. 338.*

3. Особлива комісія РНК УСРР по допомозі неврожайним місцевостям відпустила по лінії Наркомзему УСРР 2,5 млн. руб. для насінневої позики селянам, що постраждали від посухи. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 13 августа.*

4. Молдавська секція Одеської губнаросвіти реорганізована в Центральну молдавську секцію Наросвіти. Секція організувала молдавську газету „Плугарц Рош” („Червоний хлібороб”) та надрукувала румунську читанку, вирішив румунізувати молдавську мову. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 серпня*

9. На харківській губернській спартакіаді спортсмен Фортунатов встановив новий всесоюзний рекорд у стрибках в висоту з місця – 142, 5 см. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 серпня.*

13 серпня (середа).

3. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про надання права на трудове користування землею працюючим чужоземним громадянам”, що проживали на території УСРР або прибули в її межі. *ЗУ УСРР, 1924, Від. I, Ч. 20, Ст. 178.*

3. Укрдержторг асигнував Маріупольському порту близько 150 тис. руб. на механізацію вантажних робіт. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 13 августа.*

3. Створено Всеукраїнське кооперативне товариство збуту і експорту продукції птахівництва. *Статистика України. – Харків, 1924. – № 148; Кооперація на Україні. в 1925/26 р. – С. 51.*

14-25 серпня (четвер – понеділок).

9. У Харкові відбулася друга Всеукраїнська “Спартакіада”. 210 учасників представили 70 тис. членів 900 спортивних гуртків по різних видам спорту. *Вестник физической культуры, 1924, № 12-13, С. 1.*

15 серпня (п'ятниця).

3. Наркомзем УСРР завершив меліоративні роботи, пов'язані з розширенням Волинського каналу довжиною 36 верст, та приступив до влаштування в Одеській і Катеринославській губ. 36 бурових колодязів. Канал забезпечив зрошуванням 16 тис. дес. оранки, а колодязі питною водою мешканців навколишніх сіл. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 15 августа.*

4. Створено Одеський пересувний український робітничо-селянський театр ім. І. Франка під керівництвом Є. Коханенка. *Театральная культура. – С. 281.*

9. Киянин Фурманюк переміг на всесоюзних змаганнях з плавання у Москві у запливі вільним стилем на дистанцію 500 м, подолав її за 31,9 сек. *Більшовик, Київ, 1924, 21 серпня.*

16-27 серпня (субота-середа).

1. В Уманському суду розглянуто справу петлюрівського отамана П. Дерещука. Основні звинувачені (П. Дерещук, Креничко і Артищенко) засуджені за контрреволюційну діяльність до вищої міри покарання, інші підсудні – до умовного покарання. *Більшовик, Київ, 1924, 17-29 серпня.*

18 серпня (понеділок).

4. В Українському народному театрі (Харків) відбулася сота, ювілейна вистава першої української п'єси “Наталка Полтавка” І. Котляревського. В головних ролях – М. Занковецька (Трепилиха), П. Саксаганський (Виборний), М. Литвиненко-Вольгемут (Наталка), І. Козловський (Петро), І. Мар'яненко (Микола), Л. Сабнін (Возний). *Театральна культура. – С. 181.*

4. У Бахмуті розпочав діяльність перший в Донбасі колектив живої газети “Синя блуза”. *Театральна культура. – С. 281.*

19 серпня (вівторок).

2. У Бахмуті відбулася виробнича нарада українського відділення Силікаттресту. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 21 августа.*

3. Укртекстильтрест закупив в Англії обладнання і машини для відбудови Одеської джутової фабрики і Харківського державного канатного заводу на загальну суму 10 тис. фунт. ст. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 19 августа.*

20 серпня (середа).

3. ВРНГ УСРР затвердила положення про фонд покращання побуту робітників і службовців України. *Промышленность и*

рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства. 1921-1925 гг. – С. 494–496.

21 серпня (четвер).

6. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про порядок і норми соціального забезпечення військових інвалідів і родин військових службовців, що утратили годувальника”. Встановили норми заповомог і пенсій: для інвалідів 1-ої групи в розмірі 22 руб. і 2-ої групи – 15 руб. в місяць; для родин військовослужбовців, що втратили годувальника, з одного члена – в розмірі 50% пенсії для інвалідів 2-ої групи, з двох членів – 75% і трьох членів – 100% зазначеної пенсії. *ЗУ УСРР, 1924, Від. I, № 29, Ст. 221.*

6.-Наркомпраці УСРР утворив комісію по вивченню й покращенню праці жінок. Представником ВУРПС у комісії обрано Ізраєліву. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 21 серпня.*

4. ВУЦВК і РНК УСРР затвердили “Положення про Всеукраїнський сільськогосподарський музей”. Заснували музей у м. Харкові при Народному комісаріаті земельних справ. *ЗУ УСРР, 1924, Від. I, №. 29, Ст. 223.*

22 серпня (п'ятниця).

1. Протягом двох днів у селах Наддніпрянщини відбулося декілька селянських сходів, які порушили питання про утворення на частині території Одеського і Балтського повітів Молдавської радянської соціалістичної республіки, що входила б до складу УСРР і РСФРР. Селяни сіл, де мешкали переважно молдавани, проголосували за утворення Молдавської радянської соціалістичної республіки й звернулися з клопотанням до Молдавської секції губкому КП(б)У та губвиконкому рад надіслати висловлену пропозицію для розгляду у ВУЦВК та ЦК КП(б)У. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 22 серпня.*

4. Наркомос УСРР постановив ввести до кошторисів шкільних і культурних установ видатки та передплату газет і журналів для

організації бібліотек при губернських відділах Наросвіти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 22 серпня.*

23 серпня (субота).

3. На миколаївському судноремонтному на заводі пущений тритисячотонний прес. *Украинский Экономист, Харьков, 1924, 26 августа.*

4. У Ніжині відкрита перша електрична станція, що забезпечила електроенергію навколишні робітничі райони. *Украинский экономист, Харьков, 1924, 23 августа.*

26 серпня (вівторок).

1. У зв'язку з перемогою комуністів на виборах до парламенту ЧСР, українці Прикарпатської України висунули вимогу приєднання до радянської України. *Діло, Львів, 1924, 26 серпня.*

4. Молдавська секція Одеської губнаросвіти організувала молдавську драматичну трупу для молдавського населення. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 27 серпня.*

4. Одеська губнаросвіта постановила організувати курси перепідготовки молдавських вчителів і першу професійну сільськогосподарську школу для молдаван із навчанням молдавською мовою. Також вирішено перевести на молдавську мову інші культурно-освітні заклади в молдавських селах. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 27 серпня.*

10. У Никитівці Бахмутського окр. під керівництвом профспілки будівельників відбувся страйк на алебастровому заводі, що орендувався приватними господарями. Причина страйку – несвоєчасна виплата зарплати. *Трудовые конфликты в Советской России. 1917-1923. – М. 1998. – С. 201.*

28 серпня (четвер).

4. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про соціально-академічну перевірку учнів в інститутах і робфаках”. Термін її

проведення призначено з 5 вересня протягом місяця. *ЗУ УСРР, 1924, Від. 1, № 30, Ст. 226.*

3. Микитівське рудоуправління Донвугілля пустило механічну сортувалку вугілля, що не діяли з 1918 р. *Украинский экономист, Харьков, 1924, 28 августа*

3. У Миколаївському порту обладнано міську набережну з п'ятьма глибоководними причалами, 2 з яких – механізовані. *Украинский экономист, Харьков, 1924, 28 августа.*

1. ЦК Нацмен ВУЦВК постановив притягнути до складу виборчих комісій з правом дорадчого голосу представників національних меншин. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 30 серпня.*

29 серпня, п'ятниця.

3. У Катеринославі на Криворізькому руднику “Жовтнева революція” пущений підйомник. *Украинский экономист, Харьков, 1924, 29 августа.*

30 серпня (субота).

3. На Макіївському металургійному заводі пущена друга мартенівська піч продуктивністю 150 пуд. сталі щомісячно. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 30 августа.*

31 серпня (неділя)

5. Надруковано закритий лист ЦК КП(б)У місцевим партійним осередкам від 31 серпня 1924 р., в якому роз'яснювалася позиція ЦК щодо хресних ходів. Повідомлялося, що хресні ходи дозволялися виключно в межах окремих сіл й категорично заборонялися у масштабі ходу із міст до сіл, оскільки загрожували участю тисяч віруючих і десятків священнослужителів. *ЦДАГО України, ф., оп. 20, спр. 1799, арк. 76 зв.*

Серпень.

1. Під час проведення безпартійної робітничої конференції, приурочених до Міжнародного дня кооперації, робітники залізничники Полтавського залізничного вузлу на знак протесту

проти відмови президії задовольнити клопотання делегатів про розгляд питання про заробітну плату покинули зал засідань.

ЦДАГО України, ф., оп. 20, спр. 1942, арк. 67.

6. У Кременчуці робітники махорочники, тютюнники і деревообробники і залізничники висунули вимогу індексації заробітної плати відповідно до зростання цін. *ЦДАГО України, ф., оп. 20, спр. 1942, арк. 67.*

1. За повідомленням секретаря Харківського губкому КП(б)У Ковальчука, у Харківській губернії організацій УКП почали з'являтися не тільки на селі, а й у містах. Так, майже на кожному підприємстві Харкова організований осередок УКП із 2-3 членів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1945, арк. 54.*

3. На Макіївському металургійному заводі відбувся пуск механічного, мартенівського і прокатного цехів. *Правда, Москва, 1924, 19 листопада.*

10 Наприкінці серпня в Одесі напередодні з'їзду нацменшин з'явилися антирадянські листівки, розповсюджені єврейською соціалістичною партією. Інцидент послужив приводом до ліквідації ДПУ єврейських націоналістичних організацій, що діяли на території губернії. Активісти вислані за межі губернії, серед інших членів проведена робота по ідеологічному „розкладу”. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1932, арк. 28.*

Вересень

1 вересня (понеділок).

6. У Києві відкритий перший в СРСР пункт швидкої венерологічної допомоги, де громадяни могли безкоштовно пройти експрес обстеження і отримати екстрену медичну допомогу. *Більшовик, Київ, 1924, 5 вересня.*

6. В Україні зареєстровано 196 тис. безробітних. З них 64,4% – промислові робітники і 35,6% – службовці, причому 43,7%

безробітних мали 10-річний робочий стаж. *Більшовик, Київ, 18 жовтня*

2 вересня (вівторок).

3. На Катеринославському металургійному заводі пущена мартенівська піч. *Правда, Москва, 1924, 5 сентября.*

3 вересня (середа).

1. ВУЦВК ввів у дію “Громадянський процесуальний кодекс УСРР”. *ЗУ УСРР, 1924, Від. I, № 16-17, Ст. 156.*

3. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли “Тимчасове положення про Народний комісаріат внутрішньої торгівлі УСРР”. НКВТ утворено для регулювання внутрішньої торгівлі. *ЗУ УСРР, 1924, Від. I, № 31-32, Ст. 228.*

1. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли “Положення про районні з’їзди рад і районні виконавчі комітети”. *ЗУ УСРР, 1924, Від. I, № 32, Ст. 232.*

5 вересня (п’ятниця).

3. У Харкові відкрита Всеукраїнська контора Російського комерційного банку (банку зовнішньої торгівлі СРСР). *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 10 августа; Діло, Львів, 18 вересня.*

7-13 вересня (неділя-субота).

9. Відбулася II Всеукраїнська військова спартакіада, приурочена до міжнародного свята Комуністичної робітничої молоді. *Більшовик, Київ, 1924, 7-14 вересня.*

8 вересня (понеділок).

3. До Одеси прибув перший голандський пароплав, що доставив з о. Яви 462 тис. пуд. цукру. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 10 сентября.*

9 вересня, неділя.

1. Полтавський губком КП(б)У з метою попередження антирадянської агітації під час молебнів з приводу 10-річчя Першої світової війни постановив заборонити виїзд священників

за межі своїх приходів для проведення молебнів та зобов'язав органи ДПУ заарештовувати порушників цієї постанови, а також тих священників, які проводили антирадянську агітацію. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1942, арк. 23*

3. Поблизу м. Володарськ (був. Кутузово) Коростенського окр. Волинської губ. винайдено велике родовище каоліну. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 12 сентября.*

10 жовтня – 1 жовтня (понеділок - четвер).

4. Проходили гастролі першого пересувного кінотеатру „Селянська правда”. У 9 населених пунктах організовано 12 кіносеансів, під час яких демонструвалися кінокартини виробництва ВУФКУ: „Курська магнітна аномалія” і „Червона зірка”. *Більшовик, Київ, 1924, 15 жовтня.*

10 вересня (середа).

1. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли положення “Про виборчі права громадян і порядок проведення виборів”. Визначили коло осіб, що мали виборчі права; структуру і функції виборчих комісій; порядок проведення виборів. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 34, Ст. 235.*

3. Черноморо-Азовське державне морське пароплавство закрило закордонні колії у зв'язку із браком пасажирів і вантажів для закордонних рейсів. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 12 сентября.*

3. В УСРР зібрано 57% сільгосподатку. На першому місці – Одеська і Донецька губ., які виконали податкове завдання. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 17 сентября.*

3. З ініціативи й під керівництвом Наркомзему УСРР розпочато меліоративні роботи. Для їх проведення створено 69 меліоративних товариств на Полтавщині, переважно в Прилуцькому окр., ще 64 – на Катеринославщині та 14 – на Одещині. Меліорацією також займалися 2 сільськогосподарські комуни і 1 сільськогосподарське товариство. *Вісті ВУЦВК, Харків, 10 вересня.*

6. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про пільги безробітним, їх об’єднанням і колективам (виробничим і трудовим), що організовані біржами праці”. Звільнено від оподаткування заклади комітетів бірж праці, що обслуговували безробітних, зареєстрованих на біржах праці (гуртожитки, їдальні, ясла). Надано пільги, встановлені для промислової кооперації, виробничим і трудовим об’єднанням і колективам безробітних. Звільнено від місцевого прописочного збору безробітних, що мешкали у будинках для ночівлі. Встановлено першочергове отримання житла для безробітних, включених до списків відділів праці. Заплановано розширення мережі будинків ночівлі Наркомпарці у промислових центрах та інших місцях накопичення безробітних. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 35-36, Ст. 236.*

11 вересня (четвер).

1. В Одесі пущений Благоївський цукрово-рафінадний завод, який не працював з кінця 1916 р. *Правда, Москва, 1924, 12 сентября.*

12 вересня (п’ятниця).

1. У с. Миколаївському (Бессарабія) розпочалося селянське повстанняЮ яке через три дні перекинулося на Аккерманський повіт. В районі Татарбунара селяни проголосила радянську владу, яку утримували три дні. Повстання жорстоко придушено румунськими військами: розстріляно 500 селян, більша частина серед яких не була причетна до повстання. *ЦДАГО України, ф. I. оп. 20, спр. 1915, арк. 44.*

3. Чернігівський губземвідділ постановив ліквідувати поміщицькі маєтки, що залишилися в губернії. *Більшовик, Київ, 1924, 12 вересня.*

8. І ініціативи Укрбюро ВЦРПС організовано Всеукраїнське товариство “Руки геть від Китаю!” *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 12 сентября.*

13 вересня (субота).

3. В Одесі завершилася електрифікація робітничих околиць міста. *Правда, Москва, 1924, 16 сентября.*

14 вересня (неділя).

4. Харківська губнаросвіта задовольнила половину заяв харків'ян про прийняття дітей на соціальне навчання (4 тис. 210 заяв із 8 тис. поданих). Цілковито – заяви червоноармійців, інвалідів та вдів робітників і в міру можливості – робітників від верстату та службовців нижчого розряду. Службовцям вищого розряду запропоновано віддати дітей до платних шкіл, які мали відкритися. *Вісті ВУЦВК, Харків, 14 вересня.*

15 вересня (понеділок).

3. В Одесі на судоремонтному заводі ім. Чижикова відбудований криголам № 4, капітальний ремонт якого розпочався до першої світової війни. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 16 сентября.*

16 вересня (вівторок) .

3. У Михайлівському Чернігівської губ. пущений рафінадний завод. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 18 сентября.*

17 вересня (середа).

2. У Харкові відбулася нарада представників громадських організацій України. Вирішено створити особливу Всеукраїнську раду – центральний координаційний орган всіх громадських організацій України. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 18 сентября.*

6. В Одесі в районі водогінної станції розпочато спорудження робітничого селища. Заплановано будівництво 125 будинків для сімейних робітників (по дві двокімнатні квартири в кожному), декількох гуртожитків для холостяків, а також соціальних закладів - лікарні, амбулаторії, лабораторії для дослідження води й громадського центру, до якого входили театр, їдальня, клуб і читальня. *Правда, Москва, 1924, 17 сентября.*

18 вересня (четвер).

Наркомпраці УСРР, Наркомфінанс УСРР і Укрбюро ВЦРПС встановлено нові пільги для безробітних по квартплаті, комунальним послугам і сплаті податків. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 19 вересня.*

20 вересня (субота).

1. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про адміністративні відділи губернських і окружних виконавчих рад”. Утворено адміністративні відділи як місцеві органи Наркомату внутрішніх справ. Визначено їх організаційну структуру, завдання та повноваження діяльності. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 35-36, Ст. 244.*

1. ВУЦВК і РНК УСРР затвердили “Положення про Народний комісаріат внутрішніх справ”. Визначено організаційну структуру, завдання та повноваження діяльності наркомату. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 35-36, Ст. 245.*

3. ВРНГ УСРР прийняла постанову про ліквідацію Всеукраїнського і губернських комітетів сприяння Донбасу. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 23 вересня.*

3. В околицях Києва, на р. Десьонці, закладена гідроелектростанція, яка до 10-ої річниці Жовтня мала забезпечити електроенергією Київ і околиці. *Правда, Москва, 1924, 21 вересня.*

3. Повідомлялося про організацію першого єврейського сільськогосподарського колективу у Запорізькій губ. *Більшовик, Київ, 1924, 20 вересня.*

3. У Харкові відбулася нарада представників трестів і профорганізацій з питання уніфікації заробітної плати для службовців українських трестів. В основу уніфікації покладена тарифна сітка ВЦРПС. Максимум зарплати встановлений у розмірі 180 руб. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 21 вересня.*

4. РНК УСРР зобов'язала Наркомос УСРР організувати при технікумах короткотермінові сільськогосподарські курси. Мета

їх діяльності — ознайомлення селян з новітніми досягненнями агрокультури. *Украинский экономист, Москва, 1924, 20 сентября.*

4. У Києві відкрилася книжна виставка “Жива книга” за участю всіх видавництва України, що надіслали 4 тис. експонатів. *Пролетарская правда, Киев, 11 сентября.*

21 вересня (неділя).

3. В Нікопольському марганцевому районі, поблизу м. Городище, де виявлені поклади марганцю, закладено новий рудник. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 24 сентября.*

2. У Франції відбувся з'їзд українських громад. Мета з'їзду — підготовка до організації українських політичних емігрантів для захисту економічних і політичних інтересів. *Діло, Львів, 1924, 15 жовтня.*

3. Повідомлялося, що через декілька днів після з'їзду українських громад у Франції відбулася конференція делегатів українських громад у Румунії. Порядок денний: підготовка проекту утворення Національного громадського центру української еміграції; підготовка до проведення Всеукраїнського українського еміграційного з'їзду; упорядкування національного податку та економічне об'єднання еміграції шляхом кооперування; допомога національній інтелігенції на Великій Україні; про українську державність та становище національних меншостей на Україні. Прийнято рішення про заснування органу української еміграції “Об'єднання”. *Діло, Львів, 1924, 31 жовтня.*

22 вересня (понеділок).

2. В Одесі з ініціативи губвиконкому створено Товариство допомоги пролетарському студентству. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 24 сентября.*

23 вересня (вівторок).

3. РНК УСРР прийняв постанову “Про пільги по єдиному сільгосподатку”. Звільнив від сплати податку та надбавки до

нього, що стягався на місцеві потреби, безтяглові одноосібні і колективні господарства, які мали в Київській і Подільській губ. не більше 0,5 дес. землі на їдця, а в інших губерніях – не більше 0,75 десятини. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 48, Ст. 282.*

2. У Харкові відбулась нарада представників центральних комітетів професійних спілок, Укрбюро ВЦРПС і ЦК КП(б)У. Затверджено положення “Про Українську раду профспілок”, що мала створюватися на основі реорганізації Укрбюро ВЦРПС. Рада визнана вищим спілковим органом в Україні, підпорядкованим ВЦРПС. До складу ради входило 75 членів і 25 кандидатів. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 25 сентября.*

24 вересня (середа).

3. Завершена часткова електрифікація Артемівського соляного району. Обладнана центральна дизельна станція міцністю 1 тис. кінських сил, що на 60 % забезпечила рудники району електроенергією. *Известия ЦИК СССР, Москва, 1924, 2 сентября.*

3. В Артемівській групі рудників пущені 2 нових рудника. *Украинский экономист, Москва, 1924, 24 сентября.*

3. Нарада представників місцевих господарських, професійних і громадських організацій постановила організувати відділення Російської східної палати в Одесі. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 26 сентября.*

8. Повідомлялося про відповідь уряду СРСР на польську ноту з приводу лондонської декларації Х. Раковського про Східну Галичину. Радянський уряд заявив, що не відмовляючись від визнання ризького кордону, він визнає наявність проблеми Східної Галичини, яка мала вирішуватися на основі права українського народу на самовизначення. *Діло, Львів, 1924, 24 вересня.*

25 вересня (четвер).

3. За даними Наркомфіну УСРР, завдання по єдиному сільгоспподатку (у першій декаді) виконано по Україні на 102%.

Экономическая жизнь, Москва, 1924, 26 сентября.

3. У Харкові відбулася Всеукраїнська нарада працівників губернських РСІ. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 26 сентября.*

3. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про губернські, окружні і районні бюджетні комісії”. Визначили принципи їх утворення та повноваження діяльності. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 37-38, Ст. 249.*

3. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про виготовлення і поширення ліків, що мають умовну назву”, тобто про ліки не внесені до діючої в Україні фармакопеї. Дозволено їх виготовлення та розповсюдження виключно за ліцензією Наркомздоров’я УСРР. Список таких ліків мав друкуватися Наркомздоров’я у “Вістях ВУЦВК”. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 37-38, Ст. 250.*

26 вересня (п’ятниця).

3. Відбудовано телефонний зв’язок між Харковом і округами. *Украинский экономист, Москва, 1924, 26 сентября.*

4. Одеська кіностудія завершила зйомку першого номеру кіножурналу „Маховик”, призначеного для демонстрації в робітничих клубах і сільбудах. Номер складався з чотирьох частин: “Чорноморія”, „Доброхим”, „Анкета XIII з’їзду РКП(б)”, „Око за око”. *Більшовик, Київ, 1924, 24 вересня.*

4. ЦКК КП(б)У завершила перевірку українізації державних установ. Встановлено, що українською мовою володіло 43% співробітників наркоматів, ВУЦВК, РНК та Держплану УСРР, а діловодство в наркоматах республіки переведено на 80%. У зв’язку з цим, термін українізації продовжено до 1 січня 1925 р., після чого особи, які не засвоїли української мови, мали

звільнятися з державної служби. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 26 вересня.*

27 вересня (субота).

8. Повідомлялося, що радянський уряд відповів на польську ноту із протестом проти заяви Х. Раковського в Лондоні в справі Східної Галичини. Радянська нота констатувала, що 2 і 3 статті Ризького договору добре звісні радянському уряду, але з них зовсім не виходить визнання незалежності Східної Галичини до Польщі. Рішення Ради Амбасадорів вважає, що це не внутрішня справа Польщі, а міжнародна проблема. Радянський уряд висловив здивування, що делегація Польщі в т. зв. Союзі Народів голосувала за незалежність Грузії і вважає це втручанням у внутрішні справи СРСР. Діло, Львів, 27 вересня; *Вісті ВУЦВК, Харків, Ч. 194.*

4. Уряд УСРР постановив скоротити кількість студентів в вузах республіки з 33 до 27 тис. осіб: на 25% – в медичних, 15-28% — соціально-економічних, 12% – технічних і 11% – сільськогосподарських вузах. Комісії по перевірці складу студентів запропоновано “обережно ставитися до дітей працівників розумової праці, які перебували на радянській службі”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 27 вересня.*

29 вересня (понеділок).

2. Катеринославська рада професійних спілок вирішила надати допомогу ленінградським робітникам, які постраждали від повені. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925: Сборник документов и материалов.* – С. 497.

3. На Миколаївському суднобудівному заводі ім. А. Марті завершено капітальний ремонт пароплава “Севастополь”. *Правда, Москва, 1924, 30 сентября.*

30 вересня (вівторок).

2. Полтавські робітники відрахували 2 % місячного заробітку до фонду допомоги ленінградським робітникам, що постраждали від повені. *Украинский экономист, Москва, 1924, 1 октября.*

5. У Києві у Володимирському соборі відбулася бійка між прихильниками російській православної (т. зв. тихонівцям) та української автокефальної православної церков. Причиною послужив конфлікт з приводу володіння собором. *Діло, Львів, 1924, 30 вересня; Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, Ч. 210.*

Вересень.

1. У трьох районах Охтирського окр. Харківської губ. під час проведення безпартійних селянських конференцій висувалася вимога організації селянських спілок. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1945, арк. 81.*

1. У Харківській губ. нелегально поширювалися прокламації ц брошури монархічної спрямованості.

1. В Ізюмському окрузі Харківської губ. відбулося два самосуди селян над бандитами. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1945, арк. 53.*

9. У Харківському будинку фізичної культури відкрито зали педагогічної та лікувально-коректної гімнастики, й лікувально-контрольний (антропометричний) кабінет. *Вестник физической культуры, 1924, № 12-13, С. 4.*

9. В Одесі відкрито будинок фізичної культури, а в Черкасах і Києві – антропометричні кабінети. *Вестник физической культуры, 1924, № 12-13, С. 4.*

1. У Всеукраїнському масштабі відбулася ліквідація підпільних антирадянських організацій, створених закордонними монархістами. Заарештовано 1 тис. 329 осіб, проведено 940 обшуків, вилучено 28 листівок антирадянського і антиєврейського змісту, які закінчувалися закликм „за віру, царя і вітчизну!” *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1915, арк. 40.*

1. Відбувся пленум ЦК УКП с представниками Харківського, Київського, Катеринославського і Донецького губкомів. Ухвалено політику непу та порушено питання про клопотання до Комінтерну з приводу врегулювання взаємин з ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1915, арк. 39.*

ЖОВТЕНЬ

1 жовтня (середа).

2. Президія ВУЦВК і РНК УСРР постановили асигнувати 50 тис. руб. із державного бюджету та мобілізувати громадськість для збору додаткових коштів в фонд допомоги трудящим Ленінграду, що постраждали від повені. *Коммунист, Харьков, 1924, 3 октябрю; Украинский экономист, Харьков, 1924, 2 октябрю.*

3. Створено Всеукраїнську спілку тваринництва та молочної кооперації. *Статистика України. – Харків, 1929. - № 148; Кооперація на Україні в 1925/26 році. – С. 51.*

3. Укрбюро ВЦРПС постановило організувати Інститут праці при Донецькому технікумі в м. Сталіно (Юзівка). Мета інституту – поліпшення організації праці в основних галузях важкої промисловості Донбасу – вугільній, металургійній і хімічній. Керівництво інституту покладено на раду в складі представників Донгубпрофради, райкому металістів, губвідділів спілок гірників і хіміків, трестів відповідних галузей (Донвугілля, Південсталі, Хімвугілля), наркомату РСІ та науково-технічних закладів. Фінансування інституту передбачено за рахунок відрахувань господарських, радянських органів та субсидій професійних спілок. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 2 жовтня.*

4. Відкрилася Всеукраїнська конференція з педагогічної освіти, що тривала 6 днів. Порядок денний: реформа педосвіти; педосвіта в Україні; педосвіта в РСФРР; педосвіта на Заході; наукова педагогіка; роль студентських організацій в житті вищої

школи; організація, техніка виконання та облік роботи в школі; громадська роль педагога. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 2 жовтня.*

1-14 жовтня (четвер – вівторок).

5. У Луганському відбувся показовий судовий процес над „гуртком чудотворців” з с. Антоновка Подільської губ. Головного звинуваченого, колишнього священика української автокефальної церкви с. Антонівка С. Бучка засуджено до року ув’язнення із наступним позбавленням громадянських прав строком на 5 років, 17 активних прихильників Бучка – до ув’язнення строком на півроку, а решту – засуджено умовно або виправдано. *Більшовик, Київ, 1924, 4-15 жовтня.*

2 жовтня (четвер).

2. У Харкові загальне зібрання робітників авторемонтного заводу, заслухавши доповідь про міжнародне становище СРСР, постановило організувати на заводі осередок товариства допомоги жертвам інтервенції. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 2 жовтня.*

4. У Києві на виставі „Жива книга” (Будинок політичної освіти) відбулася перша наукова вечірка. Заслухані доповіді „Життя на Марсі” академіка А. Чорного та „Геологічні катастрофи на землі, їх природа й прогнозування” Тутковського. *Більшовик, Київ, 1924, 2 жовтня.*

4. розпочався сезон театру інтермедій. До нової програми увійшли одноактні комедії, інсценування в стилі лубка та „живий журнал”, трюкові танців, скетч. *Більшовик, Київ, 1924, 2 жовтня.*

8. Повідомлялося, що “комітет трьох” Союзу народів (Антанта) розглянув скаргу Українського комітету Східної Галичини, подану в березні ц. р. з приводу порушення польським урядом угоди про національні меншості. Скарга містила факти утиску прав українців – закриття українських шкіл, переслідування української преси, заборону організації національних товариств,

реєміграції до Австрії та Чехословаччини і т. п. *Діло, Львів, 1924, 2 жовтня.*

3 жовтня (п'ятниця).

3. ВУЦВК і РНК УСРР затвердили “Положення про Державну статистику УСРР”. Утворено Центральне статистичне управління (ЦСУ) УСРР на правах республіканського наркомату, підпорядкованого ВУЦВК і РНК УСРР. Визначено його повноваження, сферу співпраці з ЦСУ СРСР та організаційну структуру. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 40, Ст. 257.*

3. Президія ВУЦВК надала Управлінню державної спиртової промисловості монопольне право реалізації в межах внутрішнього ринку продукції спиртових заводів України. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 5 октября.*

3. Президія ВРНГ УСРР асигнувала більше 30 млн. руб. на відбудову української промисловості в 1924/25 господарському році.

Экономическая жизнь, Москва, 1924, 5 октября.

7. ВУЦВК та РНК УСРР призначили М. Шумського Наркомом освіти УСРР замість В. Задонського із залишенням на посаді завідувача агітпропом ЦК КП(б)У. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 5 жовтня.*

4 жовтня (субота).

3. Відбувся пуск Первухинського цукрового заводу в Харківській губ. *Пролетарий, Харьков, 1924, 19 октября.*

1. На Карлсбадському з'їзді Всесвітньої єврейської організації допомоги розглянуто питання про становище євреїв в Україні. Доповідач з України Йохомлен зазначив, що хоча єврейські погроми припинено, більша частина єврейського населення бідувала, оскільки відносилася радвладю до соціальної групи так званих „декласованих елементів” (купці, ремісники, особи “вільних професій”), які були позбавлені права на соціальну

допомогу й підлягали підвищеному оподаткуванню. *Діло, Львів, 1924, 4 жовтня.*

4. Колегія Наркомосу УСРР постановила організувати у Житомирі чеське бюро при Раді нацменшостей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 8 жовтня; Більшовик, Київ, 1924, 8 жовтня.*

4. У Києві на виставці „Жива книга” відбулася вечірка українського революційного театру. *Більшовик, Київ, 1924, 4 жовтня.*

4. Розпочався сезон Харківської державної опери. З українських опер до репертуару увійшли “Тарас Бульба” та “Майська ніч” М. Лисенко, “Сорочинський ярмарок” Мусоргського та “Продана наречена” Сметанки (одеський композитор). *Діло, Львів, 1924, 10 жовтня; Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, ч. 216.*

6. Харківська державна опера встановила двічі на тиждень продаж театральних квитків для членів профспілок по пільговим цінам. *Діло, Львів, 1924, 10 жовтня; Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, ч. 216.*

5 жовтня (неділя).

1. Повідомлялося, що у Києві у відповідь на відозву західноєвропейських соціалістів проти “червоного” терору в СРСР, відбулася дводенна демонстрація проти “білого” терору, особливо в Польщі і Румунії, за участю 100 тис. чол. *Більшовик, Київ, 1924, 5 вересня.*

2. У Харкові відкрився I Всеукраїнський з'їзд губкомітетів “Товариства допомоги жертвам інтервенції” за участю представників фабзавкомів, місцевкомів та частин Червоної армії. Порядок денний: звіт Тимчасового всеукраїнського комітету товариства; доповіді з місць; прийняття статуту товариства; обрання постійного Всеукраїнського комітету товариства. Під час роботи з'їзду працювала виставка з історії інтервенції в УСРР. *Більшовик, Київ, 1924, 5 вересня.*

2. З ініціативи ВЦРПС організовано Всеукраїнське товариство допомоги пролетарському студентству. *Більшовик, Київ, 1924, 5 вересня.*

3. В Україні реалізовано облігацій 2-ої селянської позики на суму 9 млн. руб. *Экономическая жизнь, Москва 1924 5 октябрю.*

4. У Києві на виставці „Жива книга” відбулася вечірка українського революційної прози та поезії.

Більшовик, Київ, 1924, 5 жовтня.

6. Повідомлялося про святкування Дню врожаю в с. Лопань Золочівського району Харківської губ., що відбулося за участю найкращих хліборобів, членів КНС, комсомольців, демобілізованих червоноармійців. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 5 жовтня.*

4. Агітпроп ЦК КП(б)У та Укрбюро ВЦРПС виступили за ліквідацію українського Пролеткульту як штучно створеної культурно-творчої організації, теоретичні засади якої, незважаючи на державне фінансування, не відповідали теорії ленінізму. *Література, наука, мистецтво, Харків. 1924, 5 жовтня.*

4. Організована жіноча група спілки „Плуг”. Мета її діяльності – залучення жінок до літературної праці і руху сількорів; всебічне висвітлення жіночого побуту в літературі; видання періодичної преси („Комінарка України” та „Селянка України”) для жіноцтва; підготовка суспільно-політичних та господарських кампаній серед жінок. Робота групи планувалася у співробітництві з жінвідділами КП(б)У. *Література, наука, мистецтво, Харків. 1924, 5 жовтня.*

6. У Забуянській трудовій артілі „Надія” Макарівського району Київської обл. відбулося перше в районі „червоне весілля”, не яке прибули представники місцевих громадських організацій, районної і окружної влади та підшефної фабрики. Привітав

молодять у клубі з червоними прапорами й оркестром, керівники сільради провели зібрання з промовою про новий побут, а після нього організували танці та безкоштовну виставу для гостей.

Більшовик, Київ, 1924, 24 жовтня.

6-8 жовтня (понеділок – середа).

1. У Харкові відбувся пленум ЦК КП(б)У. Обговорено питання про стан і перспективи промисловості України, фінансово-господарську кон'юнктуру в Україні, районування, про ленінський заклик. Прийнято резолюцію “К питанню про металопромисловість”. *КПУ в резолюціях і рішеннях... – Т. 1. – С. 322-326.*

6-11 жовтня (понеділок – субота).

2. Відбулася Всеукраїнська нарада Уповноважених Українського Червоно Хресту. Порядок денний: звіт управління про річний бюджет; про організацію медичної допомоги дорослим та дітям; план роботи в неврожайних губерніях; про фармацевтичну діяльність Українського Червоно Хресту. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 жовтня.*

7 жовтня (вівторок).

1. У Харкові відкрилася II сесія ЦКНС. Порядок денний: звіт про роботу ЦКНС; про посуху; доповідь Одеського губернського КНС; колективізація незаможного селянства; перевибори рад; ліквідація неписьменності; взаємини НКВ і КНС; клопотання незаможників-молдаван про підтримку утворення Молдавської радянської республіки; доповіді з міць. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 7, 8 жовтня.*

1. Повідомлялося про декларацію київського вчительства, подану до Київської міськради, із заявою про „завершення революціоналізації київських вчителів” та про їх згоду на участь в політико-освітній та іншій громадській роботі в підтримку

”світової революції і робітничого класу”. *Більшовик, Київ, 1924, 7 жовтня.*

3. На Катеринославському металургійному заводі відбувся пуск доменної печі добовою продуктивністю 13 тис. пуд. чавуну. *Пролетарий, Харків, 1924, 8 жовтня.*

4. Наркомос УСРР створив комісію для обслідування становища освіти серед польського населення Волині і Поділля. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 8 жовтня.*

6. У Харкові відкрився I Всеукраїнський з'їзд працівників допомоги дітям. Порядок денний: доповідь голови ЦК Допдіт Г. Петровського про завдання діяльності комітету; робота Наркомздор'я та Наркомосу в справі боротьби з безпритульністю; доповідь представника Наркомосу Арнаутова; співдоповідь працівника Допдіт РСФРР Тейслера; звіт ЦК Допдіт ВУЦВК; доповіді з місць; про органи допомоги дітям та боротьби з дитячою безпритульністю; робота серед членів товариства „Друзі дітей”; робота на селі; допомога дітям з боку Українського Червоного Хресту; дитячий рух. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 7-11 жовтня.*

8 жовтня, середа.

2. Харківська міська рада організувала 15 робітничих крамнично-контрольних комісій для нагляду за здійсненням кампанії по боротьбі з дорожнечою. Комісія контролювала роботу закладів державної, кооперативної і приватної торгівлі. *Экономическая жизнь, Москва 1924 5 окт.*

8-12 жовтня (середа – неділя).

1. В Харкові відбулася третя сесія ВУЦВК VIII скликання. Порядок денний: державний бюджет СРСР; заходи боротьби з посухою; звіт Наркомосу; створення Молдавської РСР; звіт Харківського губвиконкому; положення про ЦВК і РНК УСРР.

Третья сессия Всеукраинского ЦИК VIII созыва, 2-12 октября 1924 г.: Стенографический отчет. – Харьков, 1924.

1. Третя сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про затвердження загального положення про Народні комісаріати УСРР”. Визначила структуру народних комісаріатів, принципи їх взаємодії з народними комісаріатами СРСР й інших союзних республік, повноваження кожного комісаріату, а також колегій, що існують при них, права та обов’язки комісарів та їх заступників. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 43, Ст. 273.*

1. Третя сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про відділи й інспектури губернських виконавчих комітетів”. Визначила організаційну структуру губвиконкомів, принципи утворення та повноваження діяльності їх підрозділів, а також характер взаємин з вищими виконавчими органами влади. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 44, Ст. 274.*

1. Третя сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про відділи й інспектури окружних виконавчих комітетів”. Визначила організаційну структуру окрвиконкомів, принципи утворення та повноваження діяльності їх підрозділів, а також характер взаємин з вищими виконавчими органами влади. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 48, Ст. 275.*

1. Третя сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про затвердження положення про Всеукраїнський центральний виконавчий комітет рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів (ВУЦВК)”. Визначила принципи організації, структуру та повноваження ВУЦВК та принципи його взаємодії з органами влади СРСР, а також порядок формування і діяльності керівних та виконавчих органів ВУЦВК. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 45, Ст. 276.*

1. Третя сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про затвердження положення про Раду Народних комісарів

Української соціалістичної радянської республіки”. Визначила структуру РНК; права і повноваження її членів, порядок проведення засідань та компетенцію діяльності ради, а також порядок оскарження її рішень *ЗУ України, 1924, Від. I, № 45, Ст. 277.*

1. Третя сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про затвердження положення про районні з’їзди рад та про районні виконавчі комітети”. Визначила порядок скликання районних з’їздів, переведення виборів їх делегатів та формування виконавчих органів; компетенцію з’їздів та виконкомів; порядок переведення районних нарад; права і обов’язки членів райвиконкомів та розподіл повноважень поміж ними. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 46, Ст. 278.*

1. Третя сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про затвердження положення про сільські ради”. Визначила принципи організації та діяльності, права та обов’язки сільських рад та їх членів. Окреслила коло повноважень уповноважених сільрад, комісій сільрад і зборів виборців. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 46, Ст. 279.*

1. Третя сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову «Про утворення Автономної Молдавської ССР». *ЗУ України, 1924, Від. I, № 47, Ст. 280.*

3. Третя сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про посуху і боротьбу з нею”. Затвердила заходи організації сталих до посухи сільських господарств. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 43, Ст. 271.*

3. Третя сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про бюджет”. Затвердила представлений РНК УСРР проект “Положення про бюджетні права Союзу і республік”, проект республіканського бюджету на 1924/25 господарський рік”, а також попередній план витрат по місцевому бюджету. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 47, Ст. 281.*

4. Третя сесія ВУЦВК VIII скликання прийняла постанову “Про постановку навчально-виховної та культурно-освітньої справи”. Підбила підсумки та накреслила завдання розвитку народної освіти в Україні. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 43, Ст. 272.*

10 жовтня (п'ятниця).

3. В Катеринославі на металургійному заводі ім. Г. Петровського пущена третя доменна піч продуктивністю 320-350 тис. пуд. чавуну на місяць. *Украинский экономист, Харків, 1924, 12 октябрю.*

3. В Артемівську пущений цегляний завод, що не діяв з 1918 р. *Коммунист, Харків, 1924, 19 октябрю.*

3. У Харкові відкрилася Всеукраїнська нарада споживчої кооперації. Прядок денний: Про Міжнародний кооперативний з'їзд у Генті; становище української кооперації. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 11 жовтня.*

10-13 жовтня (п'ятниця – понеділок).

6. У Харкові працював V Всеукраїнський з'їзд охорони материнства та дитинства. Порядок денний: звіт Наркомздор'я УСРР; про державну охорону дитинства та материнства; про перспективи охорони здоров'я дітей; про роботу охмадіту на селі; про результати ясельної кампанії. *Коммунист, Харків, 1924, 14 октябрю.*

11 жовтня (субота).

1. У Харкові відкрився Всеукраїнський з'їзд в справі боротьби з правопорушеннями неповнолітніх. Порядок денний: охорона дитинства; організація дитячої міліції на Україні. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 жовтня.*

3. У Харкові пущений цукровий завод. *Правда, Москва, 1924, 12 октябрю.*

3. Харківський міський відділ комунального господарства підписав з Південмаштрестом угоду про виробництво трестом 65 моторних і 35 причіпних трамвайних вагонів. Коштовність

замовлення – 1 млн. руб. Його виконавець – суднобудівний завод ім. А. Марті (Миколаїв). *Экономическая жизнь, Москва 1924 11 октября.*

12 жовтня, неділя.

1. У Харкові в клубі ім. III Інтернаціоналу відбувся мітинг протесту біженців з Бессарабії проти кривого придушення вересневого повстання в Бессарабії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 жовтня.*

1. Загальне зібрання співробітників ВУЦВК прийняло постанову про колективний вступ до товариства „Руки геть від Китаю!” *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 жовтня.*

6. У Харкові побудова нова автоматична телефонна станція, яка забезпечила телефонним зв'язком 2 тис. 100 абонентів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 жовтня.*

Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 жовтня.

6. Члени київської організації профспілки „Нархарч” відсвяткували за новими обрядами народження близнят в родині члена профспілки кухаря Заячківського. Свято отримало назву “зорин”. Батьків привітав професор Канторов, який пояснив, що омивання дітей під час хрестин – звичайна гігієнічна процедура, перетворена в релігійний культ для збагачення священиків. Батьки замість хресних „доручили своїх дітей пролетарській родині”. Хлопчика назвали Марксом, а дівчинку – Вуліною (скорочено - Володимир Ілліч Ленін). *Більшовик, Київ, 1924, 16 жовтня.*

13 жовтня (понеділок).

13-16 жовтня понеділок - четвер).

10. У Одеській губ. відбувся страйк тимчасових робітників на державній скотобійні, які вимагали підвищення заробітної плати та зарахування на постійну роботу. На загальному страйку

робітників скотобійні, скликаному 16 жовтня, страйкарі висловили недовіру завкому і спілці харчовиків. Завдяки штейкбрехам із числа комуністів і комсомольців та під загрозою закриття виробництва, страйк було придушено. Призвідники страйку звільнені з роботи. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1932, арк. 27.*

6. У Харкові відбулася Всеукраїнська нарада робітничих кооперативів. *Экономическая жизнь, Москва 1924 15 октября.*

15 жовтня (середа).

3. В Одеській губ. зібрано сільгоспподатку на суму 5 тис. 470 тис. руб., що складало 103% декадного плану надходження податку. Річне завдання виконано на 40%. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 24 октября.*

3. Повідомлялося, що за перший місяць хлібоекспортної кампанії через Одеський порт відправлено більше 500 тис. пуд. хліба. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 24 октября.*

6. Повідомлялося, що РНК УСРР надав Наркомздорів'я кредит в сумі 100 тис. руб. для відбудови українських курортів. *Правда, Москва, 1924, 15 октября.*

4. Нарада Укрбюро ЦК профспілок прийняла постанову про національну роботу профспілок. Визнано, що в спілках, де більшість членів складали українці (Всеробітземліс, Цукровиків, радянських працівників і Робос), головним завданням діяльності мала стати українізація їх апаратів та культурно-масової роботи, причому термін українізації для таких спілок обмежено 1924 р. В інших спілках, де переважали представники національних меншин, культурно-масова робота мала проводитися мовою більшості членів. *Большовик, Київ, 1924, 15 жовтня.*

16 жовтня (четвер).

4. ВУЦВК і РНК УСРР встановили з 23 жовтня по 1 листопада проведення тижня боротьби з неписьменністю. На час тижня запроваджено додаткові нарахування до рахунків в кафе, ресторанах, пивних, а також на квитки до розважальних закладів (кіно, театрів і т. ін.), проїзд у громадському транспорті, оплату електроенергії, квартирну плату (головним чином для нетрудових елементів) в фонд закладів лікнепу. Крім того, для їх підтримки заплановано збір пожертв серед населення. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 41, Ст. 264.*

18 жовтня (субота).

4. Київський театр російської драми відкрив сезон в приміщенні театру ім. Т. Шевченка прем'єрою вистави “Еуген нещасливий” Е. Толлера. *Театральна культура. – С. 282.*

19 жовтня, неділя.

3. Повідомлялося, що 8 тис. євреїв, які виявили бажання займатися хліборобством, зорганізовані у 52 сільськогосподарські колективи. Вони почергово забезпечувалися землею. Крім того, в єврейських хліборобських колоніях Харківської губ. для переселенців збудовано 70 будинків. *Вісті ВУЦВК, Харків, 19 січня.*

4. У Харкові відкритий клуб ім. Профінтерну працівників харчової промисловості, комунального господарства і транспорту. *Культура і побут, Харків, 1925, 15 січня.*

4. У Першому державному театрі для дітей (Харків) відбулася прем'єра вистави “Том Соєр” по М. Твену (режисер – В. Неллі, художник О. Хвостенко-Хвостов, музика Б. Яновського. *Театральна культура. – С. 282.*

20 жовтня (понеділок).

4. Спільне зібрання ВУАН затвердило академіка І. Шмальгаузена на посаду директору Мікробіологічного інституту ім. Ф.

Омельченко. *Історії Національної академії наук України. 1924-1928 рр.* – К.: НБУВ, 1998. – С. 559.

6. У Харкові відбувся з'їзд працівників органів охорони праці і соціального страхування. *Економическая жизнь, Москва, 1924, 21 октября.*

20-22 жовтня (понеділок – середа).

8. У Празі відбулися перші спортивні змагання Українського спортивного союзу в ЧСР, в яких прийняли участь члени спортивних товариств з Праги, Подебради, Пршібраму і Іозефовича. *Діло, Львів, 12 листопада.*

22 жовтня (середа).

1. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про комісії в справах національних меншин при ВУЦВК та його місцевих органах”. Мета утворення комісій – сприяння економічному і культурному розвитку національних меншостей та зміцненню співробітництва всіх національностей, що мешкають на території УСРР. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 42, Ст. 266.*

1. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про адміністративне виселення нетрудового елементу з будинків, розташованих у районах рудників, фабрик і заводів Донецького басейну”. Запропонував в міру змоги надавати їм житлові приміщення в інших, найближчих до їх колишніх квартир, районах Донецького басейну. В першу чергу за рахунок таких приміщень, які звільняються робітниками у зв'язку з переселенням у кращі квартири. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 42, Ст. 269.*

7-23 жовтня (вівторок-четвер).

1. У Миколаєві відбувся суд з приводу вбивства сількора газети „Червоний Миколаїв” Г. Малиновського з селища Димовського *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 10-24 жовтня.*

24 жовтня (п'ятниця).

3. У майстернях Київського пароплавства відбудований 500-містний пасажирський пароплав “Комуніст”. *Пролетарий, Киев, 1924, 30 октябрия.*

4. Повідомлялося, що у Празі засновано українську філію Масарикової ліги боротьби з сухотами на чолі з проф. І. Горбачовським.

Діло, Львів, 1924, 29 жовтня.

4. У Празі відкрилася виставка праць українських професорів, які входили до Української студії пластичного мистецтва: І. Кулиця, С. Марка, І. Мозалевського, К. Стаховського, С. Тимошенко.

Діло, Львів, 1924, 29 жовтня.

4. Повідомлялося, що на Одеській кінофабриці знятий перший український трюковий короткометражний фільм „Макдональд”. Режисер - Лесь Курбас, у головних ролях - Бучма та Василько.

Більшовик, Київ, 1924, 25 жовтня.

9. Науково-спортивна секція III конгресу Червоного Спортінтерну ухвалила пропозицією української делегації влаштувати у м. Харкові в 1926 р. всесвітнє міжнародне свято робітничої фізкультури під назвою „Спартакіада” за участю всіх міжнародних секцій КСІ. „Спартакіада” планувалася на принципах „колективності у всіх видах спорту проти однобічної спеціалізації у одному виді” в опозицію франкфуртській Олімпіаді, що влаштовувалася Люцернським Спортінтерном.

Більшовик, Київ, 1924, 25 жовтня.

25 жовтня (субота).

3. За даними Наркомвнуторгу УСРР, з 1 по 25 жовтня основними хлібозаготівельниками в Україні заготовлено до 9 млн. пуд зерна. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 1 ноября.*

3. За даними Наркомфіну УСРР, на Україні в рахунок сільгосподатку надійшло 36 млн. руб. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 1 ноября.*

4. Повідомлялося, що у Подебрадах (ЧСР) вийшло перше число двотижневої газети “Українське життя”. *Діло, Львів, 1924, 26 жовтня.*

1. У Харкові на початок листопада оголошено про пропагандистську виставу для робітників “суд над робкорами” – інсценування показового судового процесу над господарниками, які утискали робсількорів. Головні дійові особи: голова суду – Г. Петровський, обвинувач – М. Шумський, оборона – В. Затонський, Елан Блакитний та Павлов. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 25 жовтня.*

6. За даними ЦСУ УСРР, українське населення у минулому господарському році спожило 3 млн. 500 тис. пуд збіжжя на самогоноваріння, ціна якого дорівнювалася трьома чвертями тієї суми, яку держава витратила на політико-освітню роботу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 25 жовтня.*

26 жовтня (неділя).

1. В Філадельфії (США) відкрився третій конгрес Об'єднання українців в Америці, на який прибуло 78 делегатів від 114 місцевих громад. Конгрес висловився за утворення єдиного політичного центру за Соборну Україну. *Діло, Львів, 1924, 21 листопада.*

3. Повідомлялося, що з Харківщини до Катеринославщини переселено 1 тис. родин незаможників, яким нарізано землю у Павлоградському пов. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 26 жовтня.*

3. У Харкові на 27 жовтня оголошено скликання Всеукраїнський з'їзд місцевої промисловості, який був першим засіданням Ради в справах місцевої промисловості, організованої ВРНГ. На з'їзду мало працювати три секції: організаційна й по районуванню; фінансово-економічна; виробництва та праці. Порядок денний: завдання ради; доповіді з місць; організаційні справи; виробничий план місцевої промисловості; продуктивність праці і

заробітна плата; кредитування місцевої промисловості й ін. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 26 жовтня.*

4. Повідомлялося, що театром Гн. Михайличенка створено дослідну станцію сільського театру в підшефному с. Білозір на Черкащині. Керівник театру М. Терещенко оголосив на початок листопада скликання конференції для створення мережі сільських театральних пунктів на Черкащині. *Більшовик, Київ, 1924, 26 жовтня.*

28 жовтня (вівторок).

3. Відбулася Всеукраїнська нарада відділів праці і соцстраху. Порядок денний: фінансові справи; охорона праці; боротьба з безробіттям; заробітна плата; взаємини Наркомпраці і профспілок. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 29 жовтня.*

3. За даними Наркомосу УСРР, в УСРР нараховувалося 2 млн. 227 тис. неписьменних. За 1923/24 рік навчено грамоті 229 тис. 329 осіб. Найкраще боротьба з неписьменністю провадилася на Одещині, найгірше - на Катеринославщині і Полтавщині. По всій Україні налічувалося 7 тис. 841 школа для неписьменних і 417 шкіл для малописьменних. Забезпеченість учнів підручниками складала у містах 80%. а на селі – 40-45%. Товариства допомоги ліквідації неписьменності працюють кволо. Кошти на боротьбу з неписьменністю формувалися із дотацій державного і місцевого бюджетів, відрахувань профспілок, сільбудів і випадкових надходжень, але їх не вистачало. *Вісті ВУЦВК, 1924, 28 жовтня.*

6. Повідомлялося, що Український Червоний Хрест, спираючись на 306 місцевих комітетів і 100 низових осередків, в яких налічувалося 100 тис. членів, розгорнув широку роботу в УСРР. Організував 27 диспансерів та 15 інших медичних установ для боротьби з соціальними захворюваннями. Для медичного обслуговування сільського населення влаштував 40 амбулаторій. Налагодив продаж медикаментів в 70 населених пунктів

України. Організував 10 дитячих сільськогосподарських колоній для 600 безпритульників та 15 інших закладів опіки над дітьми. Влаштував їдальні, майстерні, нічліги і т. ін. для безробітних. *Вісті ВУЦВК, 1924, 28 жовтня.*

4. Повідомлялося про організацію ініціативного комітету по створенню філіалу літературно-театральної спілки „Гарт” в м. Черкаси. *Більшовик, Київ, 1924, 26 жовтня.*

28-30 жовтня (вівторок – четвер).

2. У Харкові відбулася Всеукраїнська конференція ТАПУК „Товариства авіації та повітроплавання України”, яка підбила підсумки роботи Центрального правління товариства за попередній рік й накреслила план діяльності на наступний 1924/25 р. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 29 жовтня - 1 листопада.*

29 жовтня (середа).

1. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про створення Ревкому Молдавської автономної соціалістичної республіки”. Надали ревкому всі права влади на території МАСРР. Обмежили строк його повноважень до скликання I з’їзду рад. Ввели до складу ревкому тт. Старого (голова), Криворучка, Бучушкана, Бадєєва, Е. Арборє, А. Іванова. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 48, Ст. 288.*

1. Повідомлялося про арешти у Києві групи осіб – поляків і червоних офіцерів з дореволюційним військовим стажем, звинувачених у шпигунстві на користь Польщі. ДПУ повідомила, що вони належали до великої шпигунської організації на чолі з був. секретарем польської оптаційної делегації С. Павловським (нині – співробітник польського генерального консульства у Харкові). *Вісті ВУЦВК, 29 жовтня.*

30 жовтня (четвер).

1. Київський губвиконком прийняв постанову про звільнення службовців, що затримували і саботували проведення

українізації, та про заміну їх особами, що знають українську мову. *Більшовик, Київ, 1924, 30 жовтня.*

2. У Харкові розпочалася конференція Товариства повітряного флоту, яке налічує 300 тис. членів, об'єднаних до 3 тис. 36 місцевих осередків. В минулому році товариство зібрало 1 млн. 300 тис. руб., на які побудована військова повітряна ескадра у кількості 10 літаків, а крім того, 2 пасажирських, 3 агітаційних літаки й 11 аеростатів. *Більшовик, Київ, 1924, 30 жовтня.*

1. Повідомлялося, що у „Київській правді” вміщено лист колишнього правого есера Фрумкіна, члена ЦК та Малої ради партії есерів із повідомленням про вихід із партії й підтримку теоретичної платформи КП(б)У. У листі містився заклик до колишніх політичних соратників послідувати його прикладу й підтримати політику КП(б)У. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 1 листопада.*

6. У Катеринославській губ. закінчилася кампанія боротьби з самогоноварінням. Викрито 8 тис. 500 підпільних самогонних клубів та притягнуто до відповідальності 13 тис. самогонників. Виробництво самогону у губернії зменшилося. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 1 листопада.*

4. Мистецька рада Київського губвиконкому порушила питання про організацію крім “революційних” “нереволюційних” театрів. *Більшовик, Київ, 1924, 30 жовтня.*

31 жовтня – 2 листопада (четвер – субота).

У Харкові працювала I Всеукраїнська нарада комунального господарства УСРР. Порядок денний: фінансовий стан комунального господарства; домашнє господарство комунальних відділів та квартирна плата; житлове будівництво; комунальні тарифи; форма управління комунальними підприємствами; видання журналу; комунальна освіта; закордонні відрядження; комунальна статистика та відчутність. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 2, 3 листопада. Жовтень.*

1. У Чернігівській губ. ліквідовано 17 селянських озброєних загонів і 2 – ліквідовані частково. Захоплено 126 селян, 11 вбито, 3 поранено. ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1948, арк. 83 зв.

1. У Лубенському окр. заарештована банда, яка складалася з комсомольців. ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1942, арк. 96.

1. У Чернігівській губ. відбувся напад на пароплав „Славний”. 10 пасажирів вбито і 11 поранено. Всі постраждали - комуністи і євреї. ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1948, арк. 83 зв.

1. 50% членів Київської організації УКП, дві із трьох організацій Білоцерківського округу та губбюро Укрюсу, перейшли до лівої фракції. ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1915, арк. 116 зв.

3. У Донбасі відвантажена рекордна за 6 років кількість палива – 55,8 млн. пуд. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 2 ноября.*

3. Товарообіг Одеського порту по закордонному відділу у жовтні місяці перевищив 1 млн. пуд. Відплило за кордон 13 пароплавів з 488 тис. пуд. вантажу, переважно ячменю, олійного насіння і хлопку. По внутрішньому каботажу (плаванню) прибуло 296 пароплавів, які доставили більше 1 млн. пуд. вантажів, головним чином, нафти, вугілля, солі і дров. Відійшло 312 пароплавів, які вивезли 317 тис. пуд. вантажів, головним чином цукру, борошна і худоби. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 29 ноября.*

3. До 1 листопада в Україні заготовлено 43,4 млн. пуд. хлібопродуктів: товариством Хлібопродукт – 9,5 млн. пуд., Держторгом – 9,9 млн., Держбанком – 8,6 млн., Укрмутом – 7,3 млн., “Сільським господарем” – 4,3 млн., Вукоопспількою – 3,8 млн. пуд. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 13 декабря.*

5. У Конотопі Чернігівської губ. частина робітники механічного заводу примкнула до автокефальної церкви (2 робітники входили до церковної ради автокефалістів) і обновленського руху. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1948, арк. 82.

6. У Чернігівській губ. з'явилася прокламація антирадянського характеру із закликом до демонстрації та зняття з виробництва працюючих і заміну їх безробітними, а також Прокламацію поширювали кол. член КП(б)У і член УКП. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1948, арк. 86.

8. На кордоні з Румунією почастишали випадки порушень демаркаційної лінії і збройних сутичок з радянськими прикордонниками з боку румунської сторони. Затримано групу врангелівських офіцерів, які, намагалися повернутися з Болгарії до Росії,, нелегально перетинаючи румунсько-радянський кордон. ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1915, арк. 43.

10. Одеський губ союз шклярників оголосив бойкот володарям взуттєвих приватних магазинів, у зв'язу з наміром останніх закрити майстерні і перейти до використання праці тільки робітників квартирників. Бойкот тривав 6 днів. Господарники погодились залишити майстерні й підписати тарифну угоду з профспілкою. *Трудовые конфликты в Советской России. 1918-1923. – М., 1923. – С. 221.*

10. В Київській губ. головним чином по лінії Москва – Одеса, а також навколо ст. Бобринської посилювалися пограбування потягів та залізничні аварії внаслідок бандитизму як політичного, так і кримінального. Учасники терористичних актів – залізничники, селяни і безробітні. ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1915, арк. 122.

листопад

1 листопада, п'ятниця.

1. За даними Наркомфіну УСРР, з початку кампанії по зборі продподатку поступило 46 млн. 779 тис. руб., що перевищило встановлене для республіки завдання зібрати до цього терміну 45 млн. руб. *Экономическая жизнь, 1924, 15 ноября.*

6. За даним Донвугілля, програма житлового будівництва в Донбасі виконана майже на 90 %. Завершено будівництво 50

нових житлових будинків, частина яких вже заселена. *Экономическая жизнь, 1924, 20 ноября.*

1. Повідомлялося, що Центральна комісія в справах національних меншин ухвалила рішення Катеринославського губвиконкому про постійне оселення циган на території губернії. Для циган, які бажали перейти до осілого способу життя, планувалося виділити земельні ділянки не тільки в Катеринославській, а й Одеській та Донецькій губ. Проблему оселення мала обговорити нарада „булібанів”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 1 листопада.*

2 листопада (неділя).

4. Почала виходити двотижнева газета для єврейської молоді „юнге гвардіе”. *ЦДАГО України, ф. 1., оп. 20, спр. 1841, арк.. 16.*

4. Харківський відділ працівників мистецтв разом із Оргбюро працівників мистецтв на Україні приступив до облаштування в Харкові Будинку мистецтв. Мета його створення – посилення політико-освітньої роботи серед членів спілки робітників мистецтв “зادля їх зближення й об’єднання з членами виробничих спілок та робітничих гуртів”. Право членства у Будинку мистецтв надано членам спілки працівників мистецтв, їх родинам та членам виробничих спілок та червоноармійцям. *Література, наука, мистецтво, 1924, 2 листопада.*

4. Відкрився Всеукраїнський з’їзд завідуючих сільськими будинками. Порядок денний: чергові завдання; доповідь Всеукраїнського управління сільбудинками; політосвітня робота сільбудинків; дискусії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 2 листопада.*

3-8 листопада (понеділок – субота).

2. У Харкові відбувся II Всеукраїнський з’їзд профспілок. Прибуло 528 делегатів від 1 млн. 174 тис. профспілок. Порядок денний: звіт Укрбюро ВЦРПС; доповіді про діяльність Наркомпраці; про економічне становище і перспективи УСРР;

про тарифно-економічну роботу профспілок; про завдання профроботи на селі; про національне питання в профрусі; про завдання культроботи профспілок; про діяльність робітничої кооперації; організаційне питання. З'їзд постановив реорганізувати Укрбюро ВЦРПС у Всеукраїнську раду професійних спілок (ВУРПС). Обрано до складу ВУРПС 33 члени та 33 кандидати; до президії ВУРПС – 13 членів і 13 кандидатів. Головою ВУРПС обрано Ф. Угарова. *Коммунист, Харьков, 1924, 2, 22 ноября.*

4 листопада (вівторок).

3. Президія Держплану УСРР встановила мінімум заробітної плати на грудень місяць в такому розмірі: 25 руб. – для учителів та 46 – для лікарів та агрономів. Зарплата мала виплачуватися за рахунок місцевого бюджету, а у випадку його дефіциту – із субвенційного фонду. Держплан доручав Наркомфіну УСРР обстояти перед союзними органами клопотання про виділення Українській РСР субвенційного фонду у розмірі 4 млн. 500 тис. руб., якщо наявного фонду у розмірі 2 млн. 840 тис. руб. не вистачить. *Більшовик, Київ, 4 листопада*

5 листопада (середа).

1. Повідомлялося, що ЦК Нацмен ВУЦВК визнав за доцільне скасувати Всеукраїнське об'єднання китайських громад.

4. Оголошено про організацію Українського бюро правління контрагентства друку у Харкові з метою постачання газетних кіосків продукцією українських видавництв. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 5 листопада.*

7. ВУЦВК нагородив орденами Трудового Червоного прапора літуна-конструктора Хівну за відродження червоно повітряного флоту; начальника Київського ДПУ Іванова, його помічника Горожаніну та уповноваженого ПДУ Альохіна за активну участь в справі ліквідації крайового “Центру дії”, співробітника ДПУ

Самборського за боротьбу з контрреволюцією; учителя другої трудової Липецької школи на Київщині В. Щепкіна за віддану 30-річну працю на ниві освіти. Всі нагороджені - кандидати або члени КП(б)У. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 5 листопада; Діло, Львів, 19 листопада*

6 листопада (четвер).

4. У Києві відкрився Перший державний театр для дітей. Відбулася прем'єра вистави “Мауглі” (“Джунглі”) по Р. Кіплінга *Театральна культура. – С. 282.*

6. Президія профспілки Робмис розглянула питання про надання звань народних і заслужених артистів й призначення пенсій працівникам мистецтв. Встановлено надання почесних звань незалежно від трудового стажу, а нарахування пенсій - із його врахуванням і за умовою непрацездатного віку. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 6 листопада.*

7 листопада (п'ятниця).

3. З о. Ява до Одеси прибув пароплав “Емма Меск”, що привіз 7 т цукру-піску. *Діло, Львів, 7 листопада*

8 листопада (субота).

1. У Львові відкрився з'їзд УПТ. *Діло, Львів, 13 листопада.*

4. У Києві в театрі ім. Лібкнехта відбулася перша в Україні хорова олімпіада. *Більшовик, Київ, 1924, 7 листопада.*

4. У Києві відбулася перша вистава колективу дитячого театру „Молот” – „Макдональд і К”. *Більшовик, Київ, 1924, 7 листопада.*

4. У Києві у художньому об'єднанні “Березіль” відбулася прем'єра вистави “Пошилися у дурні” по М. Кропивницькому (режисер – Ф. Лопатинський, художник – В. Шкляєв). *Театральна культура. – С. 282.*

6. У Харкові почала працювати перша автоматична телефонна станція. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 11 листопада.*

9 листопада (неділя).

1. У с. Маячка Херсонського окр. селяни відмовилося обирати кандидатів, висунутих райвиконкомом, й висунули вимогу поновлення виборчих прав для „позбавленців”. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1932, арк. 26.*

3. У Сумах пущений найбільший в Україні цукрорафінадний завод річною продуктивністю 5 млн. пуд. *Коммунист, Харьков, 1925, 31 январа; Пролетарий, Харьков, 1924, 12 ноября.*

4. У Харківському державному драматичному театрі ім. І. Франка відбулася прем'єра “97” по М. Кулішу (режисер – Г. Юра, художник – М. Драк). *Театральна культура. – С. 282.*

10 листопада (середа).

3. Українська економічна рада затвердила статут Українського соляного тресту (Укрсольтрест), створеного для ведення розробок в Артемівському соляному районі (Донбас). До складу тресту увійшли соляні рудники і рудопереробний завод. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925: Сборник документов и материалов. – С. 563.*

4. Спільне зібрання ВУАН прийняло запрошення французьких вчених-математиків, надіслане ВУАН, взяти участь у підготовці “Енциклопедії математики” поряд з іншими європейськими академіями. Вирішено повідомити про відповідь французьким вченим Науковий комітет Головнопрофосвіти. *Історії Національної академії наук України. 1924-1928 рр. – К.: НБУВ, 1998. – С. 560.*

10-14 листопада (середа – п'ятниця).

2. У Харкові відбувся II Всеукраїнський з'їзд робітниць і селянок. Порядок денний: про міжнародне і внутрішнє становище СРСР; про роботу серед жінок; про роль кооперації і покращання побуту робітниць і селянок; про сім'ю і шлюб в радянській державі; про охорону материнства і дитинства; про соціальне виховання дітей; про діяльність ЦКНС; про комітети

взаємодопомоги на селі; про організацію громадського харчування; про землеустрій і колективізацію. *Коммунист, Харків, 1924, 11, 13, 15 листопада.*

11-12 листопада (четвер – п'ятниця).

3. Відбулася Всеукраїнська нарада ревізійних комісій трестів. Порядок денний: звіт про роботу ревізійних комісій; доповідь Катеринославської ревізійної губернської комісії; методи перевірки балансів; план робіт ревізійних комісій по окремих трестам. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 11-12 листопада.*

5. Налагоджено телефонний зв'язок між Харковом і Києвом по новій телефонній лінії. *Більшовик, Київ, 12 листопада, 1924; Правда, Москва, 1924, 13 листопада.*

12 листопада (середа).

4. Одеська кінофабрика ВУФКУ закінчила зйомку короткометражних агітаційних фільмів „Руки геть від Китаю!” (режисер Ситін), „Геть неписьменність!”, „Марті і Бадіна”, „Аристократка” (режисер Гаврилін). *Більшовик, Київ, 1924, 12 листопада.*

13 листопада, четвер.

3. Повідомлялося, що планова нарада Наркомвнуторгу УСРР постановила влаштувати в 1924/25 р. в Харкові Хрещенський, а в Києві – Контрактовий ярмарок. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 13 листопада.*

3. З початку хлібозаготівельної кампанії Хлібопродуктом заготовлено в Україні 7,8 млн. пуд. зерна, що складає 32% річного плану. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 2 листопада.*

1. В одеських „Известиях” надрукована декларація місцевої української інтелігенції в підтримку декларації харківських працівників Наркомосу, виголошеної на VII Всеукраїнській конференції КП(б)У, про перехід на сторону радянської влади. Одеську декларацію підписали 100 працівників народної освіти –

професора, студенти, радянські службовці. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 15 листопада.*

14 листопада (п'ятниця).

3. РНК УСРР надав чинності “Тимчасовим будівельним правилам” для регулювання цивільного будівництва в містах і селищах міського типу.

4. В Першому театрі УСРР ім. Т. Шевченка (Полтава) відбулася прем'єра вистави “Мандат” Б. Ермана (режисер – Л. Кліщєєв). *Театральна культура. – С. 282.*

15 листопада (субота).

3. За даними Наркомфіну УСРР, загальна сума зібраного в Україні єдиного сільськогосподарського податку складає 51,3 млн. руб. Виконано 55,3 % річного завдання. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 21 ноября.*

3. Пущені два рафінадні заводи: в Черкасах, продуктивністю 2 млн. пуд. цукру на добу, та на ст. Скороходово – 3 млн. пуд. на добу. *Украинский экономист, Харьков, 1924, 16 ноября.*

3. На Макіївському металургійному заводі пущена сьома доменна піч продуктивністю 12 тис. пуд. чавуну на добу. *Правда, Москва, 1924, 19 ноября; Пролетарий, Харьков, 1924, 18 ноября; Экономическая жизнь, Москва, 1924, 16 ноября.*

4. Почала виходити газета болгарською мовою тиражем 5 тис. примірників. *ЦДАГО України, ф. 1., оп. 20, спр. 1841, арк.. 1.*

5. У газеті „Червоний шлях” (Зінов'євськ) розміщено лист священика Комарницького про відмову від священного сану та релігійної діяльності, яку він таврував як ворожу інтересам працюючих. Комарницький закликав інших священнослужителів наслідувати його прикладу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 16 листопада.*

6. Повідомлялося, що Київський губвиконком встановив щомісячну плату за навчання дітей в трудових школах Києва у такому розмірі: для робітників і службовців, які отримували

заробітну плату вище 35 руб., – від 70 коп. до 5-7 руб. (залежно від розміру заробітків); для ремісників, які не використовували найманої праці – 5 руб., а для інших ремісників – 8 руб., для нетрудових елементів – 15 руб. Для робітників і службовців, які отримували заробітну плату нижче 35 руб., а також для інвалідів, безробітних-членів профспілок та осіб, які знаходилися на утриманні соцстраху, було збережено безкоштовне навчання дітей у школах. *Більшовик. Київ. 15 листопада*

8. У Харкові оголошено про відкриття італійського консульства. Керівником консульства призначено п. Тубіно. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 15 листопада.*

Перша половина грудня

1. В Чернігівській губ. дозволена діяльність військових виїзних сесій ревсудів для боротьби з бандитизмом. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1948, арк. 70.*

16 листопада (неділя).

4. Повідомлялося, що могила Шевченка у Каневі перейшла до відома губполітосвіти. Біля могили розпочато влаштування музею і хати читальні, та ремонт пам'ятник великому кобзарю. *Вісті ВУЦВК, Харків, 16 листопада*

6. ЦК Допдіт ВУЦВК організувала в приміщенні колишнього Корсунського монастиря (Полтавщина) дитячу сільськогосподарську колонію „Червоний маяк” для 500 дітей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 16 листопада.*

7. Повідомлялося, що секретарем Київського губкому КП(б)У призначено П. Постишева. *Більшовик. Київ. 16 листопада*

17 листопада (понеділок).

6. Науковий комітет Наркомосу УСРР реорганізований в окреме управління – “Українську Головнауку” з підвідділами науково-видавничим, бібліотечно-музейним і інформаційно-видавничим. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 19 листопада*

7. У зв'язку з 20-тиріччям Катеринославського гірничого інституту ім. Артема ВУЦВК і РНК УСРР вшанували професорів інституту Лебедева, В. Маковського і Л. Писаржевського за видатні заслуги у галузі науки почесним званням “заслуженого професора УСРР”. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 51, Ст. 323.*

8. До Харкова прибула німецька торговельна організація з Кенігсбергу, який в силу географічного становища здійснює торгівлю виключно з СРСР. Делегація зацікавлена у налагодженні торговельних зв'язків з Україною. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 18 листопада.*

19 листопада (середа).

1. У Вінниці розпочався суд над кол. українським есером, членом партії самостійників, отаманом армії Тютюнника — Хмарою, якого звинувачено у шпіонажі на корист Польщі. За аналогічним звинуваченням до судової відповідальності притягнуто ще 8 осіб. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924; 4 листопада; Діло, Львів, 19 листопада*

1. У Харкові відбувся мітинг протесту проти білого терору у Естонії за участю 10 тис. робітників, службовців, студентів міста. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 19 листопада.*

1. Під час виборів до Харківської міськради губернська виборча комісія організувала окремий виборчий пункт для кустарів-одиначок. Крім того, при сприянні промислової кооперації була проведена перевірка політичної благонадійності кустарів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 20 листопада*

2. Надрукована відозва українського уряду „Всі на допомогу пролетарському студентству республіки!” із закликом до всіх партійних, радянських, громадських, торгово-господарських організацій й підприємств та до всього радянського громадянства взяти активну участь в переведенні лотереї в фонд КУБУЧів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 20 листопада*

3. Повідомлялося, що із завершенням відбудови пропускна спроможність Миколаївського порту зросла в 2 рази і досягла 12 млн. пуд. зерна на місяць. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 19 ноября.*

3. У зв'язку з браком капіталу Укрмут постановив перевести до активного резерву 18 млинів. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 20 ноября*

3. Повідомлялося, що Юзівсько-Миколаївський цукроварний комбінат досяг довоєнної норми виробництва. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 20 листопада.*

4. З початку року в Україні створено 100 болгарських шкіл. Для забезпечення цих шкіл учителями в с. Пряслав Бердянського окр. організовано вищі трирічні педагогічні курси, а для їх постачання підручниками видано абетку, читанку та арифметику болгарською мовою. Для культурно-освітньої роботи серед дорослого населення видавалася газета болгарською мовою. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 19 листопада*

6. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про державну організацію охорони здоров'я дітей і про права й обов'язки лікаря охорони здоров'я дітей”. Ухвалена організація підвідділів охорони дітей при Наркоматі охорони здоров'я та його місцевих органах, а у медичних закладах - посад лікарів та допоміжного медичного персоналу по охороні здоров'я дітей. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 49, Ст. 296; Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 21 листопада.*

20 листопада-1 грудня (четвер-понеділок).

4. Музичне товариство ім. Леонтовича організувало у Києві виставку „Сім років музичної культури на Україні”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 11 грудня*

21 листопада (п'ятниця).

1. Завершилася перевірка складу КП(б)У в Одеській та Київській губ. Під час перевірки із складу партії в Одеській губ. виключено

8,3% членів, з них 21% за соціальним складом належав до робітників, 15,7% – до селян, а решта – до інтелігенції. Партійне стягнення було накладено на 19% членів КП(б)У. У Київській губ. перевірку не пройшло 11,9 % членів, з них 18 % за соціальним складом належали до робітників, 3,8 % – до селян, а 79 % – до інтелігенції. Партійне стягнення накладено на 14,6%. У інших губерніях перевірка мала розпочатися у грудні та закінчитися до 15 лютого наступного року. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 21 листопада*

3. Протягом осінньої сільськогосподарської заготівельної кампанії в Україні заготовлено 790 вагонів яєць, що складало 90 % плану. *Економическая жизнь, Москва, 1924, 21 ноября.*

6. Повідомлялося, що РНК УСРР асигнував Харківському губвиконкому 730 тис. руб. для надання допомоги 50 тис. дітей, які потребували опіки у неврожайних округах. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 21 листопада.*

6. Адміністративно-контрольна секція Одеської міської ради виявила при обслідуванні житлового кооперативу по вул. Банківській № 134 не зареєстровані в органах радянської влади єзуїтський дитячий притулок і богадільню. Дитячі заклади, організовані у попередньому році з ініціативи ксьондза Ашенборга й на кошти АРА, визнані гніздами польської контрреволюції, були закриті, а їх організатори притягнені до судової відповідальності. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 21 листопада.*

22 листопада (субота).

1. На Чернігівщині ліквідовано повстанський загін Дейнеки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 22 листопада.*

2. Повідомляється, що чисельність комітетів взаємодопомоги (КВД) в Україні зросла порівняно з 1923 р. з 8 тис. 892 до 9 тис. 437. За три квартали 1924 р. вони надали насіннєву та продовольчу позику селянським господарствам у обсязі 489 тис.

100 пуд. Розмір натурального фонду КВД складав 1 млн. 397 тис. 642 пуд. За комітетами було закріплено 51 тис. 547 дес. землі. Крім того, в їх розпорядженні знаходилося 700 власних і орендованих підприємств. *Вісті ВУЦВК, Харків, 22 листопада*

3. РНК УСРР надала чинності “Положенню про Центральний холодильний комітет при НК Внутрішньої торгівлі”. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 55, Ст. 330.*

23 листопада (неділя).

1. Верховний суд УСРР засудив до смертної кари організатора єврейських погромів на Чернігівщини ватажка банди Шведа. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 27 листопада*

1. Проведено вибори сільських рад в Україні. На Київщині переобрані 257 рад. До них обрано 4 тис. 895 депутатів, з них 776 – члени КП(б)У і 3 тис. 321 – члени комнезамів. Частка комсомольців складала 8-15%, жінок – 20 %. На Катеринославщині переобрані лише 39 рад. До них обрано 1 тис. 251 депутатів, в тому числі 89 членів КП(б)У. Комсомольці серед депутатів становили 3-6 %. На Волині переобрані 120 рад. До них обрано 2 тис. 216 депутатів, з них 107 – члени КП(б)У. Частка комсомольців становила 4-7 %. *Вісті ВУЦВК, Харків, 27 листопада.*

4. У будинку Українського марксистського інституту у Харкові відбулися установчі збори Української асоціації матеріалістів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 27 листопада.*

4. В київському Першому державному театрі для дітей відбулася прем'єра вистави “Соловейко” по Г. Андерсону. *Театральна культура. – С. 282.*

24 листопада (понеділок).

1. Революційний комітет Молдавської АРСР визнав тимчасовою столицею республіки замість раніше запропонованого Тирасполя

Балту, де існував налагоджений окружний адміністративний апарат. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 25 ноября.*

1. Особлива комісія по боротьбі з наслідками неврожаю розподілила 1 млн. руб., асигнований урядом для дитячого харчування в неврожайних округах України. З цієї суми 740 тис. руб. відпущено Харківській і 253 тис. – Катеринославській губ. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 27 ноября.*

25 листопада (вівторок).

1. Повідомлялося, що через Москву транзитом до України проїхала перша група українських реемігрантів з Чехословаччини у кількості 107 осіб - 3 жінок, 7 дітей та 97 козаків УГА. Комуністи серед прибулих склали 30 чол. *Більшовик, Київ, 28-29 листопада.*

25-29 листопада (вівторок - субота).

3. У Харкові відбувся I Всеукраїнський з'їзд робітників землі і лісу. Порядок денний: про роботу ЦК спілки; про сільське господарство України; про відбудову лісового господарства України; про радгоспи. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 25-30 ноября.*

27 листопада (четвер).

Повідомлялося про мляве проведення українізації радянського апарату на Херсонщині, особливо в установах Наркомату народного зв'язку УСРР. Хоча у деяких установах діловодство переведено на українську мову, багато службовців і навіть відповідальні працівники не вивчали українську мову. За рішенням губвиконкому, співробітники, які ухилялися від вивчення української мови, звільняються з посад.

6. Наркомат соціального забезпечення встановив порядок зубопротезування. В першу чергу його проходили робітники шкідливих виробництв, в другу – решта застрахованих, а в третю – члени сімей застрахованих, інваліди і безробітні. Відбір осіб,

які потребували протезування, здійснювали лікарсько-контрольні комісії. Протези належало встановлювати не пізніше, як через два тижні після подання заяв від застрахованих. Не менше 6% замовлень мало прийматися від робітників шкідливих виробництв. Безкоштовні протези виготовлялися з алюмінію, а золоті — за кошти замовників. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 27 листопада*

28 листопада, п'ятниця.

1. З Москви повідомлялося про затвердження кордонів між УСРР і БСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 29 листопада*

28 листопада-1 грудня (п'ятниця-понеділок).

2. В Харкові проходив I Всеукраїнський з'їзд профспілки працівників комунального господарства. Порядок денний: звіт Центрального комітету, звіт уповноваженого центрального комітету в Україні; підсумки II Всеукраїнського і VI Всесоюзного з'їздів профспілки; робота комунального господарства; дискусії; тарифно-економічна робота; найближчі завдання культроботи; організаційні справи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 29-30 листопада, 2 грудня.*

29 листопада (субота).

4. Наркомос УСРР організував Центральний методологічний комітет. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 29 листопада.*

4. Організована дослідна майстерня сільського театру при Всеукраїнському управлінні сільбудинками. Мета комісії — розробка методів роботи селянських драматичних гуртків, підготовка їх керівників та постановка силами майстерні зразкових вистав для показу на селі. Ідеологічне керівництво майстернею покладалося на спілку „Плуг”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 29 листопада*

29 листопада-1 грудня (субота - понеділок).

3. Відбувся з'їзд керівників підприємств Хімвугілля, який обговорив проблему об'єднання підприємств хімічної промисловості під плановим керівництвом тресту. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 29 листопада-4 грудня*

30 листопада (неділя).

4. ЦК КП(б)У ухвалив пропозицію Центрального відділу по роботі серед жінок про організацію гуртків пролетарських письменниць – робітниць і селянок при центральному, окружних і губернських відділах КП(б), що не скасовувало членство жінок-письменниць у письменницьких організаціях „Плуг”, „Гарт” та ін. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 3 грудня*

7. Повідомлялося, що Раднарком УСРР призначив т. Левицького головою Укрдержстраху та членом колегії Наркомфіну, звільнив його від обов'язків заступника Уповнаркомзаксправа. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 30 листопада*

8. Делегація англійських робітників відвідала Донбас. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 30 листопада*

8. У Харкові у польському робітничому клубі ім. Варнавицького відбувся мітинг протесту робітників-поляків проти контрреволюційної діяльності ксьондзів на Україні. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 3 грудня*

1. Створено 4-х місячні курси української мови та культури для працівників партійного апарату. Ті з них, які ухилялися від відвідування курсів, підлягали звільненню. *Вісті ВУЦВК, Харків, 30 листопада.*

Листопад

10. У Зинов'євському окр. відбулися страйки селян, які працювали на копці буряку для Маловисковського цукрового заводу по угоді з Цукротрестом, спричинені невиплатою заробітної плати, поганими житловими умовами і неякісною їжею в їдальні. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1932, арк. 26.*

грудень

1 грудня (понеділок).

4. Спільне зібрання ВУАН закріпило Науково-дослідну кафедру М. Грушевського при ВУАН й затвердило її у складі трьох секцій: методологічної, соціально-політичної історії України та історії культури. Керівником першої секції призначено О. Гермайзе, другої і третьої – М. Грушевського, членами кафедри – В. Щербіну, М. Данілевського, аспірантами – В. Ігнатієнко, О. Барановича, Глущенко, М. Ткаченка і С. Шамрая. *Історії Національної академії наук України. 1924-1928 рр. – К.: НБУВ, 1998. – С. 561.*

1-2 грудня (понеділок-вівторок).

1. У Харкові відбулася Всеукраїнська партійна нарада по роботі на селі. Порядок денний: про політичний стан на селі. *Пролетарий, Київ, 1924, 3 декабрия.*

1-4 грудня (понеділок – четвер).

2. У Харкові відбувся I Всеукраїнський з'їзд професійної спілки працівників харчової промисловості. Порядок денний: звіт Укрбюро спілки; про організаційну роботу спілки; про розвиток харчової промисловості в Україні; про продуктивність праці і заробітну плату. *Пролетарий, Київ, 1924, 4 декабрия; Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 2 грудня.*

3 грудня (середа).

3. До Одеського порту приплив пароплав “Дегтярьов”, який доставив з о. Ява 270 тис. пуд. цукру. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 4 декабрия.*

3-6 грудня (понеділок – середа).

2. У Харкові відбувся I Всеукраїнський з'їзд професійної спілки працівників освіти (Робос). Порядок денний: звіт ЦК спілки; про роботу Укрбюро Робосу; про сільські осередки; учителі-культурники – селу про город; про покращання матеріального

становища працівників освіти; доповідь Наркомосу УСРР. *Пролетарий, Київ, 1924, 7 декабря.*

4 грудня (четвер).

3. Повідомлялося, що Українська економічна нарада заснувала при Наркомземі УСРР комітет по механічній обробці землі на Україні (тракторний комітет). Мета комітету – керівництво розподілом тракторів, призначення їх ціни для продажу.

Экономическая жизнь, Москва, 1924, 4 декабря.

6. Налагоджено телефонний зв'язок між містами Краснодар – Артемовськ – Катеринослав – Харків. *Правда, Москва, 1924, 6 декабря.*

6. Згідно з нововведеннями президії ВУЦВК до постанови про право громадян змінювати імена і прізвища, це право надавалося особам, що досягли 18 років, причому кожному громадянину дозволяється мати кілька імен, оскільки це не шкодило третім особам. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 4 грудня*

5 грудня (п'ятниця).

1. У Луцьку (Польща) завершився суд над 28 українцями на чолі з Буденським, які за організацію селянської ради УСДП в с. Колках на Волині були засуджені до 44 років тюрми. *Діло, Львів, 12 грудня.*

7. РНК УСРР затвердила новий склад Економради УСРР. Головою призначено В. Чубаря, заступниками – М. Владимирського та І. Клименка, членами В. Затонського, І. Угарова, Кузнецьова, Максимова, Ашуп-Ільзена, Генкіна, кандидатами – Золотарьова, Олександрова і Брона. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 5 грудня.*

7. РНК УСРР призначила заступником ВРНГ УСРР Маслова. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 5 грудня.*

2. У Києві відкрився перший на Україні губернський з'їзд робкорів, сількорів та сільських читців. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 5 грудня.*

5-8 грудня (п'ятниця – субота).

1. В Харкові відбулася Всеукраїнська нарада оргпрацівників ЛКСМУ, яка розглянула питання роботи на селі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 грудня.*

5-9 грудня (п'ятниця – неділя).

2. В Харкові відбувся II Всеукраїнський з'їзд профспілки будівельних робітників. Порядок денний: звіт ЦК спілки; міжнародний політичний стан; доповідь УРНГ; звіт уповноваженого ЦК спілки на Україні; співдоповідь ревізійної комісії; доповіді Укрсілікаттесту, Укрмуту та Укрдержбуду; культурна робота спілки; організаційні питання; тарифно-економічна робота; норми виробітку та охорона праці; робота на селі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 5, 6, 9, 10 грудня; Пролетарий, Київ, 1924, 10 декабля.*

6 грудня (субота).

3. Повідомлялося, що Південний машинобудівний трест уклав угоду з “Сільським господарем” на продаж 5 дизелів і 50 нафтових двигунів. Це – перша велика угода тресту з сільгоспкооперацією. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 6 декабля.*

7 грудня (неділя).

3. В Україні поступило сільгоспподатку на суму 58,5 млн. руб., що складало 62 % річного завдання. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 16 декабля.*

7-9 грудня, неділя-вівторок.

2. В Харкові відбувся I Всеукраїнський з'їзд профспілки друкарів. Порядок денний: доповідь ЦК спілки; доповідь уповноважено ЦК спілки в Україні; становище поліграфічної промисловості України. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 9-10 грудня.*

7-10 грудня (неділя-середа).

3. У Харкові відбувся I Всеукраїнський з'їзд представників закладів сільськогосподарського кредиту. Порядок денний: доповідь Укрдержбанку; сільськогосподарська політика. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 9-11 грудня; Экономическая жизнь, Москва, 1924, 6 декабря.*

7 грудня (неділя).

4. В Першому державному театрі для дітей (Харків) відбулася прем'єра вистави "Хобо" по Е. Сінклеру. *Театральна культура.* – С. 283.

8 грудня (понеділок).

4. У виставі харківського Червонозаводського (російського) театру "Весілля Кречинського" по п'єсі О. Сухова-Кобиліна взяв участь народний артист республіки В. Давидов. *Театральна культура.* – Сю 283.

9 грудня (вівторок).

1. Повідомлялося, що на відкритому засіданні Харківського нарсуду розглянуто справу Венглівського, звинуваченого у шпигунстві на користь Польщі. Звинуваченого засуджено до вищої міри покарання. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 9 грудня*

2. Завершено кампанію по висуванню безпартійних селян до органів радвлдади в південних округах УСРР. В Херсонському окр. одного селянина призначено членом окружної колегії Наркомюсту УСРР та одного – членом губернської колегії НК РСІ. В Одеському окр. представник селянин увійшов до складу губернської колегії соцзабезу; у Первомайському – губернської колегії Наркомосу, у Миколаївському – губернської колегії Наркомфіну; у Балтському – губернської колегії Наркомосу. Висування селян заплановано й у інших округах. У випадках відсутності вільних посад для висуванців, мали звільнятися відповідальні працівники. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 9 грудня.*

9-11 грудня (четвер - субота).

2. У Харкові відбувся I Всеукраїнський з'їзд профспілки шкіряників. Порядок денний: звіт ЦК; організаційні питання; заробітна плата і продуктивність праці; про розвиток шкіряної промисловості в Україні (доповідь Укршкітрести та Україно-кримського відділу Шкірсиндикату); про постачання промисловою сировиною. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 10-13 грудня; Пролетарий, Харьков, 1924, 13 декабря.*

10-12 грудня (середа – п'ятниця).

4. ВУЦВК і РНК УСРР прийняли постанову “Про ліквідацію неписьменності серед допризовників і червоноармійців змінного складу терчастин”. На командування УВО покладалося завдання ліквідації неписьменності допризовників шляхом проведення з ними обов'язкових занять перед призовом до РСЧА. Для допризовників і червоноармійців терчастин змінного складу, що не бажали відвідувати заняття лікнепу, встановлювалася кримінальна відповідальність за ст. 81 прим Карного кодексу. *ЗУ України, 1924, Від. I, № 52, Ст. 321.*

10 грудня (п'ятниця).

2. Розпочала роботу I Всеукраїнська конференція робітниць і селянок Криворіжжя. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 10 грудня*

11 грудня (субота).

6. Повідомлялося, що ВУФКу запровадило в кінотеатрах Одеси в якості експерименту абонементну систему для глядачів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 11 грудня*

11 грудня (субота).

1. Відкрилася Всеукраїнська партійна нарада виробничих осередків. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 11 грудня.*

5. Повідомлялося, що делегація представників української автокефальної церкви (митрополит України і архімандрит Київський В. Липківський, заступник голови Всеукраїнської

церковної ради Хомичевський, проповідник-професор Чеховський, архієпископ Волинський Орлик і архієпископ Чернігівський Павловський) передала НКВС УСРР В. Балицькому петицією від імені церкви про відсутність її зв'язків з петлюрівською еміграцією й підтримку радянської влади. Петиція містила клопотання про затвердження статуту УАПЦ і підпорядкування їй всіх православних церковних об'єднань, що існували в Україні. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 14 грудня.*

12 грудня (неділя).

4. Повідомлялося, що президія Укрнауки призначила заступником голови Укрнауки з зовнішніх відносин проф. Семковського. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 грудня*

4. Повідомлялося, що президія Укрнауки прийняла рішення про присудження наукових ступенів науковим працівникам, а також про преміювання авторів найкращих наукових праць. Створені спеціальні експертної комісії, одна – під головуванням проф. Паладіна, інша – на чолі з проф. Красунським. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 грудня*

4. Повідомлялося, що президія Укрнауки прийняла рішення про розгортання досліджень радіоактивних металів і місць, де вони знаходяться; *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 грудня*

4. Повідомлялося, що президія Укрнауки прийняла рішення про скликання 27 грудня ц. р. розширеного пленуму Укрнауки за участю наукових працівників губерній України з метою розробки плану діяльності Укрнауки та виборів Ради наукових діячів України задля реалізації цього плану. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 12 грудня.*

4. У Харкові вийшов новий журнал „Друг дітей” – орган ЦК допомоги дітям для членів товариств „Друзі дітей”. Мета журналу – організація діяльності цих товариств.

Більшовик, Київ, 1924, 12 грудня.

13 грудня (субота).

3. Повідомлялося про відновлення торговельних взаємин з Францією. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 13 грудня.*

4. Київська губосвіта створила комісію по перевірці знання української мови службовцями, що приймалися на роботу в радянські установи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 13 грудня.*

13-17 грудня (субота – середа).

2. У Харкові відбувся I Всеукраїнський з'їзд профспілки робітників і службовців хімічної промисловості. Порядок денний: про стан і розвиток хімічної промисловості в Україні; про покращання побуту, культурного обслуговування й охорони праці робітників-хіміків та ін. питання. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства. 1921-1925: Сборник документов и материалов. – С. 573;*

13-18 грудня (субота - четвер).

2. У Харкові працював II Всеукраїнський з'їзд профспілки радянських працівників. Порядок денний: доповідь ЦК спілки; звіт Укрбюро спілки; про поліпшення роботи держапарату; діяльність Наркомвнуторгу; доповідь Вукооспілки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 14 – 19 грудня.*

15 грудня (понеділок).

2. В Одесі відкрилася перша позапартійна конференція польських робітників. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 16 грудня.*

4. Спільне зібрання ВУАН обрало членами-кореспондантами I відділу історика, етнографа, археолога, фольклориста Д. Яворницького, етнографа і фольклориста Я. Новицького, історика В. Щербину. *Історії Національної академії наук України. 1924-1928 рр. – К.: НБУВ, 1998. – С. 561.*

4. Спільне зібрання ВУАН вирішило повідомити Харківський ветеринарний інститут про телеграму Вищої ветеринарної школи в Берліні з приводу смерті професора О. Дедюліна. *Історії*

Національної академії наук України. 1924-1928 рр. – К.: НБУВ, 1998. – С. 562.

4. У Харкові в приміщенні був. Малого театру відкрився Будинок мистецтв. *Театральна культура. – С. 283.*

7. У Харкові в приміщенні Держдрами відбулося урочисте вшанування проф. В. Данилевського з приводу 50-річної та проф. Н. Трінклера з приводу 40-річної лікарської, науково-педагогічної і громадської діяльності. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 16 грудня.*

16 грудня (вівторок).

6. Повідомлялося, що РНК УСРР доручав НКВД і Наркомсобезу розробити заходи боротьби з жебрацтвом. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 16 грудня.*

8. До Запоріжжя прибули члени Комінтерну і ЦК МОДРу Хейвут (член американської компартії), Ветервальд (член німецької компартії), Бердано (член італійської компартії). *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 17 грудня.*

17-20 грудня (середа – субота).

2. У Харкові проходив I Всеукраїнський з'їзд спілки транспортних робітників. Порядок денний: про результати V Всеросійського з'їзду спілки працівників місцевого транспорту; про успіхи українських працівників місцевого транспорту; про відбудову шосейних доріг і мостів; про розвиток автомобільного транспорту; про роботу госпрганів. *Пролетарий, Харьков, 1924, 18 - 21 декабрия.*

9. В Артемівську відбулась I спортивно-технічна нарада делегатів окружних рад фізичної культури України – секретарів, інструкторів-організаторів і лікарів. *Вестник физической культуры, 1924, № 16, С. 14.*

18 грудня (четвер).

6. Повідомлялося, що президія ВУЦВК створила комісію по керівництву переселенським рухом в Україні. Головою комісії призначено Наркозема УСРР І. Клименка. Комісія одержала директиву ЦК КП(б)У про переселення переселенців без розподілу по національностям. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 18 грудня.*

8. В Одесі відкрито відділення радянсько-східної торговельної палати. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 19 грудня.*

19-20 грудня (четвер - п'ятниця).

2. У Харкові проходив І Всеукраїнський з'їзд профспілки працівників місцевого транспорту (Містран). Порядок денний: звіт ЦК спілки; звіт уповноваженого ЦК спілки в Україні; доповіді Укрмунту, Автопромторгу, товариства „Погрузка”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 19-20 грудня.*

20 грудня (п'ятниця).

3. Повідомлялося, що ВУЦВК надав селянським комітетам взаємодопомоги 50 тис. дес. землі із державного фонду для громадського рілля. Комітети звільнені від орендної плати і інших платежів за землю. *Правда, Москва, 1924, 20 декабля.*

4. Спільне зібрання ВУАН затвердило президію Катеринославського краєзнавчого товариства при ВУАН у складі: голови – професора Коршуна, заступника – В. Дашевського, секретаря – П. Єфремова. *Історії Національної академії наук України. 1924-1928 рр. – К.: НБУВ, 1998. – С. 558.*

4. Робітниче-селянська капела „Думка” під керівництвом М. Городовенка організувала за участю Симфонічний оркестр музичного технікуму під керівництвом М. Малька та піаніста С. Тарновського перший цикл симфонічних концертів. У програмі – твори Моцарта, Брамса, Бетховена. *Більшовик, Київ, 1924, 20 грудня.*

21 грудня (субота).

6. Повідомлялося, що мережа сільських медичних закладів в Україні нараховувала 1 тис. 400 дільниць, 585 лікарень, 763 амбулаторії. Кількість ліжок у цих закладах досягала 9 тис. 300.

Правда, Москва, 1924, 21 декабля.

8. До Харкова прибуло декілька політемігрантів галичан з Чехословаччини, які поступили на військову службу до 69 полку.

Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 21 грудня.

23 грудня (понеділок).

2. У Харкові відкрився I Всеукраїнський з'їзд профспілки медичних працівників. Порядок денний: звіт ЦК спілки; звіт Укрбюро ЦК спілки; стан і перспективи охорони здоров'я на Україні; медична освіта; ветеринарна справа. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 24, 30 грудня.*

24 грудня (вівторок).

3. Повідомлялося, що президія Держплану УСРР накреслила заходи розширення бурякосіяння. Постановила експортувати в 1924/25 р. 500 тис. пуд. суперфосфату та збільшити виробництво комбінованих і універсальних сіялок на заводах “Червоний плугар” і кол. “Ельворті” – до 2 тис. 800 одиниць щорічно. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 24 декабля.*

3. Трест “Хімвугілля” закупив за кордоном 20 машин системи “Фуко” для механізації скляного виробництва. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 24 декабля.*

25 грудня (середа).

1. З Миколаєва повідомлялося про завершення підготовчих робіт по відокремленню німецького району на території Варварівського району і частини Одеського окр., який мав об'єднати 22 німецькі колонії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 25 грудня.*

6. Трудові колективи більшості одеських підприємств відмовилися святкувати Різдво і вирішили працювати на свято. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 25 грудня.*

25-27 грудня (середа – п'ятниця).

4. У Київському Театрі сатири та інтермедії відбулася вистава „Два поводирі” Першого пересувного робітничого театру під керівництвом В. Тодді. У репертуарі театру – буфонада та сучасна комедія. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 25-27 грудня; Театральна культура. – С. 283.*

28 грудня – 5 січня 1925 р. (субота – неділя).

3. В Харкові відбувся I Всеукраїнський з'їзд по вивченню виробничих сил і народного господарства України. Порядок денний: вивченню виробничих сил та народного господарства; продуктивні сили та наука в марксистському висвітленні; організація наукової праці на Україні; продуктивні сили України, надра та копалини України; краєзнавство в Україні, його минуле і сучасні завдання; краєзнавчі заклади в Україні, їх характер і значення; використання енергії води Дніпровських порогів й інших рік України; перспективи промислового розвитку Півдня республіки; металургійні ресурси Криворіжського басейну; доповіді з місць; сучасний стан і розвиток української наукової мови; промислова зоотехніка; про ліси в Україні; сільське господарство України; проблема зрошення і боротьби з посухою; махоркова промисловість; сучасний стан землеробства і дослідної сільськогосподарської справи; ґрунти України. В роботі з'їзду взяло участь більше 300 науковців з УСРР, СРСР та зарубіжних країн. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 30-31 грудня, 1925, 6 січня; Культура і побут, Харків, 1925, 15, 22, 29 січня. 19 лютого; Экономическая жизнь, Москва, 1924, 30 дек.*

28 грудня (субота).

2. У Харкові відкрився II Всеукраїнський з'їзд працівників текстильної промисловості. Порядок денний: доповідь ЦК спілки; доповідь уповноваженого ЦК спілки в Україні;

організаційні питання; доповіді Текстильшвейпрому та Укртекстильтресту; тарифно-економічна робота. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1924, 30 грудня.*

3. У Маріупольському порту встановлено 8 механічних перевантажувачів вугілля продуктивністю до 400 т на годину кожний. *Правда, Москва, 1924, 28 декабря.*

Грудень.

4. А. Петрицький написав картину «Інваліди» («Мати»). *Історія українського мистецтва. 1917-1941. – К., 1967. – Т. 5. – С. 125).*

1924 р.

1. За попередніми даними Одеського губвибіркому, у перевиборах сільських рад прийняло участь 35% громадян, що мали виборче право (1923 р. – 45%). Кількість „позбавленців” складала 4%, порівняно з особами, які мали виборче право (1923 р. – 5%). Під час перевиборів проявилася активність селянських мас, які намагалися проводити до складу рад своїх кандидатів із числа односельців. Типовими були й випадки протидії колишніх комуністів висуванню кандидатур, запропонованих парткомми КП(б)У. В той же час під час виборів до Одеської міськради зміна загальними зібраннями запропонованих кандидатур спостерігалася рідко й торкалася головним чином безпартійних кандидатів. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 20, спр. 1932, арк. 31, 33.*

3. За попередніми даними, товарообіг в Україні досягнув 2-2,5 млрд. руб., що складало майже третину товарообігу СРСР. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 18 декабря.*

4. План землевпорядкувальних робіт в Україні виконаний на 77 %. Землевпорядкуванням охоплено 3 млн. 190 тис. десятин селянських земель. *Экономическая жизнь, Москва, 1924, 19 декабря.*

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

- Архієрейський Д., Ченцов В.* Влада і селянство в Україні в 20-ті рр. // ВУЧК, ГПУ, НКВД, КГБ. - К., 1999. - № 1-2 - С. 105.
- Архивное дело. - Москва, 1925. - № 4. Більшовик Київ, 1923-1924.
- Бюлетень Наркомзему УСРР. - Харків, 1924. Вестник жилищной кооперации. - Киев, 1923. - № 1. Вестник физической культуры. - Харьков, 1923-1924. Вісті ВУЦВК, Харків, 1923-1924.
- Войцехівська І.Н.* Академік Володимир Іконніков: Життєпис та бібліографія. - К., 1998.
- Всероссийская кочегарка, Бахмут, 1923. Дело Киевского областного центра действий. - Харьков, 1927. Діло, Львів, 1923-1924.
- Енциклопедія українознавства. - Т. 9. - К., 2000. Жертвы репрессий. - К., 1993. ЗУ УСРР. - Харків, 1922 - 1924. *Іван Луна.* Світильник невгасимий. - К., 1994. Історія Академії наук України. 1918-1923.-К, 1993. Історія колективізації сільського господарства Української РСР. 1917-1937: Збірник

документів і матеріалів: В 3 тт. - К., 1962. - Т. 1. Історія Національної академії наук України. 1924-1928. - К., 1998. Історія Українського мистецтва. 1917-1941. - К., 1967. - Т. 5. Известия ЦИК СССР, Москва, 1923-1924. История Украинской ССР: В 10 кн., 8 тт. - Т. 7. - К., 1984. Коммунист, Харьков, 1923-1924.

КПУ у резолюціях і рішеннях з'їздів, конференцій і пленумів ЦК: В 2 тт.-Т. 1. -К., 1976.

Культура і побут. - Харків, 1925. - 15, 22, 29 січня. Культурная жизнь в СССР. 1917-1927. Хроника. - М., 1975. Летопись революции. - Москва, 1923. - № 2.

Література, наука і мистецтво. - Харків, 1923-1924. ЛКСМ в рішеннях з'їздів та конференцій. - К., 1969.

Материалы к четвертой сессии Всеукраинского ЦИК VII созыва. - Харьков, 1923.

Образование СССР: Сборник документов. 1917-1924. - М., 1949 Одесские известия, Вечерний выпуск, Одесса, 1923.

Первая и вторая сессии ВУЦИК VIII созыва: Стенографический отчет. - Харьков, 1924.

Правда, Москва, 1923-1924. Пролетарская правда, Киев, 1923-1924.

Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства. 1921-1925: Сборник документов и материалов. - К., 1965.

- Промышленность и торговля Украины, Харьков, 1923.
- Силантьев В.И. Большевики и православная церковь на Украине в 20-е годы. - Харьков, 1998. Социалистическое строительство на Черниговщине. 1921-1941: Сборник документов и материалов. - Киев, 1983. - С. 63.
- Статистика України. - Харків, 1929. - № 148: Кооперація на Україні в 1925/26 р.
- Стенографический отчет второй сессии Всеукраинского ЦИК VII созыва, 11-12 апреля 1923 г. - Харьков, 1923. Стенографический отчет третьей очередной сессии Всеукраинского ЦИК VII созыва, 1-2 июля 1923 г. - Харьков, 1923. Стенографический отчет Чрезвычайной сессии Всеукраинского ЦИК VII созыва, 16 мая 1923 г. - Харьков, 1923.
- Студент революції. - Харків, 1923. - № 6. Театр, Киев, 1923.
- Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. 1964. - Вип. 1. - К., 1966.
- Торгово-промышленная газета. - М., 1923. Труд, Москва, 1923. Третья сессия ВУЦВК VIII созыва, 20-12 октября 1924 г.: Стенографический отчет. - Харьков, 1924. Трудовые конфликты в Советской России. 1918-1929: Документы и материалы. - М., 1998. Тюрма, каторга и ссылка. - Ектеринослав, 1924. - Кн. 1-2. Український голос, Львів, 1923, Український економіст, Харьков, 1923-1924. ЦДАВО України, ф. Р-4сч, оп. 1с, спр. 57, 1249. ЦДАГО України, ф.1, оп. 20, спр. 1423, 1641, 1691, 1692, 1735, 1753, 1799, 1812, 1824, 1841, 1915, 1932, 1940, 1942, 1945, 1948, 1960; ф. 36, оп. 1, спр. 181.
- Червоний край, Вінниця, 1924.
- IV з'їзд незаможних селян України. Резолюції і постанови. - Харків, 1924.
- Экономическая жизнь, Москва, 1924.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

- Агітпроп - Агітаційно-пропагандистський відділ ЦК КП(б)У
- АМСРР - Автономна Молдавська Соціалістична Радянська Республіка
- АРА - Американська адміністрація допомоги
- БУГІР - будинок примусових робіт
- ВКП(б) - Всесоюзна комуністична партія (більшовиків)
- ВУАН - Всеукраїнська академія наук
- ВУК - Всеукраїнський комітет, Всеукраїнська контора
- Вукоопспілка - Всеукраїнська контора споживчих товариств
- ВУФКУ - Всеукраїнське фото-кіно управління
- ВУЦВК - Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет
- ВЦРПС - Всеросійська центральна рада професійних спілок
- ВЧК - Всеросійська центральна надзвичайна комісія (аббревіатура від російської назви)
- Губнаслідгол - губерньська комісія по боротьбі з наслідками голоду
- Губдомгол - губерньська комісія по боротьбі з голодом
- ГУЛАГ - Головне управління виправно-трудових таборів НКВС СРСР
- Головнаук - Головне управління наукових і музейних закладів Наркомосу УСРР
- Головпрофос - Головний комітет професійної та соціально-наукової освіти при Наркомосі УСРР
- Головполітосвіта - Головний політико-освітній комітет при Наркомосі УСРР
- Губсоцстрах - губерньський відділ соціального страхування
- Держплан - Державна планова комісія при РНК
- УСРР Держторг УСРР - Управління державної торгівлі Укрдежстрах - Всеукраїнське правління державного страхування
- Джойнт - Американський

єврейський розпорядчий комітет Доброфлот, Добровільний флот - громадська, потім господарська організація з

розвитку торговельного мореплавства при Наркоматі зовнішньої торгівлі СРСР

Доброліт - Добровільне товариство цивільної авіації ДОПР: див. БУПР

ДНУ - Державне політичне управління

Екпортхліб - Всесоюзне державне об'єднання з експорту хліба

ЗУНР - Західноукраїнська Народна Республіка

ЗУ УСРР - Збірник узаконень і розпоряджень Робітничо-Селянського уряду України

Іспарт - Комісія по збиранню і вивченню матеріалів з історії Жовтневої революції і

історії Комуністичної партії ІТР - інженерно-технічні робітники КВДС - Комітет

взаємодопомоги селян КК - Контрольна комісія Комінтерн - Комуністичний

Інтернаціонал

Комвнуторг - Комісія по регулюванню внутрішньої торгівлі при УЕН.
 КПУ - Комуністична партія України
 КУБУЧ - (аббревіатура від російської назви) Комісія з покращання побуту учнів.
 ЛКСМУ - Ленінська комуністична спілка молоді України
 Міжробдоп - Товариство Робітничої міжнародної допомоги Росії
 МОДР - Міжнародна організація допомоги борцям революції
 МІЖ - міський партійний комітет
 МТС - машино-тракторна станція
 Наркомвійськсправ - Народний комісаріат військових справ
 Наркомвнуторг - Народний комісаріат внутрішньої торгівлі
 Наркомзем, НКзем - Народний комісаріат земельних справ
 Наркомзовнішторг - Народний комісаріат зовнішньої торгівлі СРСР
 Наркомос - Народний комісаріат освіти
 Наркомпрод - Народний комісаріат продовольства
 Наркомсоцзабез - Народний комісаріат соціального забезпечення
 Наркомфін - Народний комісаріат фінансів
 НКВС - Народний комісаріат внутрішніх справ
 НКОЗ, НК охорони здоров'я - Народний комісаріат охорони здоров'я
 НК РСІ - Народний комісаріат Робітничо-селянської інспекції
 НКЮ, Нармом'юст - Народний комісаріат юстиції
 НОП - наукова організація праці
 Охматдит - відділ охорони материнства і дитинства при Наркоматі охорони здоров'я
 Південбюро ВЦВПС - Південне бюро ВЦРПС
 «Пролеткіно» - пайове товариство рад пролетарського кіно
 ПУР - Політичне управління Реввійськради
 Рабіс - професійна спілка робітників мистецтв (аббревіатура від російської мови)
 РАТАУ - Радіотелеграфне агентство України.
 РВК, райвиконком - районний виконавчий комітет
 Реввійськрада - Революційно-військовий комітет України і Криму
 Робос - професійна спілка робітників освіти
 РКК - районна контрольна комісія
 РНК, Раднарком - Рада Народних Комісарів
 Робітфак - робітничий факультет
 Робкооп - робітничий кооператив
 РПО - Рада Праці і Оборони
 РПК - районний партійний комітет
 РСЧА - Робітничо-селянська червона армія
 Сільський господар - Всеукраїнська спілка сільськогосподарської кооперації
 «Сільський господар» Торгпредство -
 торгове представництво ТСОЗ (СОЗ) - товариство
 спільної обробки землі

УДКП - Управління державної кам'яновугільної промисловості Донецького басейну
 УЕН - Українська економічна нарада
 Укрдержспирт - Управління державної спиртової монополії і об'єднаних спиртових заводів на Україні
 Укрдоброхім - Всеукраїнського товариства друзів хімічної оборони
 Укрповітрошлях - Українське товариство повітряних шляхів
 УНР - Українська Народна Республіка
 Уповнаркомзаксправ - Уповноважений Народного комісаріату закордонних справ
 Уповнаркомзовнішторг - Уповноважений Народного комісаріату зовнішньої

торгівлі СРСР при РНК УСРР УРНГ, Уккраднаргосп -
 Українська рада народного господарства ЦВК - Центральний Виконавчий
 Комітет ЦДАВО України - Центральний державний архів вищих органів
 влади і

державного управління України ЦДАГО - Центральний державний
 архів громадських об'єднань України Церобкооп, Уцеробкооп - Центральний
 робітничий кооперативний комітет України ЦК Допдіт - Центральна комісія допомоги
 дітям при ВУЦВК ЦК Допгол ВУЦВК - Центральна комісія допомоги голодуючим при
 ВУЦВК ЦКК - Центральна контрольна комісія
 ЦК Наслідгол ВУЦВК - Центральна комісія по боротьбі з наслідками голоду при ВУЦВК
 ЦКНС - Центральний комітет незаможних селян
 ЦК КП(б)У - Центральний комітет комуністичної партії (більшовиків) України ЦСУ -
 Центральне статистичне управління

Підписано до друку 16.02.2009. Формат 70X108/16
 Ум.друк.ар. 16,2. Обл.вид.арк. 10,75
 Тираж 300. Зам. 16.2009
 Поліграф, д-ція Ін-ту історії України НАН України
 Київ-1, Грушевського, 4